

JOHN MILTON

Paradisul pierdut

Solaris

JOHN MILTON

**PARADISUL
PIERDUT**

Aldo Press

John Milton
Lost Paradise

Editor Aldo Press, București

© by Aldo Press

Toate drepturile pentru această versiune aparțin Aldo Press

Informații și comenzi ramburs
OP 76, CP 164, București 77450

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MILTON, JOHN
Paradisul pierdut / John Milton; trad. Adina Begu. - București:
Aldo Press

ISBN 973-7945-54-9

I. Begu, Adina (trad.)

821.111-1=135.1

Cartea I

Atât de fericiți în Ceruri, ei, stăpânii lumii,
De Creatorul lor s-au îndepărtat, nesocotindu-i voia,
Doar pentru că li s-a oprit un fruct.
Spre-această răzvrătire cine oare i-a împins?
Doar infernalul șarpe, ce cu-a sa viclenie,
Mânat de răzbunare și invidie, a amăgit
Pe-a omenirii mamă,
Trufia când l-a izgonit din Rai, cu toată gloata-i
De îngeri răzvrățiți, cu a căror ajutor spera să se înalțe
întâiul, printre cei asemeni lui,
La fel cu însuși Preaînaltul,
Dacă ! se va împotrivi; și aspirând
La tronul și domnia sfântă,
Nelegiuit război stârni în Ceruri
Și luptă în zadar, căci Atotputernicul
Potop de flăcări azvârli din Ceruri
Și-l aruncă arzând
Spre-adâncuri fără fund, să zacă
în lanțuri ferecat și-n focul caznei,
Pe cel ce-a cutezat să-nfrunte pe Atotputernic.
De nouă ori răstimpul ce măsoară
Ziua și noaptea pentru muritori,
El, cu cumpiita-i hoardă

Zăcură înfrânți, în vast abis de foc
Zdrobiți, dar tot nemuritori.
Dar, mai mută vrajbă îi era sortită,
Căci gândul la pierduta fericire și chinul veșnic
îl mistuia; rotind în jur siniștri-i ochi,
De jale plini și disperare,
Dar și de ură și mânie dârză.
Cu ochi de înger, încă, își văzu
Zadarnică și tristă starea sa.
Jur-împrejur cumplită ocnă se-ntindea,
Ca un cuptor imens, însă din flăcări,
Nu răsărea lumină, ci mai degrabă beznă,
Sub care se ascund priveliști sumbre,
întinderi de tristețe, umbre-ale durerii,
în care pacea, tihna nu-și au locul,
Speranța nu pătrunde niciodată,
Ci doar torturi fără-de sfârșit și un potop de foc
Arzând puciosă-n veci nemistuită.
Asemeni loc Justiția Eternă-a pregătit
Pentru acești rebeli: închiși în beznă adâncă,
De-a Cerului lumină și Dumnezeu departe
De trei ori de la centru și pân' la polul ultim.
O, ce loc cumplit față de cel pierdut!
Aici zări pe-ai săi tovarăși de pierzanie,
în valuri și vârtejuri iuți de flăcări;
Se zvârcolea cu el alături unul,
Asemeni lui în crimă și putere,
Până târziu știut în Palestina,
Pe nume Belzebut. Și lui, dușmanul Cerului,
Numit Satan, cuvinte îndrăznețe-i adresă
Spărgând oribila tăcere:
"De tu ești cel, vai, cât de mult schimbat! Ce decăzut!

Din cel ce 'ntr-a luminii împărăție
învăluit în nimb de strălucire,
Luceai mai tare decât toți asemeni ție.
De ești tu cel ale cărui gânduri, sfaturi, visuri și noroc
Cu mine s-au unit în scop măreț.
Uniți din nou, acum, în mizerie și ruină,
Din ce înalt, în ce abis căzuți!"
Și el, prin tunet, cât s-a dovedit de tare!
Cine știa puterea grozavei arme?
Dar eu nu mă căiesc și nu mă schimb nici dacă,
Puternicul Victorios m-ar pedepsi din nou;
Deși lipsit acum de strălucire, ideile mi le-am păstrat
Și-naltul meu dispreț, născut
Din simțul meritului meu rănit,
Ce m-a făcut cu-Atotputernicul să mă înfrunt,
Târând la nemiloasa confruntare
Nenumărate oști de duhuri,
Potrivnice domniei sale și preferându-mă pe mine
în luptă se-aruncară, pe câmpurile din Ceruri.
Puterea lor vrăjmașă, opusă atotputerii,
Deși nesiguri sorții, îi zguduiră tronul.
Și ce dacă pierdut e câmpul luptei?
Pierdut nu-i totul - voința neclintită,
Știința răzbunării, nemuritoarea ură,
Curajul de a nu te preda niciodată,
Ce altceva înseamnă a nu fi copleșit?
Această glorie-n veci n-o să mi-o smulgă
Mânia sau puterea lui. N-am să-ngenunchez
Ca să implor iertare; îi voi sfida puterea
Ce cunosc prin brațu-mi îndoiala¹
Să cad? Ar fi atât de josnic!
Mai mârșav și mai rușinos decât această-nfrângere

Ar fi! Puterea Dumnezeilor,
 Cereasca lor substanță nu poate fi distrusă;
 Măreață acesta faptă ne arată că în arme,
 Mai slabi nu suntem și vedem departe,
 Iar cu speranță în izbândă,
 Putem pomi război etern în contra,
 Dușmanului dintotdeauna,
 Ce-acum triumfă și-mpăunat de bucurie
 E al Cerurilor singur domn tiran."
 Așa grăi-apostatul înger, deși îndurerat,
 în laudă de sine ascunzându-și neagra disperare;
 Și astfel îi răspunse îndrăznețul său cirac:
 "O, Prințe, domn peste atâtea tronuri,
 Ce dus-ai oști de Serafimi la luptă, care
 Conduși de tine, prin fapte crunte,
 Pe Regele din Ceruri l-au primejduit,
 La mare încercare punându-i măreția,
 Ținută de putere, șansă, soartă.
 Prea bine văd și blestem întâmplarea,
 Care, prin grea înfrângere, ne-a lipsit de Rai
 Și-ntreaga oaste zăcea în nimicire,
 Atât cât pot cereștile esențe,
 Să piară, sau să piară Dumnezeii;
 Căci gândul și spiritul neînfrânte rămân,
 Și-atunci puterea se întoarce.
 Chiar dacă gloria și faima ni s-au stins,
 Iar fericirea-i înecată în al năpastei hău.
 Și ce dacă-nvingătorul nostru (silit
 Mă văd să-l chem atotputernic, căci doar așa
 Ar fi putut să-nfrângă o astfel de putere ca a noastră.)
 întregi ne lasă duhul și puterea
 Să suportăm tot cu tărie cazna.

Răzbunătoarea-i ură astfel ostoindu-și.
Sau, robi, mai de folos să-i fim, prin dreptul
Războiului, orice ar vrea să facă,
în inima ladului trudind în foc,
Ori în Adâncul-ntunecat fiindu-i sclavi?
La ce ne-ar folosi atunci să ne simțim
Puterea neslăbită
Și-a ființei noastre veșnicie,
Doar ca să îndurăm pedeapsa veșnică?"
Cu vorbe repezi marele dușman răspunse:
"O, Heruvim căzut, cumplit e să fii slab,
Chiar făptuind sau suferind, dar de un lucru să fii sigur,
A face bine, țelul nostru niciodată nu va fi,
Doar răul este-a noastră unică plăcere,
Fiind contrară vrerii lui înalte,
Căreia noi ne împotrivim.
Iar dacă providența lui încearcă
Să scoată binele din răul nostru,
E datoria noastră să-i pângărim țelul
în bine să găsim sămânța răului și astfei
Să-l îndurerăm, stricându-i cele mai înalte țeluri.
Dar vezi, mânios, Victoriosul,
Din nou la porțile cerești își cheamă
Pe dregătorii răzbunării sale: grindini de pucioasă
Stins-au valul pârjolitor, ce ne-a primit
Când am căzut din abisul Cerului;
Iar trăsnetul, cu aripi de roșii străfulgerări în crunta lui
furie
Și-a terminat săgețile și poate
Că se cufundă în Abisul fără margini.
Să nu scăpăm prilejul ce ni-l dă disprețul
Sau furia ce-o putem smulge dușmanului nostru.

Vezi câmpul sterp, sălbatic și uitat,
 Loc al dezolării, fără-de lumină,
 Plin doar de flăcări palide, de groază.
 Acolo ne adăpostim cu toți,
 De-a valurilor văpaie, dacă liniștea
 Se poate spune că domnește-acolo;
 Și, adunând din nou zdrobite oști,
 Să hotărâm cum mai cumplit putem
 Dușmanul să-l rănim, atâtea pierderi să le reparăm
 Și cum să depășim acest neîndurat dezastru
 Ca noi puteri să prindem din speranță
 De nu, din deznădejde planuri noi."
 Astfel grăi Satan către al său aproape,
 Cu capul peste val, cu ochi scăpărători,
 Cu mădularele întinse peste lac, în lung și-n lat,
 Imens, precum în vechi legende apăreau,
 Titani sau pământeni dușmani cu Zeus,
 Briareu sau Typhon, ce lângă bătrânul Tarsus
 Peșteră aveau, sau monstrul mării,
 Leviathan, cea mai enormă creatură pe care
 Dumnezeu creat-o să înoate în ocean.
 Fără de griji pe Norvega spumă monstrul doarme,
 O insulă părând pentru pescarii rătăciți în noapte,
 Care povestesc c-aruncă ancora în scoarța lui de solzi,
 Popas făcând pe lângă coasta lui, în timp ce noaptea
 Învăluie în negru marea, întârziind dorita dimineață
 Întins, așa lățit sta Marele Dușman
 Încătușat în lacul arzător; nemaiputând
 În veci să se ridice sau capul să-și înalțe, dacă puterea
 Cârmitoare-a Cerurilor nu i-ar fi dat
 Atâta dezlegare în țelurile sale-ntunecate,
 Încât prin crime noi să-și poată

Striga din nou osânda și căutând doar rău
în jur să facă, să vadă turbând, de supărare
Cum răutatea-i aduce omului cel ispitit de el
Doar bunătate infinită și grație și milă, în timp ce el,
De răzbunare, vrajbă și confuzie se umplea.
Din lac uriașu-i trup își ridică,
Iar mâinile îi împingeau 'napoi
Flăcări, care rostogolindu-se în valuri,
Lăsau în urmă o cumplită vale.
Apoi, cu aripile-ntinse se avântă
în înalturi, strivind văzduhu-ntunecat
Ce-asemena povară încă nu simțise,
Până pe un loc uscat-și oprește zborul,
De-ar exista pământ ce arde cu foc
Solid, cum arde lacu-n foc lichid.
La fel se-arată, puterea vântului
Din subpământuri, când transportă
Coline smulse din Pelorus, bucăți
Din tunătoarea Etna, unde
Din măruntaie-aprinse, se zămislește focul,
Ce împreună cu furia ce-n minereuri zace,
Cu-al vântului ajutor țâșnesc spre cer, lăsând în urmă
Loc puturos și plin de fum. Pe-un astfel loc umblau
Nebinecuvântatele picioarele. El își urma al său tovarăș,
Și împreună, se bucurau că au răzbit a Stixului vâltoare
Ca Dumnezei, cu forțe reînnoite
Și nu prin voia Celuia de Sus.
"Acesta e ținutul, clima, solul,"
Rosti atunci arhanghelul pierdut, "acesta-i locul
Ce trebuie schimbat cu Raiul? întunecimea asta
Tmohorătă
Pentru lumina cerului? Dar fie, de vreme

Ce azi ne este el stăpânul și să poruncească poate
 Așa cum-i este vrerea:
 Să fim cât mai departe-i bine, de cel pe care
 Forța îl face, peste ai săi egali, a fi mai mare.
 Adio, Câmpuri ale fericirii,
 Unde, veșnic, domnește veselia!
 Bun-găsit orori! Bun-găsit,
 O, lume infernală! Iad fără fund,
 Primește-ți Stăpânul nou, cel ce aduce
 Idei neschimbătoare în timp și spațiu.
 Al său propriu lăcaș își este mintea
 Și doar ea poate, din Rai un Iad și-un Iad din Rai
 Să facă. Și ce contează dacă
 Aici unde mă aflu sunt același
 Și-același voi rămâne, dar tot mai mic
 Decât acel mărit acum prin tunet?
 Aici măcar trăi-vom liberi; Atotputernicul
 Doar n-a zidit acest locaș ca să-l urască:
 Aici putem domni în siguranță; deși în Iad
 Ambiția mi-e hrănită:
 Mai bine rege în Iad ca rob în Ceruri.
 Dar cum să dau uitării ai mei tovarăși credincioși,
 Pe ucenicii, copărtașii mei înfrânți,
 Ce zac răpuși în groapa cu uitare,
 Să-i chem, nu ca să împartă acest cumplit sălaș
 Cu noi, ci, ca iarăși, și unindu-ne în arme
 Să încercăm ce-am mai putea din Cer
 Să cucerim, sau ce din Iad să pierdem?
 Așa vorbi Satan și Belzebut răspunse:
 "Tu, strălucit conducător de armate,
 Înfrânte doar de-Atotputernic,
 Doar glasul de ți-ar auzi din nou, zălogul

Speranței lor, cel veșnic viu, în toiul
Primejdiei și spaimei, auzit atât de des
în vremuri de restriște, în cumpene de bătălii,
Când glasu-ți era semnal pentru asalturi,
Cu forțe noi s-ar ridica în grabă
Cu toate că tânjesc și gem acum, zăcând
Pe lacu-ncins, la fel cum noi stăteam
Mai deunăzi tot uluiți și năuciți,
Nu-i de mirare, de cât de sus căzură."
Abia sfârși când Marele Dușman
Spre mal se îndrepta, cu greu-i scut
Rotund, vânjos și larg, pe spate aruncat.
Imensul cerc, pe spate-i atârna,
Ca roata lunii, al cărei orb
Prin sticlă optică, toscanul astronom îl vede
în fapt de seară suit pe vârful din Fiesole
Sau Valdarno, încercând pământuri noi.
Cu râuri sau cu munți, pe globul ei pătat să dibuiască
Iar lancea sa. pe lângă care pinul cel mai înalt,
Tăiat de pe vreun vârf norveg, să fie
Catarg pe-o navă amiral imensă.
N-ar fi decât o trestie. Ea-i slujește,
Drept sprijin șovăielnicilor pași,
Pe marna arzătoare, nu ca pașii
Purtați pe-ai Cerului azur; înconjurat de foc,
Se chinuie, dar îndură totul, până-ajunge
Pe țărmul mării, toată numai flăcări,
Strigându-și legiunile de îngeri, ce zac
Ca frunzele de toamnă așternute
în Vallombrosa, unde eturicele umbre
Formează-un arc înalt de leagăn;
La fel plutesc și alge rătăcite, când

înarmat cu crunte vânturi, Orionul
Izbește peste coasta Mării Roșii,
Ale cărei valuri, peste Busiris
Și cavaleria Memphisului și le-aruncă,
În timp ce cu ura lor perfidă urmăreau
Veneticii din Goshen, care
Văzură, de pe țârm, plutind mai multe leșuri
Și roți de care rupte. Așa zăceau pierdute
Mârșavele oști, pe-ntinsul apei,
De hâda lor schimbare năucite.
Strigă atât de tare, Satan, că toată văgăuna
Iadului, răsună de-al său țipăt: "Prinți, Potenți,
Războinici, Floarea mândră a Cerului, odată-al vostru;
Acum pierdut,
Dacă-i posibil ca veșnicele spirite să fie
Cuprinse de asemeni amortire! Ori, după truda bătăliei,
Locul acesta l-ați ales, pentru odihna
Virtuții voastre, sau somnul
Mai dulce ca în văile cerești vă este?
Sau în această josnică postură ați jurat
Pe-Nvingător să-l adorați, ce-acum privește
Pe Heruvimi și Serafimi,
Zvârliți în hău cu arme și însemne,
Până când, agerii urmăritori, la poarta Cerului
Nu-și află avantajul, că, pogorând.
călcându-ne-n picioare,
De-abisul groaznic să ne țintuiască.
Ridicați-vă! Treziți-vă! Sau pe vecie, căzuți rămâneți!"
Auzindu-l, se rușinară și se proptiră-n aripi,
Precum străjerii prinși dormind
Sar în picioare și aleargă-n post chiar dacă
De-a binelea încă nu s-au trezit.

Nu că n-ar fi simțit în ce cumplită stare
Se aflau, sau chinul ce-ndurau,
Însă, în curând, la glasul generalului,
Fără de număr, dădură ascultare.
Precum cu bățu-i fermecat, fiul lui Amram,
În ziua grea pentru Egipt, rotind-o
De-a lungul țărmlui, chemat-a norul de lăcuste
Ce ca smoala, asemeni nopții,
Învăluî în noapte Nilul și tărâmul
Întins al faraonului păgân.
La fel de numeroși stricații îngeri
Zburau sub bolta ladului, printre
Flăcări de jos, de sus și dimprejur,
Până când, ca un semnal,
Lancea marelui Sultan se ridică, ca zborul
Să li se îndrepte, spre vatra de pucioasă întărită,
Umplând câmpia, cu o mulțime, pe care niciodată
Nordul n-a revărsat-o din coastele-i de gheață
Să treacă de Rin sau Dunăre, când fiii săi barbari
Ca un potop se repeziră către sud și se întinseră,
Din Gibraltar către nisipuri libaneze,
Încontinuu, din cete și escadroane,
Capi de oaste în grabă se-ndreptau
Spre comandantul lor măreț - ca zeii, fiind
Prin formă și statură, de oameni
Mai presus. Mari demnități,
Înscăunați odată-n ceruri,
Cu toate că, amintirea lor, în scripturile cerești,
Nu mai apare, prin răzvrătire
Șterși fiind din Cartea Vieții.
Noi nume nu le-au dat nici fiii Evei
Dar, rătăcind pe-acest pământ,

Printre-ncercările de Domnul date omenirii,
 Cu falsitate și cu minciuni ei au corupt,
 Din omenire cea mai mare parte,
 Făcând-o Creatorul să-și tăgăduiască,
 Și gloria-i invizibilă să schimbe, aceluia care
 !-a transformat pe oameni într-o brută,
 Cu vesele religii împodobită, cu pompă, cu aur
 Și demoni pe care să-i adore.
 Atunci sub diferite nume fură cunoscuți
 În chip de idoli în păgâna lume.
 Hai, spune-mi, muză, numele acestea,
 Întâiul cine-i, cel din urmă cine-i, din cei
 Ce din culcuș de foc au fost treziți
 La-mpărătescul glas?
 Ce capi de oaste, mai aproape lui prin merit,
 Unul câte unul, spre țărnul sterp se îndreptară,
 În vreme ce mulțimea, răzlețită, încă mai stătea departe?
 Căpeteniile, din fundul iadului ieșite,
 Pradă să-și caute bântuind Pământul, îndrăzniră
 După mult timp lăcașele să și le așeze
 Lângă lăcașele lui Dumnezeu,
 Altarul lor lângă al său altar, zei adorați
 Fiind de națiile din jur și îndrăzniră
 Alături de Iehova cel tunător, a locui,
 Înscăunat cu Heruvimi în preajmă:
 În sanctuarul lui și-au pus adesea și racle...
 Sacrilegiu! I-au profanat cu lucruri blestemate
 Sfinte obiceiuri și serbări solemne
 Cu întunecimea lor sfidând lumina sa.
 Mai întâi Moloh, un groaznic rege, mânjit cu sânge
 De umane jertfe și lacrimi de părinți,
 Deși în zgomotul de tobe și țimbal,

Nu-și auzeau copiii când treceau prin foc
La idolul întunecat. Și amoniții
Îl adoră în Rabba, pe câmpia ei apoasă
În Argob și Basan, până în unda
Cea mai îndepărtată a lui Amon.
Doar duhurile, de le place, să hotărască pot
De vor a fi femeie sau bărbat sau amândouă;
Atât de simplă și subtilă este pura lor esență,
Neîncătușată de mădulare și încheieturi
Și fără sprijin pe-a oaselor putere,
Precum greoaia carne; dar în forma ce-și aleg
Mărită sau restrânsă, strălucitoare sau întunecată,
Înfăptuiesc aeriene țeluri,
A dragostei și-a urii lor lucrare.
De multe ori, israeliții, pentru ei și-au irosit,
Puterea Vie, pustiu lăsând
Altarul lor de drept și închinându-se înjositor,
La zeii dobitoace. De-aceea capeteie, jos plecate
În luptă, mai mult se afundară, sub lancea
Josnicilor dușmani. Veni cu-aceste trupe,
Astoreth, pe care fenicienii o chemau
Astarte, regina cerului, împodobită,
Cu o perche de crescânde coarne,
La care noaptea, la lumina lunii,
Fecioarele sidoniene jurămintे și cânturi închinau;
N-a fost nici în Sion neproslăvită,
Pe-al Muntelui Nelegiuirii templu, clădit
De regele ce pe femei iubea, al cărui suflet, chiar de
mare,
Sedus de preafrumoase idolatre,
Căzu-n a idolilor încântare. Apoi urmă Thammuz,
A cărui rană, cea an de an deschisă în Liban,

Chema pe tinerele siriene, să bocească soarta-i crudă
 Gingaș plângând o-ntreagă zi de vară.
 În timp ce-Adonis, blândul, de pe stânca sa,
 Spre mare-aleargă, purpuriu, se crede,
 De sângele vărsat de-acest Thammuz,
 Din rana lui deschisă an de an;
 Povestea de iubire a molipsit atâtea fiice
 Ale Sionului și această patimă
 Ezechiel a văzut-o, când stăteau, pe sub porticul sfânt
 Pierdute în plăcerea desfrânării,
 Când el, de viziunea sa călăuzit,
 Văzut-a negrele idolatrii
 Ale lui Iuda cel necredincios. Apoi se-arată
 Unul ce-a plâns amar, când captiva arcă
 Oribila-i imagine i-a mutilat-o, brațele și capul
 Lăsându-le s-atârne în propriul său altar,
 În pragul porții, unde,
 Spre rușinea adoratorilor, căzu.
 Dragon îl cheamă, monstrul mării, pe jumătate
 Om, pe jumătate pește. Și totuși, înaltu-i templu,
 În Azot, pe culme ridicat, temut de-a lungul coastei
 Palestinei,
 În Gat și-n Alascon, în Accaron, până-n hotrul Gâzei.
 Lui îi urma Rimmon, cu al său lăcaș fermecător
 În Damascul minunat, pe malurile fertile
 Ale limpezilor ape, Abbana și Pharphur.
 Al casei Domnului potrivnic, îndrăzneț și ei.
 Pierzând odată un lepros, un rege-a dobândit
 Pe-Ahaz, pe preaneghiobul cuceritor al său, pe care-apoi,
 Altarul Domnului l-a ațâțat să-l pângărească
 Și-n locul lui să pună un sirian altar, pe care-a ars
 Ofrandele-i respingătoare și-a adorat pe zeii,

învinși de dânsul. În urma lor se-arată haita celor
Știuți pe nume încă din vechime,
Osiris, Isis, Orus și suita
De monstruoase forme și magie neagră
Fanaticul Egipt stricându-l,
Mulți preoți îndemnând să-și cate zeii
Rătăcitori, mai mult în chip de dobitoace,
Decât în chip de oameni. Nici Israelul n-a scăpat
De molipsire, când plămădi, din aurul împrumutat,
Vițelul din Horeb; rebelul rege
îndoi păcatul, care la Dan și Bethel,
Pe boul cel păscător l-asemui cu însuși
Creatorul său, cu Iehova, care, umblând odată,
într-o noapte, prin Egipt, cu doar o lovitură
îi făcu pe cei întâi născuți una
Cu toți behăitorii zei ai săi.
În final, veni Belial; un duh mai necurat
Decât acesta, iubind pe viciu
Pentru viciu. Nu i s-a durat vreun templu
Și nici n-au fumegat altare; și totuși,
Cine, mai adesea decât dânsul, se află
în temple și altare, când preotul,
Ateu ajunge, ca fiii lui Eli, cei care
Cu violență și dezmăț umplut-au
Lăcașul Domnului?
La curți și în palate el mai domnește
Și în luxoasele orașe, în care larma desfrânării,
Ocara, blasfemia suie
Mai sus de cele mai înalte turnuri.
Când noaptea peste străzi așterne beznă,
Cutreieră prin lume fiii lui Belial,
Umflați de vin și de nerușinare.

Stau mărturie porțile Sodomei, iar noaptea
    în Gibeh, de după ușa primitoare
Apăru o matroană, răpirea ca să n-aibă loc.
Erau aceștia cei dintâi, prin rang și prin putere
    Pe alții să-i înșirui, s-ar cere vreme,
    Chiar renumiți de sunt:
    Pe zeei ionici, de Javan obârșiți.
    Dar hirotonisiți mult mai târziu decât
Mult-lăudații lor părinți, Pământul și cu Cerul;
    Titan, al Cerului întâi născut,
Cu neamul lui nenumărat și dreptul de prim născut,
De tânărul Saturn, crunt uzurpat, dar Zeus cel puternic,
Al său și-al Reei fiu, și-a luat atunci revanșa,
    Așa că Zeus, uzurpatorul, a domnit.
Acești, mai întâi în Creta și Ida cunoscuți,
    Apoi de pe înzăpezit Olimp
Văzduhul cel de mijloc stăpânindu-l,
    Cel mai înalt din cerurile lor,
Stăpâni au fost pe stânca de la Delphi,
    Sau în Dodona și pe tot cuprinsul
Ținuturilor dorice; sau unul, care, împreună cu Saturn
Fugit-a peste Adriatica, înspre câmpia Hesperiei
Și peste țara celtă, înspre insulele cele mai îndepărtate.
    Aceștia toți și alții se-arătară-n cete;
    Dar cu priviri plecate și cu ochi umezi,
    în care, totuși, licăriri de bucurie, că Domnul
    Nu și l-au găsit în disperare, iar ei
Nu sunt pierduți; pe chipul său se oglindi
Culoarea îndoielii. Dar, în curând, trufia
    își redobândește, cu vorbe mari, dar goale
    De substanța demnității și le însuflețește
Curajul ce pălea și temerile le împrăștie.

Apoi dădu comandă, să se-naițe
în sunete războinice de trâmbiți și de goarne,
Drapelul său. Onoarea aceasta-i cere,
Ca pe un drept al său, un mare Heruvim
Pe nume Azazeî;
Acesta, pe lancea-i sclipitoare, desfășoară
împărătescul steag, ce fâlfâind,
Sclipește ca un meteor sub vânturi,
împodobit cu perle și cu tiv de aur, blazon
Peste serafice trofee; în acest timp
Zgomotoasele metale sunau războinic.
La care, universala hoardă le dă
Răspuns puternic, ce răscolește
A ladului genună, înspăimântând domnia
Străvechii Nopti și a străvechiului Haos.
Apoi, deodată, din întuneric apărură
Zece mii de flamuri, în aer ridicate,
Unduind în fald culorile Aurorei; cu ele se-năițară
Păduri de lănci; și coifuri sclipitoare apărură
Mii de dese scuturi, într-o nemăsurată adâncime.
Curând, porni la drum perfecta lor falangă
în sunet dorian de fluier și cimpoaie,
Ca cel ce înălța la calmul ce! mai nobil
Pe eroii armați pentru cumplita bătălie
însufiețindu-le numai virtutea
Și nu mânia, astfel încât a morții teamă
Să nu-i îndemne spre retragere sau rușinoasă fugă.
Putere-avea solemnul cânt de luptă
Neliniștile să le domolească și să gonească
îndoială, frică, necazuri și durere
Pentru cei muritori, dar și pentru ființe veșnice
Și astfel ei, putere întrunită, spre țe! de neclintit

în liniște se-ndreaptă, în sunet blând de fluier,
Ce le vrăjește pașii-ndurerați
Pe-ncinsa vatră. Acum, ajunși în față
Se opresc - lung front îngrozitor, sclipind de arme
în rânduiala vechilor războinici, cu lănci și scuturi,
Comanda Mai-Marelui ei așteptând-o. Acesta,
Prin rândurile înarmate, privirea știutoare își împlântă,
întreaga oaste cuprinzând-o, în rânduiala ei desăvârșită
De chipuri și staturi de Dumnezei;
Le socotește numărul. Îndată, inima îi crește
Umplută cu mândrie și cu puterea întărită
Se glorifică, căci niciodată
De când a fost creat pe lume omul,
Nu s-a văzut asemeni forță strânsă.
Oricare oaste, pe lângă oastea sa
Ar fi ca pedestrima înfruntată
Odată de cocori - și chiar întreaga uriașă stirpe
A Phelegrei, care a luptat în Theba
Și-n Ilion, de fiecare parte-amestecată
Cu zei ajutători; și ce se povestește
în legende despre-a lui Uther fiu,
înconjurat de cavaleri bretoni și-armoriciani;
Și toți aceia care, păgâni sau botezați,
Se înfruntară în Aspramont sau Montalban,
Damasc, Maroc sau Trebisonda,
Sau cei trimiși din țărături africane
De Biserta, când Carol zis cel Mare
Spre ei își năpusti pairii la Fontarabbia.
Din toți aceștia, asemuire cu oastea demonilor
Nu există; astfel văzu cumplitul lor
Conducător. El, deasupra tuturor,
Măreț în gesturi și-n statură

Precum un turn predominantă. Făptura lui nu-și pierde
Sclipirea de-odinioară și nici n-apare
Mai puțin ca un căzut Arhanghel,
Cu prea-plinul faimei scăpătate; la fel cum soarele
Nou răsărit, lipsit de raze, privește curmeziș
Orizontala, încețoșată zare, sau cum
Ascuns de lună, eclipsa-i mohorâtă răspândind
Amurg de groază peste jumătate
Dintre popoare, îngrozind monarhii lumii
Cu spaima de schimbare. Așa întunecat și totuși
Arhanghelul deasupra lor lucea,
Însă pe chipul său lăsase cicatrici adânci
Cumplitul tunet și grijiile, pe-obrajii ofiliți
Se așezaseră însă sub sprâncene,
Mândria răbdătoare, curajul neîmblânzit
Și răzbunarea, l-e ochiul crud, însă arată
Semne de remușcări, privind spre cei
Ce-mpărtășiră crima-i, sau mai degrabă
Îl urmară numai (toți astfel pe tărâmul fericirii)
Și osândiți acum pentru vecie,
Să-și aibă partea lor de suferință.
Milioane de Duhuri îndurată din vina sa
A Cerului mânie, din eternele splendori zvârlite
În urma răzrătirii iui - rămase credincioase, totuși,
Azi, gloria le e pălită; așa cum focul Cerului
Despoaie stejarii din pădure sau pinii de pe munți
Și chiar de-s goi, rămâne trunciul lor cel falnic
Pe vatra arsă, în picioare. Se pregătește-acum
Să cuvânteze; oștirea-naripată, în jurul lui
Se-adună, cu toți pairii, muți în așteptare
De trei ori tot încearcă și de trei ori
În ciuda urei, lacrimi, ca plânsul îngerilor-i,

Izbucniră; într-un sfârșit, cuvinte-ntretăiate
Cu suspine își găsiră drumul din gura lui:
"O, miriade de nemuritoare Duhuri!
Puteri, ce doar cu-Atotputernicul
Se-aseamănă! De glorie n-a fost lipsită lupta
Chiar de-a urmat apoi prăpădul,
Cum mărturie stă această vatră și schimbarea
Greu de pus în vorbe. Dar ce putere-a minții, oare,
Prevăzând, din trecutul cunoașterii
Trecute sau prezente, putea să-ncerce teama
Că astfel de oștire, a Dumnezeilor, unită,
Putea să fie-nfrântă?
Căci cine poate oare, chiar după neizbândă
Să creadă că aceste legiuni puternice, al căror
Exilare golit-a Cerul, nu se vor ridica
Spre cucerirea lăcașului, prin naștere a lor?
Să-mi fie martoră Cereasca oaste-ntreagă, dacă
Prin sfatul meu greșit sau prin primejdii
De mine ocolite, ne-a fost speranța noastră
Spulberată. Dar cel ce este al Cerului
Monarh, până atunci pe tron-u
Stând netemător, de faimă și- obiceiuri
Sprijinit și de voința tuturoră,
El și-a ascuns mereu puterea,
Doar rangul lui punând în față
Ne-a ațâțat să încercăm și de aici ruina ni se trage.
Noi știm de-acum puterea lui, ca și pe-a noastră
încât să n-ațâțăm, dar nici să temem
Un nou război pornit; mai bine noi
Să plănuim în taină, prin viclenie și înșelăciune
Să dobândim ce n-am putut prin arme, ca el
Măcar atât să afle: cine prin forță dușmanul

Își învinge o face doar pe jumătate.
Din spațiu se pot naște și alte lumi
Și umblă zvonul prin Ceruri că în curând,
Atotputernicul are de gând o nouă seminție
Să creeze, care cu Fiii Cerului să fie asemeni.
Aici, ca să aflăm ce vrea să facă,
Pătrunde-vom întâi, căci de nu, aiurea;
Căci hăul Iadului și nici Abisul vreodată
Nu vor ține spiritele cerești
În întunericul de nepătruns. Aceste gânduri însă
Se cer gândite mult. La pace nimeni nu gândește,
Căci cine jugului să se supună? Război atunci,
Război, pe față sau ascuns, însă așa să fie!"
Așa grăi acesta și ca vorba să i-o întărească,
Milioane de săbii arzătoare, săltate din
Coapsa Heruvimilor măreți; deodată un fulger
Lumină în lung și lat Infernul. Se năpustiră cu furie
Asupra celui Preaînalt, lovind cu armele în scuturi,
Cu sunet de război, mugindu-și dârz
Sfruntarea către cer. Era pe-aproape un deal
Al cărui vârf cumplit din clipă-n clipă slobozea
Trâmbe de fum; tot restul sclipea
Acoperit cu o lucioasă crustă-neîndoielnic semn
Că-n al său pântec, metalică plămadă se-ascundea,
Lucrarea pucioasei. Înaripați și iuți,
O mare ceată acolo se grăbi, așa cum fac
Și pionierii, cu târnăcoape și cazmale înarmați,
Când taberei regale îi premerg,
Un șanț să sape, ori o întăritură
Să ridice. Mammon e-n fruntea lor -
Mammon, cel mai prejos dintre căzuții îngeri;
Întotdeauna-n Ceruri, el gândul și privirea

Și le ținea plecate, vrăjit de bogăția
 Cu care Ceru! e pavat, mai bine aur,
 Decât ce-i sacru și divin în viziunea
 înaltelor sfințenii. Prin el întâi
 Și îndemnați de el, oamenii au scormonit
 Cu mâini spurcat-au în adâncuri,
 Furând din pânțele mamei Terra
 Comori adânc ascunse. Curând,
 întreaga gloată, în colină făcu adâncă rană
 Și scoase coaste de aur la suprafață.
 Să nu se mire nimeni că și în lad
 Cresc bogății, pe-al lui pământ
 Otrava prețioasă mai bine crește.
 Să-nvețe de aici, cei ce laude aduc,
 Prin muritoare lucruri, și uimindu-se
 De Babei când vorbesc și de lucrarea
 Monarhilor din Memphis, să învețe cum
 Cele mai de seamă momente de faimă
 Și putere și artă cu ușurință sunt
 De duhuri întrecute, și într-o oră înfăptuiră
 Ce într-un an, cu trudă grea
 Și fără număr brațe monarhii ridicară.
 Aproape-n câmp, în multe gropi,
 Sub care vine trec cu foc lichid,
 Din lac vărsate-aici. O a doua ceată,
 Cu meșteșug formată, minereul greu
 Pe feluri alegându-! și spălându-î
 De zgura-i și de spumele-i.
 O a treia ceată, în pământ, îndată se formă,
 Cu forme diferite, în care, din gropile arzânde
 Prin țevi ciudate umplând-o până
 în colțurile cele mai ascunse.

Ca într-o orgă, o pală doar de vânt,
Dă glas apoi prin zecile de țevi.
Afară din pământ, imens se-nalță
O uriașă lucrătură, țâșnind înalt, în sunet
De simfonii și glasuri dulci
Clădită ca un templu, cu pilaștri-n jur
Și dorice coloane, purtând în cap
De aur arhitrave; avea și frize, și cornișe
Cu ornamente-n relief sculptate;
La fel tavanul aurit era. Nici Babilonul,
Ori marele Alcairo nu-l egalau în glorie,
Durând lăcașe lui Belus și Serapis, zeii lor,
Înscăunându-și zeii, când Siria și Egiptul
Se întreceau în lux și bogăție. Grămada
Ce creștea se opri la înălțimea ei semeață.
Și prin de bronz canaturi mari porți deschiseră
Imense spații dezvăluind năuntru
Cu line lespezi, bine lustruite; din bolțile-arcuite
Printr-o subtilă vrajă, atârnă șiruri
De înstelate lămpi și felinare scânteinde, hrănite
De naft și de asfalt ce răspândesc lumină
Ca cea din cer. Grăbita hoardă
Admirând intră; lucrarea laudând
Și lucrătorul. Mâna lui știută-i
Prea bine în cer, căci îndrăgea să facă
Ziduri din cele mai înalte, în care îngeri
Purtători de sceptre sălășluiau ca prinții,
Iar la care supremul Rege, asemenea putere
Le dăduse, Isându-i să conducă, fiecare
În ierarhia sa, oști lucitoare.
Nedorat n-a fost și nici neuzit
În vechea Grecie al său nume;

în țara Ausoniei, oamenii îl numeau Mulciber;
Cum a căzut din Ceruri se povestea,
Zvârlit de furiosul Jupiter, peste creneluri
De cristal: o zi de vară a căzut, din zori
Și până-n seară și din amurg până la răsărit
O dată cu amurgul, din zenit se prăbuși
Asemeni unei stele căzătoare,
Pe Lemnos, insula Egeei. Deși se-nvârte vorba,
Lumea se înșală, căci el, cu liota-i -cea rebelă,
De mult se prăbușise și la nimic
Nu-i folosea acum, că-nalte turnuri
Ridicase-n ceruri; nu l-au scăpat nici ale sale
Mașini măiestre, ci cu capul înainte a fost zvârlit
Cu toată hoarda lui meșteșugită, în lad
Ca să clădească,
În acest timp heralzi înaripați, din ordinul
Puterii suverane, cu obiceiuri groaznice,
Cu sunet de trompete, printre oaste anunțară
Că un solemn consiliu urma ca să se țină
La Pandemonium, capitala lui Satan
Și-a semenilor săi. Chemarea lor strigă
Pe cei mai vrednici din regimente și din cete
Și cu sutele și miile veniră la chemare.
Intrările se gâtuiră toate; la porți
Și la portaluri, dar mai ales în spațioasa
Încăpere, demonii colcăiau.
(Deși întinsă precum câmpul
Unde eroi neînfricați obișnuiau să intre
Călare, trecând prin fața marelui Sultan.
Cavaleria păgână o provocau la luptă
Pe viață și pe moarte, sau la duel cu lancea).
Pământul și văzduhul șerpuiau de duhuri,

Frecat de mii de aripi foșnitoare. Precum albinele
în primăvară, când Soarele cu Taurul se însoțește
Roiul și-l strâng pe lângă stup și zboară
Printre flori și stropi de rouă, sau pe o scândură
Se adună, ce-i mahalaua cetăților de paie.
Plecată cu rășină de curând și adunate acolo
Vorbesc de trebi de stat; la fel roiră hoardele
Din aer și stăteau grupate; până când
La un semnal, să vezi minune! Acei care păreau
Acum că în mărime întrec pe ai Pământului
Fii giganți, mai mici decât cei mai mărunți pitici
Erau acum și în locul strâmt intrară fără număr,
Ca rasa de pigmei de după munții indieni;
Sau elfii, care în desfrânarea lor de miez de noapte,
Văzuți de vreun țăran întârziat, lâng-o fântână
Sau la marginea unei păduri, sau poate
De unul ce visează doar că-i vede, în timp ce
De deasupra lui, Luna îl veghează
Și apropiindu-și de Pământ plutirea-i pală,
în bucuria lor întind un dans, urechea
Cu un cânt plăcut vrăjind-o; numaidecât
De fericire și de spaimă inima începe să îi bată.
Astfel și spiritele fără trup, imensa formă
Și-o reduc, și chiar de fără număr, în sala
Curții infernale, se simt în largul lor.
Însă-năuntru, în dimensiunea lor de dinainte,
Marii serafici Lorzi și Heruvimi,
La loc secret și la un sfat de taină se adună,
O mie semizei, pe scaune de aur, la un sobor
De plin și numeros. După o clipă de tăcere,
Se citiră chemările și marele consiliu începu.

Cartea a li-a

Pe tron înalt, regal, ce de departe
întrecea în bogăție Ormuzul, Indul,
Ori minunatul Orient, cu țările în care
Plouă peste barbarii regi, cu perle și cu aur,
Stătea Satan, cel înălțat prin merit
La rangul său malefic; și, din disperare,
Mai sus decât a sa speranță ridicat, el năzuiește
Cu mult mai sus, fără odihnă să se războiască
Cu Cerul; învăț din neizbândă netrăgând,
Trufașul gând astfel dezvălui:
"Puteri și Stăpâniri, Divinități din Ceruri!
De vreme ce nici o văgăună nu va ține
în adâncimea ei, nemuritoarea noastră vlagă,
Deși căzut, eu tot nu cred că am pierdut
Pentru vecie Cerul: cerești virtuți s-or ridica
înălțătoare din această prăbușire,
Mai glorioase, decât dacă noi n-am fi căzut,
Și-n fața fricii ele ne sunt chezașe,
De-a îndura o altă grozăvie!
Măcar că eu, prin drept de neclintit și legi
De Cer statornicite, am fost numit al vostru
Conducător, iar mai târziu, aies
Prin libera voință-a voastră,

Prin merit dobândit la sfat și-n luptă,
Eu cred necazul că ni-i mai mic acum,
O dată ce pe tron mai sigur stau,
Nepizmuit și prin consimt deplin,
În Ceruri, cea mai fericită stare,
Unei dregătorii urmând firesc, poate atrage
Invidia celor de jos; dar cine-aici
M-ar pizmui, când rangul cel mai înalt
Este sortit întâiul să înfrunte mânia
Tunătorului și din din durerea fără de sfârșit
Să suporte, cea mai mare parte.
Când nimic bun nu iese din ceartă,
Atunci nici ceartă, între tabere nu se va isca:
Căci nimeni dreptul la lad nu-și va striga;
Nici unul care parte mare la durere nu prea are
Nu va dori mai mare caznă! Cu-n astfel avantaj,
Să ne unim prin crez de neclintit
Așa cum nu găsești în Ceruri, să ne cerem
Străvechea noastră moștenire înapoi,
Mai siguri de izbândă decât dacă ne-ar fi spus-o
Propășirea; Care să fie calea cea mai bună,
Război deschis sau viclenie? Acum ne hotărâm.
Cine să spună ceva are acuma să vorbească."
Tăcu Satan și îi urmă Moloh, rege purtător
De sceptru, cel mai puternic și mai furios,
Din Spiritele ce-nfruntă Cerul, acum
Și mai turbat de deznădejde.
El se credea la fel Acelui Veșnic în putere
Și decât o mai prejos putere, preferă mai
Degrabă neființa; o dată cu-astă grijă
Plecă și-această teamă: de Dumnezeu, de lad
Sau chiar mai mult, așa că astfel grăi:

"Votez pentru război deschis. La viclenii
 Că mă pricep, eu nu mă laud: îi las pe cei ce au
 Nevoie să urzească, atunci când e nevoie;
 Dar nu acum, căci cât ei pun la cale urzelile,
 Stau milioane de duhuri înarmate, așteptând
 Semnalul luptei. Cum să stea, aici ei lâncezind,
 Fugiții cei din Ceruri, în această genune a rușinii,
 O temniță a tiraniei, care domnește prin
 Întârzierea noastră? Nu! Mai bine înarmați
 Cu-a cerului furii și flame, să-ncepem asaltul
 De nestăvilite, din ale noastre cazne,
 Arme crunte împotriva Călăului să facem;
 Răspuns la tunetul atotputernic
 S-audă tunetul din lad și fulgere de negru foc
 Să vadă, teroare răspândind în rândul îngerilor
 Și chiar și tronu-i îl învăluie în foc ciudat și sulf,
 Năpăstuiți de el scornite. Poate că, însă,
 Drumul pare dificil, să urci către-un dușman
 Ce este și mai sus! Să ne-amintim de
 Adormitoarea apă a lacului acesta ai uitării
 Nu ne amețește, că înnăscută
 Ne e urcarea către sălașul nostru;
 Căderea sau coborârea ne sunt străine.
 Cine nu a simțit când crudul vrăjmaș
 Ne-a alungat, batjocorindu-ne și urmărindu-ne
 Prin hău, ce trudnic zbor și ce sforțări
 Ca să ajungem atât de jos? Urcușul, astfel,
 E ușor! Însă de-ar fi din nou să provocăm
 Mânia celui Atotputernic, în feluri mai cumplite
 Să ne distrugă ar găsi, dacă se poate întâlni în lad
 O frică și mai mare! Ce poate fi mai rău
 Decât a sta aici, lipsiți de fericire, sortiți

în văgăuna groaznică la mare suferință!
Acolo unde focul veșnic, fără speranță
Vreodată de-a se stinge, vasal mâniei sale
Neconținut ne arde, iar biciul nemilos
Ne cheamă la pedeapsa neîndurată.
Mai nenorociți de-atât, nu mai urmează
Decât moartea. De ce atunci să ne mai temem?
Să ne-ndoim cum că mânia i-am ațâța mai mult?
Că ne-ar spulbera cu totul esența firii?
Mai bine decât etern să fim nenorociți!
Sau, dacă-ntr-adevăr substanța ne e divină
Și nu-ncetează-a fi, atunci ne-aflăm
În cea mai proastă stare și-avem dovadă
Că puterea noastră e suficientă să deranjeze
Cerul, prin hărțuieli neconținute să zguduiască
Fatalul tron, deși de neatins și chiar
De nu-i izbândă, e răzbunare!"
Și încruntându-se sfârși, cu privirea
Dezvăluindu-i o disperată răzbunare și luptă cruntă
Cu mai prejos de zeii. Din altă parte, se ridică
Atunci Belial, o făptură mult mai umană.
O persoană mai grațioasă decât acesta
Cerul nu pierduse; părea creat pentru mari fapte
Și demnități, dar totul era gol și strâmb în el,
Măcar că-i picura din limbă mană, făcând
Să pară rău, alegerea cea bună, să zăpăcească
Și pe dos să-ntoarcă până și cele mai mature
Sfaturi. Căci, nutrind doar gânduri josnice,
Dibaci la vicii, dar la lucruri nobile
Încet și temător. Totuși, era plăcut urechii,
Și cu accent convingător, astfel începe:
"Pe plac mi-ar fi grozav fățișa luptă,

O, semeni, dacă nu vă rămân prin ură
Mai în urmă, atunci pricina întâi a hotărârii
De a porni război imediat mă-mpinge
La o potrivnică părere, izbânda părându-mi chiar
De rău augur, căci cel ce pune mult temei pe arme,
De armele-i, de sfatu-i, se-ndoiește,
Curajul său bazându-se pe deznădejde
Și pe desăvârșita nimicire, ca scop
Și unic țel, după o crudă răzbunare.
Ne întrebăm întâi, ce răzbunare? Turnurile Cerului
Sunt pline de străjeri care veghează toate intrările;
Adesea, la hotarele genunii, fac tabără mulțimi
De legiuni, sau cu aripi întunecate, în lung
Și-n lat, cutreieră împărăția Noptii, far' să se teamă
Că vor fi surprinși. Sau dacă-am reuși
Cu forța să ne strecurăm, târând
întreg Infernul după noi, cu cea mai neagră
Ce s-a văzut răscoală, lumina pură
A Cerului să o înfrângem, și totuși,
Marele Dușman, incoruptibil, va sta pe veci
în nepângăritu-i tron, cu eterica-i substanță
Nepătată, prin sine izgonind din sine răul
Și curățind înaltul Cer de foc, chiar josnic,
Va fi victorios. Astfel respinși, ni-i ultima speranță
Doar culmea disperării: să-l scoatem
Din sărite trebuie, pe Marele Victorios,
Ca-ntreaga mânie să-și consume și asta
însemnând sfârșitul nostru; acesta-i
Leacul nostru - Să nu mai fim? Trist leac!
Dar cine-ar pierde, chiar de-i de durere plin,
Cugetătoarea-i ființă, gândurile ce cutreieră
Eternitatea, mai degrabă vrând să piară,

în pântecel Noptii celei nezămislite
    Și lipsite veșnic de simțire și mișcare?
    Și cine știe dacă, de-ar fi chiar bine pentru noi
    Crudul dușman ne-ar vrea desăvârșita nimicire?
    Cum ar putea s-o facă, e-ndoielnic
    Că n-o să vrea în veci, aceasta-i sigur.
    Cum el, atât de înțelept, să-și lase mânia
    Dezlănțuită, nedându-și seama sau neputând
    Dușmanilor voința să le-o împlinescă
    Să-i distrugă în mânia sa, când chiar aceasta
    l-a scăpat, în vecie condamându-i?
    «Și cine atunci ne stă în cale?» se-ntreabă cei
    Ce-ndeamnă la război, «Ne-a judecat și suntem
    Sortiți la chin fără sfârșit. Deci orice-am face,
    Să îndurăm mai mult nu-i cu putință.
    Și-atunci mai rău e înarmați să stăm
    Și să ne spunem părerea ia acest sobor?
    Și cum era atunci când cumplitul tunet al Cerului
    Ne hăitua și căutam să ne adăpostim în Hău?
    Acest Infern părea atunci refugiul pentru răni.
    Sau când pe lacul întins stăteam încătușați?
    Cu siguranță că era mai rău. Și dacă s-ar trezi
    Suflarea ce aprinse acele focuri slabe,
    Le-ar transforma în roșie furie și ne-ar zvârli
    în flăcări; sau dacă răzburarea neterminată
    Și-ar înarma-nroșita mână dreaptă, să
    Ne năpăstuiască? Și dacă prăvăliile ar fi deschise
    Toate și firmamentul ladului ar revărsa
    Cu vuiet cataractele-i de foc, orori
    Grozave, ce ne amenință cu înspăimântătoarea
    Lor cădere; în timp ce noi tot piănuim
    O glorioasă luptă, prinși în furtuni de flăcări,

Vom fi deodată supti, de vreo stâncă țintuiți
 Pe rând, pradă și joacă vârtejurilor sau
 Pentru totdeauna zvârliți vom fi în
 Oceanu'-n flăcări, în lanțuri ferecați, acolo
 Conversând cu eternele suspine, lungi veacuri
 De milă văduvite, răgaz și tihnă, fără
 Speranță de sfârșit. Deci, ar fi mai rău.
 Astfel războiul, fățiș sau chiar ascuns,
 Pe-amândouă le resping; căci forța sau viclenia,
 Ce pot face ele, să-nșele cine poate înalta minte,
 Ai cărui ochi să vadă totul pot? Din înaltul Cerului
 Ne vede mișcările deșarte, puterea noastră
 Prin Atotputerea-i sfruntând-o cu înțelepciune
 Urzeala destrămându-ne-o. Și totuși, să trăim
In înjosire - noi, cei din cerească seminție,
 Să îndurăm aceste lanțuri, așa striviți și surghiuniți?
 Mai bine așa decât mai rău, e sfatul meu,
 De vreme ce destinul inevitabil ne-apasă
 Sub voia și osânda Victoriosului. **In** suferință,
 Dar și în faptă, puterea ne e aceeași și nici
 Nedreaptă legea nu-i, care-a statornicit așa.
 Noi, înțelepți dacă am fi fost de la-nceput
 Și nu am fi sfruntat dușman atât de mare,
 Atunci poate că nu am fi căzut,
 Îi rîd pe cei cutezători cu lancea, ce se micesc
 Când lancea le lipsește, se tem de ceea ce
 Urmează să se-ntâmplesse: exilul, înjosirea
 Lanțurile sau durerea, sentința
 Marelui Cuceritor. Aceasta ni-i acum ursita,
 Care de-o-ndurăm, mânia-n timp,
 Marele Dușman și-o împlânzi și poate,
 Așa departe, nu îl vom mai supăra, pedeapsa

Poate îi va fi pe plac; s-o domoli și focul
Ce ne arde, dacă suflarea lui nu-l va mai înțeți.
Substanța noastră pură va învinge atunci
Și aburii vătămători de-aici. sau mai mult
Obișnuindu-se cu ei, n-o să-i mai simtă,
Sau poate, atât de mult schimbat, cu locul
Obișnuindu-și pornirile și firea, căldură
Cumplită o va primi normal și nesimțind durere,
Ororile s-or îmblânzi, iar întunericul va deveni lumină;
Dar ce speranță ne poate aduce neopritul zbor
Al zilelor ce vor să vină când norocul, și ce noroc,
Ce merită așteptat de vreme ce năpasta nu-i atât de rea,
Nu-i bine dacă mai multe asupra ne-om atrage."
Astfel grăi Belial, cu vorbe îmbrăcate
În vălul istețimii, la tihnă josnică și trândăvie
Pașnică neîndemnându-i, nu pace; și după asta
Mammon vorbi: "Or, ca pe regele din Cer
Să-l detronăm, să ne luptăm de ne prierște lupta,
Și ca să regăsim tot ce-am pierdut. Putem
Nădăjdui să-l detronăm, când Soarta va ceda
Norocului cel schimbător și haosul va fi lăsat
Să cumpănească. Cum ne este în zadar speranța
De a-mplini întâiul țel, ne este în zadar și
Țelul celălalt; căci ce loc se află pentru noi
Într-ale Cerului hotare, dacă nu reușim
Să-nfrângem pe-al nostru Domn ceresc?
Să presupunem că s-ar îmblânzi și că, la toți
Ne-arată îndurarea, dacă-i jurăm supunere din nou;
Dar cu ce ochi vom sta atunci umili în fața sa,
Și să primim cu sila ale sale legi,
Tronu-i să-i celebrăm, cu imnuri înălțătoare,
Divinității sale, cântându-i aleluia,

În timp ce stă domnește invidiatul suveran,
Pe altaru-i cu arome și ambrozii, ofranda
Noi să-i oferim? Aceasta este poate
Sarcina noastră-n Ceruri și plăcerea noastră.
Cât de plictisitoare-ar fi eternitatea, cheltuită
În adorarea celui ce-l urâm! Să nu râvnim atunci
Ce-i cu neputință prin forță și prin supunere
De neacceptat, deși în Ceruri, starea noastră
De splendidă vasalitate; să căutăm mai bine
Binele din noi, prin noi trăind, deși aici,
În hăul fără fund, dar liberi și dând la nimeni
Socoteală, fiind mai bună libertatea dură
Decât un fast servil. Măreția noastră
Va fi cu mult mai mare când vom face
Din lucruri mici, unele mai mărețe,
Foloase când din pagube vom trage,
Când vom schimba năpasta în noroc,
Și-atunci când munca, din durere devine ușurare
Prin trudă și răbdare. Această lume adâncă
De întuneric, o urâm? Cât de des, înconjurat
De nori negri Atotcârmuitorul Cerului
Avea sălaş, cu gloria-i neîntunecată,
Și cu maiestatea beznei înconjurându-i tronul,
Din care tunete adânci mugeau, furia
Reunindu-și și făcând Cerul să semene cu ladul!
Așa cum întunericul el poate să-l imite,
Noi nu putem lumina să i-o imităm?
Acest pământ pustiu, aur și nestemate nu ascunde;
Și nici de îndemânare nu avem nevoie, din ele
Măreția să o ridicăm; ce poate Cerul arăta mai mult?
Și chinurile noastre, pe cât va trece timpul,
Vor fi ale noastre elemente, focurile înțepătoare

Blânde, pe cât de aspre-s astăzi, natura noastră
Schimbând-o cu a lor, simțirea suferinței
De la noi îndepărtând-o astfel. Totul deci,
Invită la îndemnuri pașnice și la starea
De ordine, pentru ca-n siguranță să putem
Să ne schimbăm nenorocirea, privind
Ceea ce suntem și unde suntem și orice gând
De luptă alungând. Aceasta-i ce eu sfătuiesc! "

Abia ce termină, când un murmur umplu
întreaga adunare, așa cum găunoase stânci
în ele țin tumultul unor vânturi, ce toată noaptea
Marea o agită, săltând în răgușită lor cadență
Pe marinarii istoviți de veghe, a căror barcă
Din întâmplare, ancora zvârlise, după furtună,
într-un golf stâncos. Asemenea aplauze
S-au auzit, când Mammon-și încheie cuvântul,
Și îndemnul lui la pace le plăcu: căci mai e
Un câmp de bătălie, de care se temeau
Mai mult decât de lad, atât de tare între ei
Mai dăinuia a tunetului frică și-a săbiei lui Mihail;

Așa că ei doreau ca temelia să-i pună
Acestui din străfund imperiu, care să se ridice,
Prin politică, de-a lungul timpului, Cerului rival.
De asta dându-și seama, Belzebut, doar
Lui Satan fiindu-i mai presus cu chipul grav
Când fu să se ridice, un stâlp al statului
Părea că este. Adânc pe fruntea lui săpate
Gândurile și grija publică stăteau
Și pe chipu-i maiestuoasă se citea
O hotărâre princiară. Înțelept stătea,
Cu umeri de Atlant, făcuți să poarte greutatea
Celor mai grele monarhii; privirea-i chema

Atenția tuturor și ca noaptea sau amiaza
Liniștită dintr-o zi de vară, el grăi:
"Tronuri și Puteri Imperiale, Urmași ai Cerului,
Eterice virtuți! Vreți poate la aceste titluri
Să renunțați, firea să v-o schimbați,
Și prinții ladului să vă numiți? Căci glasul
Poporului înclină pentru construirea aici
A unui nou imperiu? Fără îndoială! În timp
Ce noi visăm și nu știm că regele din Ceruri
Drept temniță acest loc ne-a hărăzit,
Nu sigur adăpost, departe de puternicul lui braț,
Să ne ferim de legea Cerului, o nouă ligă
Alcătuită împotriva tronului, ci sub jugul său
Captivi ca să rămânem, deși așa departe
Aruncați. Căci el, întâiul domn și domnul
Cel din urmă, fie-n adâncuri, fie-n înalțuri
Va rămâne, iar împărăția-i nimica nu va pierde
Prin răzvrătirea noastră; dar peste lad
Imperiul își va întinde, domnind cu sceptru
Greu de fier, precum cu sceptru de aur
Îi cârmuiește pe cei din Ceruri.
De ce tot stăm vorbind despre război și pace?
Războiul de-l hotărâm ne-așteaptă
Pierderi groaznice; termeni de pace,
Nimeni n-a căutat sau pomenit, căci, oare,
Ce fel de pace ne-ar fi sortită nouă, robilor,
Decât cumplite lovituri și-ntemnițare
După placu-i? Și ce-altă pace i-am putea sorti
Și noi, în schimb, decât cea care
Ne stă-n putere: vrajba, ura, dispreț cumplit
Și răzbunare, deși târzie, urzind neconținut
Cum să facem pentru ca învingătorul, cucerirea

Să nu și-o guste și bucurie, din necazul nostru
Să nu mai simtă. Ocazia se va ivi, ca
înfrentând primejdii, Cerul să-l invadăm,
Cel cu înalte ziduri care nu se tem
De-asalt, de-asediu, sau orice ambuscadă
Din Adâncuri. Și ce-ar fi dacă am putea găsi
O cale și mai simplă? Există un loc (dacă
Faima străvechii profeții cerești nu minte)
O altă lume, fericit lăcaș, al unei rase noi,
Pe nume oameni, ce stau acum a fi creați,
Asemeni nouă, dar mai prejos, prin rang
Și prin putere, dar favorizați de cel
Ce sus domnește; a fost aceasta voia lui
împărtășită zeilor și întărită prin jurământ,
Ce-a zguduit întregul Cer în lung și-n lat.
Să ne-aplecăm deci gândurile toate,
Ca să aflăm ce creaturi sălășluiesc acolo,
După ce tipar, din ce substanță, cum plămădite
Și cu ce putere, ce slăbiciuni și dacă ispitite
Pot fi mai bine, prin forță sau prin viclenie.
Chiar dacă Ceru-i ferecat în sine
Și marele Judecător domnește-n siguranță,
în propria-i lui putere, și acest loc se-ntinde
Spre granița cea mai îndepărtată, să fie apărat de cei
Ce-l locuiesc: aici probabil vom reuși
Foloase ca să tragem, printr-un asalt neașteptat,
Sau cu focul ladului să-i mistuim
Creația-ntreagă sau poate stăpânind
Aceste locuri, vom goni pe bieții sălășluiton;
Ori dacă nu-i gonim, de partea noastră
Să-i atragem și Dumnezeu să-i facem
Să-l tăgăduiască și cu mâna cînței

Creația să-i distrugem. Aceasta ar întrece
 Orice comună răzbunare și-i va-ntrerupe fericirea
 De a ne fi înfrânt, iar bucuria noastră,
 Prin supărarea lui va crește; când dragii fii ai săi
 Cu noi într-o genune aruncați se vor găsi,
 Originile slabe își vor blestema, văzându-și norocul
 Ofilit așa curând! Dați-ne sfat, merită oare
 Să încercăm, sau pe vecie aici o să rămânem,
 Clocind împărății deșarte?" Astfel Belzebut își spuse
 Sfatul diavolesc, întâi propus și de Satan,
 Căci de la cine, decât de la autorul orișicărui rău
 Putea să izvorească astfel de răutate, rădăcina
 Umanității confundând-o, ladul amestecând
 Cu Cerul, toate făcute pe Creator să necăjească?
 Dar ura lor servește, pe el ca să-l înalțe
 Și mai mult în slavă. Îndrăznețul plan
 Plăcu grozav puterilor din lad, iar fericirea
 Sclipea în ochii lor; în deplin acord, votară,
 Iar Belzebut cuvântul și-l reluă:
 "Bine ați judecat și bine dezbaterea ați încheiat,
 Sinod al zeilor și mari lucruri ați rezolvat,
 Lucruri care din Hăul fără fund ne-or scoate
 Și încă o dată, ne-or aduce aproape de-al
 Nostru vechi lăcaș; poate că văzând din nou
 Hotarele-i strălucitoare, spre sfânta vatră
 Ne-or surâde sorții, și-om reintra în Cer,
 Sau cel puțin vom locui pe un mal blând tărâm,
 Învăluți de-a Cerului lumină, în siguranță;
 În raza răsăritului de aur, de bezna asta vom scăpa
 Și aerul desfătător și dulce va adia ca un balsam pe
 rănile
 Lăsate de usturătorul foc. Dar mai întâi, pe cine

Să trimitem în căutarea Lumii noi? Cine oare
Să fie potrivit? Cine să încerce cu pas nesigur
Abisul nemărginit și negru și bezna atingând-o
Drumul să-și croiască, aripile să-și desfacă
Neobosite, peste hăul sumbru, până
La fericita insulă să ajungă? Ce putere
Și ce măiestrie ar fi de-ajuns să treacă
De strașnicele gărzi, de pânda deasă a îngerilor?
Aici e nevoie de multă cumpănire: așa cum stăm
Acum să ne cumpănim alesul, căci acesta
Va purta povara speranței noastre."
Acestea fiind zise, se așeză, urmărind cu ochii
Cine o să-i urmeze, să i se-mpotrivescă
Sau să pornească la periculoasa încercare.
Cu toții însă șezură muți. cântărind pericolul
Adânc; și fiecare, pe chipul celorlalți,
Descurajarea și-o citea, înmărmurit. Nici unul
Din răzvrățiții cei de seamă nu se găsea
Atât de curajos, să se ofere, singur,
Grozava drumeție s-o străbată; până când,
Într-un târziu, Satan, a cărui glorie transcendentală
Peste ei înalță, cu monarhică mândrie
Și plin de-a meritului conștiință,
Imperturbabil, astfel grăi:
"Odrasle ale Cerului! Imperiale Tronuri!
Pe drept suntem cuprinși de liniște adâncă
Și sfială, deși curajul nu ne-a părăsit. Lung
Ne e drumul și greoi, ce ne conduce
Din lad afară și către lumină. Temnița-i
Cumplită, clopot imens de foc, merit
Să ne consume, de nouă ori, jur-împrejur
Ne înconjoară; și porți de diamant pârjolitor

Deasupra noastră ridicate, toate ieşirile
Ni le ferecă. De le treci pe-acestea,
De reuşeşte cineva, golul profund al nopţii
Îl aşteaptă pe cel ce se aruncă în abisul
Plin de stricăciuni, fiinţa-i, cu pieirea,
Fiindu-i ameninţată. Scăpând de-aici,
În orice altă lume şi în orişice ţinut
Necunoscut, ce-i mai rămâne, decât
Primejdii neştiute şi greaua fugă?
Dar n-aş fi vrednic de-acest tron, o, semeni,
Şi de imperiala-i suveranitate, plin de splendori
Şi cu putere înarmat, de-aş fi propus
Şi public judecat, pericolul de-s vrednic să înfrunt,
Nu m-ar putea opri ca să încerc. Aşadar, accept
Roialele însemnuri, la care vin asemeni
Şi greutate şi-onoruri, şi nu mă dau în lături
Să domnesc, chiar dacă greutatele
Sunt mult mai mari, decât acele-onoruri
Care mă ridică deasupra celorlalţi?
Cătaţi deci, Puteri măreţe, teroare-a Cerului
Apusă, ce poate uşura mai mult şederea-n lad,
Cât timp aici mai e acasă; de e vreun leac,
Sau farmec să domolească sau să înşeie
Aceste crunte cazne, vegheaţi mereu,
Căci şi duşmanul ne veghează, atâta timp cât eu,
Departate de aceste tărâmurii neguroase,
Voi căuta scăparea tuturor. Nimeni, părtaş
L-aceasta nu-mi va fi." Astfel grăind, se ridică
Monarhul, tăindu-le putinţa de-a răspunde;
Prudent acum, temându-se ca alţii,
Dintre conducători, prinzând curaj,
Din hotărârea lui, să se ridice, gata să-l urmeze.

Spre fapta, la-nceput de toți temută,
Și astfel, refuzând, rivali fiindu-i, în opinie,
Înalta faimă, ieftin urma s-o dobândească,
Doar prin pericole nemaîntâlnite. Pe aceștia însă.
Aventura îi înspăimânta la fel ca vocea lui
Interzicându-le cu el să vină; într-un moment,
Cu el o dată, cu toți se ridicară, iscând bubuitură
Ca de tunet, din depărtare auzit. Spre el
Se înclinară cu respect adânc și ca pe-un zeu
Mărindu-l, egal cu Preaînaltul. Și nu uitară
Nici să-l laude, spunându-i ce mult îl prețuiau.
Că binele obștesc îl pune mai presus de-al său,
Căci nici chiar Spiritele osândite nu-și pierd
Virtuțile cu totul, ca oameni răi să nu se laude
Cu fapte-amăgitoare pe pământ, mânăți
De-ambii vane, cu zel spoite.
Astfel își încheiară întunecat soborul
Îndoielnic, bucurându-se că Domn fără aseamăn
Și-au ales. La fel cum din înalte vârfuri, norii
Întunecați se-nalță, când doarme vântul nordic,
Pe-a Cerului senină față răspândindu-se,
Iar elementul înspăimântător peste întunecate
Peisaje, cerne ploaie sau zăpadă, sau dacă
Din întâmplare, raze de soare, asemeni
Unui bun rămas, se alungesc în fapt de seară
Și-nvie câmpul, iar păsările cântă
Și mieii behăie de bucurie, făcând de zgomot
Să răsune câmpiile. Rușine oamenilor!
Diavoli cu diavoli osândiți se întrunesc,
Într-o concordie fermă; doar oamenii.
Dintre făpturile cugetătoare, nu se-nțeleg,
Chiar stând sub scutul grației divine

Și-a păcii eterne de Domnul proclamate,
Totuși trăiesc în ură și în vrajbă, cu mari
Războaie pustiind pământul, unul pe altul
Ca să se nimicească; de parcă (și tocmai
Asta să ne unească ar trebui), omul,
N-ar avea destui dușmani în lad, ce zi și noapte
Doar la a omului distrugere visează!
Astfel sfârși soborul stigian și-așa urmau,
În ordine, pairii infernali: în mijloc, Prea-mărețul,
Părând doar el de-ajuns să-nfrunte Cerul,
Nimeni altul decât al ladului groaznic domnitor;
Cu mare pompă, imitator de rânduieli dumnezeiești;
În jurul lui, un glob de mândri Serafimi, •
Cu arme groaznice și cu blazoane strălucitoare.
Atunci consiliu-și încheiară, prin sunet
De trompetă imperială: iuți, patru Heruvimi,
Spre patru vânturi, ducând la gură
Sonora alchimie, suflară și heralzii lămuriră
Ce înțelesuri se ascund în sunet;
Abisul fără fund de zgomot răsună în lung și-n lat
Și oastea cea din lad, asurzitor îl aclama.
Apoi, cu sufletul mai ușurat și parcă înălțați
De falsele speranțe, puterile alinate
Se dezbinară și fiecare caiea își urma, fie pe cea
Aleasă nefericit, sau cea pe care îi mână
Vechi obiceiuri, umblând nehotărâți,
Cătând alin să-și afle răzmeriței din gând, sau
Să-și umple lungi orele până s-o'ntoarce
Supremul domn al lor Unii pe câmpuri,
Alții în văzduhul sublim, în zbor sau iute
Alegând, se-ntrec de parcă la Olimpiade
S-ar afla; unii își îndeamnă focșii armăsari,

Sau țintei dau ocol sau pâlcuri se adună;
Precum, în mândrele cetăți, războiul
Se stârnește din înalturi, apare tulbure.
Și cruntele de nori armate pe cer se-ncaieră.
Cerești cavaleri, cu lancea-n cumpănire,
În frunți de oști se năpustesc, până când
Dese legiuni se strâng aproape; astfel
În orice colț de cer, faptele de arme,
Înaltul îl aprind. Alții, cuprinși
De groaznică turbare, surpă munți și dealuri,
În vârtejuri, prin aer călărind; cu greu
Infernul suportă grozavul vuiet;
La fel Alcide, din Oechalia venind spre casă,
Încununat de marea lui izbândă, simțind
Otrava din veșmântu-i, de durere
Smulse din rădăcini pini thesalici, pe Lichas
Din vârful lui Oeta, aruncându-l
În marea Eubee. Alții, mai blânzi,
Retrași într-o silențioasă vale, cântau
Din harpe, cu note îngerești,
Eroicele fapte și nefericita înfrângere,
Plângându-și soarta ce se supune
Norocului sau Forței. Nu cântau cu toții,
Dar armonia (Cum ar putea să fie mai puțin
De-atât, când nemuritoare duhuri cântă?)
Făcea să-și țină ladul răsuflarea, vrăjind
Pe demonii grăbiți. În glăsuire și mai dulce
(Căci Elocința sufletul vrăjește, iar Cântul
Simțurile), alții, mai departe, stăteau pe o colină
Mai retrasă, cu gânduri mai înalte, cugetând adânc,
La Providență, Preștiință, Voință și Destin -
Soartă fixă, voință liberă și preștiință absolută,

Fără de margini, în labirint întortocheat pierduți.
 De bine și de rău ei discutau, de fericire și
 Restriștea de pe urmă și patima,
 Deșartă-nțelepciune, falsă filosofie
 Totuși printr-o plăcută vrajă, putea
 Durerea o clipă să le-o încânte,
 Cu vane speranțe, sau inimile împietrite
 Să le-narneze cu întreite zale de răbdare,
 într-o cutezătoare aventură,
 în căutarea unei clime care le-ar fi
 Un adăpost mai de-ndurat, porniră cete dese
 Lumea s-o cutreiere; în cele patru zări
 își avântară zborul, pe malul unor râuri infernale
 Care-și deșartă în lacul arzător cumplitel
 Lor ape - acesta-i Styxul, râul urii ucigașe;
 Și tristul Acheron, râu al durerii;
 Iată și Cocytus, numit din plângeri auzite
 Pe malul său; nestăpânitul Phlegeton,
 Ale cărui valuri din torent de foc
 Mână cu furie. Departe de acestea, curge
 Un râu domol, tăcut, Lethe, râul uitării,
 Din care cel ce bea, îndată, întâia-și stare
 își uită și ființa lui, și bucuria, și durerea toată,
 Și suferința și plăcerea.
 Peste acest râu, un continent de gheață
 Se întinde, sălbatic și întunecat,
 Bătut într-una de furtuni și uragane,
 De grindină, ce pe pământ nu se topește.
 Ci se adună în mormane, ca niște vechi ruine.
 În rest, zăpadă deasă și gheață,
 Abis profund, ca mlaștina Serbona de dintre
 Casius și Damiata, unde oști întregi se îneacă.

Uscatul aer arde înghețat și frigul parcă
E făcut din flăcări. Aici sunt osândiții - aduși
De Furii cu picioarele, harpii; și simt
Pe rând schimbările amare, de pe paturi
De flăcări, pe gheață aduși, căldura lor eterică
Să-și piardă, acolo să rămână nemișcați
Și înghețați mai multă vreme, apoi
Sunt aruncați din nou în flăcări. -
Pe Lethe trec apoi c-un bac, încolo și încioace,
Durerea să le-o crească, căci trecând.
Ispititoarea apă doresc ca s-o atingă,
Cu doar o picătură să se piardă în uitare,
Cu toată suferința și durerea lor,
Doar un moment și-atât de-aproape-i țărnul;
Dar soarta se împotrivește și să le stăvilească
Încercarea, Meduza, cu gorgonică teroare,
Păzește vadul, căci de la sine apa fură
Gustul oricărei viețuitoare, cum odată
Furat-a buza lui Tantal. Astfel pierdute
În marșul încâlcit, trec cetele aventuroase,
Palide de groază, cu ochi buimaci, de când
Văzut-au pentru prima oară soarta
Și liniștea nu și-au mai găsit. Trecură
Printre multe văi întunecate și sinistre,
Peste ținuturi dureroase, peste Alpi
De gheață și de foc, stânci, peșteri, mlaștini,
Prăpăstii și umbre ale morții - un univers
Al morții, prin blestemul lui Dumnezeu creat,
Bun numai pentru rău;
Un univers în care orice viață moare, moartea
Trăiește și natura creează doar lucruri monstruoase,
Perverse, prodigioase, hidoase și mai rele

Ca tot ce în povești s-a născocit și frica
A conceput, gorgone, hidre și himere,
Între timp, adversarul lui Dumnezeu
Și-al Omului, Satan, cu gând aprins și plan înalt,
Și către poarta ladului, aripile-și desfășoară
În zbor pustiu, la stânga sau la dreapta
Cotind cu mâna; acum cu aripi netede abisul rade,
Apoi se-ndreaptă către bolta cea de flăcări
Precum o flotă, în largul mării, atârnă-n nori,
Și împinsă de ale echinoctiilor vânturi, plutește
Din Bengala sau din Insulele Ternate și Tidore,
De unde negustorii mirodeniile-și aduc;
Pe tânguitoare valuri, pe Etiopia, către Cape,
Își îndrumă către pol plutirea, așa și
Înaripatul Cerului dușman. Se-arată
În sfârșit hotarul ladului, cu înalte ziduri, ca de groază
Cu porți de trei ori întreite, trei de-aia mă,
Trei de fier și trei din lespezi de diamant.
Impenetrabile, cu veșnic foc încercuite,
În fața porților stăteau, pe fiecare parte,
Două închipuiri nemaivăzute.
Prima părea femeie până la brâu, frumoasă,
Dar termina hidos, în nenumărate
Cute solzoase, cu trup voluminos de șarpe,
Armat cu vârf ucigător. Cam la brăul ei
O haită de dulăi din lad, care-n veci
Lătratul nu-și opresc, din largile căscate guri,
Într-o hidoasă hărmălaie; totuși, când doresc,
Dacă lătratul deranja, se pot târî
În pânțele ei, și-acolo să-și găsească adăpost;
Totuși puteau lătra într-una și urla
Fără a fi văzuți. Mult mai puțin hidoși decât aceștia

Erau acei ce-o chinuiau pe Schylia, când
Se-mbăia în marea ce desparte Calabria
De asprul țărîm trinacric; nici cei care
Pe vrăjitoarea nopții o urmează,
Nu-s mai urâți, când chemată-n taină,
Prin văzduh zburând pe mătură,
Atrasă de miros de sânge de copil,
Cu lapone vrăjitoare să dănțuiască,
În timp ce luna se ascunde în eclipsă
La farmecele lor. Forma cealaltă,
Dacă formă putem numi ceva ce n-avea
Nimic lămurit în mădulare, încheieturi și membre;
Sau substanță de poate fi numită ceea ce
Mai degrabă o umbră părea a fi,
Căci toate se arătau și una, și alta, neagră stătea
Ca noaptea, feroce ca zece furii,
Grozavă precum ladul, rotind mereu
O-ngrozitoare lance; iar ceea ce părea
Să-i fie capul, ca o coroană-mpărătească
Arăta, Satan era acum aproape și
De la locul său, monstrul se ridică, iute
leșindu-i în întâmpinare; ladul
Se zguduia sub pașii săi.
Neîmblânzitul dușman privi să vadă
Ce-i arătarea, mirat privind-o și nu cu spaimă
(Că nu se teme de nici o zămislire, decât doar
De Dumnezeu și Fiul) și cu privire disprețuitoare,
Cel dintâi grăi: "De unde ești și ce ești,
Scârboasă Arătare, tu care îndrăznești,
Deși întunecată și îngrozitoare, în calea mea
Ți-arăți a frunții tale hâde neplămadă,
Spre aceste porți? Prin ele vreau să trec

Și sigură să fii, nu-ți cer îngăduința.
 Retrage-te! Sau gustă nebunia și învață
 Făcătura ladului să nu înfrunți tu, Spirite Cerești!"
 La care Goblinul, plin de mânie, replică:
 "Nu ești tu trădătorul înger? Nu ești acela.
 Care primul, pacea din Ceruri ai înfrânt-o,
 La fel credința? Cu tine ai târât,
 În orgolioasa răzvrătire a armelor
 Pe fiii Cerului a treia parte, urzind în contra
 Preafîntului; și ca și tine și ei au fost goniiți
 De lângă Dumnezeu, condamnați
 Să vă petreceți tot restul zilelor eterne
 În cazne și-n nenorocire? Și tu,
 Un duh al Cerului te socotești, când
 ladul ți-este temniță și aici sufli sfidare
 Și dispreț, unde eu domnesc și
 Lucrul ce te va mânia mai mult, sunt regele
 Și seniorul tău? Întoarce-te înapoi
 La cazna ta, tu fals fugar! Și aripii tale
 luțeală să-i mai adaugi, ca biciul meu cu scorpioni
 Să nu te-ajungă, sau dintr-o lovitură de lance,
 Să nu încerci o groază neîncercată,
 Stranie oroare și chinuri nesimțite până acum!"
 Așa vorbi oribila Teroare, la trup mărindu-se
 De zece ori, așa vorbind și-așa amenințând,
 Mai groaznică și mai diformă. Dar,
 Pe altă parte, încins de indignare, stătea Satan,
 Neînfricat, arzând ca o cometă ce arde întregul
 Ophiuchus, sub cerul arctic, din cumplita-i coamă
 Războaie lungi și molimi scuturând. Fiecare
 Către capul celuilalt ținti mortala lovitură,
 Iar mâinile nu urmau a doua oară

Să lovească; se înfruntară amândoi ca doi
Nori negri, ce, încărcăți de crunta artilerie cerească,
Mugind veniră deasupra Mării Caspice;
Statură o clipă frunte-n frunte, până când
Vântul șuieră semnalul, să se unească
În neagra lor ciocnire, în văzduhuri.

Așa se încruntau grozavii combatanți,
Că ladul mai mult se-ntunecă, atât de mult
Se-asemănau; căci niciodată, să întâlnească
Un astfel de dușman nu le va mai fi dat.

Și-acum fapte mărețe s-ar fi întâmplat.
De ladul ar fi răsunat, dacă șerpeasca vrăjitoare
În mână cu fatala cheie, la poarta ladului
Nu s-ar fi înălțat și cu țipăt groaznic

Se repezi între ei:

"O tată, ce are mâna ta de gând, în propriul fiu
Vrei să lovești? Ce furii, o, fiule, te îndeamnă
Cu lancea ucigașă părintele să îți omori?
Și pentru cine? Știi?"

Pentru acela ce stă în Ceruri și

Râde chiar acum de tine, sclavul său, ce trebuie
Porunca să-i îndeplinești, pornită din mânie
Justiție, cum îi spune el, care într-o zi
Pe amândoi vă va distruge "

Așa vorbi aceasta, și la vorbele-i Ciuma infernală
Se potoli și întrebă Satan:

"Ciudat vorbita-i, astfel că mâna mea grăbită
Prin fapte nu mai vrea să-și spună voia,
Până nu aflu de la tine ce ești tu, cu două chipuri,
Și de ce, când mă-ntâlnești în astă infernală vale
Îmi strigi că-s tată și că fantasma asta
Mi-este fiu. Nu te știi și niciodată nu am avut

In fața-mi privești mai detestabile
Decât el cu tine?" La acestea, portăreasa Cerului
Răspunse: "Cum, m-ai uitat și astfel par privirii tale?
Eu ce vestită am fost în Cer odinioară
Prin frumusețe, în mijlocul soborului de serafimi,
Care urzeau cu tine război contra
Regelui ceresc. Deodată ai fost cuprins
De-o mizerabilă durere, ochii tăi orbiți
Și întunecați plutiră în întuneric,
Iar capu-ți arunca groase și repezi flăcări,
Până când se desfăcu și-n stânga;
Asemeni ție, strălucitoare la chip și stat,
De frumusețe scăpărând, zeiță-n arme,
Eu ți-am ieșit din cap. Uimirea a cuprins
Pe toți războinicii cerești, ce se dădură înapoi,
Speriați întâi, numindu-mă Păcat la început,
Semn purtător de rău mă socotiră;
Dar s-au obișnuit cu mine repede,
Cu grațiile atrăgându-i de partea mea
Pe toți, pe rând, dar mai ales pe tine,
De multe ori imaginea-ți perfectă
Văzându-ți-o în mine, ai devenit îndrăgostit;
Asemenea plăceri cu mine ai gustat
În taină, încât o grea povară
Mi-a crescut în pântec. În acest timp,
Războiul izbucni, cu lupte pe câmpiile cerești,
Din care cu izbânda s-a ales Atotputernicul vrăjmaș
(Cum altfel s-ar fi putut?); iar nouă ne-a rămas
Înfrângerea și fuga prin Empireu. Din dunga Cerului,
Împinși, se prăvăliră-ai noștri în Genune
Și la un loc cu ei și eu mă prăvălirii; atunci această
Cheie în mână mi-a fost dată, cu poruncă

Să țin în veci aceste porți închise, ca nimeni
Să nu treacă fără ca eu să ie deschid. Gânditoare
Și singură m-am așezat aici, dar n-am stat mult
Până când pântecul, de tine fecundat
Și-acum crescut peste măsură, simți
Teribile mișcări și groaznice dureri.
Intr-un sfârșit, progenitura asta odioasă
Pe care-o vezi, din tine scoborâtă,
Crud sfârtecându-mă pe dinăuntru, cu violență
Drumul și-a croit afară, de groază și durere
Contorsionându-mi trupul, partea de jos
Astfel mi se transformă. Dar el, dușmanul
Meu, născut din mine, ieși rotindu-și
Lancea lui fatală, sortită doar să nimicească totul.
Eu am fugit și «Moarte» am strigat;
iadul se zgudui hidosul nume când îl auzi,
Și din toate grotele suspine se-auziră,
Ecoul strigând din nou: «Moarte»!,
Eu am fugit, dar el mă urmărea (se pare
Mai mult mânat de voluptăți decât de furie)
Și de departe, mult mai iute ca mine,
Din urmă mă ajunse, stnvindu-mă
Cu îmbrățișări de-a siia, pe mine, mama sa,
Și din viol am zămislit pe acești monștri,
Care lătrând mereu mă împresurară,
Cum vezi, din oră-n oră concepuți,
Cu chinuri infinite pentru mine, căci atunci
Când intră din nou în pântec, rozându-mi
Măruntaiele mereu, urlând, căci ele
Li-s ospățul; apei ieșind afară, mă înconjoară
Cu noi terori, astfel încât nu-mi pot afla
Repaus nici o clipă. În fața mea stă cumplita moarte,

JOHN MILTON

Fiul și dușmanul meu, care-i asmute pe mine,
A sa mamă; m-ar devora căci n-are altă pradă,
    Dar știe că sfârșitul meu e și al lui
    Și că amară îmbucătură eu i-aș fi,
    Atunci când s-ar mai întâmpla și asta,
    Căci am pieri, așa cum poruncit-a soarta.
Dar tu, o, tată, te ferește de ucigașa lui săgeată!
Nu spera în van că în armura ta strălucitoare,
    Călită-n cer, invulnerabil ești, căci nimeni,
Decât cel care sus domnește, nu-i poate rezista."
Așa grăi aceasta și dușmanul repede învăță
    Să lingusească, cu glas mult mai dulceag
    El răspunzând:

"Dragă fiică de vreme ce mă consideri domn,
    Și îmi arăți un fiu atât de chipeș, drag zălog
Al plăcerilor, ce împreună am avut în Ceruri,
    Și-al bucuriei, atunci dulce, astăzi tristă tare,
    Din cauza schimbării crude, care
    Asupra noastră, azi s-a abătut; să știi
    Că eu nu vin aici ca un dușman, ci
Ca să vă eliberez din această întunecată
    Casă de dureri pe amândoi, dar
    Și pe ostile de spirite, ce împreună cu noi
    Din Ceruri au căzut. Sunt solul lor
Și merg pe calea asta aspră, eu pentru toți
    Primejdia înfruntând, cu singuratici pași,
    Cătând prin golul imens un loc prezis,
Ce după semne judecând, este deja creat,
    Vast și rotund, un loc al fericirii aflat
La hotarul Cerului; aici sălășluiește o rasă
    De superioare ființe, care probabil
    Ne umplu nouă locul, totuși mai departe

De Cer fiind ținute, de teama ca în Ceruri
Să nu se iște noi tulburări. Dacă e asta,
Sau un lucru mult mai tainic, eu
într-acolo mă grăbesc, să cercetez; cum voi afla
îndată, la voi mă voi întoarce și o să vă duc,
Pe tine și pe Moartea, către un loc în care
Liniștea să v-o găsiți și să zburați silențios
Prin aerul îmbălsămat cu dulci miresme.
Acolo vă veți ghiftui în voie, toate
Prada voastră fiind."

El încetă, căci amândoi păreau grozav
De mulțumiți, iar Moartea rânji
C-un zâmbet groaznic, când auzi că foamea-i
Va găsi astâmpăr și-și binecuvânta grozavi-i colți,
Sortiți acelor ceasuri minunate. La fel de fericită,
Mama sa astfel vorbi:
"Păstrez această cheie, a infernalei Gropi, ce
Prin voia și comanda puternicului Rege,
La mine azi se află, interzicându-mi să descui
Acele porți de diamant; împotriva tuturor,
Stă moartea gata. cu lancea ei, fără să-i fie frică
Că vreo putere vie i-ar putea veni de hac.
Dar oare, sunt eu datoare celui ce sus domnește,
Care mă urăște și m-a zvârlit aici, în acest întunecat,
Cumplit Tartar, urâtă treabă dându-mi
Și închizându-mă aici, pe mine,
Care-am trăit în Ceruri; aici, veșnic chinuită
De groaznice terori, făpturi din mine,
Care mă rod neconținut pe dinăuntru?
De tu mi-ești tatăl, tu zămisliitorul, tu
Cel ce-mi dete viață, deci pe cine trebuie
S-ascult? Pe cine să urmez? Tu ești acela

Care mă va duce în curând în lumea
Fericirii și a luminii, acolo printre zeii
Care trăiesc în liniște și printre care
Voi domni în dreapta ta, așa cum
Fiicei și iubitei sale, în veci i se cuvine."
Spunând acestea, apucă fatala cheie,
Unealtă tristă a năpastei noastre, și
Către porți rostogolindu-și bestiala trenă,
Grilajul uriaș îl ridică, căci numai ea
Putea ca să îl salte; apoi în broască
Cheia cu încâlcite creștături roti,
Mutând din loc zăvoarele de fier și stâncă;
Scrâșnind prelung, cu zvâcnet mânios
Porțile infernale se deschiseră; țâțânil
Iscară tunet greu, cutremurând până și
Adâncul Erebusului. Ea deschise, dar
Să deschidă nu mai avea putere: porțile,
Larg deschise, astfel încât o armie întregă,
Cu steaguri fluturând în vânt, cu cai
Și mare car de iuptă. putea să treacă
Chiar și fără rânduială, atât de largi deschise
Erau aceste porți, precum o gură de cuptor,
Ce scoate fum și flăcări roșii,
În fața ochilor deodată li se arată secretele
Străvechiului abis: întunecat, nelimitat ocean,
Fără hotare și fără limite, unde lungimea,
Lățimea și-adâncimea pierdute sunt
Ca timpul și ca spațiul; acolo unde bătrâna Noapte
Și Haosul, ai Naturii înaintași, mențin
Eterna anarhie, printre războaie zgomotoase.
Căci Caldul, Frigul, Umedul, Uscatul, cei patru
Aspri campioni, întâietatea aici ei și-o dispută,

în luptă aducându-și embrionii atomilor;
Aceștia în jurul unui steag, în clanurile lor nenumărate,
    Greu înarmați, iuți, tăioși sau molcomi,
    Roiesc precum nisipul din Barca sau Cyrena,
    Ca să ia parte la lupta dintre vânturi.
Atomul în jurul căruia se strâng mai mulți atomi
    Domnește doar o clipă: Haosul tronează
    Și prin decizii încâlcind mai tare neorânduiala
    Peste care stăpânește: urmându-i lui,
    Suprem judecător, norocul stăpânește totul
    în acest abis sălbatic, în pântecul Naturii,
    Sau poate chiar în mormântul ei.
Nu e nici mare, nici foc, nici aer, nici pământ,
Dar toate acestea laolaltă, confuz amestecate
    Sortite în vecie să se lupte între ele,
    Dacă mărășul Creator nu poruncește
    Materiilor negre să creeze alte lumi.
    în acest abis sălbatic, prevăzător
    Dușmanul își aruncă o clipă ochii,
Călătoria cumpânindu-și-o, căci n-avea de trecut
    Nici o strămoare. Și nu-i era urechea
Deranjată de zgomote mai puțin îngrozitoare
    (De-ar fi s-asemuim mărețe lucruri
    Cu cele mici) decât furtunile Belloniei,
    Când cu corăbiile-i nimicitoare
Cetății de scaun vor; sau zgomote mai mici
    Ar fi dacă structura Cerului s-ar surpa
    Și-aceste elemente, din axa-i pururi fixă,
    Pământul întreg l-ar smulge,
    într-un târziu, vrând zborul să și-l ia
Aripile și le-ntinse și, pe un nor de fum,
De pe pământ se înalță; astfel multe mile

Ca pe un tron de nori, cutezător sui, dar
 Scaunul pieri și-atunci căzu în hău nemărginit.
 Uimit, în van dădea din aripi și ca un plumb
 Alunecă în jos, zece mii de stânjeni adâncime
 Și chiar și astăzi încă ar cădea, dacă
 Printr-un ghinion, un nor tumultuos
 Crud răbufni, explozia de foc în sus zvârlindu-l
 Și mai mult. Vârtejul se opri
 În mlăștinoasa Sirtă, ce nu era departe
 Nici de mare, nici de uscat. Satan trecu
 Plămada cea vâscoasă, ce-l înghițea,
 Pe jumătate-n zbor, pe jumătate cu piciorul;
 Simțea acum nevoie de pânză sau de vâslă.
 Precum grifonul, prin sălbăticie, cu aripile
 întinse, urmărește peste munți și mlăștinoase văi
 Pe Arimaspu' ce prin viclenie îi fură aurul ce-l
 Are în pază; nerăbdător dușmanul peste
 Prăpăstii, mlaștini și strâmtori, prin elemente
 Dense, rare, tari, cu capul, mâna, aripa, piciorul
 își continuă drumul și înoată, se scufundă,
 Se târăște sau zboară.
 După un timp, surdă rumoare, universală
 Și ciudată foarte, iscată din adâncuri de tenebre,
 Urechea lui aude. Neînfricat, el zborul și-l abate,
 Ca să întâlnească acea Putere sau Spirit
 Al adâncului abis, care-n acest zgomot
 Sălășluiește, pe care să-l întrebe
 Care-i cel mai aproape hotar întunecat,
 După care stă lumina; privind în față
 Tronul haosului îi apăru în cale, cu negru pavilion
 întins peste Adâncuri. Cu el pe tron
 Stătea consoarta-i, bătrâna noapte,

Înveșmântată în neagră zibelină;
Le stau alături Orcus și cu Hades,
Și înc-un nume groaznic: Demogorgon;
Urma Rumoarea, și Șansa, și Tumultul și
Confuzia, încâlcită tare și Discordia
Cu o mie de felurite guri.
Către acestea, îndrăzneț, Satan se-ntoarse:
"O, voi Puteri și Spirite ale acestui Abis profund,
Tu Haos și tu bătrână Noapte, n-am venit
Cu scop anume la voi. să cercetez
Și nici să tulbur secretele împărăției voastre,
Dar constrâns mă văd, prin acest ~
întunecat pustiu, rătăcitor, în drumu-mi
Spre lumină trece prin al vostru vast imperiu,
Eu singur și fără călăuză, caut
Calea cea mai scurtă care duce
Spre locul unde acest întunecat hotar
Cu cerul se îngemănează;
Sau dacă vreun alt loc, din stăpânirea voastră,
Al regelui eteric a devenit, pe-acela-l caut,
Călătorind prin adâncimea asta.
Călăuziți-mi pașii și nu puțin vă voi recompensa,
Căci, din acest tărâm pierdut de voi,
Dacă se-alungă uzurparea toată,
Sub sceptrul vostru iarăși vă va sta
Cuprins în beznele primordiale
Și din nou, drapelul falnic al bătrânei Noți
Voi împlânta acolo; al vostru avantajul.
Iar mie îmi rămâne răzbunarea!"
Astfel grăi Satan și-așa răspunse
Anarhul cel Bătrân, cu glas tremurător
Și chipul descompus: "Te știi, străine,

Știu cine ești:

Ești îngerul puternic, conducătorul,
Care nu demult te-ai răzvrătit în contra
împăratului din Ceruri, și răsturnat ai fost.

Eu te-am văzut și auzit, căci o oaste
Atât de numeroasă n-a străbătut nicicând
Adâncu-nfricoșat, în liniște, într-o învălmășeală

Mult mai rea decât învălmășeala însăși
Și peste tot, ruini peste mini, derută, iar derută,
Iar milioanele izbânditoare se revărsau

Prin porțile cerești. De-atuncea,
Locuiesc și eu aicea la hotare și
întreaga mea putere abia dacă mi-ajunge

Ca să apăr puținul ce mi-a mai rămas
Din certurile voastre interioare,

Bătrânei nopți mereu slăbindu-i sceptrul:

La început, ladul, bârlogul vostru

Se întindea de-a lungul și de-a latul
Sub picioare; mai nou stau Cerul și Pământul,
O altă lume, care atârnă peste împărăția mea,
Legat cu lanț de aur de-o parte a Pământului
Din care căzură legiuni!

Dacă acesta-i drumul, nu-i departe, dar și
Primejdiile sunt mai aproape. Grăbește-te,
Ravagiile, ruina și prăpădul îmi sunt câștigul."

Din vorbă se opri, însă Satan nu mai stătu
Ca să-i răspundă, dar bucuros că marea sa

Are acum un țârm, cu o ardoare înnoită

Și forțe proaspete, țâșnește în sus,

Precum o-nflăcărată piramidă.

Brăzdând întinderea sălbatică și împresurat

De aprigul război; mai încercat ca

Nava Argo, atunci când a trecut Bosforul
Printre stânci, ce se băteau orbește cap în cap,
Sau ca Ulise, atunci când ocolind Haribda,
De un vârtej era amenințat.
Astfel, cu dificultate, el drumul își urma,
Dar, în curând, stranie schimbare
Se petrecu: căderea Omului. Păcatul și cu
Moartea îl urmau de-aproape (aceasta
Voia Cerului fiind), pavând în urma lui,
Drum neted și bătut, peste Abisu'-ntunecat
Cu-a sa genune arzătoare peste care durară
Un pod de o lungime nemaipomenită,
Din lad și până-n orbul de afară.
Al acestei lumi plăpânde; pe acest pod,
Spirite perverse într-una trec, încoace și încolo,
Încercând pe muritori să-i pedepsească,
Afară doar de cei pe care îngerii
Jos sau Dumnezeu îi au în pavăză.
Dar în sfârșit acum, a luminii sacră influență
Simțită începe a se face și din zidurile Cerului
Un răsărit strălucitor, din sânul nopții mohorâte
Izbucnește. Aici începe granița naturii
Și de aici începe Haosul să se retragă,
Ca un dușman învins, de la lucrarea-i
Cea mai importantă, cu tumult mai puțin
Și vuiet mult mai slab. Satan
Cu mai puțină trudă și chiar cu ușurință,
Alunecă pe valuri liniștite, de o lumină
Pâlpâindă călăuzit și, ca un vas bătut
De mari furtuni, care cu bucurie
Ancorează-n port, chiar cu catarge
Și parâme rupte; sau, chiar în golul cel mai vast,

Ce pare aer, cu aripile larg desfășurate,
în liniște privește de departe imperiul Cerului,
Atât de întins, încât nu știe de e pătrat
Sau e rotund, cu turnuri de opal și
Cu creneluri, cu viu safir împodobit,
Unde odată i-a fost și lui lăcașul;
Și, repede trecând, văzu această Lume
Într-un cerc de aur atârnată, ca mărime,
Unei stele mici, de lângă lună, asemănându-se.
Aici, prea plin de gândul răzbunării, el blestemat
Și la o oră blestemată, se avântă spre Ceruri.

Cartea a III-a

Salut, Lumină sfântă, a Cerului întâi născută,
Sau a razelor eterne, pe tine, neprihănită,
Te pot descrie-așa? De vreme ce lumină-i
Dumnezeu, și-n veci doar în lumina neajunsă
Sălășuit-a, înseamnă c-a sălășluit în tine,
Strălucitor efluviu din strălucitoare-esență
Necreată sau mai degrabă râu
De pur eter îți place ție ca să fii chemată?
Dar cine ți-ar destăinui izvorul? Înainte
De a fi Soarele și Cerul, erai doar tu,
Și ca un larg veșmânt, la glasul Domnului,
Învăluit-ai lumea ce se ridica din ape,
Creată din neant și golul infinit.
La tine vin acum în zbor cutezător,
Scăpat de lacul Styx, chiar dacă
Mult prea mult am stat, în ăst locaș obscur,
Întârziat fiindu-mi zborul, hălăduind
Prin bezna de afară, cântând de Haos
Și de eterna Noapte, cu alte-acorduri
Decât cele aie lirei lui Orfeu.
Povățuit de o cerească Muză să mă. încumet
La întunecata coborâre și apoi din nou să urc,
Un lucru trudnic și cam rar: pe tine

Neschimbată te găsesc și-ți simt
Vitala strălucire suverană, dar tu nu vezi
Aceași ochi, ce se rotesc în van,
Să întâlnească pătrunzătoarea-ți rază,
Dar care asfințitul îl găsesc, de când
Le-a stins orbita un strop de-al tău senin,
Sau de când un vâl de-ntunecime
I-a împăienjenit. Și totuși, să cutreier
N-am încetat, în locuri cu izvoare limpezi,
Dumbrăvi umbroase și coline înSORITE,
Pe unde Muzele hălăduiesc și unde
Regăsesc iubirea pentru cântecele sacre;
Dar, mai ales, Sionule, la tine vin,
În ceas de noapte, printre pârâuri
Șerpuind prin înflorite pajiști,
În veci spălându-ți sfintele picioare.
Și nu îi uit nici pe cei doi, asemeni mie
În nenorocire, la fel de-am fi și-n glorie!
Pe Maeonides, orbul, și pe Thamyris, cel orb,
Nici pe Tiresias să nu-l uit, ori pe Phineus,
Cu toții vechi profeți; atunci, cu gânduri
Mă hrănesc, care din sine, armonioase
Stihuri izvodesc, așa cum pasărea de veghe,
În întuneric cântă și de sub cel mai des frunzar
Revarsă notele-i nocturne. Astfel, cu anul,
Anotimpurile se întorc, dar pentru mine
Ziua nu se-ntoarce, sau dulcea apropiere
A dimineții sau a serii, a-mbobocirii primăverii
Și nici al verii trandafir; nu văd nici turme sau cirezi
Și nici a omului înfățișare, ci în loc, doar nori
Și beznă veșnică, ce mă-nconjoară;
Rupt de plăcutele cărări umane, și-n față

Desfășurându-mi-se cartea cunoașterii,
De-un aib universal, din care
Ale naturii faceri sunt șterse pentru mine,
Și înțelepciunea, cu desăvârșire-nchisă.
Cu atât mai mult, o tu, celestă lumină,
Strălucește înăuntru-mi și mintea-mi iradiază;
Acolo dăruiește-mi ochi și de pe ei alungă ceața,
Să pot vedea, să pot descrie lucruri,
Ce se ascund vederii muritoare.
De pe înaltul tron unde ședea, Atotputernicul,
Chiar decât slava mai înalt, ochii își aplecă
Dintr-o privire, întreaga muncă să-și cuprindă:
În juru-i, toate preasfințiile din Cer, ca roi de stele
Se strângeau, iar din privirea Lui primeau
Beatitudine de neînchipuit; în dreapta sa
Ședea strălucitoarea închipuire a gloriei sale:
Unicul său fiu; la început văzu Pământul,
Unde stăteau ai noștri primi părinți,
Singurii doi, ce din întreaga omenire
În grădina fericirii sălășluiau, gustând
Din roadele nemuritoare ale iubirii
Și-ale bucuriei, o bucurie neîntreruptă
Și o iubire neasemuită în această binecuvântată
Solitudine; Satan trecu apoi deasupra Iadului
Și-a lui genuni și dând ocol la zidul Cerului,
De dinspre partea Noptii, în văzduhul
Sublim și-ntunecat, gata acum ca să-și oprească
Aripile ostenite și picioarele nerăbdătoare
Să poposească pe învelișul tare al acestei lumi,
Care părea pământ solid să fie,
Dar fără firmament, nu era sigur dacă
Ceea ce vede este oceanul sau văzduhul.

De la-nălțime, Dumnezeu privea la el,
 Cu ochii-i ce pătrund și în prezent, și în trecut
 Și-n viitor, și către unicul său fiu zise:
 "Tu, fiul meu, cel unic zămislit, au vezi tu oare
 De ce furie e stârnit Dușmanul nostru, pe care
 Nici o graniță nu pare a-l opri, nici toate lanțurile
 în care fuse ferecat și nici chiar hăul imens
 al Iadului? E-atât de aplecat asupra disperatei
 Sale răzbunări, încât nu vede că se va întoarce
 Asupra capului său rebel. Și-acum, scăpat
 De toate lanțurile, iată-l, zboară în apropierea Cerului,
 Chiar la hotarele luminii și se îndreaptă
 Către lumea nou creată, spre omul
 Ce l-am așezat acolo, să vadă dacă-l poate nimici,
 Sau și mai rău, să-l ispitească; da, și-l va ispiti
 Căci omul va ceda la ale sale mincinoase ticluiele
 Și-și va călca ușor porunca-i unică,
 Singurul legământ al ascultării sale, căzând și el
 Și toată rasa-i necredincioasă. Și vina-a cui va fi?
 A cui decât a sa? Ingratul, de la mine a avut
 Tot ce-a putut avea; drept l-am făcut și bun,
 De sine stătător, destul să poată ține piept ispitei,
 Dar totuși, liber ca să cadă. La fel, Puterile Eterice
 Creat-am și Duhurile toate, pe amândouă:
 Cele ce-au rezistat ispitei și cele ce-au căzut.
 Nebucurându-se de libertate, oare ce dovadă
 De ascultare și credință puteau să dea?
 Cum să-mi fi fost pe plac așa o ascultare,
 Când rațiunea și voința (alegere fiind și rațiunea),
 De libertate fiind lipsite, dacă există, sunt în van,
 Căci ele-ar fi servit nevoii, și nu mie?
 Astfel c-u fost creat așa cum drept era

Și nu pot să-și acuze Creatorul și nici destinul,
 Ca și cum predestinarea i-ar fi condus.
 Singuri, prin propria voință, își hotărâra
 Răzvrătirea, nu eu; chiar prevăzută,
 Preștiința mea greșeala să le schimbe
 Nu putea. Deci, fără cel mai mic impuls
 Și fără nici o umbră de influență de la soartă
 Sau prevederea mea de neschimbat,
 Cad în greșeală, ei singuri responsabili
 Și-n judecată, și-n alegere; eu liberi
 I-am creat și liberi trebuie să rămână
 Până când ei înșiși în lanțuri se vor fereca;
 Altfel s-ar cere firea să le-o schimb
 Și să revoc tot eu eterna lege, cea care
 Și libertatea lor a ordonat.

Oamenii vor cădea, de-aceștia primii ispitiți,
 Așa că omul va cunoaște îndurare,
 Ceilalți, însă, nu: în milă și-n dreptate,
 Astfel, în Cer și pe Pământ, va triumfa
 Înaltă slava mea. Dar mila, cea de pe urmă
 Și cea dintâi, va străluci-ntre toate cel mai tare "

în timp ce Domnul astfel glăsuia, Cerul
 Cu-aromă de ambrozie se umplea,
 iar binecuvântatul spirit risipea
 Un simțământ al unei negrăite bucurii.
 Dincolo de orice-asemuire, se vedea
 Și fiul Domnului, de glorie-nconjurat;
în ei întruchipată, a Tatălui pură esență
 Strălucea, iar pe fața sa divina compasiune,
 Iubirea fără margini și îndurarea
 Se citeau. El astfel către Tatăl său grăi:
 "O, Tată, plin de îndurare fost-a vorba

Care a închis divina-ți cuvântare,
în care spui că totuși Omul se va bucura
De îndurare, căci amândouă, Cerul
Și Pământul, înaltă laudă îți vor aduce,
Prin numeroase imnuri și cântări,
De tine binecuvântate-n veci, vor răsuna,
înconjurându-ți tronul. Dar oare Omul
Va fi de tot pierdut, el, ultima ta plăsmuire
Și cel mai tânăr fiu al tău, să cadă,
Chiar și împins de nebunia sa și ispitit?
Departe acest gând să fie de tine, Tată,
Tu cel ce ești judecătorul lucrurilor
Pe care le-ai creat și numai drept
Vei judeca de-a pururi. Vrei oare
Ca dușmanul să-și obțină scopul și pe tine
Să te nemulțumească? Răul de-ar reuși
Să-și împlinească, stricând tot rodul
Bunătății tale, se va întoarce mândru
La condamnarea sa, dar
împlinindu-și răzbunarea și cu el, în lad,
Târând întreaga rasă omenească, de el coruptă.
Sau vrei cu mâna-ți să-ți nimicești creația
Și pentru el tu să defaci ceea ce
întru gloria-ți săvârșita-i. Astfel, mărirea
Și bunătatea ta ar fi supuse îndoielii
Și blasfemiei fără apărare!"
La acestea, mărețul Creator răspunse:
"O, fiule, tu care ești a sufletului meu
întâie desfătare, fiu zămislit din sânul meu,
Tu, care singur ești cuvântul și înțelepciunea mea,
Puterea mea, rostita-i gândurile mele
Așa cum cugetu-mi etern ie-a hotărât.

Oamenii nu vor fi pierduți cu totul, ci să se mântuiască
Vor putea, chiar dacă nu din propria dorință,
    Ci numai prin înalta-mi îndurare
    Pe care slobod eu le-o dăruiesc;
Și înc-o dată puterile slăbite le voi reînnoi,
    Chiar dacă porunca ei mi-au încălcat-o
    Și păcătuiind s-au subjugat unor dorințe
    Nemăsurate; reînălțați de mine,
    Înc-o dată să își înfrunte vor putea
    Dușmanul lor de moarte, de mine înălțați
    Încât să știe cât de fragilă condiția lor le este
    Și că doar mie mântuirea-mi datorează,
    Eu care am ales din mila-mi cea sublimă
    Pe unii, ca să stea deasupra celorlalți;
    Aceasta mi-este vrerea: ceilalți
M-or auzi strigând și preveniți de multe ori
    De starea lor întru păcat, cerându-le
    Ca să împace divinitatea mâniată,
    În timp ce îndurarea mea le-o ofeream;
    Le voi lumina de-ajuns simțirea întunecată,
    Inima de piatră le voi înmuia, încât să poată
    Rugi să-mi înalțe și să se căiască și
Ascultarea ce mi-o datorează să mi-o dăruiască.
    La rugă, la credință și la ascultare, și dacă
    Dăruite sunt cu sincere intenții,
    Urechea mea în veci nu va fi surdă
    Și ochii mereu vor fi deschiși.
Și călăuză omului voi pune, supremul meu arbitru,
    Conștiința, căreia dându-i ascultare, lumină
    Din lumină vor vedea și în final,
    Curați și teferi își vor atinge scopul.
    Această mare suferință a mea și ziua

îndurării mele nu vor gusta cei ce cu nepăsare și
 Dispreț le vor privi; mai împietrit va fi cel împietrit,
 Iar orbul mai orbit va fi, ca să se poticnească
 Și mai jos să cadă; și pe nimeni, decât pe aceștia
 De la mine îi voi îndepărta.

Totuși asta nu e totul; neascultătorul Om,
 Necredincios, își rupe legământul,
 Și din nou păcătuiește împotriva
 înaltei supremații a Cerului
 Și astfel Dumnezeu-l afectând-o,
 Nu va lăsa nimic spre ispășirea trădării sale,
 Ci se va devota cu totul distrugerii.

El, împreună cu întreaga sa posteritate,
 Trebuie să moară, să piară el sau dacă nu
 Justiția va pieri, doar dacă un altul
 Capabil și doritor va fi ca să plătească prețul
 Ispășirii, moarte pentru moarte.

Spuneți, puteri cerești, au unde oare
 Asemenea iubire vom găsi?

Care dintre voi ființă muritoare să devină
 Ar vrea, ca să răscumpere a Omului mortală crimă,
 Cel drept, pe cel nedrept să-l izbăvească astfel?
 Sălășluiește oare-n Ceruri o dragoste atât de mare
 Pentru oameni?"

Linște se făcu în Ceruri; el puse întrebarea
 în al oamenilor nume, însă corul ceresc
 Rămase mut, și nici un epitrop, nici un mijlocitor
 în față nu veni și încă mai puțin, având curajul
 Să se ofere răscumpărarea s-o îndeplinească.

Astfel, fără de mântuire, întreaga omenire
 Trebuia să piară, sortită prin osânda dură
 Morții și Iadului, asta dacă Fiul lui Dumnezeu

în care sălăşluieşte în întregime
Iubirea sa divină nu şi-ar fi reînnoit
Gândirea-i cea mai scumpă.
"Tată, cuvântul tău a fost rostit, de îndurare
Omul să aibă parte; ori îndurarea,
Cel mai iute dintre ai tăi mesageri înaripaţi,
Care pe toate făpturile le vizitează, fără a fi rugată
Nici căutată şi nici prevenită, un drum
Spre mântuire n-o să afle?
Ferice de Oameni, de-i previne astfel;
Pierduţi odată în păcat, ei n-o vor mai chema
în veci în ajutor; de ispăşire şi de jertfă-n stare,
Ei nimiciţi datornici n-o să fie;
Priveşte-mă atunci, eu pentru ei mă dăruie,
Viaţă pentru viaţă eu îţi ofer: mânia ta
Asupra mea să cadă; fă-mă Om, de dragul lui
Eu voi pleca din sânul tău şi de gloria
De a-ţi sta aproape mă voi lipsi, cu mulţumire
Pentru el murind; asupra mea, furia
Poate moartea să-şi încerce,
Căci sub puterea ei întunecată, înfrânt,
Prea multă vreme nu voi sta. Deşi m-ai făcut
Să port în mine viaţă pe vecie, prin tine
Eu trăiesc; deşi acum Morţii mă voi supune,
Ca datorie, cu tot din mine ce poate ca să moară,
Dar odată plătită datoria, tu nu mă vei lăsa
în mormântul cel josnic şi pradă ei;
Şi nici n-ai să suporti ca nepătatu-mi suflet
Să rămână pe vecie alături cu putreziciunea;
Eu voi reînvia, victorios, duşmanul subjugându-l
Şi prădându-l de lăudata-i pradă.
Moartea atunci se va alege cu rana ei de moarte

Și învinsă, se va târî, de ucigașa-i lance dezarmată.
 Iar eu, în văzduhul amplu triumfător, m-oi înălța
 Și ladu-ntreg am să târăsc aici, puterile-ntunericului
 Încătușându-le. Tu, mulțumit de o asemenea priveliște,
 Jos vei privi din Ceruri și vei zâmbi, în timp ce eu,
 De tine înălțat, pe toți dușmanii îi voi înfrânge;
 Moartea rămâne la sfârșit și cu-ale sale oase
 Vom împovăra mormântul.
 Apoi, după ce am lipsit atât, voi reintra în Ceruri,
 Împreună cu mulțimea ce s-a răscumpărat
 Prin jertfa mea; mă voi întoarce, tată,
 Să-ți contemplan fața, pe care nici un nor
 De supărare nu va mai rămâne, doar pace
 Și-mpăcare, mânia va pieri, lăsând în loc
 Doar bucuria." Cuvintele i se sfârșiră-aici,
 Blândul chip, deși tăcut, tot mai grăia
 Nemuritoare-i iubire pentru oameni,
 Întrecută doar de ascultarea sa de fiu,
 Față de tatăl său. Jertfa, el bucuros o oferea
 Și doar cuvântul Tatălui îl mai avea de așteptat.
 Tot Cerul era cuprins de admirație
 Și cugetau la-nsemnătatea acestor lucruri;
 Dar în curând, vorbi Atotputernicul:
 "O tu, care în Cer și pe Pământ singura pace
 Ești pentru o omenire cuprinsă de mânie,
 O tu, unica mea mulțumire! Tu știi prea bine
 Cât de dragi îmi sunt toate ce le-am zidit,
 Nici omul mai puțin, chiar dacă e ultimul creat,
 Căci pentru el mă voi lipsi de tine,
 Din dreapta mea și de la sânul meu,
 Ca să mântuiești, pierzându-te o vreme,
 Întreaga pierdută omenire.

Tu, care singur poți să-i mai mântuiești.
La firea ior și firea ta vei adăuga,
Om între oamenii de pe Pământ fiind;
Cu trup de carne te vei naște, miraculos,
Dintr-o fecioară, când s-o'mplini sorocul,
Fii tu, în locul lui Adam, conducătorul omenirii
Chiar dacă fiul lui Adam vei fi. Așa cum întru el
Pier oamenii cu toții, la fel, întru tine
Se vor renaște, ca dintr-o a doua rădăcină,
Însă doar cei ce merită, nu alții.
Căci vinovați de crima-i sunt toți fiii săi
Și prin al tău merit se vor mântui
Cei ce ce vor renunța la faptele nedrepte
Și întru tine vor trăi, primind o nouă viață
De la tine. Astfel că Omul, așa cum e și drept,
Plăti-va prețul pentru Om și judecat va fi
Și va muri și învia și, înălțându-se, va înălța cu el
Pe frații săi, răscumpărați cu prețioasa-i viață.
Așa o dragoste cerească va înfrânge
Ura infernală, atât de scump, prin moarte
Răscumpărată, care distruge cu atâta ușurință
Încă, în cei ce când iertarea le este oferită
Nu o acceptă. Tu, coborându-te, natura umană
Ți-o vei asuma, care n-are să te înjosească,
Căci tu chiar dacă stând pe-al fericirii tron
Egal lui Dumnezeu și bucurându-te
De-aceleași împliniri, la toate-ai renunțat,
Să mântui lumea de la pierzanie,
Numele Fiul lui Dumnezeu tu meritându-l,
Căci ești cu mult mai bun decât puternic
Sau mărit; în tine iubirea abundă
Mult mai mult ca gloria, de aceea

Umilința ta va înălța cu tine-odată,
La acest tron și neamul omenesc:
Aici vei sta tu întrupat și vei domni
Ca Om și Dumnezeu, tu, fiu al Omului,
Dar ș-al lui Dumnezeu, uns rege
Al întregii lumi; îți dăruie ție puterea toată,
Pe vecie să domnești și să trăiești
În gloria meritelor tale; în puterea ta,
Suprem conducător, vor sta Tronuri, Domnii,
Puteri și Stăpâniri și poruncesc: în genunchi
În fața ta se vor pleca acei ce în Ceruri sălășluiesc,
Sau pe Pământ, sau sub Pământ, în iad.
Atunci când tu te vei întoarce glorios,
Înconjurat de îngeri, în Ceruri, când
Pe Arhangheli vei trimite să dea vestire
De ziua asprei judecăți, din patru vânturi
Vor veni la sfântul scaun al dreptății sale
Cei vii, la fel cu morții cei din toate timpurile.
Apoi, strângându-ți sfinții vei judeca
Pe cei căzuți: pe oameni și pe îngeri;
Cu toți se vor pleca sentinței tale;
Iadul, în întregime va fi închis pentru vecie.
Va arde lumea și din cenușa ei nou cer
Și alt pământ vor răsări, unde cei drepti
Sălășlui-vor, ca după lungi strădanii,
Să ajungă zilele de aur și să culeagă fructele
Faptelor lor, cu pace și cu bucurie triumfând
Și cu adevăr în pururi. Divinu-ți sceptru
Apoi tu ai să-ți lepezi, căci nu vei mai avea nevoie
În totul Dumnezeu fiind. Dar, voi zeități,
Toți adorați-l pe acela care împlinind acestea
Va muri; iubiți-mi fiul și slăviți-l ca pe mine."

De cum sfârși Atotputernicul, o multitudine
De îngerî un strigăt scoaseră de slavă,
Ca dintr-un număr nesfârșit de guri iscate,
Și binecuvântate glasuri cu al bucuriei sunet
Umplură Cerul. Cinstiră cele două tronuri
Cu plecăciuni adânci, scoțându-și coroanele
Bătute cu amarant și aur; nemuritorul amarant,
O floare care-n Paradis, chiar lângă pomul vieții
Să-nflorească începu, dar în curând fu pângărită
De-al omului păcat și-a fost adusă-n Cer
Să crească, unde întâi crescuse, cu floarea ei
Umbrind fântâna vieții și râul fericirii,
Care unda cea de ambră își trece
În curmeziș prin Paradis, printre flori elysene;
Aceste flori ce-n veci nu se-ofilesc
Își leagă spiritele-alese buclele, cu raze împletite.
Jos, pe pământ, ghirlandele-aruncate
Străluceau ca un ocean de jasp, împurpurate
Cu trandafiri cerești, zâmbeau.
Apoi încununați din nou, își luară harpele de aur,
De-a pururi acordate, ce ca niște tolbe ce sclipeau
Le atârnav la șolduri și cu un preludiu
De dulce simfonie își începură cântul sacru,
Stârnind în Cer un negrăit extaz;
Un singur glas nu stăruia-n tăcere,
Și nu era un glas care să nu poată topi în melodie,
Atât de mare fiind concordia care domnește-n Ceruri.
Ție, Tată, îți cântară întâi, Atotputernic, Nemuritor,
Nemărginit, Neschimbător și Veșnic împărat,
Al lucrurilor toate ziditor, Izvor luminii
Și invizibil în marea glorie a strălucirii tale
În care stai pe-un tron de neatins;

Și chiar dacă-ți umbrești întreaga strălucire
A razelor și printr-un nor rotund în jurul tău,
Asemeni unui luminos altar, închisă haina ta
Se-arată de-atâta strălucire, dar
Cerul e orbit și Serafimii cei mai luminoși
Când vor să se apropie de tine
Cu aripile ochii și-i acopăr.
Apoi pe tine te cântară, primul dintre creații,
Tu fiu, divină întrupare, în chipul căruia
Cu limpezime, și fără nici un nor,
Tatăl atotputernic se oglindește,
El, pe care nici o altă creatură nu poate a privi;
În tine sălășluiește splendoarea gloriei lui,
Și nemărginitu-i spirit.
El, cerul-cerurilor și marile puteri
De dinăuntru, prin tine le-a creat și tot prin tine
A izgonit puterile dominatoare.
Deși în acea zi, nici tu nu te-ai zgârcit
Cu al Tatălui tunet năprasnic și
Nici nu ai oprit roțile carului tău înflăcărat
Care au zguduit ale Cerului hotare, în timp ce
Peste ale lor grumazuri de îngeri răzvrățiți
Și risipiți, tu dârz treceai,
Întors din urmărire, puterile cu strigăte
Te aclamară, fiu unic al Tatălui Atotputernic,
Care trebuia să împlinească răzburarea
Cuvenită dușmanilor din Cer,
Dar nu la fel asupra Omului. Pe acesta,
Prin răutatea lor căzut, tu părinte al milei
Și îndurării, tu nu l-ai osândit la fel de aspru,
Ci mai mult ai înclinat spre milă. De-ndată ce
Al tău unic și drag fiu înțelese că nu l-ai blestemat

Atât de aspru pe Om, ci înclini mai mult spre milă,
Spre a-mpăca mânia ta și spre a pune capăt luptei
Stârnite între justiție și îndurare, el, în ciuda
Supremei fericiri de a-ți sta alături,
Morții se dăruie, răscumpărând a Omului greșală.
O, dragoste fără pereche ce nu e de găsit
Decât în creaturi divine! Mărire ție,
Fiu al lui Dumnezeu și salvator al oamenilor!
Numele tău va fi materie copioasă de-acum
Cântării mele. Niciodată harpa mea nu va uita
Imnuri de laudă să-ți înalțe, dar laolaltă
Cu laudele Tatălui aduse.
Și astfel ei în Ceruri, deasupra sferelor înstelate
Fericite ceasuri petrecură, în bucurie și în imnuri,
între timp deasupra globului opac al acelei
Lumi rotunde, a cărei primă arcuire împarte
Orbii inferiori și luminoși, învăluiți de Haos
Și de întunericul bătrân, umbra Satan:
De departe un glob părea, de aproape
Un continent nemărginit, pustiu,
Sălbăticit și mohorât, pradă nopții fără stele
Și amenințătoarelor furtuni a Haosului
Care tună-n jur; un aspru cer, mai blând
Doar înspre partea care zidul Cerului se înălța,
în depărtare se vedea o licărire ferită
De crâncena furtună: pe aici umbra Dușmanul
Pe un câmp întins, precum vulturul din Immaus,
Un vârf înalt a cărui creastă înzăpezită
Ascunde-n ea Tartarul, pleca dintr-un ținut
Lipsit de pradă, ca să se ghiftuiască
Cu carnea unor miei sau iezi de-un an,
Pe vreo colină pe care turmele se hrănesc,

O ia în zbor către al Gangelui sau
 Al Hydaspelui izvor, ale Indiei râuri;
 Dar se oprește-n drumul său pe aridele câmpii
 Din Sericana, unde chinezii, de vânt
 Și pânze ajutați, își mână ușoarele
 De trestii cărucioare; astfel pe marea de pământ
 De vânt bătută, singur pășea dușmanul,
 Cu gândul la prada sa; singur,
 Pentru că altă creatură pe aceste locuri,
 Vie sau fără viață, nu se pomenea;
 Nici una încă, căci ale omului lucrări
 De pe pământ se ridicară, precum un abur,
 De când păcatul zadarnice și trecătoare le făcu.
 Toate aceste lucruri, deșertăciunile
 Și pe aceia care își găsesc speranțele
 În glorie și faimă trecătoare și
 Fericirea din această viață și din cealaltă;
 Toți cei care își iau răsplata aici pe pământ,
 Fructele superstiției dureroase și-al zelului
 Cel orb; doar laudele căutându-le, oamenii
 Găsiră aici răsplata cuvenită pentru
 Goalele lor fapte;
 Ale naturii toate lucruri nedesăvârșite,
 Sucit amestecate, monstruoase, topite în pământ,
 Aici se strâng, aiurea rătăcind, până la desăvârșita
 Destrămare a lor;
 Ei nu se duc în luna-nvecinată, cum unii ar visa,
 Câmpii de argint fiind sălășluite de sfinții aduși aici
 Sau chiar de duhuri, ființe, jumătate om, jumătate înger
 Veniră-aici și toți născuții din frați și surori
 Împreunați aiurea; din lumea veche, veniră uriașii
 Cu ale lor isprăvi deșarte, chiar dacă renumite-atunci;

Veniră cei ce Babelui l-au construit, de pe câmpia
Sennaar, cei care prea plin de planurile lor vane,
Noi turnuri Babei, dacă ar avea cu ce, ar înălța;
Alții veniră singuri, ca de pildă cel care
Ca să fie luat drept Dumnezeu sări de bună voie
în flăcările Etnei, Empedocle fiind acela;
Sau Cleombrotus, cel care bucurii cătând
într-a lui Plato Eliseum, în mare aruncându-se;
Și mult mai mulți ar fi ca să-i înșirui: pe embrioni,
Pe idioți și pe ermiți, călugări negri, albi
Și cenușii, cu toate ale lor înșelăciuni.
Pe aici târcoale dau și pelegriinii, care atât de mult
S-au depărtat, ca în Golgota mort să-l regăsească
Pe acela care-n Cer sălășluiește,
Mai sunt și aceia care, ca s-ajungă în Paradis,
Și-au pus murind dominicană robă, ori franciscană
Crezând că astfel vor părea deosebiți;
De planete trec, de toate cele șapte și-apoi
De sfera cristalină, ale cărei iuți legănări,
Cutremurări stârnesc și trec de sfera
Care cel dintâi mișcarea a urnit-c.
La poarta Cerului acum se pare că Sfântul Petru
îi așteaptă, cu cheile în mână și iată-i
Ajunși la poarta Cerului, piciorul ridicându-și-l
Să urce, când o rafală de vânt încrucișat,
Suflând și dintr-o parte și din alta,
La zece mii de leghe-i aruncă, în aer,
Astfel, puteți vedea cum zboară, o dată cu purtătorii lor,
Sutane lungi, glugi și tichii, toate făcute zdrențe;
Apoi mătăanii, moaște, indulgențe, dispense
Și iertări, toate ajunse jucăria vântului;
Cuprinse de vârtej, acestea toate zboară,

Departe, peste lume, până-n pragul ladului
 Nemărginit, care de-atunci se cheamă
 Raiul Nebunilor și nu la mulți le era cunoscut,
 Atunci fiind nepopulat, pustiu.
 Trecând pe-acolo, descoperi Dușmanul
 Globul acesta-ntunecat și lungă vreme
 îl cutreieră, până într-un sfârșit, când
 Un licăr, ca de crăpat de ziuă, îi întoarse pașii
 Cei mult umblați; departe-n zare el distinge
 Un edificiu înalt până la zidul Cerului,
 Deasupra căruia apărea o poartă, ca de palat
 împărătesc, însă mult mai bogată,
 Cu falnic frontispiciu de diamant și aur
 înfrumusețată; bătută-n nestemate orientale
 Strălucea arcada, pereche neavând pe-acest pământ,
 După model sau după pana celui ce-a proiectat-o.
 Treptele erau asemeni cu acelea pe care Iacob
 A văzut suind și coborând cete de străji strălucitoare,
 Când din Esau, el a fugit către Padan-Aran
 Și, pe câmpia Luz, visând sub cerul liber
 Se auzi un strigăt: "Aceasta-i poarta Cerului!"
 Fiecare treaptă misterios a fost sortită
 Și nu întotdeauna se putea vedea, de multe ori
 Fiind trasă sus în Ceruri; iar dedesubt, o mare
 Sclipitoare de jasp și sclipitoare perle se-ntindea,
 Pe care cei ce veneau pe urmă de pe Pământ,
 Sosind de îngeri îndrumați sau peste lac zburând,
 Răpiți în care trase de roibi de foc.
 Scările se coborau atunci fie să-l ispitească
 Pe Dușman cu un ușor urcuș, fie să-i întărească
 Trista îndepărtare de la ale fericirii porți;
 Deasupra locului sfințit al Paradisului,

Se deschidea o trecere cu mult mai largă decât cea
Care muntele Sion îl trece, la fel și pe
Ținutul Făgăduinței, pământ atât de drag
Lui Dumnezeu. Pe calea aceasta,
Treceau adesea îngerii, să viziteze fericite triburi,
Porunci supreme să le ducă, iar ochiul Lui
Se desfăta privind aceste triburi, din Panea,
Izvor al apei râului Iordan, până-n Bersaba,
Unde Pământul sfânt are hotare cu Egiptul
Și cu țărmul arabic; așa era întinderea de mare
Care-ntunericul îi limita, încât părea
O graniță ce stăvilea oceanul;
De-aici, pe treapta cea mai joasă stând
A scării aurite ce suia spre poarta Cerului,
Satan privea uimit la falnica vedere a lumii
Ce în față i se întindea. Precum iscoada
Care prin primejdii multe, prin beznă și pustiu
A mers o noapte-ntreagă, când, în sfârșit,
Lumina veselă a zorilor lăsă să se-ntrevadă,
De pe-o colină înaltă, pământ străin,
Într-o priveliște văzută pentru prima oară,
Sau o cetate mare, renumită, cu turnuri multe,
Sclipitoare și cu piramide, pe care
Soarele care răsare le-nvăluie cu ale saie raze;
Asemenea uimire t-a lovit pe Duhul rău,
Deși văzuse Cerul înainte și cu ochii cuprinzând
Această așa frumoasă lume, invidie mai mare
Îi cuprinse. Jur-împrejur cu ochii totul cuprindea
(Ușor fiindu-i asta, cum stătea deasupra
Acoperișului rotund ai umbrei nopții), din punctul
Cel de răsărit al Cumpenei și pân'la steaua
Cea lănoasă ce poartă Andromeda peste orizont,

Departate peste-Atlanticele mări; apoi, din pol în pol privi
Lățimea orizontului și fără să se mai oprească,
Drept înainte își prăvăli precipitatul zbor,
Spre cea dintâi regiune a acestei lumi,
Cu ușurință șerpuind prin marmoreanul aer
Și printre stelele nenumărate, ce de departe
Străluceau ca niște astre, dar de aproape,
Alte lumi păreau; ori lumi, ori insule-ale fericirii,
La fel cu-ale Hesperiei străvechi grădini,
Bindecuvântate câmpuri, văi în floare, crânguri,
Ostroave, de trei ori fericite! Dar nici o clipă
Nu-și pierdu Satan ca să întrebe cine locuia acolo;
Deasupra tuturor, astrul cel de aur,
Asemeni în splendoare Cerului, privirea i-o atrase;
Din drumu-i către acesta se întoarce, plutind
Pe firmamentul liniștit (dacă pe jos, pe sus,
Prin centru-i, pe afara-i, e greu de spus),
Către acel ce luminează ciopor de-obișnuite
Constelații, ce stau la o distanță cuvenită
De Domnul lor, care le-mparte lumina de departe.
Mișcându-se, în dansul lor stelar le intră numere
Care măsoară zilele, și lunile, și anii;
Către lumina lui ce toate le înveselește,
De raza lui magnetică, sunt cu iuțeală învârtite,
Cea care încălzește Universul cu foc domol
Și care-n orice miez pătrunde cu blândețe,
Virtuți ascunse strecurând, chiar și-n adâncuri,
Atât de minunat e așezat strălucitorul!
Acolo se opri Dușmanul, și poate
Niciodată astronomul, pe orbul Soarelui,
Asemeni pată n-a văzut, cu ajutorul
Opticei lui sticle. Locul pe care ateriza

Era strălucitor dincolo de cuvinte și
Nu se-asemuia cu nici un altul, metal sau piatră
De pe Pământ. Nu toate părțile erau la fel,
Dar toate erau pătrunse de-aceeași strălucire
Scăpărând de raze, cum e pătruns de foc
Încinsul fier; metal dacă era, părea
Parte de aur și parte de argint; iar de era de piatră
Părea rubine sau topaz în parte și-n parte crizolit,
Ca cele doisprezece pietre, ce-n pieptul
Lui Aaron sclipeau; sau poate că era piatra,
Mai mult închipuită, decât văzută,
Pe care filozofii o cătară-n van, chiar dacă,
Prin puternica lor artă, pe neastâmpăratul
Hermes ținutiesc, sau din valurile mării
Pe Proteu îl cheamă, trecându-l printr-un alambic
Și astfel, la forma sa îl readuc.
Și ce minune atunci, c-aceste câmpuri
Respiră elixirul pur și că prin râuri curge aur,
Atunci când, cu o singură atingere,
Alchimistul Soare, chiar de-i atât de-ndepărtat de noi,
În întuneric făurește atâtea lucruri prețioase
În vii culori și efecte atât de rare?
Aici Diavolul află privescți noi care să-l uluiască;
În depărtare ochii îi comandă, și nu găsește
Nici obstacole, nici umbre, căci totul este
Numai soare ca și atunci când ale sale raze
Cad drept din culmile amiezii, de la-nălțime de
Ecuator, făcând ca nici umbra unui corp opac
Să nu se poată răspândi; iar văzduhul
Niciunde atât de limpede, razele-i ascuțite
Făcea în lucruri, de departe, să pătrundă;
Curând privirea îi căzu pe-un înger glorios,

Același care fu văzut de Sfântul Ioan în soare:
 Stătea întors cu spatele la el, dar asta
 Strălucirea nu i-o ascundea; pe cap purta,
 Rotundă, o tiară aurie, dintr-un mănunchi de raze,
 Iar buclele-i, nu mai puțin de luminoase,
 Pe umeri i se revărsau, ca aripi fâlfâind în aer;
 Părea ori adâncit în cugetare, ori lucruri mărețe
 Înfăptuind. Vesel era Spiritul necurat,
 Pe rând acum ca să-și găsească pe cineva
 Ce să-l îndrume, în Paradis ca să ajungă,
 Sălașul fericit al Omului, scopul călătoriei sale
 Și începutul nefericirii noastre.

Dar se gândi întâi Dușmanul să-și facă
 Înfățișarea mult mai potrivită, căci altfel ar putea
 Lucrarea să i-o strice sau să i-o încetinească.
 Și-acum apare în chip de Heruvim,
 Nu dintre cei dintâi, însă destul ca pe al său chip
 Să apară cerescul zâmbet, iar trupu-i
 Grație răspânda, atât de bine se știa preface;
 Sub o coroniță părui, căzând în bucle,
 I se juca pe amândoi obraji; aripi avea
 Cu pene colorate, cu fir de aur împletite;
 Veșmintele-sumare, potrivite pentru un
 Mers rapid, iar în mână ținea o varga de argint.
 Neauzit, aproape nu ajunse; strălucitorul înger
 Chipul radios spre dânsul își întoarse,
 Vestit de urechea-i fină. Satan recunoscă în el
 Pe Uriel, Arhanghelul, unul dintre cei șapte
 Care în a lui Dumnezeu prezență,
 De tronul său aproape, stau gata de poruncă,
 Și ochii, care prin tot Cerul îi aleargă,
 Sau pe pământ, poartă iute mesajul

Pe pământ, pe mare, uscat sau umed.
Acestuia Satan i se adresează:
"Tu, Uriel, cel care cdntre cele șapte Duhuri
Ce stau în fața tronului lui Dumnezeu,
Cel glorios și strălucit, tu care ești acel dintâi
Ce tălmăcești divina vrere printre cei din Ceruri;
Aici fără-ndoială că vei obține aceleași mari onoruri,
Trimis fiind, prin ochii lui, creația
Să i-o vizitezi; dorință negrăită mă încearcă
Să văd și să cunosc aceste creații minunate,
Dar mai ales pe Om, care e desfătarea cea dintâi
El, pentru care toate aceste minunății a ridicat;
Asta m-a mânat pe mine din corul Heruvimilor
Să ies și pe aici să rătăcesc de unul singur.
O, Serafim strălucitor, spune-mi în care
Din strălucitorii orbi sălășluiește Omul,
Sau n-are nici un loc statornicit
Ales de el, unde să locuiască?
Unde îl pot găsi, ca în secret să îl contemplu
Sau cu deschisă admirație să-l privesc,
Pe cel pe care Mărețul Creator
L-a înzestrat cu lumi și peste care
Grație divină a revărsat: în toate-apoi putem,
Noi amândoi, în Om și-n ale firii toate lucruri,
Să-l preamărim pe-al nostru Domn, Făuritorul,
Care pe drept, în ladul fără fund l-a izgonit
Pe-ai săi dușmani rebeli și, ca pierderea să o repare,
Creat-a această rasă nouă, Oamenii,
Care mai bine să-i servească, căci toate
Ale sale căi sunt înțelepte!"
Astfel vorbi prefăcutul, darfăr'să fie dibuit,
Căci oamenii, nici îngerii, ipocrizia n-o puteau citi,

Singurul rău, ce umblă nevăzut, așa cum
 Preamăritul numai umblă, cu voia sa,
 Prin Cer și pe Pământ. De multe ori,
 Chiar dacă înțelepciunea stă de veghe,
 La poarta sa, Suspiciunea doarme,
 Doar Simplității revenindu-i treaba sa, în timp ce
 Bunătatea la rău nu se gândește, acolo unde
 N-ar trebui s-existe rău. Pe Uri el l-a păcălit
 Prin șiretenie, chiar dacă el era al Soarelui regent,
 Și socotit drept cel mai ager Spirit
 Ce se găsea în Ceruri; acestuia, dușmanul impostor
 Cu mult curaj i-a spus: "O, înger Preafrumos,
 Dorința ta, ce tinde să cunoască tot ceea ce
 Mărețul Dumnezeu a construit, prin asta să glorifici
 Pe Domnul-Făurar, nu duce la excese
 Și nu-i de condamnat, ci mai degrabă,
 Cu cât e slava mai fierbinte, cu-atâtea
 Laude mai multe meriți, căci numai ele
 Te pot aduce-aicea, singur, din casa-ți
 Cea din vârful bolții, să vezi cu ochii tăi, ceea ce unii,
 Poate, se mulțumiră doar în Cer ca să audă,
 Căci minunate sunt într-adevăr mărețele lucrări,
 Plăcute la vedere și vrednice de-a fi păstrate
 în amintire, de-a pururi, cu plăcere.
 Dar ce poate crea minte să-nțeleagă,
 Prin număr să le țină socoteala sau să-nțeleagă
 înțelepciunea infinită care le-a creat,
 Dar care cauzele le-a ținut ascunse?
 Eu am văzut când la cuvântul său, masa informă,
 Materia din care e formată Lumea, s-a închegat:
 Glasul lui s-a auzit în haos și zgomotul sălbatic
 Unor legi divine s-a supus, granițe căpătând

Nemărginirea. A doua oară când a poruncit
Bezna se risipi cu totul, lumina străluci
Și ordinea din haos răsări; iuți, spre locurile lor,
Primarele elemente se grăbiră: Pământul, Apa,
Aerul și Focul; zburară către înalta chintesență
A bolții Cerurilor, în diferite forme-nchipuită,
Care, rotindu-se orbicular, se transformară
în nenumărate stele, precum le vezi
Și cum se mișcă; cu toate locul își aveau
Și cursul, de dinainte stabilit; iar restul
Un zid în jurul Universului alcătuiră.
Privește-n jos spre globul ce strălucește
Pe partea dinspre noi, cu o lumină
Din altă parte reflectată; locul acesta e Pământul
Și e al Omului sălaș; lumina asta e ziua,
Fără de care, ca și în cealaltă emisferă,
Noaptea l-ar invada; dar acolo, Luna învecinată
(așa-numita, cealaltă stea frumoasă)
În timp își interpune ajutorul ei și cercul ei lunar
Mereu sfârșindu-și și mereu reîncepându-l,
În ceruri, cu lumină împrumutată
Își poartă chipurile, trei, și mereu Pământul îl umple
Și îl golește de lumină, și cu domnia-i pală
Noaptea o stăvilește.
Punctul ce ți-l arăt e Paradisul, acolo unde
Adam sălășluiește; umbrirea vastă
Îi este leagănul. "N-ai cum să greșești drumul,
Al meu, pe mine acum mă cheamă."
Spunând acestea se întoarse, iar Satan
Plecându-se adânc, așa cum se cuvine, în fața
Unui spirit superior din Ceruri, acolo unde
Nimeni nu uită de onoruri, pomi în zbor.

De pe Ecliptica în jos, speranța și mai mult grăbindu-
Și rotindu-se în aer nu se opri până în vârfuri,
Pe Niphate.

Cartea a IV-a

O, de-arfi răsunat atunci glasul prevenitor,
Pe care cel ce Apocalipsa o văzu, l-a auzit
    Sunând cumplit în Ceruri, atunci când,
    A doua oară pus pe fugă, Dragonul
S-a năpustit, pe oameni ca să se răzbune.
    Nenorocire locuitorilor de pe Pământ!
Atunci, părinții noștri cei dintâi, despre venirea
    Dușmanului secret ar fi aflat și astfel poate
    Cu bine din ucigașa-i cursă ar fi scăpat.
    Căci acum, Satan, arzând de supărare,
Se coborî, întreaga omenire să o ispitească,
    Dar și să o acuze, vrând să arunce,
    Asupra Omului nevinovat și slab
    întreagă vină a pierderii întâii bătălii
    Și a căderii sale în Infern. Și totuși,
    Nu îl ferici iuțeala sa, chair dacă-i îndrăzneț
    Și fără frică, căci nu avea motiv să se mândrească
Cu încercarea asta groaznică; aproape să se nască,
    Fapta, în pieptul tumultuos se fierbe și asemeni
    Unei diavolești mașini, se dă-napoi tot peste sine;
    De groază și de îndoială i-s tulburate gândurile,
Și-ntregul lad în el se-agită, căci înăuntrul său îl poartă,
    Și-n jurul lui, fără să poată măcar c-un pas

Din el să scape, chiar dacă locul și-l schimba într-una;
Acum, din disperare, se trezește conștiința,
Ce-n adormire în el zăcea, la fel și-amara amintire
A ceea ce a fost cândva, ce este și ce va fi
Să fie, căci, pentru fapte și mai rele, urmează
Și mai grele suferințe. Uneori, privirea îndurerată
Cu tristețe și-o îndreaptă spre Eden, care acum
În fața lui se-ntinde; sau către Ceruri
Și către Soarele aflat în culmea strălucirii.
Apoi, reamintindu-și, astfel spuse, în suspine:
"O tu, cel care, încununat de-o glorie
Ce întrece-nchipuirea, privești din singurătatea
Împărăției tale, la fel ca Dumnezeuul acestei lumi;
Stelele se ascund văzându-te; la tine strig,
Dar nu prietenește și numele eu ți-l adaug,
O, Soare, să-ți spun cât te urăsc, cu ale tale raze
Care îmi amintesc de starea din care am căzut
Și cât de glorios mă înălțăm deasupra sferei tale;
Mândria și ambiția din Cer mă aruncară,
Făcându-mă să duc război cu împăratul
Cel fără de pereche. Ei, și ce dacă! Nu merita
Asemenea sfruntare de la mine, tocmai el,
Ce m-a creat, în al măririi nimb, și de-al său bine
Niciodată nu mi-am amintit. Să îl servesc era ușor,
Ce mai ușor era decât să îl slăvesc
Și mulțumiri să îi aduc, atât de meritate!
Și totuși, tot binele se dovedi în mine rău;
Ridicat prea sus, supunerea eu am disprețuit-o
Și am gândit că de mai urc o treaptă,
În vârf eu voi ajunge și într-o clipă voi scăpa
De povara imensei recunoștințe ce i-o datoram,
Care mă obliga să tot plătesc, fiindu-i mereu dator;

Și nu înțelegeam că o minte recunoscătoare,
Care datorează, de fapt nimic nu datorează,
Dar plătește, veșnic îndatorat și veșnic fără pată.
Și ce povară-atunci era aceasta?
O, de-arfi poruncit atunci destinul lui puternic
Un înger mai de jos să fiu, ce fericit aș fi rămas,
Și nici speranțele descătușate ambiția
Nu ar fi ridicat-o! Și totuși, de ce nu vreo putere
Ca mine de măreață, atât de sus
Putea ca să aspire și pe mine de partea ei
Să mă atragă; însă, alte puteri, la fel de mari,
Nu au căzut, ci neclintite au rămas
În fața ispitirii. Oare tu n-aveai aceeași liberă voință
Și putere ca să-i rezisti? Aveai! Atunci, pe cine
Poți să învinuiești, de nu iubirea Cerului,
Ce împărțită este egal la toți?
Blestemată, atunci, iubirea lui să fie,
Dacă iubirea, la fel ca ura, nu ne aduc
Decât nenorocire. Ba nu, tu să fii blestemat,
De vreme ce, prin voia ta, potrivnică lui Dumnezeu,
Tu liber ți-ai ales ceea ce azi te-mpinge la căință.
Sărman de mine! În ce parte să fug
De infinita lui mânie și deznădejde?
Oriunde fug, ajung în lad; eu însumi sunt tot lad,
Și până și în cel mai jos abis, unul și mai adânc,
Amenințând că mă înghite, se deschide,
Față de care Infernul care-l sufăr pare Rai.
Atunci, mă-ntreb: nu mai există nici un loc
Rămas pentru căință, nici unul rămas pentru iertare?
Doar de supunere e loc, dar acest cuvânt
Disprețul mi-l oprește, de frica rușinării mele
Față de Spiritele ladului, pe care

Le-am amăgit să se supună, cu promisiuni deșarte
    Și lăudându-mă că pe Atotputernic
    îl voi supune. Vai, mie! Mult prea puțin știi ei
Cât de scump plătesc acum înfumurarea mea
    Atât de vană și sub ce chinuri veșnic gem
    în timp ce ei pe tronul ladului mă preamăresc.
Prin sceptru și prin diademă mai presus de mulți,
    într-una cad mai jos, doar prin nefericire
    întrecându-i; asemeni bucurii ambiția mi-a adus!
Să spunem doar c-aș fi putut să mă căiesc
    Și să devin, prin mare îndurare,
Tot ce eram odată; cât de curând mărirea
    Din nou mi-arfi trezit gânduri înalte,
    Cât de curând peste cuvânt îți calci
Atunci când juri, miștind că te supui?
    Acele jurăminte făcute la durere
    Sunt goale și în van, căci niciodată
    Adevărată împăcare nu va răsări,
    Acolo unde rană unei uri de moarte
Atât de-adânc pătruns-a; m-ar duce asta doar
La și mai mare nesupunere și aș cădea mai jos;
    Un scurt răgaz, să cumpăr ar trebui
    Cu preț prea mare, cu îndoită suferință
    Trebuind apoi plătit. Acestea știind,
Pedepsitorul meu, departe de gândul împăcării,
    La fel ca mine de gândul de a cere îndurare,
    Nemaivăzând nici o speranță, în locul nostru
    Omenirea a creat, iar pentru ei, această lume.
Deci, bun rămas, speranță, și-odată cu speranța,
    Și fricii bun rămas, la fel și remușcărilor!
Tot binele este pierdut, iar Răul mi-este de-acum Bine;
    Prin Rău, poate că cel puțin voi fi stăpân

Peste împărăție, cu-al Cerurilor Domn,
Pe jumătate împărțind-o și poate cu ajutorul tău,
Răutate, poate voi stăpâni mai mult de jumătate;
Așa cum Omul, în curând, această lume-o va cunoaște."
Astfel vorbind, pe fața sa toate emoțiile se citeau.
Mânia, Invidia și Disperarea; acestea toate
Deghizarea i-ar fi trădat-o, dacă vreun ochi
L-ar fi privit; căci mințile cerești, scutite sunt
De-asemenea viclene ispitiri. De asta,
Dându-și seama în curând, orice tulburare
Sub calm și-o ascundea; el, maestru al înșelăciunii,
Cel care, primul, falsitatea a ascuns-o
Sub chip de înger, cumplita-și răutate să ascundă,
Care cu răzbunarea se uea; și totuși
Pricepere destulă nu avea ca să-l înșele pe Uriel,
Odată prevenit, ai cărui ochi îl urmăriră
Pe drumul ce mergea, urcând pe Muntele Asiric,
Cu chipul răvășit, mai decăzut decât
Putea vreodată un duh preafericit să fie;
Sălbaticelor gesturi și nebuneștii comportări,
Acum, nestingherit, frâu le dădea,
Căci singur se credea, neurmărit și nevăzut
De vreo privire. Astfel purcese înainte
Și ajunse la al Edenului hotar, unde
Desfătătorul Paradis, acum mult mai aproape,
Încununează cu ale sale ziduri verzi
Culmile netezi ale unei sălbăticii aride,
Care, ca niște pereți stufoși, intrarea
Nu o permiteau; deasupra, la înălțimi de netrecut
Cresc pini și cedri, brazi și palmieri,
Silvestră scenă, cu umbre peste umbre,
Ca un teatru în pădure, într-o mirifică priveliște.

Și, totuși, mai sus de vârfurile lor, al Paradisului
Zid verde se ridica, care o vastă perspectivă
Deschidea privirii Regelui Ceresc
Către ținuturile cu care se învecina.
Iar mai sus de zid creștea un cerc superb
De mândri pomi, cu fructe minunate încărcați,
Și smălțuiți cu vesele culori întrepătrunse,
În care soarele, mai cu bucurie razele-și întipărea,
Decât într-un mândru nor de seară,
Sau chiar în arcul umed ce apare,
Când Dumnezeu pământul îl stropește;
Atât de încântătoare era priveliștea;
Și în întâmpinare-i vine, un aer tot mai pur,
Ce sufletului îi stârnește primăvărată plăcere
Și bucurie, ce este în stare toată tristețea
Să o răspândească, afară doar de disperare;
Acum, suflând suav și fluturând înmiresmate aripi,
Ce dulci parfumuri răspândesc, șoptind
De unde a furat îmbălsămată pradă.
La fel cu cei ce navighează spre dincolo
De al Speranței Cap, ce au trecut acuma
Mozambicul și departe în larg, parfumurile Sabei,
Le-aduce vântul de nord-est în nări; de-această
Întârziere mulțumiți, ei mersul și-i încetinesc mai mult,
Și înveselit pe multe leghe de miresmele suave,
Oceanul cel bătrân zâmbește; așa îl încântau
Și pe Dușman, mirosurile dulci, deși venit
Să le-otrăvească, măcar că îi plăceau mai mult
Decât pe Asmodeu, cel cu fumul de pește,
Care îl alungă, deși îndrăgostit, de lângă
Soața fiului lui Tobit și mânat de răzbunare
Din Media către Egipt fugi, acolo unde

Fu rapid prins și legat.
Urcând colina cea sălbatică, Satan călătorise
Cu pas domol și gânditor, dar mai departe,
Poteca nu se mai vedea, atât era de plină
Cu spini și cu tufișuri, ce ca un gard se-nlănțuiau,
Oprind și omul și dobitocul ce pe acolo
Ar fi vrut să treacă. O poartă doar era,
Pe partea dinspre răsărit, la care cu dispreț privi
Dușmanul și dintr-o săritură, fu dincolo
De zid și de colină, căzând în Rai, de-a dreptul
În picioare. Așa cum lupul ce umblă după pradă,
Împins de foame, pândește locul în care
Și-au închis păstorii turma și peste gard,
În stână sare; sau ca un hoț, ce vrea de gologani
Pe un bogat să îl lipsească, și neputând
De uși să treacă, se cațără la vreo fereastră,
Sau chiar mai mult, pe-acoperiș;
Așa urcă și hoțul cel dintâi în stâna Domnului;
La fel de când destrăbălații-i simbriași
În a sa biserică se cățără;
Astfel zbură Satan și drept pe pomul vieții
Cel mai înalt copac ce-n mijlocul Raiului creștea
În vârf se așeză, în chip de cormoran,
Dar nu la viața adevărată cugeta, ci doar
La moartea celor ce trăiau acolo; nu se gândea
Nici la virtuțile acestui pom de viață dădător,
Ci folosea ca loc de unde să privească ceea ce,
Așa cum se cuvine folosit, ar fi putut ajunge
Zălog al nemuririi. Așa puțin oricine știe,
Afară doar de Dumnezeu, să prețuiască
Binele din fața lui și lucrurile importante
Să nu le pângărească și cea mai rea

întrebuințare să le-o dea.
 Uimit, acum privește cum sub el se-ntinde,
 Pe-un loc îngust, a naturii întreagă bogăție,
 Creată pentru desfătarea simțurilor omenești
 Și chiar mai mult, e Raiul pe acest Pământ,
 Căci binecuvântatul Paradis, era grădina
 Domnului din Ceruri, de el sădită
 în estul Edenului, care-și întindea hotarul
 Din Auran, spre Est, până la ale Seluciei
 Regale turnuri, sau acolo unde copiii Edenului
 De mult, în Telassar, sălășuit-au.
 Pe-acest pământ mirific și-a rânduit,
 Mult mai plăcuta sa grădină, Dumnezeu,
 Pământului fertil el poruncind să facă să răsară
 Pomi nobili ce trebuiau să placă vederii,
 Mirosului și gustului; și-n mijlocul grădinii
 Stătea cu fălnicie al Vieții Pom, din care
 Răsăreau fructele-i de ambrozie și aur vegetal;
 Iar lângă viață era și moartea noastră:
 Al Cunoștinței pom creștea în apropiere,
 O cunoștință a binelui cumpărată atât de scump
 Pentru că s-a cunoscut și răul.
 La sud, prin Eden, trecea un mare fluviu,
 Ce cursul nu-și schimba, ci prin colina aspră,
 Pe dedesubt trecea; căci Dumnezeu
 își aruncase muntele, asemeni cu grădina,
 Ridicat deasupra tumultoasei ape,
 Care, prin vinele acestui afânat pământ,
 Ce cu o dulce sete o absoarbe, într-o
 Fântână proaspătă țâșnește, stropind
 Grădina cu pâraie fără număr;
 Astfel unite, curgeau la vale prin poieni abrupte,

Mai jos, găsind în cale, din nou un râu
leși dintr-o întunecată trecătoare,
Apoi în patru brațe principale împărțită,
Pornea pe felurite căi, faimoase împărății
Ca să brăzdeze, care nu-i rost să fie amintite;
Dar mai degrabă să descrie, de Arta
Poate să descrie, cum din fântâna de safir
Curg perle orientale și nisipuri aurite
Și cum pe sub umbrare, nectarul pur și-l împânzesc
Hrănind doar flori vrednice de Paradis,
Pe care Arta nu le-a rânduit în paturi și boschete
Ci le-a împrăștiat pe dealuri, văi și șesuri,
Acolo unde soarele de dimineață încălzește mai întâi
Deschisul câmp și unde umbra nepătrunsă
Închide la culoare tufișurile, la ceasul de amiază.
Astfel era această așezare, un loc rural
Cu peisaje felurite, crânguri, unde
Lacrimi vărsau copacii, de balsamuri
Și rășini mirositoare, iar din alții
Îmbietoare fructe atârnav, de copt aurite.
O, povestirile hesperiene de-ar fi să se-mplinească,
Aicea doar ar fi posibil! Pajiști și coline
Se întretăiau și turme iarba fragedă pășteau
Sau poala, de flori plină, a unei văi,
Își arăta întinderea cu flori, în care trandafirul
Fără de spini creștea. În altă parte,
Grote umbroase și peșteri ca de gheață,
Peste care se întindea în chip de mantie,
Vița-de-vie, cu purpurii struguri,
Cu încetineală cățărându-se luxuriantă:
În acest timp ape curgeau cu murmur,
Pe dealuri răspândite sau către lacul

Cu unda de cristal în care se strâng toate.
 Iar păsările trilurile în aer își ridică;
 Și blânde adieri de primăvară respiră
 De pământ miresme, unind tremurătoare frunze,
 în timp ce-universalul Pan, cu Orele și Grațiile
 Dănțuind, universala Primăvară conducea.
 Nici câmpia cea îndepărtată a Ennei, de unde
 Prosperina adunase flori, ea însăși
 Mândră floare între flori, culeasă
 De întunecatul Pluton și-apoi de Ceres căutată
 în lung și-n lat, prin lume; nici crângul dulce
 Al lui Daphne, de lângă-Orontes și nici
 Izvorul inspirat al Castalinei nu-și află
 Cu Edenul asemănare; și nici a Niseei insulă
 înconjurată de râul Triton, în care
 Cham bătrânul, Ammon sau Jupiter Libianul
 Denumit ascunse odată pe Amalthea
 Cu fiul Rheel; nici muntele Amara,
 Unde regii abisini își ocrotesc copiii,
 Socotit un paradis de unii,
 Stând sub al Etiopiei hotar, aproape
 De ale Nilului izvoare, înconjurat
 Cu sclipitoare stâncă, până la care
 Îți ia o zi întreagă ca să sui; și nu se-aseamănă
 Nici pe departe cu a Asiriei grădină,
 Unde Dușmanul văzu cu neplăcere,
 Plăcerile acestea toate, tot felul de viețuitoare,
 Noi la vedere și ciudate; două, ce de departe
 Păreau mai nobile, înalte și în picioare,
 Ca zeii la înfățișare, purtând pe ei doar cinste,
 în goala lor maiestate, părând stăpânii tuturor;
 Și păreau vrednici, căci în divina lor înfățișare

Se oglindea imaginea Făuritorului,
Iar adevărul, înțelepciunea și sfințenia,
Curată și severă (severă, însă în filială libertate),
E izvorul adevăratei măreții în om;
Deși amândoi, ei diferiți erau, căci nu păreau
A fi de-același sex; El, întru contemplare
Și măreție hrăzit, ea, pentru grații dulci
Și moliciune; El, pentru Dumnezeu, ea,
Pentru Dumnezeul cel dintr-însul:
Cu fruntea-i largă și frumoasă, cu ochii lui sublimi.
Părea că totul să conducă e făcut;
Bărbățeștile-i bucle, pe frunte despărțite de-o cărare,
Până pe umeri se revarsă; ea, comoara cea de aur,
Neîmpodobită-și poartă ca un văl, ce cade
Până la mijlocul subțire, dar inelat precum
Cârceii viței, semn de supunere, dar cerută
Prin porunci nespuse de blânde, cu cât mai
Bine oferită de femeie, cu atât mai bine
De bărbat primită; supunere sfioasă
Și modest orgoliu și dulce plină de iubire
Împotrivire și întârziere. Și nici
Misterioasele părți nu erau pe atunci acoperite,
Căci atunci rușinea vinovată încă nu era;
Rușinea necinstită, dintre lucrările naturii,
Onoarea cea mai dezonorantă, născută din păcat,
Ce mult ai tulburat întreaga omenire,
Cu închipuirea, doar cu închipuirea purității,
Și din a omului ferice viață, gonita-i
Simplitatea și inocența nepătată !
Așa umblau ei goi, neascuzându-se
De ochii îngerilor sau ai lui Dumnezeu,
Căci nu gândeau la rău; astfel, ținându-se de mână,

Umblau, perechea cea mai pitorească
Care vreodată în ale dragostei îmbrățișări
S-a întâlnit; Adam, bărbatul cel mai vrednic,
Din fiii săi a apărut și cea mai frumoasă
Dintre fiice, Eva. Sub un umbrar, pe ierburi verzi
Lângă o proaspătă fântână se așezară,
După nu mai multă trudă la dulcea lor grădină,
De cât era nevoie ca să-l simtă, pe Zefir răcorosul,
Odihna să o facă mai profundă, iar foamea
Și cu setea convenite. Pentru cină,
Culeseră zemoase fructe, de nectaruri pline,
Care din copaci îi îmbiau, în timp ce ei,
În culcuș moale așternut cu flori, întinși stăteau;
Din pulpa savuroasă mestecau, iar din coajă
Setea și-o potoleau; și nu lipseau prea-fericirii lor
Nici zâmbetele drăgăstoase, nici mângâierea,
Cum unor soți frumoși se cade, uniți
În nupțiala fericire, doar ei doi. În jurul lor
Se zbenguiau ale Pământului viețuitoare,
Sălbatice ajunse mai târziu, și-atunci vâname
Prin pădure și prin sălbăticie; leul,
Cu mielul se juca, iar urșii, tigrii, leopardzii,
Fără astâmpăr le jucau în față; greoiul elefant,
Spre veselia lor, trompa cea lungă o încolăcea;
În apropiere, șarpele viclean, insinuant,
În noduri gordiene se târa, din plin dovedindu-și
Fatala-i șiretenie și încâlcita-i minte;
Altele, pe iarbă ghemuite, păscând priveau în jur,
Sau rumegau pe jumătate adormite, căci soarele,
La asfințit, spre insulele din ocean se îndrepta,
În timp ce pe a Cerurilor scară, stele urcau
Acum spre boltă. Privind în jur uimit, ca la-nceput,

Târziu și trist, Satan reprinse a vorbi:
"O, Iadul meu, ce ochii mei îndurerați îmi văd?
Sălașul fericirii noastre e ocupat de creaturi
De altă speță, făcute din pământ,
Și nu sunt Spirite, chiar dacă, în strălucire,
Puțin le mai lipsește doar să fie
Ca spiritele din Ceruri; cu mirare, cu gândul
Eu îi urmăresc și i-aș putea iubi, atât de mare
E asemănarea cu divinitatea și câtă grație,
Mâna mâna ce i-a modelat în ei turnat-a!
Ah, pereche gingașă, voi nici nu știți
Ce-aproape e schimbarea, când toată-această
încântare va dispărea, în loc lăsând durerea,
Cu mult mai mare decât vă este astăzi bucuria;
Voi sunteți fericiți, dar mult prea slab vă este
Păzită fericirea, mai mult ca să continue;
Și-acest lăcaș înalt, prea slab e întărit
Să vă păzească de un dușman ca cel
Ce-acuma intră, măcar că nu-s înverșunat
Cu totul împotriva voastră și mi-ar fi milă
Chiar de voi, văzându-vă atât de singuri,
Cu toate că eu mila nu o simt;
Să mă apropii de voi caut, prietenie să legăm,
Atât de strânsă, așa de apropiată, încât
Cu voi să locuiesc de-acum'nainte,
Sau voi cu mine să sălășluiți; poate lăcașul meu
N-o să vă placă la fel ca minunatul Paradis,
Dar, totuși acceptați ceea ce Creatorul
Vostru-a făurit; el mie mi l-a dat, eu vouă
Liber azi vi-l dăruiesc: Iadul să se desfacă,
Pe amândoi să vă primească, porțile larg
Să se deschidă, toți regii trimițându-i să vă-ntâmpine;

Și loc destul acolo veți avea, să vă încapă toți urmașii;
Iar dacă locul nu vă place, să-i mulțumiți aceluia care
    Mă face să mă răzbun prin voi, ce nici un rău
    Nu mi-ați făcut, pe el, cel care mie mi-a greșit.
Și dac-ar fi să mă topesc, așa cum mi se-ntâmplă,
    În fața neputințioasei voastre inocențe,
    Rațiunea publică, îndreptățită, onoarea mea,
    Care va crește prin răzbunare și prin cucerirea
    Acestei lumi, azi mă silește să înfăptuiesc
    Ceea ce, chiar și condamnat, mă va scârbi."
    Astfel vorbi Dușmanul, scuzându-și
    Faptele-i drăcești. Apoi, din mijlocul frunzișului,
    Se coborî în mijlocul grămezii jucăușe
De animale, din care făcea acum chiar și el parte,
    Fiind pe rând, când una și când alta,
    Așa cum forma lor, mai bine scopul i-l slujea,
    Ducându-l mai aproape de prada sa
Și nevăzut să afle despre starea lor, prin vorbă
    Sau prin acțiune. În jurul lor, se află
    Când leul cu privirea sa focoasă, când tigrlul,
    Ce din întâmplare, la marginea unei păduri
    Descoperit-a doi pui de cerb la joacă
    Și ghemuindu-se, mereu își schimbă
Al pânzei lui culcuș, ca mai ușor să se repeadă
Asupra lor și să-i apuce, pe fiecare într-o labă;
    Și tot atunci, Adam, primul dintre bărbați,
    Spre Eva cuvântă, prima dintre femei,
    Care numai urechi era ca să asculte
    Cum vorbele din gura lui îi curg:
"O, tu, perechea mea și singura părtaşă
La toate-aceste bucurii, mai scumpă tu
Decât aceste lucruri toate, cu siguranță

Că Puterea ce ne-a făurit pe noi
Și pentru noi această amplă lume,
E infinit de bun și tot atât de darnic
Și liber, pe cât este de nemărginit;
El, care din țărână ne-a durat și-apoi ne-a așezat
În toată-această fericire, pe noi, care din mâna lui
Nimic nu merităm și nu putem nimic să împlinim
Din ceea ce el ar avea nevoie; el, care nu ne cere
Decât să împlinim o singură poruncă,
Care ușor e de îndeplinit: din toți copacii
Ce se găsesc în Paradis, cu fructe felurite
Și atât de delicioase, nu trebuie
Din unul singur să gustăm, din Pomul Cunoștinței,
Plantat lângă Copacul Vieții, care atât de-aprope
Crește de Moartea Vieții, orice ar fi
Acea Moarte, fără îndoială, un lucru groaznic;
Căci știi prea bine că Dumnezeu a poruncit
Că a gusta din Pomul Cunoștinței
Înseamnă moarte; acesta-i singurul
De ascultare semn ce ne-a rămas,
Printre atâtea semne-ale puterii și stăpânirii
Date nouă peste ale pământului și mării creaturi.
Atunci, să nu gândim că-i aspră
Porunca ce ne interzice asta, când liberi
Noi ne bucurăm de restul lucrurilor toate
Și încă de nenumărate desfătări; și hai
În veci să-l preamărim, slăvindu-i bunătatea,
Urmându-ne îndatorirea dulce, să îngrijim
De plantele din Rai, lucru care, oricât de trudnic,
Dulceață mi-ar plăcea cu tine-alături."
Astfel Eva lui îi răspunde: "O, tu, cel pentru care
Și din care eu am fost creată, came din carnea ta.

Tu, cel fără de care eu nu aş mai avea rost,
 Tu, apărătorul şi călăuzitorul meu, tot ce ai spus
 E drept şi bine! Căci noi, într-adevăr, cu laude
 Datori îi suntem şi zilnic trebuie să-i mulţumim;
 Eu, mai cu seamă, care mă bucur
 De şi mai mare fericire, avându-te pe tine,
 Care, cu atâtea însuşiri măreţe,
 Aseamăn, pe nicăieri tu nu îţi poţi găsi.
 De multe ori îmi amintesc de ziua,
 Când m-am trezit din somn întâia oară,
 Şi m-am trezit în loc cu flori şi multă umbră,
 Având în minte întrebarea: unde şi cine sunt,
 De unde şi de ce aici am fost adusă?
 Nu prea departe, dintr-o peşteră, se auzea
 Un susur ca de apă, care ţâşnea, formând apoi
 O-ntindere lichidă nemişcată, pură,
 La fel ca cerul. Neştiutoare încă, m-am întins
 Pe-al lacului mal verde, care-mi părea
 Alt cer şi când m-am aplecat ca să privesc,
 O formă apărea din strălucirea undei, care spre mine
 Se îndrepta, ca să mă vadă: eu înapoi m-am tras,
 La fel şi ea; însă plăcându-mi, eu m-am reîntors
 Şi în curând s-a reîntors şi forma, cu simpatie
 În priviri ea răspunzându-mi; acolo ochii
 Aţiţiţi mi-ar fi rămas, plini de dorinţe vane,
 Dacă un glas nu m-ar fi prevenit:
 «Ceea ce vezi, frumoasă creatură, tu însăşi eşti;
 Cu tine piere şi se-nfiripă forma,
 Însă urmează-mă pe mine şi eu te-oi duce
 Acolo unde nu doar o umbră îţi aşteaptă
 Îmbrăţişările gingaşe, ci cel al cărui chip
 Eşti tu; cu el alături, veşnic să te bucuri

Și lui să-i naști făpturi asemeni ție,
Tu, mamă, a întregii omeniri.»
Eu ce puteam să fac, decât să îl urmez
Pe cel ce nevăzut mă conducea?
Pe tine te-am zărit, înalt și chipeș, sub un platan,
Dar totuși, mult mai puțin frumos și mai dulceag,
Prietenos și blând, decât imaginea din apă;
Să mă întorc am dat, dar tu, venind pe urma-mi
Ai strigat: «întoarce-te, frumoasă Evă! De cine fugi?
Fugi oare, de cel din trupul căruia tu ești?
Ființă ca să-ți dau, mi-am dăruit chiar coasta,
De inimă cea mai aproape, substanțială viață,
Pe veci alături să te am, drept cea mai scumpă
Și dragă alinare. Te caut, jumătate a sufletului meu
Și de la tine cer și jumătatea mea!»
Tu cu tandrețe mâna-mi în mâna-ți mi-ai apucat,
Eu m-am supus și am văzut cum frumusețea
Îți este întrecută de grație masculină
Și de înțelepciune, care, ea singură,
Este cu adevărat frumoasă."
Așa vorbi universală mamă, în ochi
Cu veșnică dorință conjugală și cu supunere
Sfioasă, plecându-se pe primul nostru tată
Să-l îmbrățișeze; pe jumătate-ascuns sub
Valurile bălaiului ei păr, al ei sân gol
De pieptul lui se-atinse; el, încântat,
De frumusețea-i și de farmecele ei supuse,
Zâmbea cu dragoste înălțătoare, așa cum
Jupiter, lunonei îi zâmbește, când sămânța
Florilor de mai, în nori ea o sădește
Și pe ale doamnei lui buze, depuse
Al lui neprihănit sărut. Întoarse Dracul capul,

Cu invidie, cu ochi gelos și cu invidie,
Privindu-i dintr-o parte și-n mintea lui
El astfel plănuie: "Cruntă priveliște, dezgustătoare!
Astfel aceștia doi, pierduți în paradisul
îmbrățișării lor, iar din preaplinul fericirii lor,
Un Eden și mai fericit vor face; în timp ce eu
în lad mă aflu, lipsit de dragoste și bucurie,
înconjurat de dorință arzătoare, nu cea mai mică
Dintre-a noastre cazne, în veci neîmplinită
Și arzând de chinul așteptării. Și totuși,
Să nu uit ce-am câștigat din gura lor:
Se pare că nu toate sunt ale lor; un pom fatal
în Rai există, numit al Cunoștinței, din care
Le e oprit să guste. Cunoașterea oprită?
Fără motiv și dă de bănuie. De ce cunoașterea
Stăpânul lor nu le-ar dori-o? E oare un păcat
Știința? E oare moarte? Nu pot ei exista
Decât prin ignoranță? Aceasta este
Fericita lor stare, dovada ascultării
Și-a credinței? O, frumoasă temelie, pe care
Eu să construiesc ruina! De-aici
în mintea lor am să ațâț dorința de a ști
Mai multe și de a refuza porunca lui pizmuitoare
Menită doar în beznă să îi țină, căci
Prin cunoaștere aidoma divinităților
Ei ar putea ajunge; astfel ei aspirând să fie,
Gustă și apoi mor. Ce altceva mai poate să se întâmple?
Dar mai întâi cu de-amănuntul să cercetez
Grădina și nici un colț să nu las nevăzut;
O șansă, numai șansa mă poate duce
Acolo unde vreun spirit ceresc să întâlnesc,
Lângă fântână sau pitit în umbră-adâncă,

De la care să aflu mai multe aş putea.
Trăieşte cât mai poţi, încă fericită pereche
Şi bucură-te de mici plăceri până când mă întorc
Căci lungă îţi va fi nefericirea care va urma!
Astfel spunând, el mândri paşi întoarse dispreţuitor,
Şi spionând viclean porni prin văi şi prin păduri,
Coline şi câmpii. În timpul ăsta, la capătul opus
Acolo unde Cerul, pământul şi oceanul
Se întâlnesc, soarele apunând lin cobora,
Lovind cu razele-i de seară a Edenului poartă.
Era o stâncă de alabastru, ajunsă până-n nori,
Mult prea departe, o cărăruie şerpuia
Dinspre Pământ, până la o intrare înaltă;
Tot restul nu era decât o stâncă abruptă,
Cu neputinţă de urcat, iar între
Stâlpii cei de piatră, îngerul Gabriel stătea,
În aşteptarea nopţii, şef al angelicelor gărzi,
În jurul lui, în jocuri curajoase angajaţi
Erau toţi tinerii neînarmaţi ai Cerului;
Armurile cereşti, cu scuturi, lănci şi coifuri
De diamante şi de aur scăpărând,
Ei sus le atârnav. Alunecând pe-o rază,
Şi iute ca stelele ce cad în noapte, când
Toamna, vapori ca de foc văzduhul taie
Şi marinarilor arată din care punct
De pe busolă să se ferească de năbădăiosul vânt.
Astfel vorbi cu mare grabă:
"O, Gabriel, îndatorirea ta, cu mare străşnicie,
E să veghezi ca în acest sălaş al fericirii
Nimica rău să nu pătrundă şi nici
Să se apropie măcar. Astăzi, pe l-a amiezii oră,
La sfera mea veni un Spirit, zelos, părând

Că vrea mai multe să cunoască
 Dintre lucrările celui Atotputernic,
 Cu preacădere Omul, ultima întruchipare
 A chipului lui Dumnezeu; calea i-am îndrumat
 Puțin și zborul iute i l-am urmărit,
 Dar, ajuns la piscul care stă la nord de Eden,
 Privirea i-am descoperit-o străină fiind
 De Ceruri, de pasiuni sălbatice întunecată;
 Cu ochii eu l-am urmărit, dar l-am pierdut
 În umbră. Mă tem că unul din ceata alungată
 S-ar fi aventurat afară din Infern,
 Noi greutăți ca să stârnească; pe-acesta
 Grija ta e să-l descoperi."

Războinicul înaripat la vorbele acestea
 Îi răspunse:

"O, Uriel, nu-i de mirare că văzul tău
 Fără cusur, atunci când stai pe discul Soarelui,
 Cuprinde totul în lung și-n lat; prin poarta asta
 Nimeni nu trece, decât acei ce vin din Ceruri,
 Iar de la al amiezii ceas, nu s-a înfățișat
 Nici o făptură; dacă vreun Spirit de alt soi
 Hotarele acestea le-a trecut, tu știi prea bine,
 Că nu sunt ziduri făcute din materie,
 Pe care să nu le poată trece o substanță spirituală.
 Dar dacă a reușit, sub orice înfățișare.
 Aicea să pătrundă, eu, până dimineață
 Voi ști de cine tu mi-ai pomenit."
 Astfel îi promise și Uriel se întoarse
 La îndatorirea sa, pe raza luminoasă,
 Care îl purta acum spre soarele apus
 Către Azore; sau primul orb, atât de iute,
 Se rostogolise în zilnica-i rotire,

Ori Pământul, mult mai încet,
Printr-o rotire mult mai scurtă către est,
Lăsase acolo Soarele pictând cu aur
Și cu purpură toți norii care
La tronu-i din apus îl însoțeau.
Acuma recea Noapte se apropia și Amurgul
Cenușiu, cu mantia sa sobră totul în jur
învăluia; liniștea îi însoțea, căci păsări
Și jivine, erau pitite în cuiburi sau
Culcușuri făcute-n iarbă; numai privighetoarea,
Care întreaga noapte drăgăstoasa tânguie
își cânta. Liniștii îi pria! Pe firmament
Sclipeau acum safire vii: Hesperus,
Care oastea din stele conducea, lucea
Cel mai puternic, până când Luna,
în toată maiestatea ei din nouri apărea,
Regina nopții de necontestat, lumina își dezvăluia
Și peste umbre mantia de argint își arunca.
Atunci Adam astfel îi spuse Evei:
"Frumoasa mea consoartă, la ceas de noapte
Totul în jur se odihnește și la odihnă
Ne îndeamnă și pe noi; de când
De Dumnezeu create, munca și odihna
Ca ziua și cu noaptea, urmează una după alta;
Roua somnului, cu greutatea-i moale,
încinde peste ochii noștri pleoapa; alte creaturi,
Ce ziua-ntreagă umblă fără treabă, nevoie
De odihnă mai puțină au; omului, îi este
Zilnic hărăzită o trudă zilnică, a minții
Și a trupului, ce dovedește demnitatea sa
Și grija Cerului, în orice omul face,
în timp ce alte animale stau degeaba

Și Domnul de-ale lor fapte nu ia seama.
 Măine, înainte ca răcoarea dimineții
 La răsărit să ne-nconjoare cu lumină,
 Trebuie să ne trezim și să pornim
 Către plăcuta munca noastră: să îngrijim
 De flori, de verzile alei, pe care ne plimbăm
 La prânz, sub bolțile de ramuri, care-și râd
 De-ndemânarea noastră slabă; mai multe mâini
 S-ar cere ca să le stăpânim creșterea
 Fără măsură; bobocii și rășina care curge
 Stau risipite, vederii neplăcute, cerând
 A fi îndepărtate, de vrem să ne plimbăm
 Lipsiți de griji; până atunci, precum e a Naturii
 Voie, Noaptea ne îndeamnă la odihnă."
 La aste vorbe, Eva, în frumusețea-i desăvârșită,
 îi răspunse:

"Hărăzitorul și stăpânul meu, ceea ce tu îmi ceri,
 Urmez fără-ntrebări. Așa ne poruncit-a Domnul,
 El este legea ta, iar tu a mea! Să nu știe prea multe
 E cea mai fericită știință a femeii și a sa mândrie.
 Vorbind cu tine uit cum trece vremea,
 Și anotimpurile, cu schimbarea lor, îmi sunt
 Plăcute toate. Ce dulce e suflarea dimineții,
 Trezirea ei în ciripit sublim de păsări,
 Cât de plăcut e soarele, când pe acest pământ
 Încântător, își răspândește razele, pe iarbă,
 Pe fructe și pe flori, pe arbori, toate sclipind
 De rouă! Și ce mireasmă are acest pământ fertil
 După ce-a fost stropit de-o dulce ploaie;
 Și dulce e venirea blândeii Seri; apoi tăcuta Noapte,
 Cu pasărea-i solemnă și Luna cea frumoasă
 Și nestematele din Ceruri, alaiul ei de stele;

Dar nici chiar răsuflarea Dimineții, care apare
    în farmec de ciripit de păsări; nici Soarele
    Care răsare pe-acest pământ încântător;
Nici iarba, fructele sau florile sclipind de rouă,
Miresmele de după ploaie sau blânda înserare;
    Nici tăcuta Noapte, cu pasărea-i solemnă
    Și nici plimbările sub clar de lună, la lumina
    Stelilor strălucitoare, n-au farmec și dulceață
Fără tine. Dar pentru ce sclipesc acestea toate
Noaptea toată? Și pentru cine, această privesc
    De glorie, dacă somnul toți ochii îi închide?"
Astfel răspunse strămoșul nostru, al tuturor:
"Fiică de Dumnezeu și Om, desăvârșită Eva,
    Se cere ca astrele să-și termine ocolul
Pe care-l fac Pământului, din zori și până-n seară
    Și dintr-un ținut în altul, lumina împărțind
    Chiar printre nații încă nenăscute,
    Apun și iar se nasc; căci altfel, întunericul
    Etern pe Noapte o ajută, vechea ei stăpânire
Să-și recucerească, stingând din toate lucrurile
Din Natură viața, căci focurile-acestea blânde
    Mai mult decât să lumineze fac și cu
    Plăcuta lor căldură dospesc și încălzesc,
    Hrănesc, și potolesc și răspândesc
    Virtutea lor stelară asupra soiurilor
    Ce cresc pe Pământ, făcându-le prin asta
Apte să primească desăvârșirea de la Soare.
    Deși sunt nezărite în adâncimea nopții,
    Nici stelele nu strălucesc în van;
    Și nici să nu crezi, că dacă n-ar fi Omul,
    Cerul de privitori ar duce lipsă,
    Sau Dumnezeu nevoie ar avea de laude;

Sunt milioane de creaturi cu spirit
 Ce umblă pe Pământ, fără a fi văzute,
 în timp ce noi dormim sau când treji suntem;
 Aceștia toți îi preamăresc lucrarea fără încetare,
 Zi și noapte; de câte ori am auzit de pe vreun deal
 Ecouri de divine glasuri, când singure,
 Când toate răspunzându-și, în cântec
 Preamărindu-și Creatorul? De multe ori în cete,
 Stau de veghe, sau umblă în patrula lor de noapte,
 în sunet de divine instrumente, într-o deplină armonie,
 Prin cântece înalță ale noastre gânduri către Ceruri."

Astfel vorbind, mână în mână treceau
 Către preafericitul lor alcov; era un loc
 Ales de suveranul Săditor, când plănuise
 Toate lucrurile pe care Omul cu încântare
 Să le folosească; acoperișul din ramuri dese
 Era-nțesat cu mirt și laur, mai sus crescând
 Mirositoare frunze; în părți, creșteau
 Pereții de verdeață, din talpa-ursului
 Și din desișuri parfumate, din care
 irișii și iasomoia, trandafirii, capetele înflorite
 își scoteau, formând un splendid mozaic;
 Mai jos, șofranul, violeta și zambila,
 Pământul pardoseau cu broderii mai prețioase
 Decât sunt nestematele pe cel mai scump blazon;
 Iar altor creaturi: gângăanii, viermi ori păsări
 Oprit aici să intre le era, atât de mult
 Pe Om îl prețuiau. Sub boite mai umbroase
 Mai sacre sau ferite, nici Pan și nici Silvanus
 Nu au dormit vreodată, nici nimfe sau Faunus
 Nu au stat. Aici, în colț ferit, cu flori
 Și cu ghirlande dulci mirositoare, a împodobit

Mireasa Eva întâia oară patul nupțial;
Angelicele coruri le cântau, în ziua-n care
în frumusețea-i goală fu adusă, la domnul ei,
Mult mai fermecătoare decât Pandora,
Pe care Zeii, cu toate darurile lor o hărăziseră.
O, și cât de mult în fapte triste se aseamănă
Pandorei, când la necugetatul fiu al lui Iapet
De Hermes fu adusă, întreaga omenire
A prins în mreje cu ochii plini de farmec,
Ca să se răzbune pe cel ce-adevăratul foc
Furase de la Jupiter.

Sosiră la al lor lăcaș umbrit și sub cerul liber
Îl adorară amândoi pe Dumnezeu
Ce-a făcut Pământul, Cerul, Aerul și Raiul
Pe care îl priveau și Luna cea strălucitoare
Și înstelatul Pol:

"O, tu, Atotputernic Ziditor, cel care
Noaptea ai făcut-o și Ziua, pe care noi,
Cu munca noastră am desăvârșit-o.
Fiind fericiți în dragostea și munca noastră,
De tine, coroană a binecuvântării noastre
Poruncită! Iar locul minunat de-aicea
E mult prea mare pentru noi și la această abundență
Ne trebuiau tovarăși, căci rodul pe pământ
Neadunat ne cade. Dar ne-ai promis
Că din noi doi, o rasă-ntreagă se va naște,
Care Pământul îl va umple și cu toții
Cântări de slavă îți vom înălța, ia ceasul
Dimineții, dar și atunci când ne învăluie
De tine binecuvântatul somn "
Așa grăiră amândoi în cor, străini
De alte ritualuri, doar adorație pură

Așa cum Domnului îi place. Apoi intrară,
Ținându-se de mână, în tainicul alcov,
Și, fără-a cunoaște grija de a scăpa de haine,
Alături se întinseră și sunt convins
Că nici Adam nu s-a întors de la a lui soață
Frumoasă și nici aceasta n-a respins
Misterele iubirii conjugale, orice ar spune
Vorbăria seacă a fățarnicilor susținători
Ai purității, și despre loc, și despre inocență,
Spunând că e murdar ceea ce Domnul
Spus-a că e pur, ce unora le-a poruncit să facă
Dar liber a lăsat-o tuturor. Făuritorul ne-a cerut
Să ne înmulțim, or, cine îndrăznește
Să ne-ndemne la abținere, decât Distrugătorul nostru,
Al Omului și-al Domnului Dușman?
Mărită fie iubirea conjugală, legea misterioasă,
Adevărat izvor omeneștii rase, a noastră
Unică proprietate, printre atâtea alte lucruri,
în Paradis! Prin tine Dorința adulteră
A fost de printre oameni alungată,
între-animale să domnească; prin tine,
Bazate pe loiala, dreapta, pura rațiune,
Durează înrudirile și pentru prima dată
S-au cunoscut acele bune fapte, între tată,
Fiu sau frate. Departate mi-este gândul de a scrie
C-ai fi rușine sau păcat, nedemnă
De un loc preasfânt, tu, izvor perpetuu
De domestice dulcețuri, al cărei pat
Acuma și atunci, curat și cast e declarat
De patriarhi și sfinți! Aici iubirea-și folosește
Săgețile de aur și focul inimii-l aprinde,
Și aripile de purpură-și întinde, stăpână peste tot.

Dar n-o găsești în zâmbetul plătit al desfrânatelor,
Lipsit de dragoste și bucurie și tandrețe;
Și nici n-ai s-o găsești la curte, dansând
învălmășit, sau sub destrăbălată mască,
în balurile ținute în miez de noapte
Și nici în serenadele pe care hămesitul îndrăgostit
Le cântă la geamul mândrei prea-frumoase,
Pe care mai bine ar părăsi-o îndată cu dispreț,
îmbrățișați, Adam și Eva dormeau înconjurați
De cântul privighetorilor și peste trupurile goale
Din bolta înflorită trandafiri curgeau.
Dormi fără grijă, pereche binecuvântată,
Atâta vreme cât nu cauți o și mai fericită stare
Și doar atât cât știi, să prețuiești!
Cu conul ei de umbră măsurase Noaptea
O jumătate din drumul către vasta-i boltă
Sublunară, și de pe poarta lor de fildeș
Heruvimii ieșeau la ora lor obișnuită,
înarmați, războinic patrulând;
Atunci, la următoru'-n grad astfel îi spuse Gabriel:
"Tu, Uziel, ia jumătate din aceste gărzi
Și coasta dinspre sud păzește-o cu strictetețe,
în timp ce ceilalți o vor veghea la nord;
Cu toții la apus ne-om întâlni."
Se despărțiră precum o flacăra și jumătate
Spre lance se-ndreptă, iar ceilalți spre scut.
Dintre aceștia, doi îngeri mai puternici
Și de încredere, care-i stăteau aproape,
El chemă și le dădu porunca asta:
"Ithuriel și Zephon, zburăți ca vântul
Și prin grădină căutați și nici un colț necăutat
Să nu lăsați; dar mai ales acolo unde

Sălăşluiesc acele două creaturi,
 Acum probabil adormite, la adăpost de rău.
 În seara asta, venit cu raza soarelui din asfinţit,
 Un Spirit ne-a vestit cum că un spirit infernal
 A fost văzut spre aceste locuri îndreptându-se
 (Cine ar fi putut să creadă?), scăpat
 Dintr-ale ladului zăbrele, cu gânduri rele
 Venit fără îndoială. Pe-acesta dacă-l veţi găsi,
 Să-l prindeţi repede şi să-l aduceţi!"
 Spunând acestea, se puse-n faţă să conducă
 Şirurile strălucitoare, luna făcând-o să pălească;
 Cei doi porniră-n zbor ca să-l găsească
 Pe cel ce-l căutau; şi îl găsiră în chip de broască
 Stând la urechea Evei şi-ncercând
 Prin trucuri diavoleşti ia minte să-i ajungă,
 Şi mai apoi, închipuirea să îi plăsmuiască
 După placul lui; sau, turnând venin,
 Spiritul putea să îi murdărească,
 Şi astfel, cel puţin, gânduri necumpătate,
 De răzvrătire, speranţe vane şi dorinţi deşarte,
 Umflate de înfumurare, putea în ea ca să trezească,
 În timp ce toate astea încerca să facă,
 Ithuriel cu spada îl atinse, căci nu e falsitate
 Să îndure atingerea cerească şi pe loc
 Să nu revină la înfăţişarea sa. Sări Satan,
 Surprins c-a fost descoperit, așa cum o scânteie
 Aprinde o grămadă cu praf de puşcă,
 Şi întreg văzduhul de flăcări îl împânzeşte,
 Așa sări duşmanul în propria-i formă.
 Se traseră înapoi frumoşii îngeri, uimiţi
 Atât de iute să-l vadă pe-ngrozitorul rege;
 Şi totuşi, neînspăimântaţi, îl încolţiră:

"Care din îngerii rebeli ce-n lad au fost trimiși
Ești tu? Din închisoare cum de ai scăpat?
Ce cauți tu aici ca un dușman, pândind
La capul celor care dorm aici?"

"Nu mă cunoașteți? spuse plin de dispreț Satan,
Pe mine nu mă recunoașteți? M-ați cunoscut cândva
Dar nu eram cu voi tovarăș, căci eu stăteam
Acolo unde voi nu cutezați a v-avânta;
Necunoscându-mă vă dovedii doar vouă neștiința,
Mai josnici ca întreaga voastră gloată;
Iar dacă mă cunoașteți, de ce mai întrebați
Și vă începeți atât de prost porunca, de parcă
Nu în van se va sfârși?"

La care astfel Zephon cu dispreț răspunse
La disprețul său:

"Să nu-ți închipui, Spirit răzvrătit, că ți-a rămas
La fel înfățișarea, sau că aceeași îți este
Strălucirea, ca pe când pur și drept
Stăteai în Ceruri; și gloria, atunci când bun
Ai încetat să fii s-a despărțit de tine;
Acum te-asemeni cu păcatul tău și cu
întunecatul loc al osândirii tale. Dar vino,
Căci, fii sigur, vei da îndată socoteală
Celui ce ne-a trimis și-a cărui datorie
E să păzească locul acesta de dușmani ca tine."
Astfel sună mustrarea aspră a Heruvimului,
Sever în frumusețea tinereții, ce-i adăuga
O grație de neînvinc. Așa îl rușina pe Diavol,
Făcându-l puterea binelui să-o simtă și să vadă
Cât de frumoasă e virtutea; rău îi părea
Că tot pierduse, dar mai ales că toți puteau acum
Să vadă că strălucirea îi pierise; și totuși,

Părea neînfricat. "De trebuie să ne întrecem,
 Spuse el, mai bine cu cel mai tare dintre voi,
 Cel care v-a trimis, și nu cu voi trimișii,
 Sau poate chiar cu toți deodată; mai multă glorie
 Așa voi câștiga sau voi pierde mai puțină!"
 "Teama ta, răspunse Zephon cu-ndrăzneală,
 Ne va scuti să dovedim ce unul singur poate,
 Chiar cel mai slab, căci rău fiind, ești slab în luptă."
 Dușmanul nu răspunse, turbat fiind de furie,
 Dar ca un mândru armăsar ținut în frâu,
 Strângând în dinți zăbala, el merse înainte,
 Căci să lupte sau să fugă i se părea-n zadar;
 O groază de sus venită îi cuprinse inima,
 El care nu se înspăimânta ușor. Acum se apropiau
 De locul din apus, în care jumătățile de gărzi
 Cerești se întâlneau și așteptau unite
 Poruncă nouă. La care, Gabriel, conducătorul,
 Din frunte astfel le strigă: "Prieteni, îmi pare
 Că aud zgomot de pași, grăbindu-se încoace
 Și mi se pare că-i zăresc în umbră pe Zephon
 Și Ithuriel, iar cu ei e un al treilea,
 Cu mers de rege, dar cu splendoare ofilită,
 Iar după pași și după apriga-i purtare
 Îmi pare că e Prințul Iadului și nu cred
 Că fără să se-nfrunte se va clinti de-aici;
 Fiți pregătiți, căci în privirea lui sfidarea se citește."
 Abia sfârșise, când cei doi se apropiară,
 Și spuseră pe scurt pe cine au adus,
 Unde a fost găsit și în ce formă. Se încruntă
 Atunci Gabriel și astfel îi vorbi:
 "De ce, Satan, trecuta-i de hotarul ce răzvrătirii tale
 A fost pus? De ce-ai venit să tulburi altora îndatorirea,

Acelora ce nu vor ca tine să se răzvrătească,
Dar au puterea și dreptul să-ți judece
Intrarea îndrăzneță în acest loc, se pare,
Venit să tulburi somnul acelor pe care
Domnul i-a așezat aici în fericire!"

Satan răspunse încruntând sprânceana cu dispreț:

"Gabriel? Tu parcă aveai în Ceruri faimă

De înțelept și eu așa te și credeam, însă acum
Această întrebare mă face să mă îndoiesc.

Trăiește acolo cel ce chinul își iubește!

Dar cine, găsind calea, nu ar scăpa, chiar

De e osândit! La fel tu ai face, fără îndoială,

Și te-ai aventura cât mai departe de durere,

Oriunde crezi că ai găsi speranța să-ți transformi

Chinul în alinare și durerea în bucurie,

În acest loc doar asta eu am căutat, dar cum poți tu

Să înțelegi, tu care doar binele-l cunoști

Iar răul nu l-ai încercat! E asta voia celui

Ce ne-a legat? Să-și ferece mai tare porțile de fier.

De vrea în ocna neagră să ne țină!

Dar ți-am răspuns prea lung la întrebare.

În rest e-adevărat, acolo m-au găsit

Unde ți-au spus, dar asta nu înseamnă

Că le-am vrut vreun rău."

Acestea spuse Dușmanul în dispreț, dar îngerul

Războinic îi răspunse zâmbind în colțul gurii:

"E mare pierdere în Cer, că nu mai are cine

Să judece ce-i înțelept, de când a dispărut Satan,

Căzut prin nebunia sa. Și-acum, din temnița-i fugit,

Se socotește dacă sunt înțelepți cei care

Îl întreabă ce îndrăzneală l-a adus aici,

Trecând peste ale ladului hotare. Și judecă, tot el,

Că-i înțelept, de cazna-i ca să fugă! Așa că judecă
Tu, încrezut, așa cum vrei, până mânia
Ce-ai stârnit o vei simți de șapte ori
În fața fugii tale, înțelepciunea asta, înapoi în lad,
Cu lovituri de bici, ți-o va trimite, o dată ce din ea
N-ai învățat că nici un chin nu poate egala
Mânia infinită ce-o ațâți! Dar cum se face
Că ești singur? Cum de cu tine o dată
N-a ieșit tot ladul? Sau ție ți-e mai greu
Să înduri aceeași caznă? Șef curajos ești tu!
Ești primul care fuge de durere! Dacă și hoardei tale
I-ai fi dezvăluit care e cauza a talei fugi,
Cu siguranță că nu ai mai fi fost doar tu fugar!"
La asta, Dușmanul încruntându-se răspunde:
"Înger ce mă căznești, nu mai puțin ca ei
Am îndurat și nici nu fug de suferință,
Iar tu prea bine știi că cel mai curajos te-am înfruntat,
Când ți-au sărit în ajutor și tunete distrugătoare
Pe lângă altfel netemuta-ți lance!
Dar totuși vorbele la întâmplare le arunci,
Ce dovedesc ce mare e lipsa ta de experiență
Când judeci tu un cap de oaste credincios,
Care prin grele încercări trecut-a,
Căci singur s-a aventurat în ele, pe toți ai lui
Să nu-i supună riscului, purtându-i
Pe primejdioase drumuri, pe care nici el
Încă nu le-a cunoscut; așa că singur, eu,
Am îndrăznit să părăsesc abisul, să cercetez
Această nou-creată lume, de-a cărei faimă
Se-aude și-n Infern, aici sperând să aflu
Un sălaș mai bun pentru învinsele-mi puteri,
Să le găsesc, ori pe Pământ, ori în Văzduh,

Chiar dacă ar trebui să înfruntăm din nou
Ale tale gărzi, a căror simplă treabă este
Să slujească pe Domnul cel înalt din Ceruri,
Cântări și imnuri înălțându-i și exersând
Cum plecăciuni să facă, iar nu să lupte."

Răspunse astfel îngerul războinic:

"Tu spui ceva și-apoi de asta te dezici,
Zici mai întâi că-i înțelept de chinuri ca să fugi,
Apoi pretinzi că ești iscoadă; nu dovedesc acestea
Conducător că ești, ci doar un mincinos!

Și-apoi mai spui că ești și credincios?
O, nume sacru al credinței, cum ești profanat!
Tu, cui ești credincios? A talei cete de rebeli?
Armata de dușmani, în așa corp, așa o minte!

Le spui c-ai folosit credință, disciplină
Și-ascultare, ca să distrugi recunoscutele
De noi toți jurăminte, cu Atotputerea?

Și tu, viclean ipocrit, ce-ai vrea să pari
Patron al libertății, cine mai mult ca tine
Se pleca odată, pe Regele din Ceruri
Adorând slugarnic? Și asta în speranța
De a-l înlătura și a domni în locul lui.

Ascultă ce îți spun acum: fugi înapoi de unde

Ai venit! Dacă din clipa asta te mai arăți

între hotarele-astea sfinte, în lanțuri

Te-oi târî chiar eu, în groapa infernală,

Și-am să te leg atât de bine, încât în veci

Să nu mai iei în răs acele porți din lad,

Ce prea slab ferecate ți se par!"

Așa-l amenință, însă Satan se mânie mai tare

Și-i răspunse: "Tu, Heruvim trufaș,

Așteaptă până vei simți și tu mai greua apăsare

A mâinii mele învingătoare, chiar dacă
 Regele Ceresc călare stă pe aripile tale,
 Iar tu și ai tăi semeni, obișnuiți cu jugul,
 Îi trageți victoriosul car, pe drumul Cerului,
 Pavat cu stele!"

În timp ce el așa vorbea, al îngerilor batalion
 Se înroși și arcuindu-și falanga ca o lună
 Să-l înconjoare începu, cu lăncile
 Ca într-un lan al zânei Ceres, cu spice dese,
 Ce se apleacă în a vântului bătaie, coapte,
 Gata de seceriș; atunci secerătorul
 Stă în cumpănă, se teme că din speranța
 Și din snopii săi or să rămână doar grămezi de pleavă.
 Pe partea cealaltă sta Satan, îngrijorat,
 Strângându-și toată forța și înălțându-se
 Cât Tenerif sau ca Atlas, nu se mișca;
 Înaltu-i cap îi ajungea la Ceruri, pe coiful său
 Oroarea stând, iar pumnu-i strâns părea și lance,
 Dar și scut. Și fapte groaznice ar fi urmat
 Și nu s-ar fi cutremurat doar Paradisul,
 Ci chiar cupola înstelată, sau toate ale lumii
 Elemente s-ar fi distrus, involburate, sfârtecate
 De încrâncenarea-acestei lupte, dacă
 Al Veșniciei Domn, vrând să oprească cruda
 Încleștare, de Cer nu ar fi atârnat,
 Imens de aur taler, ce încă azi se vede
 Între Astreea și semnul Scorpionului pe cer
 Și în acea balanță, lucrurile de el create le puse toate,
 Pământul cel rotund având o contragreutate:
 Văzduhul; mai puse întâmplările, regatele
 Și luptele și încă două greutăți care să-nsemne
 Plecarea lui Satan sau bătălia. Al luptei taler

Rapid se ridică, lovind de brațul cumpenei.
Acestea Gabriel văzând, vorbi Dușmanului:
"Cunosc prea bine puterea ta, Satan, iar tu o știi
Pe-a mea, dar amândurora de sus ea ne-a fost dată;
N-ar fi o nebunie atunci ca armele să ne-nclăștăm,
Dacă puterea noastră e doar atât cât Cerul
Ne permite, chiar dacă astăzi a mea e îndoită
Ca să te pot călca-n picioare precum noroiul?
Să te convingi, în sus te uită și soarta ți-o citește
În acest semn ceresc, care în taler te arată slab
Dacă să mi te-mpotrivești cutezi."
Dușmanul se uită în sus și își văzu suitul taler;
Plecă în murmur și cu el o dată dispărură
Și ale nopții umbre.

Cartea a V-a

Dimineața cu pașii-i rozalii venea din răsărit,
Brodând pământul cu orientale perle,
Când se trezi Adam, astfel obișnuit,
Căci somnul îi era ușor ca aerul,
Doar briza Aurorii auzind și foșnetul de frunze
Sau murmurul de ape aburinde, cum și cântarea
Miilor de păsări trezindu-se pe fiecare ram.
Uimit fu să găsească pe Eva încă adormită,
Cu părul răvășit și roșie în obraji, ca după-un somn
Neliniștit; se aplecă asupra ei, cu dragoste
Privindu-i frumusețea, aceeași de e trează
Sau adormită, apoi cu glasul blând,
Precum Zefirul când peste Flora suflă,
Îi murmură, cu duiosie atingându-i mâna:
"Trezește-te, iubita mea, soția mea frumoasă,
Tu, darul meu cel mai de preț, tu,
Veșnica mea nouă desfătare! Trezește-te,
Căci dimineața strălucește și câmpul verde
La el ne cheamă; hai, vino, pierdem zorile
Și clipa când putem vedea cum plantele
De noi sădite ne răsar, cum crește crângul de lămâi,
Cum curge mirul și cum Natura culorile-și pictează
Sau cum albina, din flori nectarul își extrage."

Astfel șoptindu-i o trezi, dar ea cu ochi înspăimântați
Privindu-l, în brațe îl cuprinse și astfel îi grăi:
"O, Adam, tu singurul în care își găsesc odihnă
Gândurile mele, tu, gloria și desăvârșirea mea,
Mă bucur chipul tău văzând și zorii dimineții;
Căci noaptea asta (n-am mai avut o noapte
Ca asta niciodată) am visat, dacă-am visat,
Nu ce visez întotdeauna, de tine sau de lucrarea
Zilei care a trecut, ori zilei ce-o să vină,
Ci vis tulburător, cum mintea mea nu a mai cunoscut
Până în astă supărătoare noapte. Mi s-a părut
Că îmi cerea un glas mieros să mă ridic
Și după ei să umblu; credeam că-i glasul tău;
Spunea: «De ce dorm, Eva? Acum e ceasul
Cel mai plăcut, mai răcoros, mai liniștit,
Afară doar de clipa când tăcerea e întreruptă
Cântăreața nopții, care acum trezindu-se
își cântă dulceagul, drăgăstosul cântec;
Acum domnește luna plină și cu lumina-i
Mai plăcută, umbre le face lucrurilor;
Dar în zadar, căci nimeni n-o privește.
Ci toți veghează Cerul, privind, pe cine,
Dacă nu pe tine, dorință a Naturii,
Pe care toată lumea se bucură să vadă,
Vrăjite de splendoarea-ți pe care pururi
Ar vrea să ți-o privească?»
M-am ridicat crezând că tu mă chemi,
Dar nu te-am întâlnit și să te caut
Am pornit atunci; mergând, deodată
M-am trezit în fața copacului oprit
Al Cunoștinței; frumos părea, mult mai frumos
Închipt ca-n timpul zilei. Și, cum uimită

îl priveam, lângă copac văzut-am stând
 O întruchipare cu aripi, la fel celor din Ceruri,
 Pe care noi adesea îi vedem;
 în bucle împletită-avea ambrozie și
 Către același pom și el privea. El spuse:
 «O, frumoasă plantă, de mult prea multe roade
 încârcat, nimeni nu îndrăznește povara
 Să îți ușureze și din dulceața fructelor să guste?
 Nici Dumnezeu, nici Omul? Este cunoașterea
 Atât disprețuită? Invidia sau ce rezervă
 Vă oprește să gustați? Să mă oprească cine-o vrea,
 Dar nimeni nu va putea departe să mă țină
 De poamele pe care mi le-ai oferit!
 Altfel de ce ar fi aicea puse?»
 Spunând acestea el nu stătu s-aștepte,
 Ci mâna își întinse și rupând un fruct,
 Gustă din el. Pe mine mă trecură fiori de gheață
 Asemenea cuvinte îndrăznețe auzind
 Și văzând o faptă tot la fel; dar el, cu bucurie spuse:
 «O, fruct divin, dulce prin tine însuși,
 Dar mult mai dulce cules în felul ăsta,
 Oprit aici, se pare, pentru că din tine
 Doar divinităților le e permis să guste,
 Și totuși tu din Oameni poți face Dumnezeii.
 Și de ce n-ai face din Oameni Dumnezeii,
 Dacă binele prin asta se sporește, iar cel ce l-a făcut
 Crește în slavă doar? Hai vino, ferice creatură,
 Angelică, frumoasă Evă, cu mine împarte fructul!
 Oricât de fericită-ai fi acuma, mai vrednică
 Vei fi de fericire; gustă din asta și vei deveni,
 Tu, printre zei, zeiță! Iar pe pământ
 Nu va trebui să stai, ci în văzduh,

Sau chiar în Ceruri, așa cum meriți,
Să vezi ce viață zeei duc aici la fel trăind și tu!»
Așa spunând se apropie de mine și duse
La gura mea fructul rupt de el; mirosul îmbielnic
Stârni în mine atât de tare pofta, încât
Nu am putut decât să gust. îndată după asta
Cu el în nori zburai și dedesubt vedeam
Pământul cum se întindea imens
Și minunate priveliști vederii mi se deschideau:
Mirându-mă de zborul și de schimbarea mea,
Nu observai cum de lângă mine călăuza-mi
Dispăru și deodată, am căzut
Și-am adormit din nou. O, cât de fericită-am fost
Când m-am trezit și am aflat că totul
A fost doar un vis!" Astfel îi povesti Eva
Ce noaptea i se întâmplase, iar Adam
Mâhnit astfel răspunse:
"Desăvârșita mea întruchipare,
Scumpa mea jumătate, aceste negre gânduri,
Ce somnul ți l-au tulburat, pe mine
Mă ating la fel; nu poate să îmi placă ciudatul vis,
Din rău cu siguranță apărut; mă tem de rău,
Dar el de unde poate să apară? în tine
Nu poate să sălășluiască, căci tu
Ai fost creată pură. Dar tu să știi
Că se găsesc în suflet și multe alte
Josnice însușiri care servesc, se zice,
Rațiunii; între acestea, următoarea în rang
îi este Plăsmuirea; din toate lucrurile din afară,
Pe care simțurile, cinci, le reprezintă,
Ea întruchipează plăsmuiri și aeriene forme,
Pe care Rațiunea le unește și le destramă

Și le transformă în tot ceea ce noi ne negăm
 Sau afirmăm și o numim știință sau opinie;
 Apoi rațiunea se retrage în singuratica-i odaie,
 Atunci când și natura se-odihnește.
 De multe ori, în lipsa ei Plăsmuirea,
 Încearcă s-o imite; dar forme îmbinând greșit,
 Adesea făurește lucruri foarte stranii
 Și asta mai ales în visuri, când fapte
 Și cuvinte din trecut sau din prezent
 Ciudat se-ntrepătrund. La fel s-a întâmplat,
 Cred și în visul tău de-aseară, căci
 Se găsesc acolo, cuvinte din ce-am vorbit aseară,
 Dar toate cu o stranie adăugire.
 Tu totuși nu te întrista, căci răul poate să intre
 Și să iasă din mintea Omului, precum și-a Duhurilor,
 Fără să lase urmă; asta îmi dă speranță să cred,
 Că tu, urând ce ai văzut în vis, trează,
 Nivicând nu o vei săvârși. Nu fii atunci mâhnită,
 Și nu-ți înoura frumoșii ochi, ce trebuie să fie
 Mai proaspeți și mai senini decât e Dimineața,
 Când surăde Pământului la prima oră;
 Dar hai să ne trezim și să ne ducem
 La proaspetele îndeletniciri, printre izvoare
 Și dumbrăvi și flori, care-și deschid
 Plin de parfumul sân, împrăștiind miresme negrăite
 Care în timpul nopții, pentru tine sunt păstrate."
 Așa înveselindu-și el frumoasa soață,
 Ei, parcă supărarea îi trecu, dar o lacrimă sfioasă
 Din ochii ei căzu; cu pletele-i o șterse, dar
 Alte două picături de nestemate apărură
 În izvorul de cristal; dar înainte ca să cadă,
 Adam cu sărutări i le culese, ca niște semne

Ale căinței dulci și-ale sfielii, de teamă
C-ar fi putut păcătui. Fiind acum totul lămurit,
Spre câmp ei se grăbiră. leșind de sub umbroasa boltă,
Lumina zorilor îi întâmpină și Soarele
Abia-nălțat pe cer, cu roata-i încă atingând oceanul,
Cu înrourate raze împânzea Pământul,
Descoperind întregul răsărit al Paradisului
Și Edenul cu fericiteie-i câmpii; cei doi
Adânc se închină, în semn de preamărire
Și ruga din fiecare dimineată și-o începură;
Căci nici de felurite chipuri de-a se ruga
Și nici de sfânt extaz prin strune iscusite exprimat.
Nevoie nu aveau pe Creatorul lor să-l preamărească:
Asemenea fluentă elocință de pe buze le curgea,
În proză ori în versuri numeroase,
Melodioase-ncât n-aveau nevoie de harpă
Sau lăută spre a-i spori dulceața. Începură:
"Acestea-ți sunt lucrările pline de glorie,
Tu, al Binelui Părinte Atotputernic!
A ta e lumea asta minunată și frumoasă
Și-atunci ce minunat ești tu! Tu, ființă
De cuvinte mai presus, tu care stai
Mai sus de Ceruri și nu te-arăți privirii noastre,
Lăsându-ne să te ghicim în lucrări de rând,
Care-ți mărturisesc fără odihnă bunătatea
Și puterea ta divină. Grăiți, voi ce mai bine știți,
Voi, îngeri, ai Luminii Fii, care puteți
Să îl priviți în față și care simfonii și coruri
În ziua care nu cunoaște noaptea îi cântați;
Voi, în Cer și pe Pământ uniți-vă cu toți cei care
Să-l laude pe el, căci el e primul, cel de pe urmă,
Cel din mijloc și fără de sfârșit!

Frumoasă stea, ultima din alaiul nopții,
 Dacă nu este a zorilor cu siguranță
 Ești zălogul zilei, tu care încoronezi
 Strălucitoarea dimineață, în sfera ta
 Pe Domnul preamărește, la ceasul când mijește
 Dimineața, la prima oră a dulcii zile.
 Tu, Soare, sufletul și ochii acestei lumi mărețe,
 Pe Domnul recunoaște-l mai măreț ca tine;
 Fă-i să răsunе cântecul de slavă în drumul tău etern,
 Atunci când urci, dar și când te cobori
 Către apus. Tu, Lună, care, ba te-ntâlnești
 Cu Soarele la orient, ba strălucești acum cu stelele;
 Voi cinci rătăcitoare focuri, care mișcați
 în mistic dans, nu încetați să-l preamăriți
 Pe cel care din întuneric a strigat: Lumină!
 Voi, Aer și alte elemente, voi primele născute
 Din ale naturii pântec, voi care în perpetuum cerc
 Goniți într-una, voi care amestecați, voi ce hrăniți
 Mereu ale naturii lucruri; fie ca schimbarea voastră
 Fără conținere mereu pe Creator să-l preamărească !
 Voi, Cețuri și voi Răsufări, care acum
 Vă înălțați din dealuri sau din lacuri, până când
 Veșmintele cu aur Soarele vi le pictează,
 în cinstea marelui Făuritor al lumii ridicați-vă!
 Chiar de împodobiți cu nori bolta necolorată,
 Sau potoliți cu ploi a gliei sete, suind
 Sau coborând voi cânturi ridicați-i!
 Slăviți-l, voi Vânturi, care din patru colțuri
 Cu tărie sau mai domol suflați!
 Voi, vârfurile, Pini, plecați-le! Voi, Plante,
 Toate, legănați-vă și lăudați-l!
 Fântâni și voi pâraie, în timp ce curgeți

Cu susurul melodios pe Domnul preaslăviți-I!
Glasurile uniți-vi-le, voi Suflete
Ce-n voi purtați viața: voi, Păsări, care
în cântul vostru până la poarta Cerului urcați,
Purtați pe aripile voastre și-n ale voastre triluri
Slava sa! Voi, care lunecați prin ape și voi
Viețuitoare ce pe pământ umblați
Cu mers semeț sau care vă târâți,
Fiți martore ale tăcerii mele, în zori
Dar și în seară; colinele și văile
De cântul meu răsună și le învață slăvirea lui!
Mărire ție, Domn al Universului, în veci
Doar bine să ne dăruiești; iar dacă noaptea
A strâns vreun pic de rău, tu răspândește-l,
Precum lumina răspândește întunericul acum!"
Așa neprihăniții se rugară și peste gânduri
Pacea le coborî și liniștea dintotdeauna.
Plecară către munca dimineții, pe pajiști
Cu flori și stropi de rouă; acolo unde
într-un rând de pomi prea multe crengi creșteau
Și mâini trebuiau ca să rupă încâlceala;
Sau vița către ulmul ei o conduceau să se cunune,
Cu brațele-i de nuntă încolăcite să-l cuprindă
Și zestre aducând ciorchinii săi,
Ale lui frunze goale îi împodobi.
Privindu-i cum munceau, cuprins de milă,
Al Cerurilor Rege la el chemă pe Rafael,
Cel vesel și de companie iubitor, el, care
Pe Tobias l-a însoțit, să se însoare
Cu fecioara cununată de alte șapte ori.
"O, Rafael, ai auzit cum că Satan,
Scăpat din groapa-ntunecată și-n Paradis venit,

Multă dezordine iscat-a; știi cum a deranjat
Azi-noapte perechea omenească; cum plănuiește
Prin ei, tot neamul omenesc să îl distrugă.
Deci du-te și stai de vorbă, ca un prieten cu Adam,
La miezul zilei, în vreun umbrar îl vei găsi
Cătând odihnă departe de dogorile amiezii.
Vorbește-i și fă-l să-și amintească de fericita stare
Care s-o folosească liber i-a fost dată,
Dar la fel de liber e ca să și-o schimbe.
Tu sfătuieste-l să nu se creadă la adăpost de rău
Și spune-i ce primejdie îi pândește și cine
E dușmanul său, cel de curând căzut din Ceruri,
Ce plănuiește pe alții să-i târască după el,
De fericirea asta să-i lipsească. Dar cum?
Cu sila? Nu, căci astfel l-ar goni!
Doar prin minciună și prin amăgire!
Spune-i despre acestea toate, încât
Cu voia de-ar greși, surprins să nu se-arate
Și să nu spună că n-a fost prevenit."
Așa vorbi Eternul Tată, dreptatea
Întru totul împlinind-o. Fără să-ntârzie vreo clipă,
Înaripatul Sfânt, de cum primi porunca
Se avântă degrabă din mijlocul cereștilor Ardori,
Unde stătuse învăluit în splendideie-i aripi;
Tăind de-a curmezișul bolta, se înălța,
În juru-i răspândind lumină; angelicele coruri
Se desfăcură-n două și loc făcură iuțelii lui.
Sosind la poarta Cerului, aceasta se deschise,
Întâmpinându-l precum Supremul Arhitect vroia;
De-aici, cum nici un nor vederii-n cale nu-i stătea,
Vedea Pământul printre stele, care oricât de mic
Cu alte sclipitoare globuri nu se confunda;

Zări și-a Domnului grădină, cu cedri-ncoronată,
Deasupra munților. Așa cum noaptea
Sticla lui Galileu discerne, pe Lună,
Tărâmurii și pământuri închipuite, la fel zburătorul,
Când Delos și cu Samos i se-arată,
Le ia drept pata unui nor. Spre acest loc
Se îndrepta năprasnic, cârmind printre nenumărate lumi,
Cu aripa-i bătută când de polare vânturi,
Când, la-nălțimi de vulturi iară-i avântată;
Astfel el păsărilor pare un phoenix, privit de toate
Ca zburătoarea care, dorind cenușa să și-o pună
În templul Soarelui strălucitor, se-ndreaptă
Către Theba egipteană.

Deodată însă, se oprește pe stânca Raiului
Din răsărit și la forma lui dintâi revine,
De Serafim înaripat. El șase aripi poartă,
Ce-i întregesc divina-nfățișare; are-o pereche
Pe umerii săi largi, în care-și înfășoară pieptul
Ca într-un ornament regesc; perechea cea din mijloc,
Mijlocul i-l cuprinde înstelat, apoi de șolduri trece,
Cu puf și în culori pictate-n Ceruri; perechea
Cea de-a treia, picioarele i le-nfășoară
Și-i prinsă în călcâie de pene dese,
Pictate în a cerului culoare. Stătea ca fiul Maiei
Și penele își scutura, parfum ceresc
În juru-i răspândind. Îndată cetele de îngeri
Ce stăteau de strajă îl recunosc
Și îl cinstiră după rangul lui: toți în picioare
Se sculară, ghicind îndatorirea lui înaltă.
Trecu de corturile lor strălucitoare și-acum ajunse
La câmpia fericirii, prin crânguri vii de mirt,
Miresme-nfloritoare de nard, de cassia

Și balsam, dulce sălbăticie parfumată;
 Aici Natura, în tinerețea sa, zburda,
 Jucându-se în voie și cu feciorelnicele-i toane,
 Dulceață răspândind sălbatică, o, fericire
 Enormă, care încalcă orice lege și orice artă!
 De cum trecu de codrul cel înmiresmat,
 Adam îl și zări, din pragul răcorosului umbrar,
 în care la acest ceas stătea, cât Soarele
 Pe boltă ridicat își revărsa preaplinul razelor
 Pământul, până-n pântec să îl încălzească,
 Făcând căldură câtă Adam n-avea nevoie.
 Era și Eva înăuntru, pregătind, căci era ora
 Mesei, un prânz cu fructe savuroase,
 Ce foamea cea adevărată să le-o potolească
 Precum și setea, cu dulcele nectar
 Al boabelor să le-o astâmpere;
 Pe Eva astfel o chemă Adam:
 "Vino, Eva, să vezi ceva demn de privirea ta,
 Spre răsărit te uită printre arbori, să vezi
 Ce glorioasă-ntruchipare încoace se îndreaptă!
 Se pare că din nou răsare soarele, în miezul zilei!
 Poate că vreo poruncă-naltă la noi aduce
 Și astăzi oaspete înalt o să ne fie. Tu, du-te iute
 Și din cămară, tot ce avem adu și-ntinde
 Masă îmbelșugată, cum se cuvine în cinstirea
 Cerescului drumet; putem acum cu prisosință
 Să-i îmbiem cu darul lor pe cei ce ni l-au dăruit,
 Căci din belșug Natura ne dăruiește rod,
 Care din ce-l culegem, mai mult se înmulțește."
 Astfel răspunse Eva: "O, Adam,
 Plămadă din țărână, în care Dumnezeu
 Suflat-a viață, bucate strânse nu avem prea multe,

Căci pentru noi în crengi atârnă rodul,
în orice anotimp, afară doar de fructele
Care se țin culese, mai sățioase să devină
Pierzând din umezeală; dar mă grăbesc
Și voi culege și de pe tulpini și de pe orice ram
Tot ce-ar putea să fie pe placul oaspetelui-înger,
încât privindu-le, să poată spune că Dumnezeu
A răspândit aici aceleași bunătăți ca și în Ceruri."
Spunând acestea, plecă în grabă Eva,
Cu ochi cercetători privind în juru-i, gândind
Cum oaspetele mai bine să-și primească,
Ce feluri de bucate și-n ce ordine să pregătească
încât plăcerea cea dintâi să n-o amestece cu alta,
Ci ea să crească de la fel la fel;
Astfel porni cu hărnicie să adune din fiecă tulpină
Tot cu ce Natura, a noastră mamă, atotdăruitoare,
A înzestrat răsăriteană și apuseana Indie
Și Pontul și punicile coaste, sau țărmurile
Unde-a domnit Alcinous; fructe de tot felul,
Cu scoarță tare, sau în coajă moale,
în coji păroase, sau în păstăi, ea le-adună pe toate,
îmbelșugat tribut, de mâna-i harnică
Grămezi făcute pe întinsa masă;
Apoi, ca băătură zdrobi de struguri boabe
Și must nevinovat făcu; strivi și multe fructe
De pădure, cu sâmburi dulci, făcând peltea de soi;
Și nu-i lipseau nici vase potrivite; apoi
Pe jos ea presără de trandafiri petale
Și lemne parfumate, dar fără să le ardă.
În timpul ăsta, primul nostru tată,
Ca să-și întâmpine cerescul oaspete,
leși din adăpostul său și doar propria perfecțiune

Îl însoțea; în sine purta întregu-i rang,
 Mult mai solemn decât întreaga pompă
 Care pe prinți îi însoțește, atunci când
 Imensul lor alai alcătuit din paji în strai de aur,
 Mulțimea o uimeau cu strălucirea lor.
 Adam se-apropie de el, fără de teamă
 Dar totuși cu supunere și plecăciune,
 Așa cum se cuvine ființelor, prin fire superioare.
 El spuse: "O, tu din Cer născut, căci unde
 Altundeva, ca tine glorioase înfățișări ar exista?
 Te-ai coborât din ale tale-nalte tronuri,
 Și-acele fericite locuri te-ai învoit să părăsești,
 Astfel că în cinstirea tărâmului unde trăim,
 Numai noi doi, prin darul Cerului,
 Noi te rugăm să te oprești și să te-așezi,
 Cu noi alături, într-un umbros sălaș;
 Și te rugăm să guști din tot ce în grădină ne rodește,
 Până se-oprește arșița amiezii, iar soarele
 Mai răcoros coboară către asfințit."
 Răspunse la acestea, blând, Virtutea îngerească:
 "Adame, chiar pentru asta am venit,
 Căci tu creat ai fost și un astfel loc ți-a fost sortit,
 Ca tu să poți pofți la tine spirite cerești;
 Condu-mă deci acolo unde ai sălașul,
 Căci toate ceasurile-amiezii, până se lasă înserarea
 Sunt liber să mi le petrec aici."
 Ajunseră la adăpostul din pădure,
 Cu flori împodobite și pline de miresme-amețitoare;
 Eva însă, gătită doar în goliciunea ei,
 Pe nimfele pădurii cu mult le întrecea în frumusețe
 Și chiar zeița minunată, din cele trei
 Care pe piscul Ida se înfruntară, goale, între ele;

Așa stătea ea, gata pe oaspete să îl primească,
De nici un vâl virtutea ei nevoie neavând
Și nici un gând stricat obrazul nu i-l murdărea,
Îngerul sfânt o salută, dându-i binețea
Cu care mai târziu și pe Măria,
Cea de-a doua Evă, a binecuvântat-o:
"Salutare ție, mamă a omenirii,
Al cărei pântec roditor va umple lumea
De fiii tăi, mai numeroși decât aceste fructe
Pe care mi le-ai pus pe masă din pomii Domnului!"
Din stufuri dese și înalte se ridica și masa lor,
Iar împrejurii-i ședeau pe jilțuri moi, de mușchi;
Pe fața ei pătrată, din colț în colț, se întindea
Întreg belșugul toamnei, chiar dacă
Primăvara și cu toamna dansau atuncea
Mână-n mână. O vreme vorbiră fără frică
Că s-ar răci bucatele, apoi astfel îi spuse
Al nostru tată: "Străin venit din Ceruri,
Noi te rugăm să guști din aste daruri
Pe care Hrănitorul nostru, cel de la care
Tot binele coboară, a poruncit pământului
Să ni le dea, spre desfătare și spre hrană nouă;
E hrană fără gust, probabil, pentru acei
Care sunt numai spirit, dar eu atâta știu:
Că toate astea de Cerescul Tată nouă ne sunt date"
Îngerul îi răspunse: "Deci, tot ce El vă dăruiește
(Al cărui nume fie în veci slăvit), cum omul
Este-n parte spirit, se poate ca nici Spiritului
Cel mai pur, hrană nepotrivită să i se pară;
La fel se cere hrană pentru inteligența pură,
Precum și pentru rațiunea voastră; căci amândouă
Conțin în ele simțirile de rând prin care

Se aude, se vede, se miroase, se atinge și se gustă;
Gustul asimilează-n sine și mistuie,
Și trupul mereu îl schimbă-n spirit;
Căci află că tot ce-a fost creat trebuie
Mereu creat și-ntreținut, iar dintre elemente,
Cel mai de rând hrănit e cel mai pur:
Marea hrănită de Pământ, Văzduhul
De Pământ și Mare, la fel cum Focurile
De Aer sunt hrănite, iar mai jos de toate,
Luna, care din continentu-i umed
Spre orbii de deasupra hrană suflă.
Iar Soarele care lumina ne-o împarte,
Primește de la toate, în aburi umezi,
Prinosul lui de hrană, iar seara,
Stă la cină cu Oceanul. Deși în Ceruri
Pomii vieții poartă fructe de ambrozie,
Iar din viță curge nectar, chiar dacă
În fiecare dimineață strângem din ramuri
Dulcea rouă și ne găsim podeaua presărată
De mici bobite ca de perle, aflați că totuși Dumnezeu
Și-a variat aicea bunătatea cu desfătări aparte,
Pe care le pot asemui cu Cerul; să gust
Nu m-oi lăsa prea mult îmbiat."
Așa că jos se așezară și se-aplecară
Asupra felurilor mâncăruri; iar îngerul
Nu se făcea că gustă, cum susține adesea
Câte un cârd de teologi, ci mânca
Mânat de foame adevărată și de arderile
De transsubstanțiere; iar ce e de prisos
Transpiră prin Spirite cu ușurință
Și nu e de mirare, de vreme ce
Un alchimist empiric adesea schimbă,

Sau crede că poate schimba, prin focul de cărbuni,
Metale grosolane în aur pur, ca cel din mină.
    în timpul ăsta Eva, goală, la masă
Cupa le umplea cu dulci licori. O, inocență,
Vrednică de Rai! Atunci, dacă vreodată,
    Ar fi primit iertare fiii lui Dumnezeu,
Dacă s-ar fi îndrăgostit de-aseenea
    Vedere minunată; dar în acele inimi
Domnea doar dragoste nevinovată, care nu simte
    Nici gelozia și nici iadul durerii din amor
Iar când se-ndestulară de băutură și mâncare,
Adam gândi în mintea sa c-ar fi păcat să scape
    Prilejul ce-i lădădea acest taifas înalt,
Să cunoască mai multe despre lumea cea de sus.
    Și despre alte ființe ce trăiesc în Ceruri,
A căror măreție vedea că o întrece pe-a sa cu mult;
Și-a căror luminoasă-ntruchipare și sfântă strălucire
    Atât de mult a Omului putere întreceau.
    Șovăitor, Adam îi puse întrebarea
Dregătorului ceresc: "Tu, cel ce-n apropierea Domnului
Sălășluiești, îți știi acum prea bine bunătatea,
în astă cinste pe care ne-o arăți; te-ai coborât
    Și sub al Omului umil acoperiș tu ai intrat;
    Și ai gustat din fructele pământului,
O hrană ce nu e pentru îngeri potrivită,
Dar ai primit-o, de parcă tu n-ai fi obișnuit
Să te hrănești la cerești oștețe și parcă
    Ar exista asemuire!"
La care răspunse-atunci Ierarhul cel înaripat:
    "O, Adame, cel Atotputernic e numai unul,
    Cel de la care încep lucrurile toate
Și tot la el se-ntorc, doar dacă își păstrează

Bunătatea; create asemeni au fost toate,
Din unica materie primă, cu diferite forme înzestrate,
În diferite trepte ale-substanței sau în ale vieții
Lucruri vii; dar, cu cât mai rafinate,
Mai pure și mai spiritualizate, cu-atât
I-s așezate mai aproape; iar când mai mult
Vor să i se-apropie, în ale lor sortite sfere
Sunt trimise, până când trupul se transformă-n spirit.
Astfel din rădăcină răsare mai ușor lujerul verde,
Iar din tulpină, frunze verzi apar
Și în sfârșit strălucitoarea floare, ce răspândește
Esențe înmiresmate; floarea și fructu-i,
Ce hrana Omului alcătuiesc, sublime
Pe scară graduală, aspiră la vitalul spirit
Și animalul, și intelectualul; iar împreună,
Viața și simțurile dăruiesc, la fel înțelegerea
Și-nchipuirea, din care sufletul primește rațiunea,
Iar rațiunea este ființa ei, ba discursivă,
Ba intuitivă; de multe ori discursul e al vostru,
Iar intuiția mult mai mult a noastră,
Deosebite doar în trepte, de același fel
Sunt amândouă. Să nu vă minunați atunci
Că nu refuz ceea ce Dumnezeu a dat
Bun fiind pentru voi, ci dimpotrivă
În substanță, asemeni vouă m-am schimbat.
S-ar putea să vină vremea când Omul
Va trece de-a îngerilor poartă și va găsi
Aicea hrană nici prea ușoară, nici prea grea;
Și din această hrană corporală,
Poate că trupurile voastre se vor schimba
Într-un sfârșit în spirit; cu timpul, îmbunătățiți,
Veți câștiga aripi și laolaltă toți

Sus, în înaltul boitei vom zbura; sau poate
Veți putea sălășlui aici sau în cerescul Paradis,
Dacă veți fi supuși și veți purta
O neschimbată dragoste celui căruia îi sunteți fii.
Dar între timp, voi bucurați-vă de fericita stare
Care mai multă fericire nu cuprinde."
La care așa răspunse Patriarhul Omenirii:
"O, Spirit bun și oaspete ales,
Ne-ai învățat prea bine poate drumul
Care să ne conducă la înțelepciunea noastră;
Ne-ai arătat și treptele naturii mergând
Din centru spre circumferință; de-aicea
Contemplând mareața sa creație, treptat
Putem urca la Dumnezeu. Dar spune-ne
Ce-ai vrut să zici prin: «Dacă veți fi supuși»?
Cum am putea să ne dorim noi nesupunere,
Față de El, sau că dragostea să-i părăsim,
Lui cel care din țărână ne-a creat
Și-aici ne-a așezat să locuim, plini până la refuz
De o fericire care întrece dorința și-nțelegerea umană?"
La care îngerul răspunse: "Tu, fiu al Cerului
Și al Pământului, ascultă! Chiar de ești fericit,
Tu asta datorezi lui Dumnezeu; la fel de fericit
Poți doar să fii prin tine, adică prin ascultarea ta;
Acesta este sfatul pe care eu ți-l dau,
Fii prevenit! Pe tine Domnul te-a făcut perfect
Dar nu neschimbător; și bun el te-a făcut,
Dar să perseverezi e în puterea ta;
A poruncit voința să-ți fie liberă, și nu condusă
De soarta fără-de milă sau de nevoia crudă;
El cere să-l slujim de bunăvoie, căci oare
Cum poate să știe ce inimile noastre vor,

Când soarta le silește a voi și n-au nici o alegere a lor?

Eu, precum și oastea îngerilor, ce stăm
 Cu Dumnezeu alături, a noastră fericită stare
 Ne-o păstrăm la fel ca voi, atât cât ține ascultarea;
 Dar liberi noi slujim, căci liber îl iubim,
 Dacă ne stă-n putere ca să iubim sau nu;
 Prin asta dăinuim noi sau cădem.

Au fost și unii ce-au căzut pentru neascultare,
 Care din Cer au fost zvârliți până în groapa infernală;
 O, ce cădere a fost din preaînalta stare,
 În ce nefericire!"

Răspunse Marele Părinte: "Atent am ascultat
 Aceste vorbe și cu auzul desfătat am luat aminte,
 Dascăl divin, la tine, așa cum ascult
 În miez de noapte a Heruvimilor dulce cântare,
 Venită către noi dinspre coline;
 Și nu mi-era necunoscut nici faptul că
 Mi-e voința liberă și fapta; totuși în veci
 Nu vom uita Părintele să ne iubim
 Și-n veci să ne supunem poruncii sale atât de drepte.
 Totuși, ceea ce-mi spui că s-a întâmplat în Ceruri
 O îndoială strecoară-n mine, dar și dorința
 De-a auzi mai mult, dacă vei vrea și tu;
 Întreaga zi o mai avem în față, căci Soarele
 Abia pe jumătate drumul și-a încheiat
 Și-abia acum începe să străbată cealaltă jumătate
 A Cerului măreț."

Astfel Adam ceru și Rafael, după un scurt răgaz,
 Povestea începu:

"Mă pui la mare și tristă încercare,
 Tu, primul dintre oameni, căci, oare cum să povestesc
 Ale duhurilor fapte, iar tu cu ale tale simțuri omenești

Să le pricepi? Cum oare aş putea, fără de remuşcare,
Ruina să ți-o înfăţişez, a unora ce gloria
Au cunoscut odată? Cum pot să îți dezvălui
Taine ale unei alte lumi, poate oprite mie
Să îți spun? Și totuși, spre al tău bine
Asta îmi este îngăduit, iar ceea ce
Puterea înțelegerii ți-o depășește, îți voi înfățișa
Asemuind întruchipări de spirit cu alte
înfățișări cu trup, cum pot mai bine;
Și ce ar fi de Pământul, o umbră doar
De-a Cerului de-ar fi, iar lucrurile de pe ele
Mult s-ar asemena, mai mult chiar
Decât se crede pe Pământ? Atunci când încă
Lumea nu era și Haosul sălbatic peste tot domnea,
Acolo unde Cerurile se rotesc acum
Și-n cumpănire stă Pământul, în centrul lui proptit,
A fost o zi (căci timpul, chiar de-i în veșnicie,
Mișcându-se măsoară tot ce dăinuie pe lume
Cu un prezent, trecut și viitor), a fost o zi,
O zi în care anul cel mare a coborât din Ceruri,
Iar ostile de îngeri se-adunară, fără de număr chemați
De atotputernică poruncă, în fața tronului;
Din toate colțurile Cerului ei apărură
Conduși de-ai lor Ierarhi strălucitori;
Înaintară zeci de mii de mii de steaguri
Și mândre steme, în aer ridicate ca să-i deosebească
Pe ranguri și pe trepte, pe Ierarhi;
Sau în țesături strălucitoare purtând
Întruchipări de sfinți, în amintirea curajului
Și a iubirii lor. Iar când în aștri
Cu lumină neclintită statură nemișcați,
Nemărginitul Tată cu Fiul său alături,

Ca de pe-un munte-nflăcărat, al cărui vârf
Nu se vedea de strălucire, astfel grăi:
«Voi, îngerii, ascultați, fii ai luminii,
Voi, Tronuri, Stăpâniri și voi Virtuți,
Porunca neclintită să mi-o ascultați!
În ziua asta am creat pe cel pe care-l consider
Singurul meu fiu, și pe-acest munte sfânt
L-am miruit pe cel ce-acum vedeți la dreapta mea.
Am hotărât să fie capul vostru, jurând
Că cei din Ceruri, în fața lui, cu toții
Vor îngenunchia și Domnul vor mărturisi.
Sub mândru sceptrul lui de vicerege,
Uniți, toți ca un unic suflet, în veșnicie fericiți;
Cel ce porunca i-o încalcă, de fapt
Cuvântul meu nesocotește și rupe legământul,
Iar în ziua aceea va fi gonit de lângă Dumnezeu
Și aruncat în cea mai neagră beznă,
Pedeapsa lui fiind fără de nădejdea mântuirii.»
Așa vorbi Atotputernicul și de-ale lui cuvinte
Părură mulțumiți cu toții; însă păreau doar,
Dar nu erau cu toții mulțumiți,
În ziua aceea, la fel ca-n altele solemne,
Au petrecut în cântece și dansuri, în jurul
Muntelui sfințit; mistice dansuri asemeni cu
Înstelată sferă planetară, excentrice și-nlănțuite,
Precum un labirint întortocheat și încrucișat;
Sublime note armonizează divina lor mișcare,
Și spre al lor farmec se pleacă și-a Domnului ureche.
Seara acum se apropia (căci și la noi există
Seară și zori de ziuă, nu din nevoie, ci
Spre a noastră desfătare) și dansurile încetară,
Toți îndreptându-se spre dulcea tihnă;

Și cum stăteau în cerc, deodată răsăriră mese pline,
De hrană potrivită pentru îngeri; nectarul rubiniu
Din fructul viei curgea în cupe
Din perle, din diamante și din aur greu.
Pe pat de flori se odihneau și împodobii
Cu proaspete ghirlande, mâncau și beau
În dulcea lor comuniune, sorbindu-și bucuria
Și nemurirea acolo unde măsura împlinită
Se învecinează cu preaplinul, în fața
Regelui mărinimos, care vărsa belșugul din a sa mână
Cu bucuria lor, el desfătându-se.
Acum când noaptea de ambrozie, suflându-și norii
De pe înălțimea muntelui lui Dumnezeu
Cel care a zămislit lumina, dar și umbra, preschimbase
A Cerului strălucitoare față într-un dulceag amurg
(Căci acolo noaptea nu vine niciodată în văl mai negru.)
Și totul împânzise cu bobii trandafirii de rouă,
Care pe toți îi îndemnau la somn, afară doar
De ochii dumnezeiești; pe tot întinsul aceluia câmp
Și chiar mai mult decât Pământul tot întins
(Așa de-ntinse sunt curțile dumnezeiești.)
Angelica mulțime, în cete sau în pâlcuri împărțită,
Tabăra își întinse pe lângă râuri vii și pomi ai vieții;
Se ridicau pavilioane fără număr, unde dormeau
De adieri plăcute răcoriți; dar mai puțin aceia care
În jurul tronului cântau neconținut melodioase imnuri.
Dar nu la fel veghea Satan, așa-l numesc acum
Căci primul nume nu-l mai rostesc în Ceruri,
Căci chiar dacă printre primii se afla,
Dar cel dintâi Arhanghel nefiind, îl pizmuia
Pe fiul Domnului, în acea zi de-al său părinte
Proclamat Mesia, rege miruit; Satan

Nemaiputându-i îndura vederea, din pricina mândriei
El se simțea cumplit nedreptățit.

Fierbând în el adâncă ciudă și răutate, de cum
Noaptea aduse bezna, se gândi din oaste să desprindă
Legiunile ce le avea-n comandă și tronul cel suprem
Să-l lase neascultat, neadorat; astfel trezindu-l
Pe primul său subordonat, în șoaptă-i vorbi:
«Dormi oare, scumpul meu tovarăș? Ce somn
Îți poate închide pleoapele? Nu-ți mai aduci aminte
Porunca cea de ieri, a Tatălui ceresc, ca tot
Ce porți în gând să îmi împărtășești, iar eu
Tot gândul meu să ți-l împărtășesc? Treziți,
Noi suntem numai unul, cum poate ca să ne despartă
Somnul? Noi legi ni se impun de către cel
Ce peste noi domnește și noi gânduri pot să stârnească
În cei ce îl servim, noi întruniri ca să dezbatem
Acele îndoielnice urmări. Mai mult să-ți spun aicea
Nu e sigur! Adună-i tu, pe capii alor noastre miriade,
Vestește-le porunca mea, atâta timp cât noaptea
Nu-și retrage umbra și spune-le că mă grăbesc
Să-i văd cu steaguri ridicate, pe toți acasă,
Acolo unde o bucată de pământ avem la miazăzi;
Cu toții pregătiri vom face acolo ca să-l primim
Cum se cuvine, pe-al nostru Rege, marele Mesia;
El ne aduce noile-i porunci, grăbit trecând
Printre Ierarhi, vrând să-și statornicească legile.»
Așa vorbi Arhanghelul cel fals, în jurul lui
Împrăștiind doar răutate și în sufletul
Celui ce îi era tovarăș. Chemă atunci o dată, la un loc,
Sau unul câte unul, pe capii trupelor ce conducea
Și le spuse precum fusese învățat că prin porunca
Celui Preaînalt, încă-nainte să se sfârșească noaptea,

Marele steag trebuia să miște; le spuse pricina
Pe care el i-o sugerase și în cuvinte încâlcindu-i,
Invidia vroia în ei să o sădească. Ei se supuseră
De glasul Puternicului comandant ei ascultând,
Căci mari erau atunci și numele-i, și rangul;
Înfățișarea lui erau asemeni luceafărului dimineții
Care pe boltă turma de stele o călăuzea;
Îi ispiti pe toți și prin minciuni târî cu el
A treia parte din oastea Cerului,
În timpul ăsta, Eternul ochi, care cuprinde
Și cele mai ascunse gânduri, de pe al său munte sfânt
Și dintre lămpile aurii ce strălucesc în fiecare noapte
lângă el,
Văzu, chiar fără lumina lor cum încolțea sămânța
răzvrătirii;
Văzu în cine și cum ea ia ființă, între ai dimineții fii,
Văzu ce multitudine de cete se pregăteau, porunca
Să-i încalce. Zâmbind, îi spuse unicului său fiu:
«Fiule, tu cel în care gloria îmi privesc
în toată negrăita ei splendoare, tu ce vei moșteni
Puterea mea, privește ce se întâmplă;
Fiind vorba de atotputerea noastră, cu arme
Trebuie să apărăm ceea ce din vechime
Noi pretindem a ne fi împărăția și sfințenia;
Căci se ridică un dușman care dorește
Să-și ridice tronul la înălțimea noastră,
Pe un tărâm, de undeva din nord;
Nemulțumindu-se cu asta, va încerca prin luptă
Să afle care ne e puterea și dreptul nostru.
Hai să ne sfătuim și să ne strângem
Ostile ce ne-au mai rămas, să fie gata pentru apărare
Și din vedere să nu pierdem sanctuarul nostru,

Muntele pe care stăm.»
 La care Fiul, îi răspunse senin și liniștit,
 Cu o divină strălucire:
 «Tată Atotputernic, chiar dacă nedrept dușmanii tăi
 La luptă se ridică, ai fi îndreptățit să râzi văzând
 Ce van le e tumultul și încercarea.
 Iar eu mă voi mândri, eu fiind a urii lor pricină,
 Când vor vedea ce poate face puterea mea regală,
 De tine dăruită, să le înfrâng mândria și să le dovedesc
 Că sunt mai bun la luptă și răzvrătirea pot să le-o stâr-
 pesc
 Ori să devin cel mai de rând din Ceruri.»
 Așa vorbit-a Fiul, dar Satan, cu ale lui puteri,
 Înainta cu-a zborului viteză; o oaste,
 Nenumărată ca stelele din cer, sau ca stropii
 De rouă dimineața, pe care Soarele în perle
 le transformă
 Pe orice frunză și pe orice floare.
 Trecură-n zbor peste ținuturi, toate domniile de Serafimi,
 De Potentați, de Tronuri, în triple trepte de mărire,
 Tărâmuri față de care, moșia ta, Adame,
 Nu e mai mult decât grădina asta reprezintă
 în comparație cu tot Pământul și cu toată marea;
 Treceau aceștia și, într-un târziu, la miazăzi ajunseră;
 Aici Satan ședea pe tronul său regesc ce se înălța
 Pe o colină, asemeni unui munte peste munte,
 Cu piramide și cu turnuri cioplite-n diamant
 Și stânci de aur. Palatul mărețului Lucifer,
 (Așa era atunci numit în limba omenească),
 Nu după multă vreme Satan vrându-se a fi
 Al Domnului egal, la fel cu muntele pe care,
 în fața tuturor Mesia a fost proclamat, el l-a numit:

«Al Adunării Munte», fiindcă aici și-a adunat
Suita toată, mințindu-i că poruncă a primit
Cu toții să se sfătuiască, asupra așteptării Regelui,
Care urma să vină; cu arta defăimării și-a prefăcătoriei
Urechile le împânzi cu alese vorbe:
«Voi, Tronuri, Stăpâniri, Puteri, Virtuți,
Magnificile voastre titluri rămân doar vorbe,
De vreme ce se-ncoronează altul și
Se umple de putere, pe toți dorind să ne eclipseze
Sub denumirea sa de Rege uns; lui i se datorează
Toată graba, în miez de noapte să ne-ntâlnim aici,
Și tot sfatul despre cum mai bine am putea
Să îl primim, cu ce onoruri noi; el vine să primească
Tributul nostru de îngenunchieri, înjositoare prosternare!
Destulă unuia era, dar dublă cum vom îndura,
Pentru întâiul și pentru cel care acum
în chipul său e proclamat? Și ce-ar fi dacă
Gânduri mai bune ar răsări din mintea noastră,
Care ne-ar învăța cum să scăpăm de acest jug?
Sau gâtul veți pleca și veți alege genunchiul să îl îndoiiți?
Eu nu cred asta, dacă ar fi să cred că știți ce-i bine,
Căci vă cunosc, voi, Fii ai Cerului, de nimeni
înainte stăpâniți; și chiar de nu suntem egali cu toții,
Cu toții suntem liberi, la fel de liberi, căci libertatea nu se
potrivește
Cu ranguri și porunci, ci chiar consistă-n ele.
Cine atunci e-ndreptățit domnia să-și asume,
Asupra celor ce prin dreptul lor îi sunt egali,
Chiar dacă în putere și-n splendoare mai prejos,
Totuși, egali în libertate? Sau cine poate, noi legi
Să introducă printre noi, deși nici fără legi noi nu greșim?
Mult mai puțin e el îndreptățit, al nostru domn să fie

Și adorare să pretindă, de-aceste titluri imperiale
 abuzând,
 Ce dovedesc că ființa noastră e făcută să conducă,
 Nu să servească!» Până aici discursul îndrăzneț
 Fusese ascultat fără împotrivire, când dintre Serafimi
 Se ridică Abdiel, care mai mult decât oricine pe
 Dumnezeu îl adora supunându-se poruncilor divine,
 Și înflăcărat de-un zel sever se împotrivi furiei lui Satan:
 «O, ce cuvântare falsă și plină de-ngâmfare și
 de blasfemie!

Cuvinte ce auzul celor din Ceruri în veci
 Nu se așteptau să le audă și cu atât mai mult
 Chiar de la tine, ingratule, tu, cu rang așa de mare
 Deasupra semenilor tăi! Cum poți tu cu gânduri nepioase
 Porunca-i dreaptă s-o nesocotești, căci declamată
 Și jurat-a fost. Și-n fața Fiului său unic,
 Pe drept cinstit cu sceptru-mpărătesc, noi toate sufletele
 Din Ceruri am jurat că vom îngenunchia,
 Și cu onoarea ce i se cuvine să-l proclamăm prin drept
 Al nostru rege? Nedrept zici tu că este
 Cu legi să-ncătușezi pe cei ce liberi sunt,
 Pe cel egal lăsându-l să domnească peste egali,
 Unul peste toți, fără ca cineva să poată să-l înlocuiască.
 Tu vrei lui Dumnezeu să îi dai legi?
 Poți tu să-ți disputi cu el ideea libertății,
 Cu cel ce te-a făcut ceea ce ești și a creat
 Puterile din Ceruri așa cum și-a dorit, ființa lor
 Circumscriind-o însuși? Și totuși, învățați de experiență
 Știm cât de bun e el cu noi și cum se îngrijește
 De-aa nostru bine și de a noastră demnitate;
 Cât de departe este gândul ca el să ne-njosească,
 Ci mai degrabă încearcă să exalte fericita noastră stare,

Uniți cu toții mai aproape sub un singur cap.
Și chiar dacă ar fi să-ți dăm ție dreptate,
Egalul peste egalii săi să stăpânească, tu însuși
Măreț și glorios cum ești, sau toate îngereștile naturi,
Crezi tu că poți să te compari cu Fiul
Conceput din Dumnezeu? Căci prin acesta
Și prin Cuvântul său, mărețul Tată făcut-a lucrurile toate,
Cum și pe tine te-a făcut, și-atâtea spirite cerești,
Prin voia lui orânduite în rangurile lor strălucitoare
Și numite după gloria lor: Principate, Puteri și Stăpâniri,
Regate și Virtuți! Neîntunecate prin domnia lui,
Dar și mai luminoase devenind, căci el al nostru cap
Este ia fel cu unul dintre noi, iar ale sale legi
Ni-s veșnic legi și nouă; onoarea ce-i aducem
Asupra noastră se revarsă. Tu încetează cu mânia asta,
Și nu cădea-n ispita răzvrătirii! Grăbește-te
Pe Tatăl mâniat și pe-al său Fiu să îi împăciuiești,
Atâta timp cât îți mai poți găsi iertarea.»
Așa vorbi înflăcăratul înger, dar zelul său
De ceilalți nu fu împărtășit, ci judecat ca nelalocul lui,
Prea îndrăzneț sau mult prea singular.
Se bucură de asta Apostolul, care-i răspunse
Mai îngâmfat acum: «Deci spui că noi am fost făcuți?
Că suntem lucru de mâna a doua, în grijă transferați
La Fiul său de Tatăl? Interesantă zicere și nouă!
Am vrea să știm de unde-ai învățat-o? Cine-a văzut
Făcându-se creația asta? Tu îți aduci aminte
Când ai fost făcut? Îți amintești de a ta facere,
Când Creatorul ți-a dat ființă? Noi nu cunoaștem
Nici un timp în care să nu fi fost ca azi, pe nimeni
Nu cunoaștem înaintea noastră și noi ne știm din sine
Concepuți, impulsionați de propria putere, când soarta

Parcursese-n drumul ei un cerc deplin, acesta fiind
 Sorocul de naștere al nostru, noi fiii ai Cerului,
 Din el născuți! Puterea noastră vine doar din noi
 Și mâna noastră dreaptă ne va învăța isprăvile de
 seamă,

Prin încercare noi să știm care ne e egalul! Și-atunci
 Cu toții veți vedea dacă rugii trebuie să-i înfățișăm sau
 Tronu-i să înconjurăm rugându-l sau mai bine atacându-l!
 Cuvintele acestea tu du-le Regelui cel uns și fugi, cât răul
 N-o să-ți oprească zborul!»

Acestea spuse și un murmur ca un sunet de ape
 Din adâncuri se auzi din oastea fără număr,
 Cuvintele cu zel aplaudându-i, însă neînfricatul Serafim,
 Chiar singur și de vrăjmași înconjurat, răspunse:
 «Tu, cel ce te-ai îndepărtat de Dumnezeu, o, Spirit
 blestemat,

Ce binele din Ceruri ai uitat, îți văd căderea
 Ce va să urmeze și nefericita-ți hoardă amestecată
 în grozăvenia asta, tu molipsindu-i pe vecie
 De crima și pedeapsa ta! De-acuma înainte
 Să nu-ți bați capul, cum să scapi de jugul
 De noul Dumnezeu-Mesia pus! Acum, acele legi
 Ale iertării la tine nu se vor folosi, căci te acuză
 Altele ce îndurare nu cunosc! Iar sceptrul cel de aur
 Ce acum respingi, e numai un ciomag de fier
 Care neascultarea să-ți zdrobească.

Tu bine m-ai povățuit să fug, dar nu grăbesc de-a ta
 Amenințare, ci fug de ale tale planuri blestemate,
 De teamă ca mânia ce vă va zvârli în focul ei
 Să nu aleagă între noi; căci în curând să te aștepți
 Să cadă tunetul său asupra ta și-atunci ai să înveți
 Să-l recunoști pe cel ce te-a făcut,

Pe acela ce te poate nimici tu cunoscându-l!»
Așa vorbi preacredinciosul Serafim Abdiel,
Credința între atâția alți necredincioși păstrându-și;
Doar el fidel, neispitit și dârz, neînfricat păstrându-și
Credința și loialitatea, dragostea și zelul.
Nici numărul și nici exemplul celorlalți
Nu au putut să îl abată de la adevăr
Și nici gândirea să i-o schimbe. Prin al lor mijloc
El trecea în zboru-i și cale lungă îndură
Disprețul dușmănos al tuturor, pe care
Cu mândrie superioară îl înfruntă, nefiindu-i frică
De violența lor. Și, cu dispreț, el spatele întoarse
Acestor turnuri sortite în curând să piară.

Cartea a VI-a

întreaga noapte, neînfricatul înger neurmărit zbură
Pe-a Cerului câmpie-ntinsă, până în zori de ziuă,
Când dimineața cu mâna-i rozalie deschise porțile luminii,
    în muntele lui Dumnezeu se află-o peșteră,
De tronul său aproape, unde lumina și cu umbra
Rotindu-se etern când poposesc, când iarăși pleacă,
    în Ceruri semănând dulce schimbare, la fel
Cu ziua și cu noaptea; ieșind lumina, pe cealaltă intrare
Veni ascultătorul întuneric să-aștepte acolo ceasul
Când vălul să-și întindă peste Ceruri, chiar dacă-acolo
    întunericul e ca amurgul nostru de aici.
Acum înaintară zorii, gătiți **în** aurul ceresc, iar Noaptea,
    Dispăru în fața lor, împinsă de razele din răsărit;
    Vederii i se-nfățișă de prima dată câmpia plină
    De luminoase escadroane și arme strălucind,
Cu armăsari focoși, de bătălie gata; văzu atunci războiul,
    în pregătirea lui, descoperind că toți știau deja
    Ce vești vroia el să le-mpărtășească Cu bucurie
    Se amestecă și el printre prieteneștile Puteri,
    Care-l primiră cu veselie și ovații pe cel ce
Din miriadele căzute se întorsese, numai el, neispitit.
In ropot de apaluze ei îl purtară până **în** fața tronului
suprem,

Iar acolo, o voce blândă, dintr-un nor de aur răzbătu:
«Tu, slujitor al Domnului, mărită fie-ți fapta!
Prea-bine tu purtata-i lupta cea mai grea,
Singur în fața mulțimii revoltate stând și apărând
Eternul adevăr, în vorbe mai puternic tu
Decât ei toți în arme; mustrea lor tu ți-ai atras
Mărturisindu-ți adevărul, care e mult mai greu de suportat
Decât amenințarea lor; căci ție asta doar ți-a stat în grijă,
în ochii Domnului tu fără pată să apari, chiar dacă
Lumii din jurul tău păreai stricat. Acum, în fața lor
Vei câștiga mult mai ușor, de oști de buni prieteni ajutat,
Iar la dușmani te vei întoarce, înconjurat de glorie,
Nu de disprețul în care ai plecat și-i vei supune-acum
Prin forță, pe cei care drept lege judecata n-o cunosc,
Iar ca rege, pe Mesia, prin drept de merit domnind
Asupra lor. Tu, du-te acum, Mihail, prinț al armatelor
cerești,
Și tu, urmaș al său în arme, Gabriel, în luptă
Să-i conduceți pe neînfrânții mei copii!
În luptă să conduceți armata mea de îngeri, în mii
Și milioane rânduită de bătaie, cu răzvrățiții fără
Dumnezeu
Egală-n număr. Să-i asaltați fără de teamă
Și să-i goniți cu focul și cu armele până-n hotarul Cerului,
Departate de la Dumnezeu și de această fericire,
Până la locul de osândă, abisul negru din Tartar,
Care-și deschide iute înflăcăratul haos, căderea
Cu limbile-i întinse ca să le-o primească.»
Astfel le spuse suveranul glas și norii începură
Să înnegrească dealul; fumul făcea vârtejuri
Printre mocnite flăcări, semn al trezitei vrajbe;
Nu mai puțin îngrozitor suna cereasca trâmbiță,

Și-atunci la glasul ei poruncitor, Puterile
 care de partea Cerului stăteau se uniră într-un măreț
 careu
 De neînvins și începură să-și miște legiunile născute în
 lumină
 în sunete armonice de luptă, ce-i îndemnau
 La multe și mărețe fapte, conduși de-ai lor conducători
 Dumnezeuști, gata mereu să lupte în cauza Mesiei
 Și a lui Dumnezeu. Porniră în unitate de nedestrămat
 Și nici coline, nici văi mai strâmte, nici codri
 Și nici râuri nu reușeau să îi despartă, căci marșul lor
 Deasupra pământului trecea și numai aerul
 Le susținea agilul mers. La fel ca păsările, toate,
 Când au fost chemate-n Eden, ca să-și primească
 Nume de la tine, așa aceste legiuni trecură peste
 întinsele tărâmurii ale Cerului, de zece ori mai mari
 Decât Pământul. Dar, în sfârșit, în orizont, la nord
 Le apăru un vast pământ de foc, ce semăna c-un câmp
 de bătălie;
 Iar mai aproape, li se-arătară armatele Puterii lui Satan,
 Cu lăncile în aer ridicate, cu coifuri și cu scuturi
 Pe care-aveau înfățișate cumplite lucruri; înaintau
 Mânați de o cumplită grabă, căci se împăunau că vor
 ajunge
 Chiar în ziua'ceea, să pună stăpânire pe muntele lui
 Dumnezeu
 Și pe-al său tron să urce, pe cel ce îi râvnea șefia;
 Dar gândurile li se dovediră vane și deșarte.
 Chiar dacă la-nceput ni se părea ciudat și nouă
 Cum îngerii cu îngeri or să lupte, în oști potrivnice
 Acum întâlnindu-se, cei care se întâlneau odată
 La sărbători ale iubirii și-ale bucuriei, ca fii al unui singur

Tată, imnuri de slavă Domnului nostru ridicând.
Dar strigătul de luptă și tropotul cumplit
Curând, oricărui gând senin îi puse capăt.
Măreț în mijlocul oștirii sale, slăvit ca Domnul Dumnezeu,
Stătea în carul său strălucitor ca Soarele Apostatul,
Idol al unei maiestăți divine, înconjurat de
Heruvimi în flăcări și scuturi aurite;
Apoi se scoborî de pe strălucitorul tron, căci între oști
Mai rămăsese o fâșie-ngustă, un loc cumplit
Și față-n față, gata de luptă, stăteau în șir
Îngrozitor de alungit; în fruntea lor, Satan,
Cu pași semeți înainta, venind asemeni unui tun,
Cu diamante și cu aur înarmat; privescetea aceasta Abdiel
N-a îndurat s-o vadă, de-acolo de unde stătea,
Între măreții îngeri, spre mărețe fapte înclinat
Și căutându-și în neînfricatul suflet, își zise astfel:
«O, Cerule! O astfel de asemănare cu Preaînaltul
Nu poate să existe decât acolo unde credința
Și adevărul nu mai sunt. Atuncea oare n-ar trebui
Puterea și mărirea ca să scadă acolo unde nu mai e vir-
tute?
Cel îndrăzneț în mișelie de ce nu e ușor de-nvins în
luptă?
Puterea, cu al dumnezeirii ajutor, eu vreau să îi încerc,
Acelui căruia tot eu i-am înfruntat și strâmba judecată!
Și nu e drept ca cel care odată, în dezbateri, de partea
lui
Făcut-a să triumfe adevărul, în bătălie să învingă,
Victorios să fie în înfruntările-amândouă?
Chiar dacă crudă este lupta, când rațiunea cu forța
Se înfruntă, e drept ca rațiunea să învingă.»
Astfel în minte cumpănind, se-ndepărtă de semenii de

arme

Și către dușmani înaintând, la jumătatea drumului
 Se întâlni cu îndrăznețul său vrăjmaș, care
 Se-ncinsese și mai tare de furie, văzând
 Cum Abdiel astfel, cutează să-l sfideze:
 «Fudulule, din nou ne întâlnim? Sperai cumva
 Că fără piedici vei ajunge la tronul Domnului,
 Care credeai că-i nepăzit și părăsit de toți
 De frica puterii tale și a limbii ascuțite!
 Nebunule, nu te gândeai că e în van să te ridici în arme
 în contra Puterii nesfârșite, când el,
 Din cele mai mărunte lucruri, putea crea
 Armate nesfârșite, prin care să-ți înfrângă nebunia;
 Sau mâna nevăzută întinzându-și, doar cu o lovitură,
 Singur e-n stare să-ți zdrobească legiunile și să te
 învingă?
 Dar nu vezi oare că nu-i a ta armata toată? Există și
 aceia
 Care credința o preferă, smerenie arătându-i Domnului,
 Chiar dacă tu nu i-ai văzut, când numai eu părut-am
 Lumii tale pe drum greșit pornit față de toți.
 Tu astea-nveți acuma! învață deci, mult prea târziu
 Ce unii pot să știe când alții mii, greșesc!»
 Cu ochi disprețuitori privindu-l, îi răspunse
 Marele Dușman: «E pentru tine ceasul rău,
 Dar pentru mine, dorita oră a răzbunării, tu,
 Cel dintâi de mine căutat, din fuga-ți te-ai întors,
 Tu, înger răzvrătit, ca să-ți primești răsplata,
 Mânia dreptei mele s-o cunoști întâiul, căci ești primul
 Care-a îndrăznit să mă înfrunte și piept să țină
 La a treia parte din Zeii întruniți la un sinod
 în care vroiau dumnezeirea să și-o statornicească,

Căci ei având puteri divine, nu pot atotputerea să
accepte.

Venit în fruntea semenilor tăi ambiția te îndeamnă
Să câștigi o pană-două de la mine, care să demonstreze
C-ai înfrânt. Fac astă pauză (să nu te lauzi că răspuns
Să-ți dau n-am fost în stare) să-ți spun că la-nceput
crezut-am

Că libertatea și cu Cerul, pentru suflete cerești, formează
un tot;

Dar văd acum că mulți preferă să servească,
Ca să trăiască în ospățuri și cântări! O, servile Spirite!
Pe menestrelii Cerului i-ai înzestrat cu așa putere,
Libertatea cu sclavie s-o înfrunte! Și ziua asta
Că fapta lor e cum am spus.»

Scurt și sever răspunse Abdiel:

«Tu, apostatule, din nou greșești și-n veci
De la greșeală nu te vei abate, de adevăr mereu departe!
Nedrept îm pro ști credința, numind sclavie ascultarea,
De Dumnezeu sau de Natură poruncită;
Căci Dumnezeu îți cere același lucru ca Natura,
Atunci când cel ce e mai vrednic cârmuiește.
Sclavia este atunci când pe nevrednic tu trebuie să-l
slujești,

Sau chiar pe unul ce s-a răsculat în contra
Celui ce-i mai vrednic, așa cum îți slujesc acum ai tăi,
Tu însuși nefiind liber, ci ție îți ești sclav!

Și totuși îndrăznești supunerea să ne-o împrști!
Domnește tu în lad, regatul tău să fie și lasă-mă pe mine
Să-l slujesc pe Dumnezeu în Ceruri, de-a pururi binecu-
vântat!

Tu lasă-mă pe mine porunca sfântă să-i urmez,
Căci ea e vrednică de ascultare. Dar totuși tu, în lad

Să nu aștepți regate, ci numai lanțuri. Și între timp,
Primește de la mine, fugarul reîntors, acest salut
De bun-venit în coiful tău murdar.»

Așa zicând, o lovitură nobilă din Ceruri năpusti,
Asupra lui Satan, care căzu ca grindina pe coiful său
trufaș

Și nici văzul, nici gândul iute și nici scutu-i
Căderea s-o oprească nu puteau! Cu zece pași
Fu aruncat-napoi Satan, iar la al zecelea căzu-n
genunchi,

în lancea-i uriașă sprijinindu-se; părea că vârtej sub-
pământean

Sau un torent de apă mișcase de la locul lui un munte
Și-l scufundase jumătate, cu toți copacii lui.

Uimirea cuprinse tronurile răzvrătite, dar încercară
Și-o furie mult mai mare, văzându-și preamăritul
Zăcând înfrânt. Ai noștri, plini de bucurie, cu strigăte
Sărbătoreau victoria, nutrind mai arzător să lupte.

Dădu poruncă Mihail, din trâmbițe, Arhanghelii să sune;
Și sunară, pe tot întinsul Cerului, în timpul
Când armata cânta Osanna pentru Preamărit.

Dar nu statură să privească-n van nici ostile dușmane
Ci se repeziră, cu toții, teribil să lovească.

Stârniră un vacarm cum niciodată în Ceruri

Nu se mai auzise; arme scrâșneau de alte arme

Atingându-se, într-o teribilă dizarmonie,

Răgeau turbate carele cu roțile de bronz;

Sunet cumplit iscă-nceștarea! Săgețile zburau înflăcărate

Și arcuri ca de foc deasupra fiecărei oști turnau.

Ambele oști se năpustiră pe sub cupola-nflăcărată
într-un distrugător atac. De zgomot răsună tot Cerul
Și de-ar fi fost pe-atunci Pământul, s-ar fi cutremurat

Până-n adâncuri. Dar care e mirarea, când milioanele de
îngeri

Luptau feroce de-o parte și de alta, când unul doar

Ar fi putut să mânuiască aceste elemente

Și să-l încarce cu puterea acelor regiuni. Mai multă forță

Ar fi avut atunci că să se-mpotrivească nenumăratei
armii;

Și-ar fi creat distrugere cumplită, din temelie zguduind

Sau nimicind sălașul lor de fericire, dacă Eternul Rege,

Atotputernicul, cu mâna ce conduce Cerul nu i-arfi
potolit,

Puterea făcându-le-o mai mică. Păreau legiunile ca
număr,

În parte fiecare, o oaste numeroasă și fiecare mână înar-
mată

Prin forța-i, egală cu o legiune. În luptă, deși condus,

Războinicul părea conducător și orice cap de oaste

Părea că-i un războinic oarecare; știau prea bine

Când să avanseze, când să stea, când să aplece balanța
luptei,

Când să deschidă sau să strângă flancurile
întunecatului război. Nici gând de fugă ori de retragere

Și nici o faptă care să stinge: teamă: cu toții

Se bazau pe sine-înșiși, de parcă doar în arma lor

Stăteau sorții izbânzii. Se întâmplară fapte

De eternă glorie, căci uriaș se întindea această luptă:

Se năpusteau o dată pe pământ, iar altă dată

În aer aripa și-o avântau, văzduhul, cu foc cumplit
umplându-l.

O lungă vreme rămase bătălia-n cumpănire.

Până-n momentu'-n care Satan, ce-n ziua aceea

O putere prodigioasă arătase și nu-și găsisese încă egal în

arme,
 Văzu cum sabia lui Mihail, mai multe escadroane
 Dobora o dată; cu mâinile-amândouă, mișca în aer
 Sabia lui cumplită, tăișul secerându-i loc în cale.
 În grabă porni Satan, distrugerea să o oprească,
 Făcându-și loc cu scutul său imens de diamant;
 Văzându-l, marele Arhanghel își încetă războinica lui
 trudă,
 Gândind cu bucurie că va putea sfârși acest război,
 Dacă pe marele Dușman îl va înfrânge;
 Cu fața-nflăcărată și cu furie încruntând sprânceana,
 El primul începu să cuvânteze:
 «Tu, creator al răului, necunoscut și fără nume-n Ceruri
 Până în clipa-n care te-ai revoltat, acum ești
 Mulțumit probabil de faptele cumpite de vrajbă
 Pe care le-ai stârnit, doar că asupra ta și-a liotei tale
 Mai crunt se vor întoarce. O, cum ai deranjat tu
 Bindecuvântata pace a Cerului și în Natură
 Ai adus Nefericirea, ce până la oribila ta faptă, de
 răzvrătire,
 Nici nu a fost creată! Cum răutatea tu ai răspândit-o
 în cei care odată erau fideli și credincioși,
 Acum, la fel ca tine, trădători! Să nu crezi c-ai putut
 Să tulburi pacea sfântă, căci Cerul te va izgoni afară
 Din limitele sale. Cerul e un sălaș al fericirii
 Și nu primește faptele de barbarie și războiul!
 Tu ia-ți de-aici ea răul și pleacă la locul tău, în lad,
 Tu și cu liota-ți ticăloasă! Acolo n-ai decât să coci urzeli,
 Cât sabia-mi asupra ta nu se coboară să te-osândească,
 Sau altă răzbunare, de la Dumnezeu, nu cade peste tine,
 Durerea să ți-o înmulțească!»
 Astfel vorbi al îngerilor Prinț și astfel îi răspunse

Adversarul: «Să nu crezi că-o suflare de amenințare
Mă poate îngrozi, când nu m-ai îngrozit cu fapte!
Mi-ai alungat cumva oștirea sau dacă i-ai împins
Către cădere nu s-au sculat din nou îndată?
Crezi c-ai să mă lungi cu-amenințări? Să nu crezi
Că se va sfârși așa războiul pe care îl numești al Răului
De noi chemat Războiul Gloriei, pe care vrem să-l
câștigăm
Și Cerul să îl transformăm în ladul despre care tu
Ne povestești. Aici măcar trăi-vom liber, chiar dacă
N-om ajunge să domnim! Până atunci,
Eu nu mă dau în lături, puterea ta măreață să-ți înfrunt,
Chiar dacă te ajută cel ce se numește Atotputernic;
Nu voi fugi, căci îndelung te-am căutat!»
Sfârșiră vorbele și în tăcere se pregăteau de luptă;
Căci cine poate, chiar și-n al îngerilor grai,
Să o descrie sau cum, asemuind cu lucruri pământești,
închipuirea omenească ar putea cuprinde forța
Ființelor dumnezeiești? Căci Dumnezei păreau cei doi.
Mișcându-se sau stând sau prin statură,
Făcuți ca să decidă soarta Cerului. în aer vânturau
Aprinsele lor săbii, umplând văzduhul de cumplite cercuri
Și scuturile le sclipeau ca doi sori imenși,
în timp ce Așteptarea, încremenise de oroare.
Din fiecare parte, se retrăgeau oștenii îngerii,
Lăsând un câmpia goală, temându-se de așa cumplită
iuptă;
Așa cum dacă-ar fi s-asemuim lucruri mărețe cu mărunte,
Dacă-a Naturii armonie ar fi să se destrame,
Războiul s-ar întinde printre constelații, iar ei ar semăna
în luptă cu doi aștri, ce-n crudă opoziție se-ntrec
Pe bolta cea înaltă, izbindu-și sferele-ntre ele

Deodată amândoi ridică amenințătoare brațe, cu-o forță
 Aproape pe măsura celui Atotputernic; o lovitură singură
 Ajunge ca să distrugă totu'-n jur, căci necerându-se reîn-
 noită,

Nu lasă nici puterea lor nehotărâtă. Dar sabia lui Mihail
 Din armele Celui de Sus era luată și astfel făurită,
 Încât tăișului nu era corp solid care să-i poată rezista;
 Ea se-ntâlne acum cu sabia lui Satan, spre care,
 Prăvălindu-se năprasnic, în două o tăie; dar mult nu
 zăbovi

Și își întoarse din nou tăișul, care pătrunzând adânc
 îi retează din trup în partea dreaptă. Satan
 Întâia oară cunoscuse durerea și se zbatu chircit,
 Atât de mare rană brăzdase-n el tăioasa lamă;
 Însă eterica substanță ce-l întrupa se încheaga la loc,
 Căci nu era făcută să se destrame; din rană ieși un râu
 De sânge roșu, din cel mai pur nectar, așa cum numai
 Spiritele cerești puteau să sângereze și îi pătă
 Armura, până atunci strălucitoare. Atunci, din toate părțile
 Săriră în ajutorul lui potop de îngeri, care în fața lui
 Făcură un zid de apărare, în timp ce alții îl purtară
 Pe scuturi înapoi la carul lor, unde stătu ferit de luptă,
 Scrâșnea din dinți de ciudă, de umilință și furie
 Că nu era el neasemuit în luptă; o-asemenea rușine
 îi înjosea mândria, fiind așa departe de marea sa
 speranță,

De-ai fi lui Dumnezeu egal!

Și totuși, repede se vindecă, căci Spiritele erau vitale
 în întreaga lor substanță, nu ca fragilul Om,
 A cărui viață depinde de-ale sale măruntaie,
 De inimă, ficat sau de rinichi; un Spirit doar prin nimicire
 Poate ca să moară și nu poate ca-n textura sa lichidă

O lovitură ce să-i cauzeze moartea să primească.
El tot prin inimă trăiește, prin cap, prin ochi și prin
ureche,
Prin simțuri și prin minte, iar după voie își creează
mădulare,
Iar formă, mărime sau culoare, mai condensată
Sau mai rarefiată, tot după bunul plac își iau.
În vremea asta, se petreceau în alte părți mărețe fapte
Ce merită să fie povestite, acolo unde luptau
Puterile lui Gabriel și înaintând cu mândrele lor flamuri
Treceau prin oastea deasă a regelui Moloch.
Acesta, negru de furie, pe cine îndrăznea să îl înfrunte
Amenința legat de roata carului că o să-l tragă;
Și nu scutea de blasfemie nici pe Cel Sfânt din Ceruri,
Doar că nu mult trecu și despicat cu sabia pân' la brâu,
Cu armele făcute țandări și biciuit de o durere cruntă,
Fugi și el. În flancuri diferite și Uriel, și Rafael
Dușmanii își înfrânseră, chiar uriași fiind
Și înarmați cu stânci de diamant; pe Adramelech
Și pe-Asmadai ei i-au învins, din Tronuri,
Cele mai puternice, ce se credeau al fel cu Zeii,
Dar care-acum, fugind și plini de răni, se învățară
Să fie mai umili. Și nu stătea nici Abdiel degeaba,
Căci răspândi teroarea prin leahta cea atee
Și dintr-o lovitură îi înfrânse pe Ariei și pe Arioch;
La fel mișelia lui Ramiel o spulberă,
Lăsând dușmanii risipiți pe ici pe colo.
De alți o mie și-aș putea vorbi, ca să-i slăviți aicea
Pe Pământ, dar îngerii aleși se mulțumesc
Cu faima lor din Cer și nu-și doresc a oamenilor laudă!
Cealaltă parte, dușmanii, chiar de viteji în faptele de luptă
S-au dovedit, o dată cu osânda și numele din amintirea

sfântă

A Cerului le-au fost șterse, lăsați fiind în întuneric
Să sălășluiască fără nume. Căci puterea, despărțită
de-adevăr

Și de justețe, nu-i vrednică de nici o laudă și
Doar muștrare merită; și totuși ea la glorie aspiră și caută
A-și dobândi prin infamie faima; așa deci
Fie condamnați la veșnică tăcere!

Acum, mai-marii lor fiind înfrânți, soldații toți
Dădură înapoi, de-atacuri fără număr zăpăciți și fugiră
Mânați de groază într-o dezordine cumplită,
Lăsând pământul plin de arme sfărâmate; zăceau
grămezi

Și carele de luptă cu armăsarii lor focoși și plini de
spumă;

Toți cei ce rămăseseră-n picioare se repezără
Spre oastea lui Satan, care abia putea să se mai apere.
Cuprinși de frică, erau cu toții palizi, căci cunoscuseră,
întâia oară, durerea și rușinea fugii, trăgându-li-se acest
rău

Doar din păcatul nesupunerii, căci până atunci
Nici unul nu a cunoscut nici frica, nici fuga, nici durerea.

Departate de aceștia, Sfinții cei neispitiți, siguri de ei,
Mergeau în strâns careu, invulnerabili; asemenea avanta-
je

Le dăduse inocența lor asupra dușmanilor;
Ei n-au păcătuit și veșnic s-au supus, astfel că nu puteau
Să fie-nfrânți în luptă: nu oboseau și nu simțeau durerea,
Chiar de răniți erau și chiar dacă în focul luptei
Fuseseră mutați din locul etern al preamăririi lor.

Noaptea acum își începu rotirea, vălul de întuneric
Trăgându-l pe Pământ, liniștea și împăcarea aducând în

luptă,

Sub copertina ei de nori lăsând să se odihnească
Pe cei victorioși, dar și pe cei învinși. Pe câmpul de
bătăie,

Mihail o tabără întinse cu ai săi îngerii în luptă-nvingători,
Iar de pază puse gărzi de Heruvimi, pe lângă unduitoare
flăcări.

În front vecin, Satan cu oastea-i de rebeli, departe,
În întuneric dispăru și ignorând odihna, în jurul său își
strânse

Aleșii mai de seamă și fără teamă astfel el le grăi:
«O, dragi tovarăși, în luptă încercați și în pericole
Acum puterea-n arme vă este cunoscută și voi v-ați
dovedit

Nu doar de libertate vrednici, prea mică năzuință, dar
Lucru mai de seamă: de onoare, de stăpânire, de faimă
și de glorie!

Cine a înfruntat o zi în luptă, cu nehotărâtă soartă,
(De ce n-ar rezista atunci eterne zile?) tot ceea ce

Al Cerurilor Rege a aruncat în contra noastră,
Din tronul său înalt, a judecat că oastea asta va fi destulă
Pe noi să ne supună voinței sale, dar nu a fost așa.
Se pare că poate fi învins, în viitor gândind, chiar dacă
până-acum

El s-a crezut atoateștiutor. E-adevărat că noi am fost
Mai slab armați și niște umilințe am avut de îndurat
Și durerea pe care n-am mai simțit-o până acum,
Dar care, odată cunoscută, e vrednică doar de dispreț;
Până acum aflat-am că cereasca noastră formă
Nu poate răni mortale să primească și chiar de e
străpunsă,

În curând se închide, din sine vindecată.

Durerea este mică atunci dacă există leacul;
 Poate că arme mult mai bune și mai tăioase, atunci
 Când iarăși ne vom înfrunța, ne vor servi mai bine nouă
 Și mult mai rău dușmanului sau poate că vom reuși
 Să înclinăm balanța care sorții luptei îi cumpănește.
 Și dacă alte necunoscute pricini i-ar scoate iar învingă-
 tori,
 Atâta timp cât mintea vom reuși să ne-o păstrăm întreagă
 Și judecată sănătoasă, prin schimburi de păreri și
 cercetări
 Vom reuși misterul să îl dezlegăm.» El se-așeză
 Și-n locul lui se ridică Nisroch, întâiul între capii cei
 distinși;
 Ca unul ce scăpase din cruda luptă, în chinuri grele,
 Cu armele distruse, întunecat la față îi răspunse:
 «Tu, cel care ne eliberezi de noi stăpâni, tu, conducător
 Al libertății noastre de-a fi dumnezei, e grea-ncercarea
 asta
 Și prea nedreaptă, căci chiar de suntem dumnezei
 Noi trebuie contra unei armate mai puternice să luptăm
 Și să-ndurăm durerea, pe când dușmanii noștri
 Nici n-o cunosc. Din răul ăsta trebuie să ne găsim scă-
 parea,
 Căci ce valoare are puterea sau mărirea, chiar dacă
 Fără de pereche, atunci când durerea te chircește
 Și te subjugă aceluia care este mai puternic?
 Poate că plăcerea ne-ar putea lipsi din viață
 Și fără să ne plângem, cu mulțumire am putea trăi
 O viață liniștită. Însă durerea e cea mai rea
 Din toate relele, cumplită nenorocire, care întrece
 Granița răbdării! Cel care-ar născoci ceva
 Care să ne rănească inamicii, cei încă neatinși de arme

Sau noi să ne-narmăm cu arme asemeni lor,
Acela ar merita la fel de multe ca acela cărui
Libertarea noastră-i datorăm.»

La care Satan, cu față prefăcută îi răspunde:
«De nu e născocire ceea ce tu crezi că este atât de
important

Pentru victoria noastră, eu ți-l aduc! Dar care dintre noi,
Privind la poleiala acestei lumi cerești,
în care dăinuim, întinsul continent al Cerului,
împodobit cu plante și fructe, ambrozie, aur, perle;
Al cui ochi oare păzește atât de slab acestea,
Ca să nu-i pese că în adâncul din care le răsare rădăcina
Sunt negrele și crudele materii, din spumă
Gata oricând să izbucnească; care la atingerea unei raze
Țâșnesc mirifice, dezvăluindu-se luminii ?
Pe-acestea toate le va păstra abisul pentru noi
în întunericul din care-au răsărit, însămânțat cu infernale
flame!

Acestea, îndesate în rotunde și lungi mașinării,
Deschise la un capăt și la celălalt aprinse,
Ar bubui ca tunetul și pe dușmanii noștri
Mare nenorocire s-ar abate, căci în bucăți ar face
Orice va cuteza să ne stea împotriva!
Și se vor teme că de la Tunet arma lui cumplită am
furat-o;

Și n-om trudi prea mult, căci până-n ziuă
Așteptarea ni se va împlini. Dar între timp,
Haideți să revenim la viață! Uitați de frică și haideți
Mințile să ne unim întru putere și veți vedea
Că nu e greu nimic și disperării pradă
Nu trebuie să ne lăsăm!»

El încheie și cuvântarea-i aduse-nseninarea

In panoplii de aur, strălucitoare oaste; alții, sus, de pe
culmea zorilor
Priveau în jur; iscoadele umblau cu nu prea multe arme
Și cercetau în fiecare colț, să afle unde sunt dușmanii,
Unde-au înnoptat, dac-au fugit sau dacă pentru luptă
Iar se pregătesc; curând îi întâlniră flamurile cu embleme
Larg desfășurate, înaintând cu batalionul lor
încet, dar sigur; și-atunci cu viteza-i cea mai mare,
Zbură iscoada Zophiel, fiind ce! mai iute dintre Heruvimi
Și în văzduh strigă: «La arme, războinici,
Și pregătiți-vă de luptă! Dușmanul pe care îl credeam
fugit
Este aici aproape, scutindu-ne să-l urmărim prea mult;
Să nu vă temeți c-au să fugă, căci vin încoace
Precum un negru nor, pe fețe cu încrederea și
Hotărârea zugrăvite. Voi îmbrăcați-vă armurile de dia-
mant
Și bine coifurile să vi le legați și-n mână fiecare
Prindeți scutul; căci astăzi, mi se pare mie, că n-o să
cadă burniță,
Ci o furtună bubuind de iuți săgeți de foc!»
Așa grăi acesta, vestindu-le pericolul celor ce
Cu atenție înaintau; netulburați primiră aceștia vestea
Și porniră către bătălie, când iată ce văzură:
Nu prea departe-n zare. dușmanul, în batalioane uriașe
Se apropia cu pasul greu, cu diavoleștile invenții
Ascunse-n goluri printre legiuni, ce astfel
Le ascundeau înșelăciunea. La o distanță-anume
Armatele opriră, dar imediat Satan sări în capul oștii sale
Și se-auzi comanda sa asurzitoare:
«Avangardă, la dreapta și la stânga desfășurați-vă,
Așa încât cei care ne privesc cu ură să vadă

Cum pacea și înțelegerea o căutăm; cum suntem gata
 Cu inima deschisă să-i primim, de ne primesc solia
 Împăcării

Și spatele nu ni-l întorc cu mișelie! Dar nu cred asta
 Și mi-este martor Cerul! Cerule, tu martor să îmi fii
 Că ne deschidem inimile! Voi ce porunca trebuie
 Să-mi împliniți, atingeți ceea ce noi ne-am propus,
 Cu glas puternic, ca să ne audă toți!»

Astfel vorbi-n batjocură Satan și-abia ce termină de spus
 Neclarele cuvinte, că aripa din dreapta și cea din stânga
 Se despărțiră și către flancuri se-ndreptară;

Atunci în fața ochilor ie apăru un lucru nou și straniu,
 O triplă stivuire de colane, de bronz, de piatră sau de fier
 Pe roți, putând să pară coloane înalte sau găunoase
 trunchiuri

De stejar sau brad, lipsite-acum de crengi, în codru
 Sau căzute pe un munte; de nu căscău în fața noastră
 Imensele lor guri, care nenorocirea prevesteau.

La coada lor stătea câte un Serafim, în mână cu o trestie
 aprinsă,

în timp ce noi stăteam pierduți în gânduri;
 Dar asta nu dură prea mult, căci în curând văzurăm
 Cum trestiile le coboară și lin ating cu ele deschizătura.
 Și imediat tot Cerul fu cuprins de flăcări, acoperite
 în curând de nori de fum ieșiți în valuri groase
 Din gâtul drăceștilor mașini, al căror muget
 Umplea cu zgomote cumplite cerul, de-a lungul și de-a
 latul

Sfârtecându-l și slobozind din măruntaiele-i drăcești
 Tunete și grindină din globuri mari de fier;
 Acestea cu o năvalnică furie asmuțite loveau din plin
 Oastea învingătoare și îi făcu pe cei ce altfel ar fi stat ca

stânca

Să nu stea în picioare; și mii căzură, îngerii peste

Arhangheli

Rostogolindu-se, din pricina armurii mai ales, căci ei,
Neînarmați, ar fi putut rapid să scape de starea lor de

Spirite,

Strângându-se în sine sau dispărând de-acolo.

Dar rândurile li se destrămau și ce puteau să facă?

Dacă-nainte s-ar fi repezit ca să atace, cu siguranță

Ar fi fost încă o dată împinși de-a dura, iar

Dușmanii și-ar fi răs de ei a două oară; căci, în fața lor
Se-nfățișa încă un rând de Serafimi cu trestiile-n mână,
Gata încă un tunet să sloboadă. Înfrânți să se retragă?

Asta urau mai mult! Atunci Satan, văzându-i cum se
chinuiesc,

Strigă-n batjocură către ai lui tovarăși:

«O voi, prieteni, de ce nu vin învingătorii aceștia

Către noi, căci nu e mult de când veneau neînfricați ?

Acum când noi am vrut cu brațele deschise să-i

întâmpinăm

Și cu senină frunte (ce am putea face mai mult?),

Vrând moduri de-nțelegere să le propunem, când ei

Se-ndepărtară într-un fel bizar, de parcă toți ar fi dansat;

Și totuși prea ciudat și prea sălbatic pare acest dans!

Sau poate că sunt doar mânați de bucuria păcii ce le-o
oferim?

Dar poate că dacă ne-ar auzi din nou propunerea

îi vom convinge să se hotărască iute!»

Vorbi apoi Belial, urmându-i jocul:

«Comandante, condițiile ce li le-am trimis sunt unele

Cu greutate, cu mijloc tare și cu puteri ce nimeresc

Direct la țintă; așa cum ne dăm seama, i-am pus pe toți

Să facă tumbe, iar unii chiar s-au zăpăcit! Cel care îi
primește

E nevoit să-i înțeleagă, din cap și până în picioare;
Iar dacă nu sunt înțeleși, au darul de-a ne face să-i
cunoaștem

Când nu merg tocmai drept.» Așa batjocoreau
Dușmanii între ei, îmbucurați de gândul fără de tăgadă al
victoriei.

Așa ușor credeau că pot s-ajungă, cu ajutorul născocirii
lor,

Ai Domnului egali, bătându-și joc de tunet și de oastea
sa,

Ce se afla acuma la restriște. Dar nu rămase-așa
Prea multă vreme, curând mânia cruntă îi ajunse

Și arme potrivite îngerilor le găsi ca să înfrunte
Oastea infernală. Și-atunci să fi văzut puterea

Pe care Domnul asupra îngerilor săi o pogorâse!

Cu toții armele își aruncară, fugind către coline
(Căci Pământul are de la Ceruri această varietate a
plăcerii,

De munți și văi), gonind ușori precum sclipirea unui ful-
ger,

Ei clătinară munții din temelii și-apoi cu toată greutatea
lor

De ape, stânci și de păduri imense îi smulseră

Din rădăcină și de părosul creștet apucându-i
în mâini îi ridicară și-i purtară! Uimiți, fii sigur,

Rămaseră dușmanii și groaza îi cuprinse,

Văzând cum vârfurile munților se-înclină către ei
Și peste blestematele mașini se prăvăliră, pe toate
îngropându-le sub stânci, o dată cu-a dușmanilor
încredere.

Curând se năpustiră și asupra oștilor: deasupra lor
Zburară promontorii, întunecând văzduhul
Și zdrobind sub ele legiuni; armurile le aduceau
Durere și mai multă și îi făceau mai tare de durere ca să
geamă;

Mai multă vreme se zbătură până când reușiră
Să iasă din astfel de închisoare, căci chiar dacă la
început au fost

Spirite create din lumină pură, acum păcătuind
S-au înjosit. Cei ce mai rămăseseră dintre dușmani
Au încercat să lupte cu ale noastre arme,
Rupând și ei toți munții di-'mprejur: zburând în aer
Munții se-ntâlneau, încât jos pe pământ toți se luptau
Sub umbra lor. Ce zgomot infernal!

Războiul părea un joc de societate, asemuit cu nebunia
asta!

Întregul Cer s-ar fi distrus, umplut fiind de ruine,
Dacă Atotputernicul Părinte, din sanctuarul său
Din Ceruri, gândind la luptele astea toate,
Acest tumult nu l-ar fi prevăzut și să se-ntâmpale ar fi per-
mis,

Știind astfel că țelul său măreț se va-mplini,
Ca să-și cinstească Fiul, de toți dușmanii răzbunându-l,
Făcându-l domn peste puterea-i toată.

Astfel îi spuse Fiului sfătuitoarul său:

«Fiu prea-iubit, lumina gloriei mele, în care prinde chip
Dumnezeirea mea, tu cel a cărui mână împlinește
Ce eu am poruncit; tu cel ce în Putere îmi urmezi,
Trecut-au două zile, așa cum noi le socotim în Ceruri,
De când pornit-a Mihail cu oastea-i de Puteri,
Pe acești rebeli să-i îmblânzească. Amară le-a fost lupta
Și altfel nu putea să fie când astfel de dușmani

In arme se înfruntă; căci i-am lăsat să se întreacă singuri,
 Și bine știi că i-am făcut pe toți egali, păcatul doar
 Deosebindu-i. Dar eu acum opresc aceste lucruri
 Din destinul lor pentru că altfel lupta în veci nu s-ar
 sfârși;

Războiul a împlinit tot ce se poate-implini într-un război,
 Mânia preschimbând și munții chiar în arme.
 Primejdioase și străine sunt asemenea lucrări
 De Ceruri! Deci, două zile au trecut, a treia fiind a ta;
 Am suportat până acum, voind ca ție să-ți revină gloria
 De a sfârși războiul, căci numai Tu poți capăt să-i pui.
 Căci eu în tine virtuți și har dumnezeiesc am pogorât,
 încât cu toți în Ceruri și-n lad puterea ta să o cunoască;
 Cumplita luptă tu trebuie să potolești, pentru ca
 Vrednic să te dovedești a fi Moștenitorul lucrurilor toate,
 Rege de mine uns. Tu du-te atunci, Puternic
 întru puterea Mărețului tău tată! în carul meu te urcă
 Și mână-i repezile-i roți, ce temelia Cerului o zguduiesc;
 Cu tine ia întregul meu război, ia-mi arcul
 Și tunetul cumplit, ia toate atotputernicele mele arme!
 încinge-ți sabia la șold și pleacă să-i găsești
 Pe-ai întunericului fii, gonește-i departe de-ale Cerului
 Hotare și aruncă-i în adâncă groapă nesfârșită!
 Acolo lasă-i după placul lor pe Domnul să-l disprețuiască
 Și pe Mesia, al său Rege miruit!»

Astfel grăi, cu razele-i iluminându-și Fiul; acesta
 în chipul său primi pe Tatăl în toată nesfârșita sa
 Splendoare. Și astfel îndumnezeitul Fiu răspunse:
 «O.Tată, tu Domn al Tronurilor cerești, întâiul,
 Cel mai Sfânt, cel mai înalt și cel mai Bun, tu veșnic
 Ai încercat în slavă Fiul să-ți ridici, iar eu
 La fel pe tine am încercat să te ridic în slavă,

Așa cum se cuvine! Aceasta-mi este slava
Și mulțumirea, că tu prin mine îți declari voința împlinită,
Iar mulțumirea mea este să ți-o împlinesc!

Tu dându-mi sceptrul și putere, eu le accept
Și bucuros ți le voi da-napoi atunci când, la sfârșit,
Tu vei fi tot în toate și eu în tine pentru veșnicie;
Și în mine toți acei iubiți de tine. Dar pe cel ce tu urăști
Și eu urăsc la fel și pot mânia să-ți îmbrac

La fel cum pot blândețea, fiindu-ți întru toate a ta oglindă.
Curând, cu marea ta putere înarmat, eu Cerul voi scăpa

De acești rebeli și îi voi arunca în negrul lor sălaș,
Înlănțuiți și pradă viermilor ce nu mor niciodată,
Pentru că au cutezat să se revolte și împotriva ascultării
tale,

Chiar dacă în ascultarea ta zace eterna fericire.
Atunci Sfinții tăi, fără a mai fi cu alți amestecați,
Aleși acum de răzvrățiții aceștia, dând înconjur
Muntelui Sfânt, din inimă toți Aleluia îți vor cânta,
Iar eu Domn le voi fi!»

Astfel el spuse și înclinându-se peste sfințitul sceptru,
Se ridică din dreapta Gloriei în care sta.

A treia sacră dimineață să se mijească începea
Și Răsăritul cu raza-i caldă Cerurile-i lumina.

Deodată cu sunet de vârtej se năpusti gonind
Carul Dumnezeirii părintești, fulgere și flăcări în juru-i
răspândind,

Un car netras, ci-nsuflețit cu spirit, urmat de un convoi

De patru heruviche închipuiri. În parte, fiecare
Avea vreo patru chipuri; cu ochi ca niște stele
Aveau împodobite aripile și trupurile; la fel roțile,
În spița de berii aveau perechi de ochi o mie;
Deasupra capetelor aveau un firmament pe care

Tron de safir stătea, cu ambră pură împodobit
 Și zugrăvit în ale curcubeului culori.
 El, înarmat cu meșteșug ceresc de lucitorul Urim,
 Să urce începu; la dreapta sa Victoria
 Stătea înaripată ca un vultur; iar lângă el sta așezat
 Divinu-i arc și tolba cea cu tunete-nțesată;
 Și în juru-i se stârnesc valuri de fum, rotindu-se cumplit
 Și flăcări în gâlceava stârnesc scânteii.
 Urmat de zeci de mii și mii de Sfinți, înainta,
 Alaiul de departe strălucind; avea și douăzeci de mii
 (Eu numărul le-am auzit) de care de-ale lui Dumnezeu,
 De fiecare parte rânduite. El, pe aripile unui Heruvim,
 Plutea sublim prin cerul cristalin, pe tronu-i de safir.
 Departe, în zare fu văzut în toată măreția sa,
 De oastea îngerilor mai întâi, neașteptată bucurie
 Stârnind imensul său stindard în Ceruri;
 Armata-și strânse Mihail, un singur corp să-alcătuiască
 Cu toți conduși de același Cap. Puterea cea Divină
 În fața lui îi pregătise drumul și la comanda sa
 Toți munții cei dezdărcinați erau acum din nou la locurile
 lor;
 Aceștia îi auziră glasul și deveniră toți ascultători,
 Iar Cerul fața-și iar își înnoi, zâmbind cu înflorite văi și
 dealuri.
 Văzând acestea, nefericiții lor vrăjmași rămaseră
 Cu îndârjire acolo și forțele își adunară laolaltă.
 Nesocotiții! Speranța și-o trăgeau din disperare,
 În Spirite cerești cum poate exista așa nemernicie?
 Ce semne-l pot convinge pe cel ce e prea mândru să se
 schimbe
 Și ce minuni îl pot mișca pe încăpățânat?
 Pe aceștia mai răi îi face ceea ce pe alții mai mult

îi îmblânzește! îndurerați erau văzându-i gloria
Și mai tare îi lovi invidia privind la înălțimea Fiului;
Dorindu-și acest lucru, cu mai mult zel de luptă se gătiră,
Prin forțe sau înșelăciune sperând să izbândească
Și să-i învingă pe Dumnezeu și pe al lui Mesia,
Sau să cadă în eterna nefericire. Se îndreptară
Spre bătălia ultimă, disprețuind și fuga, și retragerea.

Oștirii sale, Fiul Domnului astfel vorbi:
«Voi, Sfinți, în strălucita voastră rânduiala, stați liniștiți!
Voi, îngeri înarmați, astăzi vă odihniți de greul luptei!
Războiul din credință l-ați purtat și Domnul îl primește,
Căci cauza cea dreaptă voi fără frică ați apărât-o
Și ceea ce-ați primit, la rândul vostru ați înapoiat;
Dar pedepsirea acestei hoarde blestемate
De altă mână trebuie făcută; a lui e răzbunarea
Sau a celui pe care îl numește însuși el.
Acestei zile nu-i sunt necesare nici numărul și
Nici mulțimea; stați doar pe loc și vă uitați
Cum Domnul mânia prin mine își revarsă,
Căci ei pe mine m-au disprețuit, și nu pe voi.
Pe mine ei m-au pizmit și împotriva mea mânia
Li-i dezlănțuită, căci Tatăl, care-n Ceruri are
Puterea și mărirea toate, mie mi-a dăruit cinstirea,
Pe-a voii lui măsură. Așa că pedepsirea lor
Mie în mână mi-a lăsat-o. Și voia ca să le-o îndeplinesc,
Cu mine îi voi lăsa să se întrecă în luptă,
Ca să vedem care din noi se dovedește mai puternic.
Ei, toți, sau singur eu în contra lor; cum în putere se
măsoară ei,

Alte virtuți nepizmuind și nu le pasă dacă altul
Le arată că-i mai bun: eu în putere cu toată ceata lor
Mă voi întrece!»

Aşa vorbit-a Fiul și în teroare fața i se schimbă,
 Prea aspră pentru a fi privită, când de mânie plin
 Se îndreptă spre inamicii săi. Deodată, cele patru chipuri
 Cu aripile înstelate se avântară în văzduh,
 Lăsând de spaimă plină umbră, iar orbii carului său
 înfocat

Se învârtiră în sunet de torente sau de tropot
 De picioare. Către dușmanii săi Fiul se îndreptă,
 Întunecat ca Noaptea; și atunci sub roțile lui arzătoare,
 Întregul, neclintitul Cer se zgudui din temelii,
 Afară doar de tronul lui Dumnezeu. Curând
 Ajunse printre ei, prinzând cu mâna-i dreaptă
 Zece mii de tunete, pe care înaintea sa le trimitea,
 Să se împlante în inimile răzvrătite. Mirați, aceștia
 Își pierdură și curajul, și toată rezistența; pe jos scăpară
 Armele ce nu le mai slujeau și peste scuturi și coifuri
 Și peste capete de Serafimi și Tronuri prosternându-i-se
 în față,

Doreau acum munți să se prăvălească din nou asupra lor
 Și să-i adăpostească de mânia sa. Nu mai puțin cumplite,
 Se revărsau săgețile ca grindina din ochii celor patru
 arătări

Cu aripi; la fel, săgeți țâșniră și din acele roți cu viață,
 Cu ochi și ele înzestrate; le conducea pe-acestea un
 Spirit,

Care din fiecare ochi făcea un fulger să răsară,
 Cu flăcări aruncând către dușmani, secându-le
 Toată puterea, răniți, căzuți, pustii lăsându-i.

Și Fiul încă doar jumătate din puterea lui folosise,
 Oprindu-și tunetul la timp, căci nu dorea să-i nimicească
 Ci doar din Cer să îi alunge. Pe cei căzuți îi ridică
 Și ca pe-o turmă de capre speriate îi goni cu lovituri de

trăsnet

Către hotarul de cristal al Cerului; acesta,
deschizându-se,

Le arăta o groapă uriașă: marele Abis! Priveliștea
cumplită

De spaimă îi umplea, făcându-i să se tragă înapoi
Dar frică și mai mare din spate îi mâna! Cu capul înaintea
Ei înșșiși din Ceruri se-aruncară, unde mânia cea eternă
Cu foc îi urmări până în fundul gropii.

Iar ladul auzind cumplitul zgomot, văzând cum Cerul

Din Ceruri se prăvale, ar fi fugit înfricoșat, dar
Destinul aspru săpase prea adânc întunecata-i temelie,
încătușându-l mult prea repede. Căzură timp de nouă
zile;

Haosul stârnit mugea, căderea fiindu-le de zece ori mai
grea,

Prin neîmbлъnzita sa dezordine, așa grozavă
Stricăciune îi făceau; până când, în sfârșit ladul își
deschise

Cumplitile lui porți, primindu-i în casa lor
De chinuri și durere, arzând mereu de focuri niciodată
stinse.

Iar Cerul, scăpat de astfel de povară, se bucura acum
Și-și repară curând spărtura sa din zid, strângându-se

La fel ca înainte. Mesia, singurul victorios,
Vrăjmașii alungându-i, cu caru-i se întoarse în triumf;
în cale îi ieșiră Sfinții care priviseră-n tăcere

La ale sale fapte de atotputere, cu toții bucurându-se
acum.

Mergeau umbriți de palmieri, în ordinele lor strălucitoare,
Cântând triumful și slăvindu-l pe Regele izbânditor,
Pe Fiul, Domnul și Moștenitorul, el cel mai vrednic

Să îi stăpânească! Slăvit, prin Cer trecea triumfător în
 caru-i,

Intrând în curțile cerești și-n templul unde
 Tatăl său Atotputernic ședea pe tron înalt;
 Acesta întru gorie-l primi, acolo unde-i stă și astăzi,
 în dreapta binecuvântării sale.

Astfel, asemuind cu pământene lucruri cele care
 Se petrecură-n Ceruri, ți-am împlinit dorința ta, Adame!
 Și ca să fii mereu cu ochii-n patru, gândindu-te la cele

Ce s-au petrecut, eu ți-am dezvăluit aceste fapte,
 Ce altfel ar fi stat mereu ascunse Omului:

Discordia, războiul ce s-a dus în Ceruri între îngerii
 Și căderea celor ce prea sus au aspirat și care
 Cu Satan s-au răsculat. El este acela care-acum
 Îți invidiază starea, și-acum urzește cum spre
 neascultare

Să te ispitească și pe tine, vrând de fericire
 Să te văduvească, să fii asemeni lui și să împărți
 Cu el pedeapsa: eterna nefericire! Ar fi aceasta
 Alinarea lui și răzbunarea, pe Prea înaltul reușind
 Să-ndurereze, iar pe tine să te câștige ca tovarăș al
 suferinței lui.

Tu ispitirea nu i-o asculta și dă-i de veste
 Și mai slabei tale jumătăți. Eu sper ca ceea ce ai auzit
 Să-ți folosească, știind acum, din groaznica mea pildă,

Care-i răsplata pentru neascultare!

Chiar nemișcați de-ar fi stat și tot ar fi căzut;
 Adu-ți aminte și teme-te Voința cea înaltă s-o încâlci!"

Cartea a VII-a

Urania din Cer coboară, de ești chemată
Pe numele ce e de drept al tău!
Urmându-ți vocea ta divină, m-am avântat peste Olimp,
Zburând mai sus decât chiar Pegas!
Eu nu-ți strig numele, ci numai înțelesul, căci nu ești una
Dintre cele nouă muze și nici pe muntele Olimpului
Tu nu sălășluiești; din Cer tu ești născută, mai înainte
Ca munții să răsară sau izvoarele să curgă;
Atunci, stăteai de vorbă după placu-ți cu înțelepciunea
cea eternă,
Buna ta soră, jucându-vă zburdalnic, în timp
ce-Atotputernicul
Cu ochi-i părintești la voi privea, plăcându-i cântul tău
ceresc.
Călăuzit de tine, m-am avântat spre-al Cerurilor Cer,
Eu oaspete-al Pământului, brăzdând văzduhul empireic,
De ființa-ți îndulcit! Și-acum, mă-ndrumă-n jos,
Cu-aceeași siguranță, cu care tu m-ai înălțat, ajută-mă
Să mă întorc în elementul în care m-am născut;
Doar dacă armăsarul tău înaripat scăpat din frâu
N-o să m-arunce (cum i s-a întâmplat lui Belerophon
odată,
Pe un pământ aflat cu mult mai jos) pe aleienele câmpii,

Pe care rătăcind aiurea să mă pierd.

Rămâne jumătate necântat, dar în hotarul îngust
 Al sferei zilei ce se vede; stând pe Pământ acum,
 Nu agățat deasupra unui pol, mult mai în siguranță
 Voi putea cânta, cu glasul meu de muritor, ce nu e mut
 Sau răgușit, deși trăiește vremuri mult prea grele,
 Căzut în beznă și-nconjurat de veșnice primejdii
 Și de singurătate. Dar totuși, nu sunt singur, când
 noaptea

Somnul tu mi-l vizitezi, sau când dimineața, la răsărit
 Împurpurează zarea. Călăuzește-mi cântecul mereu,
 Urania,

Și-ascultători găsește-i pe măsură, chiar dacă
 Sunt mai puțini la număr! Dar, rogu-te,
 Cât mai departe să gonești barbara disonanță a lui
 Bachus

Și-a celor ce cu el petrec, ei, cei din spița sălbaticului
 care

L-a sfâșiat pe bardul tracic, pe Rodope, acolo unde
 Pădurile și munții aveau urechi vrăjite și cu zgomotul săl-
 batic

Răpeau și glasul, și sunetul de harpă; nici muza
 Nu a fost atunci în stare pe fiul său să-l apere!
 Urania, pe cel ce te imploră, tu nu-l lăsa izbeliștii,
 Căci tu ești vis ceresc, ea un vis deșert!
 Spune-mi, Zeiță, ce-a mai urmat după ce Rafael,
 Binevoitorul înger, spunând pilda acelor renegați
 Din Ceruri și povățuindu-i cum de-apostazie să se
 ferească,

Sfârși să îl prevină pe Adam, ca cei asemeni lui
 La fel să nu pățească; avea poruncă seminția lui Adam
 în Paradis de pomul cel oprit să nu se-atingă;

De încălcau, chiar și puțin, porunca unică,
Așa de ușor de-îndeplinit, căci aveau s-aleagă
După pofța lor, din multe felurite gusturi.
El și consoarta-i Eva povestea cu atenție ascultară;
Cu admirație auzea Adam, pierdut în meditație adâncă
De lucruri stranii și înalte, ura-n Ceruri
Și război ce se petrece în apropierea tronului lui
Dumnezeu;
Dar Răul ca un potop se revărsa acum
Asupra celor din care răsărise, căci nu e cu puțință
Cu Sfințenia să-l amesteci. Curând Adam își înfrâna
Orice îndoială ce-n inimă îi răsărise, dorind acum să știe
Ce îl privea îndeaproape; cum Cerul și Pământul au fost
create,
Când și de cine, din ce pricină și ce a fost de Eden
înainte,
Sau în afara lui, atunci când pentru el nu exista
Vreo amintire? Asemeni unui însetat,
Care abia sorbind din apă, cu ochii încă urmărește râul,
Al cărui murmur setea i-o stârnește, îl întrebă din nou
Pe oaspetele ceresc:
"Mărețe și minunate lucruri, deosebite de tot ce se
petrece
în această Lume, urechii noastre ai dezvoltat,
O, tu, Tălmaci divin! Din milostenia Domnului ne-ai fost
trimis
Din Empireu, să ne previi din vreme să ne ferim
De ceea ce ar fi pierzania noastră și noi cu mintea
Nu putem pătrunde; pentru aceasta noi în veci vom fi
Dumnezeirii recunoscători, primindu-i înștiințarea
Cu voința de-a-i respecta mereu porunca sa,
Fiind acesta sensul vieții noastre. Dar cum

Tu cu blândețe ne-ai împărtășit anume lucruri,
 Ce mai presus sunt de gândirea omenească,
 Dar care se cuvine să le știm, așa cum hotărât-a
 înțelepciunea cea înaltă. Noi te rugăm, îndură-te
 Și spune-ne mai mult din ceea ce ne-ar fi probabil de
 folos:

Unde își are începutul Cerul acesta, pe care
 îl vedem în depărtare, împodobit cu focuri mișcătoare,
 Nenumărate? Ce e acesta care umple spațiul
 Ce larg ne înconjoară, îmbrățișând jur-împrejur
 Acest Pământ înfloritor? Ce l-a mișcat pe Creator,
 în sfânta sa odihnă veșnic stând, în Haos
 Să înceapă să zidească, și cum această treabă
 Atât de repede a fost desăvârșită?
 De nu-ți este oprit, să ne dezvălui ce noi te-am întreat,
 Nu ca să scormonim ale Cerescului imperiu taine,
 Ci doar să-i mărim mai mult lucrarea, mai bine
 cunoscând-o.

Iată că și lumina zilei mai are mult din drumul său
 De străbătut; iar Soarele, pe boltă suspendat
 De glasul tău puternic, stă și te-ascultă,
 Mai mult întârziind pe Cer, să audă cum la viață
 S-a trezit Natura din Abis; sau dacă Luceafărul de seară
 Și Luna se vor grăbi să te asculte, iar Noaptea
 Cu puterea ei liniștea o va aduce; va sta și Somnul
 De veghe, ascultându-te, de nu putem și lui să-i cerem
 Să întârzie până când cântul nu-ți sfârșești,
 Iar tu să poți pleca până la prima strălucire a dimineții."
 Astfel Adam grăi, rugându-și oaspetele sfânt
 Și astfel acesta îi răspunse cu blândețe:
 "Cu grijă adresat-ai această întrebare și vei primi
 Răspuns, deși ca să-ți repovestesc atotputernica lucrare,

Ce cuvinte sau ce limbă îngerească ar ajunge,
Și este oare omeneasca inimă în stare să priceapă?
Dar ție îți voi spune, atât cât să-l slăvești mai mult pe
Creator

Și să devii mai fericit prin asta; de sus încuviințare
Am primit să-ți dau răspuns dorinței de-a cunoaște,
în limite foarte înguste. Mai mult, ferește-te
Să mai întrebi și nu-ți lăsa închipuirea să spere
La lucruri nedezvăluite, pe care nevăzutul Rege,
Singurul Atoateștiutor, în noapte le-a învăluit,
Și nimănui nu-i este îngăduit să afle, fie din Cer,
Fie de pe Pământ! Rămân destule să fie cercetate
Și știute; cunoașterea este la fel cu hrana,
Nevoie-având de cumpătare; cunoașterea prea multă
Te copleșește și în curând transformă
înțelepciunea în nebunie, la fel cum hrana
în van se irosește. Deci află că, după ce Lucifer
A fost gonit din Ceruri (așa era numit de oastea îngerilor
Cel care între ei mai tare strălucea), se prăbuși
în fundul gropii infernale, cu oastea lui o dată;
Iar Fiul se întoarse victorios cu Sfinții săi
La Atotputernicul, Eternul Tată, care din tronul său
Privea mulțimea. Fiului astfel îi vorbi:
«Până la urmă Dușmanul invidios s-a înșelat,
Crezându-i pe toți asemeni lui, rebeli; cu ajutorul lor
Voia pe tronul Dumnezeirii să se-așeze.
Târât-a după el cu-nșelăciune pe mulți ce nu-și mai au
Aici locul și totuși îngerii, mai toți, credința și-au păstrat-o!
Destui locuitori mai sunt în Ceruri, împărăția-ntinsă
Să o stăpânească și templul să îl preaslăvească
Cu datini și solemne ritualuri. Dar ca să nu se bucure
Dușmanul de răul săvârșit: de-a fi golit de îngeri Cerul,

Crezând că asta o pagubă ar fi, eu pierderea aceasta
 Pot să o repar și într-o clipă pot crea o lume nouă;
 Din om voi naște o rasă numeroasă, care
 Acolo va sălășlui, și nu aici, și doar prin merit se va ridi-
 ca,

După-ndelungi dovezi de ascultare!

Atunci doar se va deschide drumul către Ceruri,
 Pământul preschimbând în Rai, iar Raiul în Pământ,
 Formând cu toate o unică împărăție
 De bucurie și frăție fără de sfârșit!

În acest timp, trăiți în pace, Puteri Cerești;

Cuvântul meu tu, Fiule-ai să-l împlinești!

Grăiește și totul se va face! Puterea și al meu Spirit
 Atoateumbritor eu le trimit cu tine.

Tu du-te-n zbor și du-i Abisului poruncă să facă
 între granițe Pământ și Cer! Nemărginit este Abisul,
 Căci Eu sunt cel care nemărginirea-i umplu,
 Iar spațiul nu e gol. Eu, chiar de n-am hotare,
 Pe mine însumi mă restrâng și nu-mi împrăștii bunătatea,
 Care e liberă după voință să se manifeste.

Nevoia și întâmplarea de mine nu se apropie niciodată
 Și ceea ce voiesc e Soarta!»

Așa vorbi Atotputernicul, iar Fiul Cuvântul i-l îndeplini.

Căci faptele lui Dumnezeu se împlinesc

Mult mai rapid ca timpul sau mișcarea,

Însă urechii omenești doar prin vorbire pot fi spuse,
 Încât ca lucrul pământesc să poată fi-nțelese.

Triumf și bucurie mare fură-n Ceruri, când se-auzi rostită
 Voința cea înaltă și glorie Preaînaltului-i cântară,
 Iar omului ce avea să vină îi urară să trăiască-n pace.

Îl preaslăviră pe cel a cărui dreaptă răzbunare

Îi alungase pe necurați din fața lor și din tărâmul

Pe care Binele sălășluia; Lui laudă și glorie îi înălțară,
Care cu înțelepciunea sa a poruncit să iasă
Din Rău Bine; în locul Spiritelor rele,
O rasă mult mai bună în locui lor s-aducă și astfel
Bunătatea să-și răspândească prin lumi și veacuri
infinite.

Așa Ierarhii îi cântară și-n vremea aceasta Fiul
Se pregătea de-această mare încercare, încins cu
Atot-putere

Și încoronat cu razele Divinei Maiestăți;
înțelepciunea și iubirea îi erau imense și Tatăl tot
în sine strălucea; în carul său stătea, înconjurat
De Serafimi și Heruvimi, Puteri, și Tronuri, și Virtuți
Și Spirite înaripate, care de zeci de veacuri stăteau la
adăpostul

A doi munți de alamă, o zi solemnă așteptând acolo.
Stătea, spre Domnul lor gata să plece, Cerescul echipaj
și-acum

Ca vântul se porniră; porțile larg și le deschise Cerul,
Sunet armonios scoțând din auritele-i țâțâni,
Să facă loc măritului lor Rege, venit cu Vorba și cu Duhul
O nouă lume să creeze. Stăteau pe-al Cerului tărâm
Și, de pe margine, vedeau sub ei Abisul infinit,
întunecat, pustiu, sălbatic și furtunos ca marea,
De vânturi răscolit până la fund, formând noian de valuri,
înalte cât un munte, ce ajungeau la Cer,
Iar mijlocul se-amesteca cu polul.

«Tăcere, Talazuri învolburate, și tu, Abis, te potolește!
Discordia voastră încheiați-o!» astfel Cuvântul Creator
A fost rostit.

Și nu stătu, ci purtat pe aripi de Serafimi, se ridică
Plutind în slava Tatălui, departe-n Haos și printr-o lume

Nenăscută. Căci Haosul îi auzise glasul și luminoasa lui
suită

O urma, Creația să o privească și multele minuni ale
Puterii lui.

Și se opriră roțile încinse și-n mâna sa el luă
Compasul cel de aur, de Domnul făurit, cu el
Să circumscrie Universul și toate noile create lucruri.

Își puse un picior în centru Fiul, iar celălalt
îl învârti prin vastul și profundul întuneric și spuse:

«O, Lume, tu până-aici te-ntinde, hotarele aici

Să se oprească, iar asta circumferința ta să fie!»

Astfel creat-a Cerul Dumnezeu, și tot la fel Pământul,

Din materie fără formă și lipsită de substanță;

Profundă întunecime acoperea Abisul, dar peste

Calmul ca de apă, Duhul lui Dumnezeu

Zămislitoare-i aripă-și întinse, fluida masă înzestrând-o

Cu virtuți vitale și căldură; iar neagra și infernala zgură

Rece opusă vieții o răsturnă-n străfunduri;

Apoi, topi și-amestecă mai multe lucruri asemănătoare,

Iar restul îl separă în părți egale și spațiul dintre ele

îl umplu cu aer; iar Pământul, echilibrat prin sine,

De centru său îl agăță.

«Lumină să se facă!» zise Dumnezeu și-ndată

Se făcu lumină, eterică substanță, pură chintesență,

Din adâncime izvorâtă; la răsărit își începu călătoria

Prin beznă către globul învelit în nor strălucitor,

Căci Soare încă nu era. O vreme sălășlui lumina

în norosul tabernaclu și Dumnezeu văzu cum că lumina

Era bună; și-atunci, cu-o emisferă, lumina de-ntuneric

despărți,

Luminii dându-i numele de Ziuă și întunericului Noapte.

Și astfel prima zi trecu, cu dimineața răsărind din noapte;

Și nu trecu această primă zi necelebrată de corurile
Cerului,
Văzând cum pentru prima dată lumina răsăritului
Se naște din întuneric; aceasta era ziua în care
Cerul și Pământul s-au născut; cu strigăte de bucurie
Se umplea universalul orb și atingându-și harpele de aur,
îngerii pe Dumnezeu și marea sa Lucrare proslăviră;
Pe Creator ei îl cântau, când pentru prima dată
Seară se făcu și-apoi, dintâia dimineață.
Și zise iarăși Dumnezeu:
«Glie să fie printre ape și ea să le despartă!»
Și astfel Dumnezeu făcu pământul, ținut întins,
Lichid, și pur, și transparent, de-a roata răspândit;
Și separă cu fermitate apele de deasupra și apele de
dedesubt;
Căci, la fel ca pământul, lumea o zidi, pe ape calme,
Pe oceane nesfârșite, cristaline, departe de neîmblânzitul
Haos,
De teamă ca sălbaticile lui hotare alcătuirea lumii să n-o
strice.
Și Dumnezeu numi tărâmul ăsta Cer; și seară-a fost
Și fost-a dimineață, și ziua a doua-n coruri fu slăvită.
Era creat Pământul, însă încă era un embrion
în pântecul de ape, de nevăzut, căci se-ntindea oceanul
Pe întreg Pământul, dar nu zadarnic, căci cu prolifica-i
căldură
Tot globul înmuia, făcându-l să mustească de rodnică
umezeală.
Și spuse Dumnezeu atunci:
«Sub Cer să se adune aceste ape și printre ele
Uscatul să apară!»
Numaidecât imenșii munți din apă apărură,

JOHN MILTON

Spinările golașe ridicând spre nori, cu vârfurile
Ajungând la boltă. Cu cât urcau mai spre înalțuri ei,
Cu-atât la poale se deschidea o mai adâncă groapă,
încăpător lăcaș de ape; aici, cu veselă grăbire
Se-ndreptară apele, rostogolindu-se ca stropii în firele de
praf,

O parte înălțând un zid gros de cristal, sau altele
Cât munții înălțându-se în graba lor, așa iuțeală mare
Porunca cea măreață dăduse valurilor: așa cum o oștire
La sunet de trompetă se-adună sub stindard,
La fel noianul curgător de ape val după val se îmbulzea,
Oriunde dibuia câte-o ieșire, pe povârnișuri curgând
învolverat,

Pe șesuri și roind domol. Nici munții și nici stâncile
Nu le stăteau în cale, căci drumul și-l găseau
Ori sub pământ, ori șerpuind în largul circuit,
Săpându-și în pământ prelungi și-adânci canale;
Ușor, căci Dumnezeu nu poruncise pământului
Să fie peste tot uscat, pe țărături doar să fie umed,
Acolo unde astăzi râurile curg, cu toată trena lor de ape.

Uscatului îi spuse Dumnezeu: Pământ, iar
Apelor, cu toate reunite, le spuse Mare!
Și văzu că-i bine, așa c-a zis: «Fie ca din Pământ
Verdeață să răsară și ierburi cu semințe-n ele,
Și pomi ce să rodească fructe cu sămânță înăuntru,
Din care tot mereu Pământul să se umple!»
Abia sfârșise de vorbit, când Pământul, până atunci
pustiu

Și gol, și neîmpodobit, și neplăcut vederii, făcu să
crească
Iarbă fragedă, ce fața în verdele plăcut i-o 'mpodobi;
Și plante apărură apoi, cu frunze de tot soiul, care îndată

înfloriră, înveselindu-i și parfumându-i sânul cu multele
culori;

Și-abia ce îmbobociseră acestea, că vița răsări și ea,
Cu greii săi ciorchini; iar mai departe, se târî dovleacul
Cel parfumat și paietele de grâu își ridicară capul pe
câmpul lor,

De luptă parcă gata; apoi umilele tufișuri și arbuștii
Cu crengile ca părul încâlcit; iar la sfârșit, se ridicară
falnici

Copacii, cu ramurile de flori împodobite, sau de fructe
grele

Aplecate. Cu mari păduri se-ncoronară munții,
Și văile cu pâlcuri de copaci, iar râurile cu brâuri lungi de
maluri.

Cu Raiul semăna acum întreg Pământul, un loc în care
Ar fi locuit și zeii, cutreierând cu drag umbrarele sfințite.
Chiar dacă ploaie nu dăduse Domnul încă pe Pământ,
Iar oameni să lucreze glia nu erau, doar din țărână
Se ridicau aburi de rouă, care udau pământul
Și toate plantele din el; pe-acestea toate le crease
Domnul

Chiar înainte de a fi Pământ, la fel ca toate plantele,
Mai înainte de a crește pe tulpina lor cea verde.

Și Dumnezeu văzu că și asta-i bine, și seară-a fost,
Și dimineață, iar zorii aduseră cu ei a treia zi.

Grăi din nou Atotputernicul:

«Să-apară aștri lucitori pe bolta Cerului, de ziuă, noaptea
s-o despartă

Și cu ele să se-nsemneze trecerea anilor, a zilelor
Și-a anotimpurilor! Și fie ca sălașul lor veșnic
Pe bolta Cerului să fie, Pământul să îl lumineze!»
Și astfel, Domnul a creat două mărețe astre, care

luminează

Și sunt de mare folosință omului, cel mare să domnească
ziua,

Iar noaptea, cel mai mic s-o cârmuiască. Și Domnul
Mai făcu și stelele, pe care tot pe bolta Cerului le așează,
Pământul să îl lumineze noaptea, lumina de-ntunerice

S-o despartă. De sus privind măreața sa lucrare

Domnul văzu că-i bine, căci dintre astrele cerești,

întâi închipuise din eterică plămadă Soarele,

Măreață sferă, la început nedând lumină;

Apoi făcu rotunda Lună și după-aceea Cerul îl broda

C-o multitudine de stele.

Luă din lumină cea mai mare parte și-o puse-n orbul
soarelui,

Făcut poros ca să primească și să absoarbă

Lumina cea lichidă și ferm ca să rețină

Mănunchiul tot de raze, palat luminii ei fiindu-i astăzi.

De-aici se-adapă și-alte astre cu lumină, în urna lor de
aur

Și tot aici planeta dimineții își aurește coarnea;

Sclipind, își înfrumusețează partea-nfățișare,

Chiar dacă de oameni fiind așa departe sunt văzute
micșorate.

La început, în răsăritul său, mărețul domn al zilei fu
văzut,

învăluind cu ale sale sclipitoare raze orizontul,

Cu bucurie începându-și drumul, prin Cer, către apus;

Dansau în fața sa Pleiadele și-Amurgul cenușiu,

O dulce atmosferă răspândind.

Luna, cea mai puțin strălucitoare, stând la apus de

Soare,

Era oglinda lui, împrumutând pe fața ei rotundă

Din iumina-i; căci nu avea nevoie de mai multă
Lumină-n timpul zilei, distanța să păstrând-o
Până la căderea nopții; atunci când rându-i vine
La est să strălucească, rotindu-se pe axa uriașă a
Cerului,

Domnia împărțindu-și cu mii și mii de alte stele,
Ce emisfera, cu strălucirea lor, o-mpodobeau.

Ornate pentru-ntâia oară aștrii luminoși,
Ce răsăreau și apuneau, o fericită seară și-o fericită
dimineață

încununară ziua a patra.

Și spuse Domnul: «Să nască apa ființe vii, pești și reptile
Și păsări deasupra Pământului să zboare, cu aripile
Larg pe bolta Cerului întinse!»

Și astfel Dumnezeu crea și marile balene și alte ființe vii,
Care târându-se, care cu generozitate apa populând-o
Cu soiul lor; făcu și-naripate păsări, de soiuri numeroase;
Văzând că-i bine, Dumnezeu, pe toate le binecuvânta
zicând:

«Să vă-nmulțiți, și mărilor, și lacurile, și râurile curgătoare
Să le umpleți! Iar păsările, să se-nmulțească pe
Pământ!»

îndată se-mpânzără apele cu pești și cu puiet,
în bancuri fără de număr, ce scânteiau sub valurile verzi
Cu solzii lor strălucitori. Aceștia, ori singuri, ori mai mulți,
Pasc pe pășunea lor. ce-s ierburile de mare,
Și rătăcesc prin peșteri de coral, sau saltă jucăuș,
în soare să-și arate veșmintele cu aur picurate;
Sau, în liniște în cochilia lor perlată, așteaptă hrană
umedă

Să prindă; sau, stând la pândă după stânci, așteaptă
Să-și atace prada. În liniște se joacă foca, delfinii sar

Ca arcurile-n apă; enormii pești greoi se scaldă în ocean.
 Stârnind furtuni; acolo, leviathanul, cea mai imensă
 Dintre creaturi, când doarme sau înoată, precum Un
 promontoriu
 Pare, sau ca un plutitor pământ; și-n branhiile sale
 El poate trage toată marea, pe care-apoi să o arunce
 înapoi;
 în vremea asta, în peșteri, pe maluri, sau în mlaști.
 Cloceau nenumărate ouă, care gingaș spărgându-le
 Ivără pui golași; curând de pene se acoperiră
 Și aripile gata le erau de zbor; se avântară în văzduh
 minunat,
 Disprețuind pământul, ce se zărea de printr-un nor;
 Iar vulturul și cocostârcul pe stânci sau pe vreun vârf de
 cedru
 Cuiubul și-l construiesc. Planează lin o parte dintre păsări,
 Iar altele, mai înțelepte, în stoluri zboară, de diferit
 forme,
 Zburând cu caravanele aeriene peste pământuri
 Și peste mări, cu aripa ajutându-se între ele;
 Așa își cârmuiește zborul, în fiecare an, cocorul cel pre-
 văzător,
 Purtat de vânturi în călătoria sa; iar aerul,
 De mii de pene vânturat, se-nvoldurează pe măsură
 trec.
 Din ram în ram, păsările cele mici cu tril plăcut
 înveseleau pădurea, zburând deasupra ei
 Cu aripile colorate, din zori și până-nseară;
 Abia atunci, cu toate cântarea își încheie; privighetoarea
 doar
 își cântă toată noaptea jalea. Iar altele, pe lac de ar
 Și râuri, își scaldă pieptul lor pufos: trec lebedele mândre

Cu gâtul arcuit, înveșmântate în două albe aripi,
Vâslind cu labele lor late; adesea, se ridică de pe răceala
apei

Și întinzându-și aripile, văzduhul îl brăzdează.
Iar alte păsări umblă pe pământ: cocoșul cel moțat,
Ce sparge liniștea din orele tăcute; și altul
Cu coada împodobită în ale curcubeului culori
Și ochi strălucitori ca niște stele.

Și astfel, apele fiind pline cu feluri de pești,
Iar cerul cu păsări de tot felul, sărbătorită fu
Și ziua cea de-a cincea, cu seara și cu dimineața ei.
A șasea zi, și cea din urmă a Creației, se petrecu
Din zori și până-n seară în sunetul armonios de harpă.

Și spuse Dumnezeu atunci:

«S-apară din Pământ ființe vii: și vite, și târătoare
Și sălbăticiuni!»

Pământul ascultă și de îndată, pântecul roditor deschise,
Și dete viață la nenumărate vietăți, perfecte
Cu mădulele crescute gata. Sălbăticiunile pădurii
Țâșniră din pământ precum din vizuina lor,
Din scorburi sau din văgăuni sau din tufișuri,
În care se ascund în pădure; perechi, perechi
Răsăreau dintre copaci, iar vitele, din câmpuri și pășuni,
Care răzlețe, care în turme numeroase răsărite.

Vițeei apăreau din bulgări de țărână, sau chiar
Un leu roșcat vedeai, pe jumătate, cu ghiarele trăgând
Să-și scoată partea din-napoi afară, țâșnind apoi
Ca și scăpat din lanțuri și scuturându-și mândra coamă.
Ghepardul, tigru, pardosul și sobolul ieșiră din pământ
Așa cum cârțița o face, în jurul ei țărâna azvârlind-o;
Și cerbul mândru, capul rămuros din glie saltă;
Iar Behemot, cel mai imens dintre-ai pământului urmași,

Cu mare greutate își scoase din țărână enormul trup.
 Și răsăriră oile lănoase precum iarba; și caii mărilor;
 Și crocodilii rămaseră nehotărâți între pământ și mare.
 Apoi pământul se umplu de târâtoare, de viermi și de
 insecte,

Ce-și fluturau mai firavele aripi, cu trupurile lor mărunte
 Zugrăvite cu puncte purpurii sau aurii
 Și azurii și verzi, mândrie verii aducându-i;
 Iar altele, asemeni unei linii, își târau prelungul trup,
 Lăsând în urma lor, pământului, lucioasă urmă.
 Dar nu sunt nici acestea cele mai mici făpturi ale Naturii;
 Unele, din neamul șarpelui, aveau lungimi nemaivăzute
 Și își strângeau inelele șerpești, având chiar aripi adău-
 gate.

Prima dintre gângăanii era furnica strângătoare,
 Cu grijă pregătindu-și viitorul, în corpu-i mic
 Având o inimă prea mare; ea era poate o pildă a dreptății
 Și a egalității ce-ar fi trebuit să vină, suratele unindu-și
 în triburi populare; zumzăitoare apăru apo, albina,
 Ce își hrănește soțul, trântorul, cu miere din fagurii de
 ceară.

Mai sunt și altele, nenumărate, pe care tu le știi,
 Căci le-ai numit și n-are rost din nou să le repet.
 Necunoscut nu-ți e nici șarpele, cel mai viclan
 Din toate târâtoarele, adeseori nemăsurat de lung,
 Cu ochi de bronz și-n limbă cu otravă,
 Chiar dacă ție nu-ți face nici un rău și pașnic,
 Chemării tale se supune.

Acum strălucește Cerul în toată gloria lui,
 Rotindu-se după mișcarea Mâinii ce-ntâi i-a dat avânt;
 Bogat împodobit, zâmbea fermecător Pământul;
 Avea și apă, și aer și pământ, de păsări, pești și de jivine

Era din plin zburat și înotat, umblat, dar
Ziua cea de-a șasea nu se dădea sfârșită.
Ca ziua s-o desăvârșească era nevoie de o capodoperă:
O creatură diferită de cele cu patru picioare,
Cu rațiune înzestrată, putând statura dreaptă să și-o țină
Și cu seninătatea frunții să domnească peste viețuitoare
toate;

Mărinimia sa, asemeni Cerului să fie, dar el
Mereu să recunoască de unde binele coboară,
Cu sufletul, cu glasul și cu ochii pierduți în adorarea
Domnului suprem, ce l-a făcut stăpân peste mărețele
lucrări;

Astfel că Tatăl cel Atotputernic (căci unde nu se află el?)
îi spuse Fiului cu glas ce se-auzi:
«Și hai acum să facem Om după al nostru chip
și-asemănare,
Să stăpânească peste-a cerului și-a mării undă, pești și
viețuitoare,
Și peste animalele din câmpuri și peste tot Pământul
Și peste tot ce în țărână se târăște!»

Spunând acestea, pe tine te-a făcut, Adame,
Tu, Om, ce din țărână ești făcut, suflarea sfântă
Dându-ți viață; imagine a Lui tu ești,
Cu suflet viu; bărbat, El te-a creat pe tine,
Dar pe consoarta ta, femeie, ca rasa să v-o înmulțiți;
Și omenirea binecuvânta zicând:
«Fiți rodnici și înmulțiți-vă, Pământul să îl umpleți;
Domniți voi peste ai mării pești și peste păsările
Din văzduh și peste toate vietățile
Ce pe Pământ se mișcă!»

Căci tot ce-a fost creat nu purta încă nume
Și cum bine știi El te-a adus pe tine

În acest crâng fermecător, grădină, în care falnici pomi
 Domnul sădit-a, plăcuți vederii, dar și cu sățioase fructe;
 Cu dărnicie tot rodul lor gustos spre hrană
 Ție îți e dat; aici se află toate soiurile ce le întâlnești
 Și pe Pământ; dar nu ai voie să te-apropii
 De copacul cunoștinței, acela ce-ți arată binele și răul,
 Căci vei muri în ziua când vei gusta din el.
 Ai grijă și înfrână-ți bine pofta și nu lăsa păcatul
 Să te surprindă, urmat de însoțitoarea neagră:
 Moartea! Sfârșindu-și Dumnezeu lucrarea,
 Privi și a văzut că totu-i bine, astfel că seara
 Și iarăși dimineața sfârși acum prin ziua a șasea.
 Dar încă nu se termină de-a-'ntregul, până când,
 Terminându-și munca, Creatorul în Ceruri se întoarce,
 În înaltul său lăcaș. De-acolo să privească
 Această lume nouă, ce se adaugă împărăției sale,
 Și s-o admire cât e de minunată și cât de bine
 Se potrivește cu gândurile sale.
 În strigăte de bucurie sui la Ceruri și-n sunete
 De mii de harpe, armonios de îngeri fiind cântate.
 Pământul și cu Cerul răsunau (tu amintește-ți,
 Căci le-ai auzit), sunau și constelațiile și cerurile toate
 Și se opreau planetele să-asculte, în timp
 Ce lucitoarea pompă suia cu veselie.
 Cântau: «Deschideți-vă, porți eterne!
 Deschideți-vă, Ceruri! Voi porți cu viață,
 Lăsați să intre Creatorul, ce s-a întors magnific
 De la lucrarea lui, căci a creat în șase zile
 O-ntreagă Lume! De-acum, vă veți deschide
 Mult mai des, voi porți, căci Domnul,
 Adesea va cinsti pământul Oamenilor dreți,
 Mergând în ospetie; și adesea le va trimite

Mesageri înaripați, la ei să poarte voința sa divină!»
Așa cânta suita glorioasă urcând spre Cer.
Prin porțile ce larg se deschideau sclipind,
Fiul urca către eterna casă a Domnului;
Era un drum întins și larg, pavat cu stele
Și în loc de colb cu aur, asemeni stelelor ce tu
Pe cer le vezi, în galaxie, în calea cea de lapte,
Un disc întins pudrat cu stele.
Și iată, pe Pământ a șaptea seară cobora pe boltă,
Căci Soarele-apusese și acum din est amurgul răsărea,
Vestind venirea nopții. Și când, la sfântul munte,
Pe care tronul imperial al Dumnezeirii se afla,
Ajunse și Puterea Filială și se-așeză alături de-al său
Tată;
Căci nevăzut plecase să-ndeplinească lucrarea
poruncită,
Deși acolo rămăsese (așa o însușire are Omniprezența),
El, începutul și sfârșitul, al lucrurilor toate.
Și după munca sa, acum se odihni, sfințind
Și binecuvântând a șaptea zi, odihnei
După truda celor șase zile hărăzind-o.
Dar nu păstră o sfântă liniște, căci harpa
îi cântase neîncetat, la fel fluierul solemn,
Și orgile cu țevi melodioase; iar sunetele blânde
Din coarde sau din strunele de aur se împleteau
Cu voci din coruri; cădelnițe de aur fumegau,
Învăluind în nori plini de miresme preasfântul
Munte. Creația o cântau și toate ale sale șase zile:
«Măreață e lucrarea ta, lehova, și infinită e puterea ta!
Ce gând te poate măsura pe tine și care limbă ar putea
Să te descrie și mai mărit acum, decât atunci
Când te-ai întors din lupta ta cu îngerii căzuți?

În ziua aceea în tunete ți-ai arătat mărirea,
 Dar lucru mai măreț e să crezi decât să nimicești!
 Și cine poate oare pe tine, împărat Măreț,
 Să te întreacă, sau cine să-ți pună piedici?
 Cu ușurință ai înfrânt a spiritelor apostate
 Semeață încercare, când în zadar s-au sfătuit,
 Cum ție slava să ți-o micșoreze și să-ți fure
 Din credincioșii tăi adoratori! Acela ce încearcă
 Pe tine să te facă mai puțin mărit se întoarce
 Planu-i împotriva-i și reușește doar să scoată la lumină
 Puterea ta mai mare; iar tu i-ai folosit și răutatea
 Din ea și-ai transformat-o doar în bine.
 Priviți această lume, nou făurită! E un alt Cer,
 Nu prea departe așezat de Porțile Cerești,
 Făcut pe-o diafană limpezime, pe-o mare străvezie,
 Cu o-ntindere imensă, cu stele fără număr
 Și fiecare stea e poate o lume ce așteaptă să fie locuită!
 Printre acestea se află și sălașul Omului, Pământul,
 Pe care Oceanul îl înconjoară. Ferice de voi, oameni,
 Ferice de trei ori, voi fii ai oamenilor,
 De Domnul preasfințiți! Creați după asemănarea lui,
 El va făcut acolo să sălășluiți și veșnic să-l venerați;
 În schimb răsplata vă va fi marea lucrare
 Să i-o stăpâniți: pământul, marea și văzduhul,
 Și-apoi să vă-nmulțiți, creând o-ntreagă rasă
 De sfinți și drepti adoratori ai săi!
 Ferice de trei ori de Oameni, dacă norocul
 Și-l cunosc și dacă-n bine vor persevera!»
 Așa cântau aceștia și bolta Cerului suna
 De sfinte Aleluia și astfel se sărbători Sabatul.
 Dorința ți-am îndeplinit acum, Adame,
 Și ți-am răspuns, spunându-ți cum lumea

Și lucrurile toate-au început, și ceea ce
S-a săvârșit mai înainte ca tu să știi ceva,
Ca tu, la rândul tău să poți urmașilor să povestești.
Iar de mai cauți să înțelegi ceva ce nu întrece
Limitele omenești, tu spune, iar eu, de voi putea,
Voia ți-o voi îndeplini."

Cartea a VIII-a

Povestea-și terminase îngerul, dar în urechea lui Adam
Mai stăruia **de** vrajă plina-i voce, încât un timp
Crezu că-l mai aude încă și neclintit mai sta
Să îl asculte; apoi, ca dintr-un somn trezit,
Îi spuse recunoscător:

"**Ce** mulțumire ar fi de-ajuns și ce răsplată
Aș putea să-ți dau, tu, cronicar divin, ce setea de
cunoaștere

Așa măiastru mi-ai astâmpărat; și bunătate ai avut
Să-mi povestești aceste lucruri, ce altfel pentru mine
Ar fi fost **de** nepătruns, pe care minunându-mă le-am
ascultat,

Cu desfătare și cu preacinstirea cuvenită
Înaltului Atoatefăcător! Dar mai rămâne
O umbră de-ndoială, pe care numai tu o poți înlătura.
Privind creația asta minunată, această lume,
A Cerului și a Pământului, adună a lor întindere
Și-atunci Pământu-mi pare un punct, cât un grăunte,
Față de cereasca boltă, cu stelele-i nenumărate,
Ce se rotesc în spații neînțelese (așa cum dovedește
Distanța pân' la ele și zilnica întoarcere a lor),
Doar pentru a călăuzi lumina, în jurul petei cât un punct,
Ce e acest opac Pământ. Privesc și cuget câteodată

La cum Natura înțeleaptă putea să facă
Asemeni lucruri inegale, să zămislească
Atâtea corpuri nobile cerești, ca unul singur
De ele să se folosească; iar sferile să le oblige
În revoluții zilnice să se învârtă, în timp ce
Nemișcat să stea Pământul, chiar de acesta
Cu mult mai multă ușurință s-ar putea mișca.
Servit de ce-i mai nobil decât el, primește
Fără de mișcare căldura și lumina
Ca un tribut al goanei lui nemăsurate, pe care
Nici un număr nu o poate socoti."
Așa vorbi întâiul Om, părând prin toată înfățișarea lui
Că stă pierdut în cugetări înalte; de-acestea
Dându-și seama, Eva, de unde sta ferită de vedere,
Se ridică de grație atât de plină încât stârnea
În cel ce-i sta alături dorința s-o poftască să rămână.
Se ridică și merse printre fructe și ale sale flori,
Uitându-se, ca la copiii săi, la muguri și boboci;
Aceștia la venirea ei se desfăcură, și mângâiați
De mâna sa frumoasă mai bucuroși crescură.
Dar Eva nu plecase din pricină că nu-i plăceau
Acele 'nalte vorbe, sau fiindcă urechea ei nu ar fi fost în
stare
S-asculte asemenea mărețe lucruri; plăcerea asta
Și-o păstra, dorind ca singură să îl asculte pe Adam,
Când o să-i povestească, căci prefera ca soțul ei
Povestitor să fie în locul îngerului, ca întrebări
Să poată să îi pună. Știa ea bine că Adam
Ar fi amestecat orice-nteruperi de la povestire,
Cu multe conjugale mângâieri, căci de pe buza lui
Nu numai vorbele îi plăcea să soarbă.
O, asemenea perechi, unite strâns în dragoste

Și în onoare azi unde se mai întâlnesc?
Înainta cu mersu-i de zeiță și în jurul ei avea alaiul
Său de Grații, dorință săgetând în ochii orișicui,
Mai mult prezența ei făcându-i s-o dorească.
Răspunse Rafael acum la îndoiala lui Adam,
Cu ușurință și bunăvoință:
"Nu te-nvinovățesc că întrebi și cercetezi, căci Cerul
E ca o carte a lui Dumnezeu, ce-ți stă deschisă-n față,
Din care tu despre a sa lucrare minunată să citești,
Și să înveți despre ale sale anotimpuri, ore, zile, luni și
ani.
Pentru a face asta, nu are-nsemnătate dacă se mișcă
Cerul
Sau dacă e Pământul cel ce mișcă; tot restul
De oameni și de îngeri a fost ascuns cu-nțelepciune
De marele Arhitect, nevrând aceste taine
Să le afle aceia ce se cade mai degrabă să le admire.
Sau dacă vor misterul să-l dezlege, întreaga boltă
Cu a ei alcătuire, să și-o dispute i-a lăsat,
Să-și râdă apoi de ale lor păreri deșarte,
Atunci când vor începe Cerul să-l închipuiască
Și să socotească stelele. Cum ar shimba
Măreața-alcătuire! Cum ar clădi, cum ar desface!
Cum ar cuprinde sfera cu cercuri concentrice,
Excentrice, cu cicluri și cu epicicluri!
Ghicesc deja din felu-ți de gândire că tocmai tu,
Cel ce ești hărăzit să îți conduci urmașii, ai presupus
Că astrele mai mari și luminoase nu ar trebui
Pe cele mici să lumineze, la fel cum crezi că Cerul
Nu ar trebui să fugă, când stând nemișcat Pământul
El singur foloasele le trage; tu află mai întâi
Că mare și strălucitor nu-nseamnă mai presus

Prin însușiri. Și chiar dacă Pământul este atât de mic
Față de Cer și-așa puțin strălucitor, solide bunuri
Poate să conțină, mai multe chiar ca Soarele
Ce strălucește sterp și ale cărui însușiri
Asupra sa nu au efect, ci doar asupra roditorului Pământ.
Acolo, întâi primite, razele-i își capătă vigoarea,
Căci nu Pământului îi folosesc acești luminători,
Ci ție, al Pământului locuitor. Cât despre vastul
Circuit Ceresc, tu, lasă-l să-ți vorbească
Despre a Creatorului înaltă măreție, care-a creat
Hotar atât de-ntins, încât să știe Omul că locuiește
Pe un Pământ ce nu-i al lui: un edificiu mult prea întins
Ca Omul să îl poată umple, căci el trăiește
În strâmt sălaș, iar restul îl folosește Domnul
Așa cum crede el că-i bine. Iuțea tuturor acelor cercuri,
Chiar dacă sunt nenumărate, Puterii lui nemăsurate
S-o atribui, căci numai el le poate da substanțelor cu trup
Viteză ce-i aproape spirituală. Iar eu
Să nu crezi că-s încet, căci am pornit din Ceruri,
Acolo unde Dumnezeu sălășluiește, la ora dimineții
Și am ajuns în Eden către prânz; distanța
Pe care am parcurs-o n-o pot numi în cifre,
Îți spun acestea, admitând că poate fi mișcare-n Ceruri,
Ca să-ți arăt că nu-i adevărat ceea ce pe tine
Către îndoială te-a mișcat. Nu că aș afirma așa
Deși ție, ce locuiești Pământul, totul îți pare că se mișcă.
Domnul, necunoscute ca să-și țină căile
De-a Oamenilor minte, așa departe de Cer,
Pământu-a așezat, încât vederea omenească
De-ar fi încolo să privească, să se încurce
În lucruri prea înalte și din asta nimic să nu câștige.
Și ce-ar fi dacă Soarele este al Lumii centru

Și celelalte stele, de el atrase sau chiar de ele,
    Dansând în jurul lui mereu un cerc ar face?
Al lor traseu rătăcitor e ba-nalt, ba jos, apoi ascuns,
    Sau progresiv, sau retrograd, sau stând pe loc,
    în șase dintre ele tu văzând. Și ce-ar fi dacă
A șaptea dintre ele, Pământul, atât de fixă precum pare,
    Pe nesimțite s-ar mișca la trei impulsuri diferite?
Căci altfel, mai multor sfere mișcarea tu ar trebui
    s-atribui,
Contrar mișcate și înclinate; sau Soarele de muncă
    Să-l scutești, de goana zilnică a zilei și a nopții,
    Deasupra stelelor, fiind altfel invizibil;
Să crezi în asta n-ai avea nevoie dacă Pământul,
Priceput prin sine, ziua și-ar căuta-o călătorind prin est,
    Iar partea sa opusă să găsească noaptea,
Cât partea cealaltă e încă luminată de-ale sale raze.
    Ce-ar fi dacă lumina trimisă de Pământ
Prin a văzduhului întinsă străvezime pentru terestra Lună
    Ar fi precum o stea ce ziua iluminează,
    La fel cum Luna face noaptea cu Pământul?
Și ce-ar fi dacă e locuită Luna și are câmpuri?
    Iar petele ce ție-ți par că seamănă cu norii
    Pot fi chiar nori ce ploaie să producă,
Pământul să-l ajute să crească roade, spre hrana tuturor;
Și poate mai mulți Sori, de Lună însoțiți, tu vei descoperi,
Lumină dând, fie că-i bărbătească, fie că-i femeiască.
    Acele două sexe lumea o animează, ce poate
    Se găsește pe fiecare sferă. Așa un spațiu nesfârșit
    Natura a lăsat nelocuit de ființe vii, pustiu și sterp,
Făcut doar ca să strălucească, dar totuși să contribuie,
    Dând fiecărui corp ceresc o mică rază de lumină,
Pe care apoi departe s-o trimită, până pe sfera locuită

PARADISUL PIERDUT

Care luminează i-o răsfrânge înapoi. Aceste lucruri
Rămân de disputat, de sunt sau de nu sunt:
Dacă se-nalță Soarele, care domnește-n Ceruri,
Peste Pământ; sau de Pământul se ridică peste Soare;
Dacă din răsărit Soarele începe înflăcăratu-i drum
Sau dacă din apus, Pământul tăcut pornește,
Mișcându-se inofensiv pe osia lui moale,
În timp ce doarme liniștit, purtându-te cu el pe tine;
Tu mintea nu ți-o încărca cu lucruri ce îți sunt ascunse,
Ci lasă-le în grijă Dumnezeului de sus! Pe el slujește-l
Și de el să-ți fie teamă! Lasă-i în grijă Lui
Făpturile de pretutindeni, oriunde s-ar găsi acestea;
Tu bucură-te de ce îți este dat, de Paradis
Și de frumoasa Eva, căci prea înalt e pentru tine Cerul,
Să știi ce se petrece acolo! Tu fii umil și înțelept;
Gândește-te la ce pe tine te privește numai, la ființa ta;
Și nu visa la alte lumi, la creaturile care trăiesc acolo,
La starea ori condiția lor! Fii mulțumit c-atât de mult
Ți-a fost dezvăluit, nu doar despre Pământ,
Ci și despre înaltul Cer."

La care astfel îi răspunse Adam, cu îndoiala-i
spulberată:

"Dorința pe deplin tu mi-ai îndeplinit-o,
Cerească inteligență, tu, înger blând!

Tu limpezit-ai mintea-mi încâlcită și să trăiesc
Cât mai ușor m-ai învățat, dulceața vieții neîntrerupând-o
Cu gânduri complicate, când Domnul poruncit-a grijilor
Să stea departe de a noastră viață, să nu ne-mprovăreze,
Decât atunci când singuri le căutam prin gânduri
Rătăcind în van. Dar gândul sau închipuirea
În stare sunt la nesfârșit să rătăcească, până când
Înștiințate sau învățate din experiență, află

Că-nțelepciunea nu înseamnă cunoașterea de lucruri
 Ce nu le folosim, obscure și subtile, ci a cunoaște
 Tot ceea ce întâlnim în zilnica noastră viață;
 Tot ce e în plus e fum și goliciune, impertinență stearpă,
 Care ne face ca nepregătiți și neînvățați să ne apropiem
 De lucrurile care ne privesc. Astfel, din locul ăsta-nalt
 Să coborâm și să vorbim de lucruri ce ne sunt la
 îndemână;

Când, ca din întâmplare, s-ar putea ivi și întrebări,
 Ce nu sunt nelalocul lor, la care mă voi îndura
 Să îți răspund. Te-am auzit vorbind de ce a fost
 Mai înaintea amintirii mele; eu am să-ți spun acum
 Povestea mea, pe care tu probabil nu ai auzit-o;
 Căci ziua nu este încă sfârșită și vezi cât de subtil
 Încerc mereu să te rețin, poftindu-te să mă ascuți
 vorbind.

De parcă nu o spun, nădăjduind că îmi vei da răspuns,
 Căci, stând aici cu tine, mă cred în Ceruri!
 Dulceață pentru auzul meu e vorba ta, mai dulce
 Decât fructele de palmier, ce-astâmpără și foamea,
 Dar și setea după o zi de muncă, la ceasul dulce al
 odihnei.

Ele te satură și chiar de sunt plăcute, te umplu
 în curând prea mult, dar ale tale vorbe, de har divin
 pătrunse,
 în veci de-a lor dulceață nu mă satură."

La care, Rafael răspunse cu blândețea lui cerească:
 "Nu-ți este gura plină de vorbe lipsite de cuviință,
 Și nici de elocință, tu, Domn al oamenilor,
 Căci Dumnezeu din darurile sale, cu abundență a vărsat,
 Pe dinafară, cât și pe dinăuntru, tu fiind făcut
 După imaginea-i frumoasă. Tăcând sau cuvântând,

Ești însoțit de grație și frumusețe, în forme,
Cuvinte și mișcare; noi nu te credem mai prejos,
În Ceruri, decât pe al nostru slujitor tovarăș
De-aici de pe Pământ și cercetăm cu bucurie
Cărrile lui Dumnezeu cu oamenii,
Căci Domnul, noi vedem, te-a onorat cu dragoste
La fel de mare. Vorbește, deci, în continuare,
Căci eu, în ziua aceea, când te-ai născut, lipseam,
Plecat într-o călătorie întunecată, având poruncă
Să cobor în lad, în fruntea unei legiuni de îngeri,
Să văd dacă pe poarta lui nu iese vreun vrăjmaș
Sau vreo iscoadă, în timp ce Domnul se afla
În toiul muncii sale, ca nu cumva asemenea malefică
ieșire,
Să se amestece cu-nalta sa creație. Nu c-ar fi îndrăznit
Să plece fără voia lui, însă ne trimisese poruncile-i
De rege suveran să le transmitem și ascultare
Să primim îndată. Găsirăm repede și bine ferecate
Ale ladului cumplite porți; dar vreme lungă înainte să
ajungem
Spre noi venea un zgomot, altul decât sunetul
Stârnit de dansuri și de cântec, ci doar de chinuri
Și furie. Cu bucurie, ne-am întors pe a Luminii coastă
Mai înainte de seara de Sabat, așa cum ne suna
porunca.
Dar povestește tu întâi, căci o aștept, plăcându-mi
Ale tale vorbe, la fel ca ție ale mele."
Așa vorbi Puterea cea divină și astfel Tatăl omenirii
îi răspunse:
"E greu să spună Omul cum viața omenească a-nceput,
Căci cine-și știe începutul? M-a îndemnat dorința
De a mai sta de vorbă. Abia trezit din somn profund,

Pe ierburi moi m-am pomenit întins, scădat
 într-o sudoare îmbălsămată pe care Soarele
 Cu ale sale raze iute-o uscă. În sus, spre Ceruri
 Mi-am îndreptat apoi ochii ce rătăceau mirați
 Și am privit întinsa boltă, până când, printr-o mișcare
 iute,
 Instinctivă, în sus eu am țâșnit, ca năzuind către înalt,
 Și în picioare drept m-am ridicat. În jurul meu,
 Cu ochii am zărit: munți, văi, păduri umbroase
 Câmpuri însorite și ape ce cad murmurătoare;
 Printre acestea, creaturi cu viață, ce se mișcau, umblau,
 Zburau; pe ramuri păsări ciripeau și lucrurile toate
 în jurul meu păreau că râd; iar inima-mi era cuprinsă de
 fericire.

M-am cercetat apoi pe mine, privindu-mi mădularele pe
 rând,

Acum mergând, acum fugind, cu suple încheieturi,
 Mânat de o vigoare ce viață insufla.

Dar nu știam nici ce eram, nici unde, nici cauza
 Din care-am apărut. Am încercat apoi să și vorbesc
 Și limba s-a supus îndată și nume am început să dau
 La tot ce-n jurul meu zăream. «Tu, Soare spus-am eu
 Tu, astru splendid ce luminezi Pământul și-l faci
 Atât de proaspăt și-atât de vesel! Voi, Dealuri și Coline,
 Voi, Râuri și Păduri, Câmpii, voi ce trăiți și vă mișcați,
 Creaturi frumoase, spuneți de ați văzut cum am venit
 aici?

Cu siguranță nu prin mine însumi; atunci cu ajutorul
 Unui mare Creator, ce-i mai presus de toate
 în bunătate și-n putere. Voi spuneți cum să îl cunosc
 Și cum să-l preaslăvesc pe cel ce m-a făcut să mișc
 Și să trăiesc, să simt că sunt mai fericit decât

Mă pot gândi?» Strigând acestea, mă răzlețeam,
îndepărtându-mă de locul unde am respirat întâia oară
Și unde am privit lumina veselă. Văzând că nu primeam
răspuns,

M-am așezat, pe gânduri, în iarbă, înconjurat de umbră
Și-acolo mă învălui pentru întâia oară un dulce somn,
Ce puse stăpânire peste simțurile mele amorțite,
Deși atunci credeam că mă topeam în starea mea pri-
mară,

în care nu simțeam nimic; dar deodată, la cap îmi apăru

Un vis ce mă făcea să-mi imaginez că eram ființă

Și că trăiam. Divina-ntruchipare mi se părea

Că se apropie de mine și-mi zice:

«Te cheamă casa ta, Adame! Ridică-te,

Tu, primul dintre Oameni, întâiul Tată al lor,

Chemat de tine, vin să te călăuzesc prin astă

Grădină-a fericirii, ce ție hărăzită drept sălaș ți-a fost!»

Spunând acestea mă ridică luându-mă de mână

Și peste câmpuri, ape și văzduh plutind,

Mă duse până pe un munte-mpădurit,

Care avea în vârf o poieniță, împrejmută cu pomi aleși,

încât tot ce văzusem până atunci pe Pământ

Abia părea plăcut. Erau copacii încărcăți cu fructe

Ce îmi făceau cu ochiul, stârnind în mine

Neașteptată poftă de-a le culege și de-a mânca din ele.

Dar m-am trezit atunci și am descoperit că tot

Ce am văzut în vis stătea în fața mea, aievea;

Aici, aș fi început din nou să rătăcesc, dacă acela

Care pe munte mă călăuzise nu ar fi apărut dintre copaci,

Prezența sa divină făcându-și-o simțită.

M-am bucurat, dar am simțit și frică, și adorându-l

La picioarele-i m-am aruncat. Acesta ridicându-mă

Imi spuse cu blândețe: «Eu sunt acela
 Pe care tu îl cauți. Sunt autorul a tot ce vezi asupra ta,
 Sub tine și în jurul tău. Ție îți dau, al tău să fie Paradisul,
 Să-l îngrijești, iar roadele-i să-ți fie hrană;
 Din orice pom ce crește în grădină mănâncă
 După pofa inimii și nu te teme că hrana îți va lipsi;
 Dar nu te-apropia de pomul în care se găsește
 A binelui și-a răului știință, pom așezat de mine
 Alături de al Vieții Pom, drept chezașie a credinței
 Și a ascultării tale; eu te previn: ferește-te
 Să guști, căci altfel urmările vor fi amare,
 Iar ziua-n care vei mânca din el va fi și ziua morții
 Pentru tine! Tu încalcându-mi unica poruncă,
 Vei pierde starea ta de fericire, gonit într-o străină lume,
 A suferinței și a nefericirii.»

Aspru rosti porunca, ce încă îmi răsună în ureche,
 Deși alegerea îmi aparține să nu-i încalc voința;
 Dar, în curând, se-nsenină din nou înfățișarea lui
 Și se-ntoarse la menirea lui înaltă:
 «Nu doar hotarele astea minunate îți dăruiesc
 Ție și rasei tale, ci-ntreg Pământul;
 Voi stăpâniți-l, domnind peste viețuitoarele
 Care trăiesc aici, în mare sau în văzduh,
 Peste animale, pești și păsări! în fața ta eu le-am adus,
 Ca să primească nume de la tine și să-și arate
 Credința și supunerea; la fel să înțelegi și despre pești,
 Ce stau în casa lor de ape și n-au putut aici a fi chemați,
 Căci nu e cu puțință ca elementul să și-l schimbe.»
 Astfel vorbindu-l auzind, văzui cum animalele se
 apropiu

Tot două câte două, îngenunchind și gudurându-se
 Cu umilință. Pe toate le-am numit, văzându-le trecând

Și înțelegând natura lor, cu asemenea putere de cunoaștere
îmi înzestraseră Domnul mintea. Dar între aceste creaturi
Eu nu găseam pe una, care-mi părea că trebuie să
lipsească,
Și-atunci am întrebat întruchiparea cea Cerească:
«Pe tine cum să te numesc, căci tu ești mai presus
De aceste creaturi, dar și de oameni și chiar
De tot ce stă mai sus de ei? De nu te pot numi.
Cum oare voi putea să te ador, tu, Creator al ăstui
Univers
Și al binelui ce Omului i-ai hărăzit? Ca lui să-i fie bine
Atâtea lucruri cu mâna-ți generoasă lui i-ai dăruit,
Dar oare cu cine să împartă totul? Ce mulțumire
Poți avea, de unul singur bucurându-te de toate?»
Așa am cuvântat și-Ntruchiparea cea strălucitoare
Vorbi, pe față cu un zâmbet ce-o făcea să strălucească
Și mai tare: «Și ce numești singurătate?
Nu sunt Pământul și Văzduhul pline de creaturi cu viață,
Ce dacă tu le poruncești vin și se joacă-n fața ta?
Sau nu le știi tu limba, sau obiceiurile?
Și ele știu și judecata lor nu este de disprețuit.
Cu ele poți ca timpul să-ți petreci și lumea lor
Să le-o orânduiești; regatul tău e mare.»
Așa vorbi Stăpânul tuturor și a părut de parcă
Ar rosti poruncă; eu, cerându-i voie să vorbesc
Printr-o umilă rugă, i-am răspuns:
«Sper vorba mea jignire să nu-ți fie, tu, Creatorul meu,
A Cerului Divină putere, fii îngăduitor cu mine!
Nu m-ai făcut pe mine oare locțiitorul tău aici,
Și creaturile acestea inferioare mie m-ai pus să le
conduc?

Cum pot ființe inegale, toate să sălășluiască la un loc
 Și ce plăcere, și ce armonie poate-ntre ele să existe?
 Cum pot să-și dăruie și să primească același lucru,
 În proporție dreaptă, atunci când sunt deosebiri
 Și unul este veșnic mai presus de altul?
 Nici unul n-o să fie mulțumit și se vor sătura
 De această viață împreună! Tovărășia,
 De care eu vorbesc, pe care eu o caut, e una
 Ce cuprinde desfătări intelectuale, și acolo
 Omul și cu bruta nu se potrivesc. Eu cred că ar trebui
 Ca fiecare să se desfete cu cel din rasa lui,
 Adică leul cu leoaica, așa cum bine tu i-ai potrivit!
 Dar nu pot păsările cu animalele să se-nțeleagă,
 Sau cu peștii, la fel nici boul cu maimuța.»
 Și îmi răspunse la acestea fără supărare Atotputernicul:
 «Frumoasă fericire alături de aleși tovarăși văd că-ți
 dorești
 Adame! Și n-ai să guști nici-o plăcere atâta timp
 Cât vei fi singur, chiar dacă ești înconjurat de fericire.
 De starea mea, de mine, ce crezi tu?
 Ți par destul de fericit sau nu, eu care singur sunt
 În toată veșnicia? Căci eu nu am vreun seamăn,
 Cu-atât mai mult egal. Cu cine să vorbesc,
 De nu cu creaturile pe care le-am făcut
 Și care mie îmi sunt inferioare, mult mai prejos
 Decât sunt brutele de tine?»
 El vorba își sfârși, iar eu cu umilință am răspuns:
 «Gândirea omenească nu poate să pătrundă
 În înălțimea și-n adâncul eternelor tale căi,
 Tu, cel ce ești deasupra lucrurilor toate!
 Tu ești perfect prin tine însuși, nici un defect
 Nu pot găsi în tine; dar nu la fel și Omul.

Acesta doar treptat poate ajunge la desăvârșire,
Aceasta fiind și cauza din care își dorește
Să se-nsoțească cu ai săi semeni, să se ajute
între ei și alinare să-și ofere. Tu, care ești
Prin ființa-ți infinit, nu ai nevoie să te înmulțești,
Dar omul prin număr își poate face cunoscută
Ființa, și zămisbind un seamăn din alt seamăn,
Imaginea să-și înmulțească în nedesăvârșirea ei;
Acestea toate cer o dragoste împărtășită
Și o prietenie din cea mai dragă. Tu, chiar dacă
Ești singur în misterul tău, în compania ta
Ți-e cel mai bine, căci tu nu cauți cu nimeni să te
însoțești;

Și totuși, dacă asta ți-ai dori, poți să-ți ridici
Oricare dintre creaturi la o dorită înălțime de comunicare.

Dar eu nu pot să-ndrept spinarea acestor animale
Și nici nu pot să-mi găsesc plăcerea în obiceiurile lor.»
Astfel grăit-am eu cu îndrăzneala de libertate dăruită;
Și iată că aflasem înțelegere și Vocea cea Divină

Plină de blândețe îmi răspunse:

«Până acum, Adame, mi-a făcut plăcere,
La încercare să te pun, să aflu că știi destule despre ani-
male,

Pe care bine le-ai numit, dar tot la fel de bine
Te cunoști pe tine și liber spiritu-ți exprimi,
Făcându-mă să-mi văd în tine imaginea,
Ce nu e înfrățită cu a brutelor. A lor tovărășie
Nu-i potrivită pentru tine și drept motiv
Aveai să te dezici de ea; întotdeauna cugetul să îți
păstrezi!

Știam încă de dinainte ca tu să îmi vorbești
Că Omul nu este făcut să fie singur și nu doar compania

Animalelor ți-am hărăzit-o; te-am încercat doar
Să văd ce-ai crede tu că-i drept să fac spre mulțumirea
ta,

Iar ceea ce îți voi aduce-acum va fi pe placul tău,
Sunt sigur, căci este o ființă după asemănarea ta,
Ce-i potrivită să-ți fie ajutor, al doilea tău eu,
Exact cum sufletu-ți dorea.»

El vorba termina, sau eu nu am mai auzit nimic
Fiindu-mi omeneasca fire copleșită de lungă cuvântare
Ce o ținusem cu Puterea cea dumnezeiască.
Sleit de vlagă și căutând învigorare, m-am cufundat în
somm;

Natura astfel m-ajută și ochii mi-i închise,
Lăsând deschisă doar încăperea închipuirii mele,
Vederea mea lăuntrică, prin care, ca într-o transă,
Am crezut că văd, în locul în care mă aflam,
întruchiparea în fața căreia stătusem treaz.
Acesta aplecându-se, îmi luă o coastă din partea mea
cea stângă,

Cu sânge cald în ea; adâncă-i era rana, dar în curând
De carne se umplu și așa se vindecă; din coasta mea
El plămădi cu mâna lui o creatură, asemeni Omului,
Dar cu alt sex. Era frumoasă și plăcută, într-atât încât
Tot ce era frumos pe lume pălea în fața ei,
Tot farmecul părând că se strânsese-n ea;
Atunci în suflet mi-a pătruns dulceață nesimțită până
atunci

Și tot ce mă înconjura părea pătruns de frumusețea ei:
De al iubirii spirit. Ea dispăru și-n întuneric mă lăsă;
Eu m-am trezit ca s-o găsesc sau dac-ar fi pierdută,
S-o plâng în veci, alte plăceri nemaigustând.
Când începusem să îmi pierd speranța,

În depărtare o văzui, întocmai ca în visul meu,
Purtând podoabe tot ce e mai frumos din Cer
Și de pe Pământ; ea se-ndrepta spre mine
Călăuzită de cerescul Creator, prin vocea lui.
Și cunoștea sfințenia căsniciei și riturile maritale.
Grație avea în umblet, iar cerul tot găseai în ochii ei
Și orice gest era mișcat de dragoste și demnitate.

Eu, copleșit de bucurie, am strigat:

«O, Doamne, cuvântul tu ți-ai împlinit, iar mie

Mi-ai dăruit ce am visat, tu darnic Creator

A tot ce e frumos! Dăruie acesta, dintre toate

Pe care mi le-ai dat, cel mai de seamă este!

Alături am acum un trup la fel cu trupul meu;

Femeie-i numele și din Bărbat se trage!

De aceea, el își va părăsi părinții și unindu-se cu soața

Vor fi un trup, o inimă, un suflet amândoi!»

Acestea ea mă auzi vorbind și chiar dacă în chip divin

A fost adusă, totuși știa care îi sunt virtuțile:

Inocența și modestia-i feciorelnică, știind și că acestea

Se cereau a fi implorate, nicidecum nedăruindu-se

necăutat;

Și nu trebuia nici prea obraznică să fie, căci

Stând sfioasă, era cu-atât mai mult dorită;

Sau, spre a spune totul, Natura însăși, în care nu există

Gândul la păcat, îi dăruie un astfel glas, o înzestra

Astfel încât, văzându-mă, spre mine-și întoarse capul.

Eu am urmat-o; ea-mi cunoscuse onoarea

Și cu-ndatoritoare măreție fu de acord

Cu ce eu încercam să o conving. Și am condus-o

Către umbrarul nupțial, îmbujorată precum aurora.

Tot Cerul și constelațiile fericite au revărsat

Asupra noastră lumina lor cea mai aleasă;

Părea Pământul că vrea să ne felicite, o dată cu colinele
 Din jur; se bucurau și păsările, iar vântul
 Sărbătorea, învăluind în adieri pădurea; purtau
 Pe aripile lor mirese din tufișuri parfumate,
 Pe care peste noi le răspândeau, până când
 A nopții iubitoare pasăre ne înălță un cânt de nuntă,
 Cerând Luceafărului Noptii s-aprindă iute
 Pe boltă o lumină în cinstea cununiei.
 Astfel ți-am povestit întreaga-mi stare și am ajuns
 Să îți descriu întreaga sumă a fericirilor lumești,
 De care eu mă bucur; mărturisesc că toate lucrurile-mi
 fac plăcere,
 Dar, chiar de gust sau nu din ele, în minte
 Nu-mi provoacă nici o dorință de nestăpânit;
 Mă refeream la bunătăți sortite gustului, mirosului
 Sau văzului, adică fructe, flori sau ierburi,
 Plimbări sau ciripit de păsări. Însă aici,
 Privesc cuprins de patimă și-ating; fiorul pasiunii
 Aici eu l-am simțit întâia oară!
 În fața celorlalte frumuseți rămân de neclintit
 Și superior, sunt slab numai în fața farmecului
 Frumuseții. Natura poate a greșit cu mine
 Și mi-a lăsat o parte care e mai slabă atunci
 Când trebuie acestui lucru să îi țină piept;
 Sau poate că din mine s-a desprins prea mare parte,
 Atunci când coasta mi-a fost scoasă,
 Cu siguranță însă podoabe-n jur a risipit
 Desăvârșind-o în exterior și poate mai puțin
 Pe dinăuntru. Eu înțeleg prea bine că
 După al Naturii scop întâi ea este prin minte
 Și prin însușiri lăuntrice inferioară înfățișării ei,
 Asemănându-se mult mai puțin cu cel

Ce după a lui imagine ne-a făurit; mai slabă e în ea
A dominării trăsătură asupra celorlalte creaturi.

Și totuși când de ea mă apropii, îmi pare
Frumusețea ei atât de absolută, completă prin ea însăși,
Și-mi pare că se cunoaște atât de bine încât
Ce vrea să facă sau să spună îmi pare înțelept și mie,
Mai virtuos, mai bun și mai discret; orice
Știință mai înaltă îmi pare inferioară în fața ei;
Vorbind cu ea înțelepciunea își pierde din valoare
Și-mi pare că arată precum Nebunia; Puterea
Și cu Rațiunea o urmează, de parcă ea ar fi prima
creată,

Și nu făcută mai târziu întâmplător; și toate însușirile
Să le sfârșesc; Noblețea și măreția minții
în frumusețea ei sălășluiesc, creând în juru-i
îndemn către cinstire, dar și teamă, așa cum face
Și o strajă îngerească."

La care îngerul răspunse cu sprâncenele-ncruntate:

"Nu acuza Natura, căci partea ei ea și-a făcut-o!
Tu fă-ți-o pe a ta! Tu fii încrezător că-nțelepciunea
Nu te va părăsi, dar tu de ea să nu te lepezi,
Căci vei avea nevoie atunci când pui prea mare preț
Pe lucrurile mai de rând, așa cum singur ți-ai dat seama.
Căci ce admiri tu și ce atât de tare te impresionează?
Doar o fațadă? Frumoasă, nu e îndoială și vrednică
De mângâierea ta, de-a ta iubire și de cinstire,
Dar nu și de a ta supunere; măsoară tu pe ea cu tine
Și-apoi te socotește, căci câteodată nimic nu-i mai
folositor

Decât mândria cea de sine, întemeiată pe justete
Și pe adevăr și mânuită cu pricepere.

Cu cât cunoști mai bine meșteșugu'-acesta,

Și ea te va cunoaște drept stăpân și vieții zilnice
 înfățișarea ei îți va supune. Ea este atât de-mpodobită
 Doar ca să-ți placă ție și mai mult și cu onoare
 Tovarășa de viață să-ți iubești; ea vede
 Când înțelepciunea nu-ți este la fel de vie.
 Și dacă pipăitul este simțul prin care omenirea
 se-nmulțește
 Și care ție-ți pare o încântare de cealaltă mai presus,
 Gândește-te c-același simț îl au și animalele;
 Și n-ar fi fost dezvăluit la toate, făcându-se comun,
 Dacă în el nu ar fi existat ceva ce să subjuge
 Și omenescul suflet, sădind în el cumplită pasiune.
 Tot ce găsești atrăgător și rațional în compania unei
 femei
 lubește întotdeauna; iubirea face bine, dar pasiunea nu,
 Căci dragostea adevărată nu constă în asta.
 Iubirea gândurile-ți rafinează, iar inima ți-o face
 Și mai mare; acolo are loc și rațiunea,
 Căci este scara pe care urci spre dragostea cerească
 Și nu te-neci în patimile cărnii. Din cauza aceasta,
 Nu ți-ai aflat consoarta printre dobitoace."
 Adam răspunse la acestea, pe jumătate rușinat:
 "Nici prea frumoasa ei înfățișare, nici faptul procreării
 Ce e comun la toate soiurile de viețuitoare
 (Chiar dacă patului de nuntă mistere
 Mult mai mari atribuisem), nu mă încântă atât de mult
 La soața mea, ca grația din gesturile sale,
 Bunăcuviința care zilnic se desprinde din ale sale vorbe,
 Ce sunt cu dragoste-mpletite; și dulcea ei supunere
 Ce-arată neprefăcută că amândoi suntem o minte și un
 suflet;
 Mai multă armonie poți găsi între doi soți

Decât în nota care mângâie melodios urechea.
Dar nu sunt subjugat de-acestea, ci îți dezvălui
Doar ce în suflet simt, dar fără-a fi înfrânt;
Mă întâlnesc de multe ori cu lucruri ce prin simțuri
îmi sunt reprezentate și totuși liber,
Aleg ce mie mi se pare că-i mai bine.
Tu Dragostea nu mi-o găsești drept vină, căci spui
Că te ridică către Ceruri și-ți este drum și călăuză,
îngăduie-mi atunci să te întreb: «Au nu iubesc
Și Spiritele și cum iubirea ele și-o arată?
Doar prin priviri? Sau își împreunează strălucirea
Doar prin închipuite-atingeri?»
La care îngerul răspunse cu un zâmbet
Ce-i colora obrajii într-un roz trandafiriu,
Chiar nuanța Dragostei:
"Să-ți fie de ajuns să știi că suntem fericiți
Și fără de iubire nici fericirea nu există!
Plăcerea pură ce tu o simți în corp (căci pur
Ai fost creat) noi o trăim prin eminentă;
Și nu găsim obstacole nici în membrane, încheieturi,
Sau membre, ce piedici pentru oameni sunt;
Când Spiritele se îmbrățișează sunt mai ușoare
Decât aerul ce se-ntâlnește cu alt aer, unind
Substanțe pure, fără a fi nevoie de alte obiceiuri
Ca și atunci când trup cu trup se întâlnește
Și sufletul se contopește c-un alt suflet.
Dar nu mai pot să zăbovesc căci Soarele se îndreaptă
Către Insulele Verzi ale Hesperiei și acesta
Este semnul meu să plec. Fii tare, trăiește fericit,
Iubește! Dar mai întâi arată-i Lui iubirea,
Cinstește-L și ascultă dreapta Lui poruncă!
Ferește-te ca pasiunea, judecata să-ți îndemne

Către fapte, pe care altfel libera-ți voință nicicând

Nu le-ar primi. În tine stă fericirea sau durerea

A tuturor ce vor urma. Fii prevenit!

De reușita ta ne-om bucura cu toții, noi

Cei binecuvântați; de-a ta voință liberă și judecată

Atârnă dacă vei cădea sau vei rămâne-n Rai.

Perfect făcut pe dinăuntru, să nu ceri ajutor

La cei de dinafară! Alungă de la tine orice ispită

De neascultare."

Spunând acestea se ridică, iar Adam, urmându-l,

Îl binecuvânta: "De trebuie să pleci tu du-te,

Oaspete ceresc, eteric mesager, trimis

De cel a cărui bunătate noi o preamărim!

Plăcută cunoștința ta mi-a fost, iar amintirea

Mă va onora mereu. Prietenos mereu

Cu omenirea tu să fii și să te-ntorci ades!"

Așa se despărțiră; din umbra deasă

Îngerul se ridică la Ceruri și spre sălașul său

Porni Adam.

Cartea a IX-a

Trecut e timpul când Omul îi avea drept oaspeți
Pe Dumnezeu sau îngeri și stând de vorbă împreună,
Blânzi, îngăduitori, ca niște vechi prieteni,
Un rustic prânz cu-acesta împărțeau; și-i permiteau
În vorbe de scuzat să se cufunde, fără a-i găsi apoi de
vină.

Acum mi-e teamă că trebui-va ia întâmplări mai tragice
Să trec: trădare ticăloasă, neascultare și neîncredere
Din partea Omului; din partea Cerului, acum îndepărtat:
Dezgust, dezamăgire, mânie și pedeapsă dreaptă,
Ce-aduseră în lumea asta, acum o lume a durerii:
Păcatul și a sa umbră Moartea, și-a Morții mesageră,
Nenorocirea! Ce tristă depanare! Și totuși
Istoria nu-i mai puțin, ci chiar mai mult eroică
Decât mânia cumplitului Achile, care își fugări dușmanii
De trei ori împrejurul Troiei; sau de furia acelu Turnus
Cu care s-a luptat pentru Lavinia, cea nemăritată;
Sau supărarea lui Neptun sau a lunonei,
Care atâta vreme pe greci i-a zăpăcit, ca și
Pe al Cytheriei fiu. Doar eu dacă-aș primi
Har potrivit de povestire, de la cereasca-mi protectoare,
Ce vine noaptea, nechemată, în somn dictându-mi versul
Sau mi-l inspiră pe cel ce negândit e încă.

Aceste îndelung gândite întâmplări
Și mai târziu doar începute, mi le-am imaginat
întâi în chip de cânt eroic; Natura însă
Nu mi-a dăruit îndemânarea de-a descrie lupte,
Atunci fiind socotite drept unicul, eroic subiect
Ce merita să fie zugrăvit: cu măiestrie să diseci
Prin lungi și-obositoare lupte fabuloase
Pe cavalerii cei închipuiți (rămâne-n versuri necântată
Eroica, martirica răbdare!); sau să descrii întreceri
Și jocuri, zale mășăluind și scuturi cu blazoane,
Găтели și armăsari, harnașamente cu zorzoane
Și mândrii cavaleri ce se îndreaptă spre turniruri,
Apoi ospete, servite în saloane fastuoase
De către majordomi. Dar nu îndemânarea
Să descrie cu zorzoane e ceea ce, pe drept,
Dă faimă poemului sau celui care-l scrie!
Fiind nepriceput în arta asta și nici nevrând să o învăț,
Un subiect mult mai înalt mie-mi rămâne,
Destul de important prin sine însuși
Ca să-mi ridice numele, doar dacă-un secol prea târziu,
Răceala anilor nu mi-o îngreuna al aripii avânt;
Și ar putea, de-ar fi al meu poemul,
Și nu al muzei, ce noaptea mi-l aduce ia ureche.
Apușe Soarele, fiind înghițit de orizont
Și după el urmă și a lui Hesper stea,
Ce are-nsărcinarea s-aducă pe Pământ amurgul
Și care pentr-o clipă desparte ziua de veninda noapte.
Apoi, al nopții emisfer învăluie Pământul, jur-împrejur,
De-a lungul orizontului; atunci Satan,
Ce părăsise Edenul, amenințat de Gabriel,
Mult mai desăvârșit în răutate și-n ale lui malefice intenții,
Pe Om vrând să-l nimicească, se-ntoarse fără frică,

După ce Pământul îl înconjurase; cu precauție
Se ferea de ziuă, până când Uriel, regentul Soarelui,
Intrarea sa în Eden îi descoperise, dând veste
Heruvimilor ce îl păzeau; de-acolo fu gonit
Și de mânie plin, călători prin întuneric vreo șapte nopți;
Înconjură de trei ori linia echinoctială,
De patru ori încrucișându-se cu carul nopții,
Trecând din pol în pol; se-ntoarse în a opta noapte
Și după coasta ce stătea în fața porții Raiului,
Ferit de ochii Heruvimilor, găsi o trecere necunoscută.
Acolo se afla un loc, ce astăzi nu mai este,
Căci l-a schimbat nu timpul, ci păcatul,
Acolo unde Tigru, la piciorul Paradisului,
Se revărsa într-o adâncă groapă săpată sub pământ
Și-apoi o parte țâșnea ca o fântână lângă Copacul Vieții,
În acest râu se cufundă Satan și tot din el
leși afară, învăluit în păclă; apoi își căută un loc
Unde să se ascundă; în mare căutase și pe uscat,
Din Eden și până-n țărmlu pontic, din Meotis
Și pân' la râul Ob; în jos către Antarctica;
Zburase în lungime, din vest, de la Oronte
Către oceanul mărginit la Darien și de acolo
Până pe tărâmul pe care curge Gangele și Indul.
Astfel înconjurase globul, cu amănunțime cercetând
Să vadă care creatură mai bine poate să-i servească
În planul său murdar; și îl găsi pe Șarpe,
Cel mai șiret din toate animalele de pe Pământ.
Pe acesta îl alese după gândire multă,
Ca fiind mai potrivit pentru înșelăciune
Și îi găsi și vasul potrivit, unde intrând
Să poată să-și ascundă intențiile întunecate
Chiar de privirea cea mai ascuțită;

Căci nimeni n-ar fi bănuit nimic la șarpele viclean,
 Căci se născuse plin de istețime și șiretenie;
 Aceste însușiri, la alte animale observate,
 S-ar fi crezut că-n ele au intrat puteri drăcești,
 Ce mintea mai presus de-a bestiilor le-o fac.
 Așa se hotărî Satan, dar înainte furia

Astfel și-o vărsă:

"O tu, Pământ, ce mult cu Cerul te asemeni,
 De nu ești tu preferat de Dumnezeu,
 Căci cum un lucru inferior, el ar putea crea
 După acela mult mai bun? Rai pământesc,
 În jurul căruia dansează-n roată mai multe Raiuri,
 Ce-și poartă lampadarele strălucitoare, luminează în lumină,
 Doar ție să îți folosească și-n tine parcă toate
 Razele își strâng cu prețioasa, sfânta lor înrăurire!
 Așa cum Dumnezeu în Ceruri este centrul
 Și totuși el există peste tot, la fel și ție, ce ești centru,
 Lumina toate astrele ți-o dăruiesc; în tine, nu în ele,
 Virtutea lor produce ierburi, plante și naște creaturi
 însuflețite,
 A căror existență treptat evoluează, în trup înalt și
 rațiune,
 Acestea toate găsindu-se în Om. Cu ce plăcere,
 Pământule, te-aș fi înconjurat, de-aș fi putut găsi
 Vreo bucurie-n asta; întinsă alternanță de munți,
 De văi, păduri, câmpii și râuri; când e uscat,
 Când dai de mare, cu țărături pline de păduri încoronate,
 Cu stânci și văgăuni și peșteri! Dar în nici una
 Nu pot ascunzătoare să-mi găsesc!
 Cu cât în juru-mi văd plăceri, cu-atât pe dinăuntru
 Mă roade și mai tare chinul, de parc-aș fi
 Lăcaș afurisit a tot ce se respinge; tot binele

În mine se transformă în otravă și-n Ceruri
Mi-ar deveni mai proastă starea. Dar nici aici
Și nici în Cer nu-mi caut eu sălașul, decât de aș putea să
fiu.

Al Cerurilor eu stăpân; nu sper ca prin ce caut
Nefericire-mi să se schimbe, ci vreau ca alții
La fel cu mine să devină, chiar dacă asta osânda
Și mai rea mi-ar face-o. Căci gândurile mele zbuciumate
Doar în distrugere liniștea și-ar regăsi.

Dacă l-aș nimici sau l-aș convinge să facă ceea ce
Pierzania i-ar aduce, aceste lucruri, ce pentru el au fost
create,

Vor dispărea cu el o dată, căci sunt legați în fericire,

Dar și-n nenorocire; fie atunci nenorocirea
Și nimicirea să domnească! A mea să fie gloria
Printre-ale Infernului Puteri, c-am reușit să stric,
Doar într-o zi, tot ce Atotputernicul a făurit în șase!
Și cine știe câtă vreme înainte plănuse? Dar poate
Nu de mai demult decât atunci, când eu
Eliberat-am într-o noapte o jumătate din oastea-i
îngerească,

Mult mai subțiri lăsându-i rândurile de admiratori.

El, ca să se răzbune și ca să-și întregească
împușinata oaste, fie că îi pierise harul ca îngeri să
creeze

(De sunt de el într-adevăr creați), ori doar spre a sădi
în noi mai multă ciudă, s-a hotărât să ne înlocuiască
Cu ființa asta plămădită din țărână, pe care-a ridicat-o,
înzestrând-o cu rămășițele cerești, probabil

Ale noastre rămășițe. Ce-a hotărât a și înfăptuit:
El l-a făcut pe Om și pentru el a făurit așa măreață lume,
Pământul drept sălaș i-a hărăzit, pe el punându-l domn;

O, ce nedemnitate! A pus în slujba Omului
 înaripații îngeri și gârzi ale Luminii a trimis
 Să îl păzească! De vigilența lor mă tem
 Și ca să le înșel vederea, m-ascund în ceața
 Miezului de noapte și-n aburi, pitindu-mă
 în fiecă tufiș, acolo unde pe șarpe l-aș putea găsi;
 în pliurile sale încâlcite m-ar putea ascunde,
 O dată cu-ntunecatele urzeli ce-aduc cu mine.
 Cumplită decădere! Eu, ce odată mă luptam
 Cu Dumnezeii, vrând tronul cel înalt să-l cuceresc,
 Acum sunt nevoit să intru într-o târâtoare
 Și-amestecat cu murdăria-i de jivină,
 Esența pură să mi-o încarnez, să îl transform în brută
 Pe cel care visa la culmile divinității!
 Dar până unde va trebui să mai cobor de dragul
 Ambiției și-al răzbunării? Cine aspiră spre înalturi,
 E nevoit să se coboare la fel de mult
 Cât gândul i-a zburat de sus; silit, ori mai curând,
 Ori mai târziu, să facă cele mai respingătoare lucruri!
 Chiar dacă la-nceput e dulce răzbunarea,
 Apoi devine-amară și-asupra ei însăși se revarsă!
 Așa să fie, puțin îmi pasă, doar lovitura
 Să izbească-n plin! Cum nu pot să țintesc atât de sus,
 Lovesc în cel ce îmi stârnește pizma,
 în noul favorit al Cerului, în omul cel de lut,
 Al ciudei fiu, pe care Creatorul din țărână l-a făcut,
 Pentru ca-n noi invidia s-o trezească. Atunci
 Și noi, prin ură și prin ciudă, îl vom răsplăti!"
 Spunând acestea, porni târându-se prin fiecă tufiș,
 Uscat sau umed, ca ceața cea din miez de noapte,
 Pe șarpe să îl afle. Și îl găsi curând, dormind adânc
 în labirintu'-ncolăcirii sale, cu capul plin de șiretenii

Stând în mijloc; încă nu se ascundea în umbră
Sau în gropi de groază, căci vină nu avea,
Ca să se teamă; dormea în iarbă de nimenea temut
La fel cum el nu se temea de nimeni,
În gură Diavolu-i intră și puse stăpânire
Pe firea sa de brută, în cap și-n inimă
Inteligență îi sădi curând; dar somnul nu i-l întrerupse
Căci aștepta venirea zorilor. Acum, când strălucirea sacră
Rouă împrăștia pe florile din Eden, ce-și răspândeau
Parfumul matinal, când toate ființele ce au în ele
răsuflare,

De pe-al Pământului altar slăvesc în liniște pe Creator
Și nările își umplu cu mirosuri binecuvântate,
Veni perechea omenească și își alătură rugile de slavă,
La corul de viețuitoare fără glas. Apoi, se bucurară
De aerul înmiresmat al dimineții și hotărâră
Cum munca zilei mai bine să-și împartă, căci
Depășea cu mult puterea lor de muncă, având de îngrijit
O astfel de grădină largă. Și astfel Eva către soțul ei grăi:
"Adam, putem munci mereu ca să-nfrumusețăm
Grădina asta, plante să-ngrijim, ierburi și flori,
Și e plăcută munca care ne-a fost dată,
Dar până mâini mai multe nu ne-or ajuta,
Sub truda noastră și mai multă muncă se arată,
Căci toate cresc fără oprire; ce ziua noi tăiem,
Că-i de prisos, proptim, legăm sau rânduim
Și-apoi vedem cum peste-o zi sau două,
Crescând, înclină spre sălbăticie. Hai, să ne sfătuim,
Sau dacă vrei, ascultă ce am eu în minte:
Munca, eu zic, că ar trebui să ne-o împărțim în două;
Tu du-te la întâmplare sau unde nevoia e mai arzătoare,
Ba caprifoiul în frunzar să-l așezi, ba iedera

Să o ajuți să se ridice; iar eu pașii purtându-mi
 Printre trandafirii cu mirt amestecați,
 Găsi-voi până la amiază cum să-i îndrept.
 Căci de lucrăm atât de-aproape unul de celălalt,
 În fiecare zi, nu-i de mirare dacă un surâs
 Sau un nou lucru la vorbă ne îndeamnă,
 Întrerupându-ne din munca zilnică
 Și astfel micșorând-o, chiar dacă e devreme începută
 Și astfel, necăștigată, ora prânzului ne vine
 Prea devreme?" La care Adam răspunse cu blândețe:
 "O, Eva mea, tu singură a mea tovarășă,
 Tu ce ești mai presus de toate creaturile
 Care ne înconjoară! Tu gândul ți-ai muncit
 Cum am putea mai bine să împlinim lucrarea
 Cu care Dumnezeu ne-a însărcinat. Tu meriți laude,
 Căci nu e înșușire mai de seamă într-o femeie
 Decât să se-ngrijească de bunăstarea casei ei
 Și soțul bine să și-l sfătuiască. Dar totuși,
 Nu cred că atât de aspru Domnul munca ne-a impus-o,
 Încât să nu putem avea momente de odihnă,
 Sau vorbe să schimbăm, căci ele-s hrana minții;
 Sau dulci priviri și dulci surâsuri, căci și acestea
 Tot din rațiune se revarsă, căci brutele
 De ele nu au parte; aceasta-i hrana dragostei.
 Iar dragostea nu-i cel mai josnic țel al vieții noastre,
 Căci El nu ne-a făcut pentru istovitoare trudă,
 Ci să ne bucurăm, dar cu plăcere ce cu rațiunea
 Se întrepătrunde. Să nu te îndoiești că dacă mâinile
 În muncă le unim, putem sălbăția departe să o ținem,
 Atât cât să putem umbla până când mâini mai tinere
 Ne vor veni în ajutor. Dar dacă ție vorba noastră
 Prea multă ți se pare, c-o scurtă despărțire

M-aș învoi, căci uneori singurătatea este
Cea mai plăcută companie și-o scurtă despărțire
Te împinge la o-ntoarcere mai dulce.
Dar alte îndoieli mă-ncearcă, mă tem ca ceva rău
Să nu ți se întâmple, departe fiind de mine;
Tu știi doar că fost-am preveniți că un dușman,
De răutate plin, ne pizmuiește fericirea
Și plănuiește durere și rușine asupra noastră
Să aducă. De undeva de-aproape, fără îndoială
Ne privește, cu lacomă dorință, sperând ca să găsească
Ceva ce planului său mișel să folosească,
De ne va prinde despărțiți; de suntem amândoi
Nu are șanse să ne ispitească, căci putem
Să ne sărim într-ajutor; urzeala sa cea mai de seamă
E să ne facă să ne-ndepărtăm de Dumnezeu
Sau să ne strice iubirea noastră conjugală,
Căci nici una dintre-ale noastre bucurii
Nu-i stârnește mai mult pizma decât iubirea.
Aceasta sau poate chiar mai rău el plănuiește
Și-atunci, e mult mai bine să nu te-ndepărtezi
De coasta ce ți-a dat ființă, ce adăpost îți e și ocrotire.
Soția, pândită de primejdii sau de necinste,
E cel mai sigur lângă bărbat să stea, căci el
O protejează și împreună îndură orice rău."
La care Eva, cu maiestatea-i pură,
Ca o femeie iubitoare, ce se întâlnește
Cu puțină duritate, cu mină serioasă,
Dar totuși cu blândețe, îi răspunse:
"Tu, fiu al Cerului și al Pământului și al întreg
Pământului stăpân! Că astfel de dușman avem,
Ce caută să ne distrugă, eu de la tine am aflat
Și de la îngerul, care se pregătea să plece,

Căci dintr-un colț umbros l-am auzit,
 în timp ce mă-ntorceam să văd cum florile
 Se-nchid în fapt de seară. Dar nu mă-așteptam
 Să văd că-mi pui la îndoială tăria de-a rezista ispitei,
 în fața ta și a lui Dumnezeu, doar pentru că
 La încercare vrea să ne supună un dușman.
 De violența sa tu nu te temi, căci noi durerea
 N-o putem simți și moartea e de noi străină;
 De-nșelăciunea lui ți-e teamă atunci și văd
 Că te-nspăimântă gândul că ar putea prin ispitire
 Să-mi zdruncine credința și iubirea pentru tine;
 Dar cum ți s-au sădit în suflet, Adame, aste gânduri
 Cum rele poți să crezi de cea care ți-e dragă?"
 La care Adam cu vorbe care lecuiesc ca un balsam
 Răspunse: "O tu, fiică a Omului și a lui Dumnezeu,
 Nemuritoare Evă, căci astfel ești, curată de vină și de
 păcat;

Nu pentru că aș fi neîncredător te vreau
 De ochii mei aproape, ci ca să te feresc de viclenia
 Dușmanului ce ne pândește. Căci el, ispititorul,
 Deși în van încearcă, asupra celui pe care vrea să-l
 ispitească

Aruncă cumplită dezonoare; aceasta înseamnă
 Că nu de neclintit i-a socotit credința în fața ispitirii;
 Tu însăși cu dispreț și cu mândrie l-ai respinge
 Chiar dacă nu ar reuși să-ți facă rău;
 Deci pică nu-mi purta atunci, dacă mă lupt
 Să țin amenințarea departe doar de tine,
 Căci dacă suntem amândoi, chiar de e-ndrăzneț
 Vrăjmașul cu greu va îndrăzni de noi să se apropie;
 Sau dacă-ar îndrăzni, asupra mea s-ar năpusti întâi.
 Tu viclenia-i și cumplita-i răutate să nu-i disprețuiești,

Căci trebuie să fie foarte priceput, de este cel
Care i-a ispitit pe îngerii. Nu socoti că ajutorul
îți este de prisos! Eu, uitându-mă în ochii tăi,
îmi pare că pot pătrunde în orișice virtute;
Privind imaginea ta dragă, mă simt mai înțelept,
Mai veghetor și mai puternic, de aș avea nevoie
De putere din-afară; în vreme ce privirea ta
M-ar umple de rușine, dacă aș fi învins
Și puterea-mi toată mi-ar aduna-o în trup și în minte.
De ce nu ai simțit și tu la fel când sunt cu tine
Și să alegi orice încercare să o trăim alături,
Eu fiindu-ți cel mai de seamă martor
Al virtuții tale încercate?" Așa vorbi Adam,
Cu dragoste și grijă conjugală, dar Eva,
Ce credea că nu-i este credința destul de bine prețuită,
Răspunse iar, cu dulcele ei glas:
"Dacă așa suntem siliți, într-un sălaș îngust
Să locuim, restrânși de un dușman vicelan și violent,
Noi, care nu avem la fel cu el puteri, să ne-apărăm
Putem oriunde să ne-ntâlnim cu el. Cum oare
Vom trăi atunci, mereu cu teama lui?
Dar răul păcatul nu-l precede; ci doar vrăjmașul
Ne sfidează cu ispita-i, credința noastră
încercând să o distrugă; nerușinarea sa
Nu ne dezonorează fruntea, ci se întoarce cu rușine
împotriva lui. Atunci de ce de el noi trebuie să ne
temem?
Nu mai degrabă vom câștiga onoare și mai multă,
Atunci când bănuiala sa e dovedită falsă,
Iar noi pace ne-om regăsi și-a Cerului bunăvoință?
Și ce sunt oare credința, dragostea, virtutea
De nu ți-e dat să le încerci și singur

Fără ajutoare din afară? De ce să bănuim
 C-aşa nesigură lăsat-a Dumnezeu a noastră fericită
 stare,
 încât, de suntem amândoi sau singuri,
 Să nu ne-aflăm în siguranță? Fragilă ne-ar fi fericirea,
 Dacă ar fi așa, iar Edenul, așa nesigur,
 N-ar mai fi Eden!" Adam răspunse cu însuflețire:
 "Femeie, au lucrurile rostul lor mai bun
 Așa cum Dumnezeu din Ceruri le-a creat;
 Zămislitoarea-i mână nu a lăsat nimic ce nu-i perfect,
 Iar Omul cu-atât mai puțin, a cărui fericire
 O păzește de forțe din-afară. Pericolul
 Îi vine Omului de dinăuntru și tot acolo
 Trebuie puterea s-o găsească; de nu-i cu voia lui,
 Nu poate nici un rău să-l pătrundă.
 Dar Domnul i-a lăsat voința liberă, căci liber
 Este cel care ascultă Rațiunea; ea, Rațiunea,
 A fost creată dreaptă, având poruncă veșnic trează
 Să vegheze, să nu o-nșele vreo frumoasă apariție
 Și fals să îi dicteze; și sfătuită strâmb, voia lui Dumnezeu
 Să o încalce. Deci nu din neîncredere, ci din iubire
 Îți amintesc atât de des să te ferești, precum
 Și tu e bine mie să-mi spui. Noi cu tărie rezistăm,
 Dar este totuși cu putință să ne rătăcim,
 Căci Rațiunea poate să întâlnească ceva amăgitor
 Și să se lase ademenită, din pricină că nu veghease
 Destul de strict, așa cum a primit poruncă.
 Ispita să n-o cauți, mai bine-arfi s-o ocolești
 Și poate că mai bine te-ai feri de ea dacă ai sta cu mine.
 Veni-va și încercarea, necăutată! De vrei
 Să îți încerci statornicia, încearcă-ți ascultarea mai întâi!
 Cine îți va aduce mărturie, de nu te va vedea

Că n-ai fost ispitită? Dar dacă crezi că o-ncercare
necăutată
Ne va găsi la adăpost, tu prevenită fiind, tu du-te!
Căci dacă stai cu mine și nu e din voința ta,
Vei fi mai mult absentă; du-te cu inocența
în care te-ai născut și ajutorul virtuțile-ți să-ți fie!
Fii în gardă, căci Dumnezeu și-a săvârșit în tine partea,
Acum e rândul tău!
Așa vorbi al Omenirii Patriarh, dar Eva stăruie
Și, deși supusă, răspunsul, cea din urmă, îl dădu:
"Cu voia ta atunci mă duc și prevenită mai ales
De vorbele-ți din urmă, că încercarea poate să ne vină
Atunci când mai puțin ne așteptăm;
Plec mai încrezătoare, căci nu cred că un dușman
Atât de mândru pe cel mai slab întâi va căuta;
Așa de-ar face, cu-atât mai rușinoasă i-ar fi alungarea."
Așa zicând, ea cu blândețe își retrase mâna
Din cea a soțului și ca o nimfă sprintărară a pădurii,
O Odreadă sau o Driadă, ce pe zeița Delia însoțeau,
Se îndrepta spre crânguri. În mersu-i de zeiță,
Nici Delia însăși nu o întrecea, măcar că Eva
Nu era-narmată cu arcul și cu tolba,
Ci cu unelte de grădinărit, pe care Arta,
Neșlefuită încă și fără cunoștința focului,
I le făurise, sau îngerii le aduseseră,
împodobită astfel, părea asemeni cu Pomona
Sau cu Pales: Pomona când fugise de Vertumnus;
Ori Ceres, în tinerețe, când era fecioară
Și încă cu Jupiter pe Persefona nu o zămislise.
Cu ochii-i arzători de încântare, Adam o urmări
Mai multă vreme, dorindu-și ca ea să rămână.
De multe ori îi repetase ca repede să se întoarcă,

Iar ea îi promisese la fel de des că până-n prânz
 Va fi-n umbrarul lor, să pregătească totul pentru prânz
 Sau pentru odihna de după masă.

O, mult dezamăgită, nefericită Eva, ce mult
 Te-ai înșelat la gândul presupusei tale întoarceri!
 Cumplită întâmplare! Tu niciodată, din ceasul ăsta
 blestemat,

Odihnă nu-ți vei mai găsi în Paradis, nici hrană dulce?

O cursă ascunsă între flori frumos mirositoare
 Și prin umbrare te așteaptă cu diavolească răutate

Să-ți iasă-n cale sau înapoi să te trimită,
 De nevinovăție despuiată, de fericire și credință!

Căci Dușmanul, de la întâia zorilor sclipire,
 Pornise-n chip de șarpe în căutarea celor doi
 Singurii din neamul omenesc, dar ei reprezentau
 întreaga seminție, adică a lui pradă.

Pe câmpuri și-n umbrare îi căuta, acolo unde
 Vreun crâng încântător în cale întâlnea sau unde
 Găsea grădini plăcerea lor; îi căuta pe amândoi
 în apropiere de izvoare sau pe un mal de râu umbrat,

Dorind pe Eva singură să o găsească; dorea,

Dar nu trăgea speranță. Dar iată că dorința
 îi fu îndeplinită și-ntrecu și cele mai înalte visuri:
 Pe Eva o zări, de una singură, învăluită în parfumuri,
 Abia văzându-se, atât de mult în juru-i trandafirii
 străluceau

Creșteau în jurul ei. Se apleca ades ca să ridice
 Câte o floare căzută de pe tulpina ei plăpândă,

Al cărei cap, chiar colorat în vii culori,

Sau purpuriu, sau azuriu sau galben ca de aur,
 Fără de sprijin într-o parte atârna; ea le lega ușor
 Cu lungi fâșii de mirt, fără să-și aibă grija sa,

Ea însăși fiind cea mai frumoasă floare fără sprijin,
De-al ei apărător fiind departe, iar furtuna
Atât de aproape! Spre ea el se târa, trecând
Pe multe alei cu lemn de cedru, pin sau palmier
Acoperite, când îndrăzneț, când vesel, acum ascuns,
Acum văzut, se strecura printre arbuști și flori,
Ce margini verzi alcătuiau, de mâna Evei făurite;
Era un loc mult mai încântător decât grădinile
închipuite ale reînviatului Adonis sau ale
Renumitului Alcinous, ce-n ospetie a venit la fiul
Bătrânului Laertes; sau grădina, nu mistică,
în care regele cel înțelept se desfăta cu soața lui
Frumoasa Egipteancă. Stătu Satan și îndelung privi
La loc, dar mai cu seamă la farmecele Evei.
Așa cum cineva care trăiește într-un oraș de oameni plin,
în care casele înghesuite aerul strică, când iese la plim-
bare

Vara ca să respire aerul curat, prin satele vecine
Și pe la fermele alăturate, în tot ce întâlnește
Găsește o desfătare: miros de grâne sau de fân cosit,
Vederea unor vite, sau fiecare lucru pe care-l poți privi
Sau asculta la țară; dacă din întâmplare, o fată tânără
Cu pas de nimfă trece, orice văzuse, îi pare
Mai frumos acum, dar ea cu precădere,
Căci în privirea ei s-au strâns deliciile cu toate.
Asemenea plăcere avea și Șarpele acum,
Privind platoul plin de flori, pe care se refugiase Eva
Singulară, așa devreme; înfățișarea ei era de înger,
însă mai blândă și mai feminină; cu inocența ei
De grație plină, parcă plutind la fiecă mișcare,
Prin forța duicei frumuseți, ferocele său plan
îl dejuca. Cel Rău rămase o clipă despărțit

De însuși răul său și în acel moment stătea
 Prostit de Bine; de dușmănie dezarmat,
 Lipsit de viclenie, ură, invidie și răzbunare,
 Însă incandescentul lad, ce pururi arde-n el,
 Deși departe, în Cerul cel de mijloc se afla,
 Rapid îi puse capăt plăcerii sale, mai tare chinuindu-l,
 Cu cât mai mare îi vedea plăcerea, căci
 Nu-i era lui hărăzită; așa că repede își strânse
 Iar cumplita ură și toate gândurile sale mișeleşti,
 Astfel crescându-i în intensitate:
 "Voi gânduri, unde m-ați călăuzit? O, ce impuls
 Prea dulce m-a împins, încât să uit ce m-a adus aici?
 Ura, nu dragostea și nu speranța de-a schimba
 Cu Paradisul ladul sau a gusta aicea din plăceri;
 Ci toată bucuria de-a distruge; orice altă fericire
 Pentru mine e pierdută! Să nu pierd deci
 Ocazia ce-mi zâmbește; zăresc femeia singură,
 Neapărată în fața ispitirilor, căci soțul ei,
 În jur cât văd cu ochii, nu-i de găsit;
 Puterea lui și mintea ceva mai răsărită
 Prefer să ocolesc, căci plin e de curaj și are brațe
 Puternice precum eroii, deși din lut e plămădit.
 Dușman de seamă, ferit de răni, cum eu nu sunt
 (Atât de mult în lad am decăzut și suferința
 M-a făcut mai slab decât eram în Ceruri.
 Divină-i este frumusețea, făcută Zeii s-o iubească!
 Nu e cumplită, deși teroare zace și-n dragoste,
 Și-n frumusețe, dacă de ea nu te apropii cu-o ură
 Cu mult mai puternică, ascunsă bine
 Sub prefăcută dragoste; așa voi reuși să o distrug!"
 Așa grăi Dușmanul Omenirii, întruchipat în șarpe,
 În timp ce către Eva se-ndrepta, nu cum o face-acum,

Unduitor târându-și trupul pe pământ, ci sprijinindu-se
Pe partea cea din dos, asemeni unui turn,
Inel peste inel, se ridica, un labirint neregulat;
Pe cap purta o creastă-naltă, iar ochii îi erau
Rubine-aprinse; cu verde ca de aur, gâtu'-i era împodobit,
Stând drept între rotundele inele, care piuteau
Cu abundență-n iarbă. Era plăcut la-nfățișare,
Dar de atunci nu au mai existat șerpi ca acesta,
Nici cei în care Cadmus și Hermiona,
În al Illyriei ținut se preschimbaseră și nici acela
Care ajuns-a zeu în Epidaurus; nici printre cei în care
Iupiter Ammon sau Iupiter Capitolinus
Au fost schimbați, nu s-a văzut; primul,
Stând cu Olimpias, al doilea, cu cea care pe Scipio,
Mândria Romei, l-a zămislit.
Umbla pieziș la început, ca unul ce încearcă
Să se stecoare undeva, însă temându-se
Să nu fie descoperit, de-a curmezișul își găsește calea.
Așa cum o corabie, condusă de cel mai bun cârmaci,
La gura unui fluviu sau lâng-un cap, întoarce pânza
După cum se schimbă vântul, la fel își unduia Satan
Trena-i de-ncercuiri ciudate, în văzul Evei, privirea
Încercând să i-o atragă. Dar ea, de muncă absorbită,
Nu luă în seamă foșnetul de frunze, obișnuită fiind
Cu animalele ce mereu se zbenguiau în jurul ei;
Acestea ascultau porunca sa mai mult decât de Circe
Turma pe care o vrăjise. Înainta Dușmanul
Și nepoftit în fața ei stătu, pierdut în admirație;
De multe ori își apleca crestatul cap și smălțuitul gât,
Lingând pământul pe care ea călca. Cu jocu-i mut,
Privirea Evei reuși într-un târziu să o întoarcă spre el,
Și bucuros, atenția că îi câștigase, cu limba lui organică

De șarpe, astfel își începu înșelătoarea ispitire:
 "O, nu te minuna, Stăpâna noastră, de-i mai putea
 Ca să te minunezi, tu însăși fiind minune!
 Cu-atât mai mult nu-ți înarma privirea cu dispreț,
 Tu, al blândeții Cer, nemulțumită de apropierea mea
 Și de privirea-mi lacomă; eu, chiar dacă singur sunt,
 Nu m-am temut de încruntarea ta, mai aspră, de ești
 singură.

Tu, a Creatorului cea mai frumoasă-nchipuire,
 Tu, cea la care toate vietățile privesc cu admirație,
 Cereasca-ți frumusețe vrăjite adorând-o.
 Priveliștea e mai frumoasă atunci când toată lumea
 O admiră. Însă aici, închisă în sălbăticia asta,
 înconjurată doar de dobitoace - admiratorii-ți neciopliți,
 Ce nu pot să-și dea seama decât pe jumătate
 Ce-i frumos în tine. Cine te vede în afară de bărbat?
 Și ce înseamnă doar un om, când o Zeiță între Zei
 Tu ar trebui să fii, de îngeri fără număr adorată și slu-
 jită?"

Astfel își ticlui cuvintele Ispititorul, care-n a Evei inimă
 Se strecurară, chiar dacă glasul o uimea.

Răspunse după-o vreme, încă uluită:
 "Ce să însemne asta? Cuvinte omenești rostite de-o
 jivină?"

Și gândire? Credeam că animalele au fost lăsate
 Necuvântătoare, că Domnul, în a creației zi, le-a făurit
 Fără puțința de-a rosti cuvinte. Despre gândire,
 Am șovăit adesea să cred ceva, căci îmi părea
 Că în privirea și-n comportarea lor există adesea
 Mai multă judecată. Pe tine șarpe, cel mai ager
 Te-am știut, dintre jivinele câmpiei, dar nu
 Cu voce omenească înzestrat! Spune-mi și mie

Cum ai devenit din mut cuvântător și cum ai devenit
Tu mai prietenos decât tot restul dobitoacelor,
Ce zilnic în fața ochilor îmi stau? Hai, spune-mi,
Căci o asemenea minune merită atenția cuvenită!"

La care, Ispitorul cel viclean răspunse:

"împărăteasă a acestei lumi frumoase, Strălucitoare Eva!

Ușor îmi este să îți spun ce tu îmi poruncești
Și este drept ca ție eu să mă supun. Am fost și eu
La început asemeni altor animale ce pasc bătătorita
iarbă,

Cu gânduri josnice și necioplite, cum altfel
îmi era și hrana, simțind doar foamea și nevoia
de-nmulțire

Și niciodată de gânduri mai înalte. Până când
într-o zi, în timp ce câmpul colindam,
întâmplător zării în depărtare un pom cu fructe
încărcat, a căror coajă era pictată în splendide culori
Amestecate, în rubiniu și auriu; m-am apropiat
Mai bine să privesc și o mireasmă savuroasă
Mă izbi, stârnindu-mi pofta mai tare ca mirosul de mărar
Sau decât țâța oii sau a caprei ce lapte picură
în fapt de seară, nesuptă de mieii sau de iezii
Ce își continuă joaca. Să-mi satisfac această ascuțită
poftă,

De a gusta din mărul arătos, m-am hotărât îndată,
Căci foamea și cu setea mă îmboldeau, puternic înțețite

De mireasma acestui fruct îmbietor,
în jurul trunchiului cu mușchi, îndată m-am încolăcit,
Căci ridicate mult deasupra de pământ,
La crengi puteați doar voi, tu și Adam. s-ajungeți;
Stăteau în jurul său și alte animale, privind
De poftă și invidie pline, dar neputând la fruct

Să ajungă. Și iată-mă ajuns acolo unde
Poame îmbietoare atârnau în jurul meu;
Să le culeg și să mănânc n-am stat pe gânduri,
Căci astfel de plăceri în hrană sau în apă
Eu nu mai încercasem. Într-un târziu m-am săturat
Și în curând am început să simt în mine
Modificări ciudate în gândire, iar glasul nu întârzie
Să-mi vină, chiar dacă îmi păstram aceeași formă.
Atunci, în mintea mea au apărut gânduri înalte
Și cu alți ochi priveam tot ce este pe Cer și pe Pământ,
Tot ce-i frumos și bun; dar tot ce e frumos și tot ce-i bun
Eu văd în chipul tău divin și-n raza cereștii tale frumuseți.
Ca tine alta mai frumoasă nu există, nici una
Care pe aproape să îți fie! Această frumusețe
M-a silit, deși poate te-am deranjat, să mă apropii
Și să te privesc, pe tine, slăvită Doamnă,
Stăpână peste toate creaturile!"
Așa vorbi vicleanul Șarpe posedat, iar Eva,
Mai uimită, răspunse fără să se teamă:
"Tu Șarpe, aceste laude fără măsură
Mă fac să mă-ndoiesc, de ale fructului virtuți,
Pe care tu întâiul le-ai gustat. Dar spune,
Unde crește acest pom? Cât de departe de aici?
Căci mulți sunt pomii Domnului care cresc în Paradis
Și diferiți, necunoscuți chiar nouă; avem de ales
Din astă abundență, încât lăsăm din fructe
Partea cea mai mare neatinsă, până când oameni
Mai mulți vor apărea și mâini mai multe
Ne vor ajuta Natura s-o despovăram de rodul-i."
La care șireata Viperă cu mulțumire îi răspunse:
"Împărăteaso, deschis ți-e drumul și nu e lung;
După un rând de mirt, pe-o poieniță, lâng-o fântână,

îndată ce-ai trecut de un desiș îmbălsămat cu mir.

Dacă-mi permiți să te-nsoțesc, eu într-acolo

Repede te pot călăuzi."

"Atunci du-mă!", spuse Eva, iar el pomi în față

S-o călăuzească, făcând în graba-i întortocherea cozii

Să-i pară dreaptă; speranța și bucuria răutății

Făceau să-i strălucească creasta precum

Un foc rătăcitor, pe care noaptea cu frigu-i

îl înconjoară și ațâțându-l îl transformă într-o flamă,

(Care se spune că vreun malefic spirit ar ascunde)

Sclipind în rotocoale de lumină înșelătoare,

Ce îl abate de la drumu-i pe uimitul rătăcitor prin noapte

Și îl conduce către mlaștini și peste iazuri

Sau prin bălți, în care pierе înghițit, departe

De orice ajutor. Asemeni strălucea și Șarpele cumplit,

Și spre păcat pe Eva, a noastră mamă preaîncrezătoare,

O conducea, spre pomul cel oprit, al suferinței noastre

Rădăcină. Zărintu-l, ea astfel către călăuza ei vorbi:

"O, Șarpe, de drumul până aici puteai să mă scutești,

Căci pentru mine nu sunt fructe, deși e plin

De roade pomul. Are virtuți cu totul minunate,

Dacă în tine a avut asemenea urmări, dar noi

Din ale sale poame nu putem mânca

Și nici să îl atingem nu putem! Asta e unica poruncă

Ce Dumnezeu ne-a dat-o, singura fiică a vocii sale;

în rest ne facem singuri legea și rațiunea este legea

noastră."

Însă Ispititorul viclean răspunse:

"Așa deci, Dumnezeu poruncă v-a lăsat să nu mâncați

Nimic din fructele acestor pomi, chiar de v-a declarat

Stăpâni pe tot ce e în aer și pe Pământ?"

Iar Eva, încă fără de păcat îi spuse:

"Putem mânca din fructele oricăruia dintre copacii
Ce cresc aici, dar despre fructul acestui pom frumos

Din mijlocul grădinii, Domnul a spus:

«Din el să nu mâncați și nici să nu-l atingeți,
Căci veți muri!»"

Abia ce Eva termină de spus acestea, Ispititorul,
Mai îndrăzneț, dar pretinzând iubire pentru Om,
Se indignă cu zel de nedreptatea ce i se făcea;

Mânat de pasiune și cuprins de tulburare

Se ridică, parcă voind lucru mareț să-nceapă.

Așa cum oratorul renumit din Roma liberă sau din Atena,
în care înflorise elocința, până-atunci mută,
împovărat de o-nsemnată cauză, stătea în sine recules,
în timp ce orișice mișcare și orice gest aveau atenția
Celor ce l-ascultau, încă-nainte ca să rostească-o vorbă;

Iar câteodată își începea înălțător discursul,

Prefață neîngăduindu-și, din zelul său pentru dreptate.

La fel, stând ridicat, lungindu-se cu cât putea mai sus,

Strigă Ispititorul:

"O, Plantă sacră, înțeleaptă și de înțelepciune dătătoare,

Tu, mamă a științei! Îți simt acum cu claritate

A ta putere-n minte, ce mă ajută să pricep nu numai
cauza

Ce stă-n lucruri, ci să descopăr căile puterilor înalte,

Chiar de sunt renumite prin înțelepciunea lor!

Regină a acestui Univers, tu să nu crezi

în crunte amenințări cu moartea! Nu vei muri!

Cum ai putea? Prin acest fruct? Doar el îți dă viață

Cunoașterii; prin cel ce te amenință? Privește-mă

Pe mine, care-am gustat din pom și l-am atins

Și totuși mai sunt viu și viața-mi și mai mult

în perfecțiune-a dobândit, decât aceea ce

Mi-o hărăzise soarta, mai sus decât trebuia
Eu avântându-mă! Să fie Omului oprit
Ce este liber pentru Animale? Să își aprindă
Dumnezeu mânia oare pentr-o 'ncălcare atât de mică
În loc să laude curajul vostru, că Moartea o sfidați,
Orice ar fi aceea Moarte, urmând drept calea
Spre fericire și spre cunoașterea a ce e bine și ce e rău.
Iar Binele, cât e de drept, iar Răul, dacă într-adevăr
există,
De ce să nu-l cunoaștem, căci mai ușor putea-vom
Să-l gonim? Căci Dumnezeu nu poate să vă facă rău
Și totuși drept să fie; nu-i drept, nu-i Dumnezeu!
Atunci nici nu ne temem și nici nu-l ascultăm,
Căci teama însăși înlătură frica de Moarte!
Atunci de ce v-a fost acest copac oprit?
De ce, doar să vă temeți sau să vă țină veșnic
Ignoranți, neștiutori, pe voi, adoratorii săi?
El știe că în ziua când din măr voi veți gusta,
Ai voștri ochi, ce par acum atât de limpezi, deși
Sunt plini de ceață, atunci vor fi deschiși și limpezi
Și amândoi veți fi ca Dumnezeii, căci dacă eu
Din dobitoacă m-am transformat în om,
Atunci voi, din oameni Dumnezeii veți deveni.
Și poate veți muri ca oameni, căci pe divinitate
V-ați schimbat umanitatea; o moarte de dorit
Chiar dacă ați fost amenințați cu ea, dar care
Un rău mai mare nu poate să v-aducă!
Și ce sunt zeii, dacă omul nu poate să ajungă
La fel ca ei și împreună să împartă dumnezeiasca hrană
Divinitățile au fost întâi create și folosindu-se de asta
Ne fac să credem că toate de la ei încep.
Eu mă-ndoiesc, căci văd mândrul Pământ,

De Soare încălzit, născând din el de toate.
 Ei, nimic; dacă din ei pornește totul,
 Cine a-nchis cunoașterea a ce e rău și ce e bine
 în acest pom, încât cel care fructele-i mănâncă
 Va dobândi înțelepciune fără voia lor?
 Și în ce stă păcatul, de omul astfel la cunoaștere ajunge?
 Cu ce-l poate răni știința și ce vă poate da
 Pomul acesta, fără de voia-i, dacă sunt toate de la el?
 Să fie oare pizma? Poate invidia să sălășluiască
 în suflete cerești? Acestea și multe alte pricini
 Vă dovedesc nevoia ce-o aveți de acest fruct.
 Zeiță omenească, întinde-te și gustă fără îngerădare!"
 El încheie și vorbele-i de viclenie pline
 Prea repede în sufletu-i se strecurară.
 Privea Eva la fruct, căci doar văzându-l și te ispitesc
 Și în urechi încă îi răsunau cuvintele convingătoare,
 Ce îi păreau de adevăr și rațiune pline,
 în acest timp se apropia ceasul amiezii
 Și se trezi în ea o foame ascuțită, stârnită de mireasma
 Și de savoarea fructului oprit, pe care
 Cu dorință din ce în ce mai mare, privindu-l,
 Vroia să-l culeagă. Oprindu-se o clipă,
 Astfel vorbi în gândul său:
 "Mărețe sunt, fără de îndoială, virtuțile
 Ce se ascund în tine, tu dintre fructe cel mai bun,
 Deși ești Omului oprit, ești vrednic totuși să fii admirat;
 Iar gustul tău, uitat prea multă vreme,
 Grai plin de elocință celui mut a dat și limba ce nu era
 Obișnuită cu vorbirea a învățat-o laude să îți închine.
 Căci minunata-ți însușire nu ne-a ascuns-o nici cel
 Ce ne-a oprit din tine să gustăm, căci te-a numit
 Copacul înțelepciunii, al cunoștinței ce-i bine și ce-i rău;

Oprit ne este să gustăm din tine și-a sa poruncă
Mai mult dorința ne-o stârnește, ea cuprinzând
Tot binele din tine; căci binele pe care-l ai în tine
Și nu-l cunoști nu mai e bine, iar dacă-l ai
Și ți-e necunoscut e ca și cum n-ar fi al tău.
Pe scurt, ce altceva ne interzice el decât cunoașterea
Și binele și-nțelepciunea? Asemenea poruncă
Nu-și are sensul! Dar dacă devenim apoi ai Morții sclavi,
La ce ne folosește să fim în cuget liberi?
În ziua în care vom gusta din fructul mândru,
Noi vom muri, aceasta ni-i osânda! Dar Șarpele,
Cum n-a murit, de ce-a mâncat și este viu
Și are cuget, judecată, vorbire și discerne,
Chiar dacă de gândire până-acum a fost lipsit.
Doar pentru noi să fie Moartea zămislită?
Sau să ne fie nouă refuzată hrana minții,
De care să se bucure doar animalele? Așa se pare!
Și totuși primul dobitoc ce a gustat n-a fost hapsân,
Ci ne-a împărtășit cu bucurie și nouă tot binele
Care asupra lui s-a revărsat și nu-l pot bănuși de viclenie
Sau de-nșelăciune, căci e prietenos cu omul.
De ce mă tem atunci? De ce pot să mă tem,
De nu cunosc nici binele, nici răul? De Domnul
Sau de Moarte, de lege sau pedeapsă? Aici crește
Leac la toate, divinul fruct ce-mi bucură vederea,
Poftindu-mă să gust înțelepciunea ce o întrupează.
Ce mă împiedică atunci să îl culeg și să-mi hrănesc
Și trupul, dar și mintea?"

Astfel grăind, iute întinse mâna către fruct,
Și-n ceasul blestemat mușcă din el! Pământul
Rana o simți; Natura, oftând din greu,
Prin toate lucrurile sale, semne dădu, de groaznică

Nenorocire, vestind că totul e pierdut!
 Iar vinovatul Șarpe către tufișuri se întoarce,
 Putând acum, căci Eva nimic în jurul ei
 Nu mai vedea, de simțul gustului fiind absorbită.
 I se părea că nu mai întâlnise asemenea plăcere,
 Ca cea din gustul fructului, sau poate că i se părea,
 Mănată de-a cunoașterii dorință și de-a divinității
 Poftă. Mânca de lăcomie plină, fără să știe că înghite
 Moarte; când în sfârșit se satură, simțea că se înalță,
 Cuprinsă de-o euforie, ca cea de după vin
 Și veselă își spuse sieși:
 "O, Pom, plin de virtuți, care domnești
 Peste toți pomii Paradisului! Cunoașterea
 E binecuvântata ta lucrare! Tu, pom necunoscut
 Și înjosit până acum, căci rodul tău părea creat
 Cu nici un rost! De-acum înainte însă,
 Vei fi tu grija mea dintâi și te voi îngriji,
 Cântând și ridicându-ți slava cuvenită!
 Ți-oi ușura și ramul de rodul greu
 Pe care îl oferi cu dărnicie tuturor;
 Hrănindu-mă cu tine, voi deveni cu timpul
 Din ce în ce mai înțeleaptă, asemeni Zeilor,
 Care dețin știința lucrurilor toată, chiar dacă altora
 Nu le-o împărtășesc; căci dacă darul ar fi fost al lor,
 N-ar fi crescut aici. Experiență, ție îți datorez apoi
 Recunoștință, căci călăuza cea mai bună tu mi-ai fost;
 De nu te-aș fi urmat, aș fi rămas și-acum în ignoranță!
 Tu, calea înțelepciunii mi-ai deschis și m-ai lăsat să intru,
 Deși ea locuiește în ascuns lăcaș. Dar poate că și eu
 Sunt un mister: e Cerul prea departe în înalturi,
 Ca să zărești tot ce se-ntâmplă pe Pământ;
 Și poate alte griji l-au întrerupt din veghea lui continuă

Pe-al nostru Opritor măreț, în siguranță fiind
Cu aie lui iscoade-n jur. Dar lui Adam,
Cum oare îi voi apărea? Oare schimbarea
Cunoscută să i-o fac și fericirea să-mi împart cu ei?
Sau mai degrabă nu, și-nțelepciunea
Doar în puterea mea să o păstrez; sexului femeiesc
Să-i adaug ce îi lipsește și astfel să devin bărbatului
egală

Sau poate chiar, un lucru nu atât de nedorit,
Să-i fiu chiar mai presus. Căci cine-i liber,
Dacă este mai prejos? Și dacă Dumnezeu văzut-a
Și-acum m-așteaptă Moartea? Atunci eu
N-oi mai exista și-Adam se va căsători cu altă Evă;
Eu dispărută fiind, cu ea de viață se va bucura.
Când mă gândesc îmi pare că mă cuprinde Moartea!
M-am hotărât atunci: Adam va împărți cu mine
Și fericirea, și durerea. Atât eu îl iubesc, încât cu el
Sunt gata să îndur și moartea, căci viața fără el nu-i
viață!" .

Așa spunând, se-ntoarse și plecă de lângă pom,
Dar mai întâi în fața lui făcu o plecăciune,
Ca și cum se-nchina în fața Puterii ce sălășluia în el,
Care cu-a sa prezență turnase în copac se va
înțelepciunii,
Extrasă din nectarul pe care Zeii-l beau.
În acest timp Adam, nerăbdător să se întoarcă așteptând,
Îi împletise o ghirlandă din colorate flori,
Pe care în cosițe să i-o prindă și munca astfel
Să-i încununeze, așa cum fac secerătorii
Când a recoltei regină își aleg. Se mângâia cu gândul
La bucuria clipei când ea se va întoarce,
La alinarea pe care-o va simți după așa o lungă

Despărțire. Și totuși inima i se strângea ades,
 De parcă i-ar fi prevestit nenorocirea.
 El tresăririle i le simțea și îi porni-n întâmpinare,
 Pe drumul pe care ea plecase dimineață.
 Pe lângă Pomul Cunoașterii trebuie ca el să fi trecut,
 Căci se-ntâlni cu Eva, ce de la pom venea,
 Ținând în mână o creangă, plină de mândre
 Și pufoase fructe, abia culese și răspândind mireasmă
 De ambrozie. Spre el, ea se-ndreptă în grabă;
 Pe față smerenia i se citea și repede îi adresă
 Mângâietoare cuvinte de iertare:
 "Adame, nu te-ai mirat de lungă mea ședere?
 Mie tu mi-ai lipsit și timpul lung mi s-a părut,
 Fără prezența-ți dragă! Chinul iubirii
 Până acum nu l-am simțit și nici nu am de gând
 Să mai îndur vreodată durerea de a te ști departe,
 Însă ciudat a fost motivul, dar minunat să aflu:
 Copacul nu e, cum ne-a fost spus, periculos,
 De-arfi să guști din fructul său și nu-ți deschide calea
 Către un rău necunoscut, ci are însușiri divine
 Ce ochii îți deschid și îi transformă-n Zei
 Pe cei ce din el gustă. De către Șarpe-a fost gustat,
 Ce înțelept, nu temător ca noi, din fructe a mâncat
 Și n-a murit, cum noi am fost amenințați,
 Ci grai de om a căpătat și simțuri omenești,
 Gândirea lui uimindu-mă. Cu stăruință
 A încercat să mă convingă, încât eu am gustat
 Și am aflat urmările fiind pe măsură:
 Vederea mi-e mai limpede, încețoșată fiindu-mi înainte,
 Mi-s spiritul și inima mai largi, căci tind
 Către Dumnezeu; eu pentru tine, mai ales,
 Am căutat această stare, iar singură,

Eu nu-i găsesc valoarea. Căci fericirea
 Cu tine împărțită e pentru mine adevărata fericire,
 Dar fără tine se urâtește și în curând devine chin.
 Așa deci, gustă și tu, aceeași soartă să ne unească,
 Părtași în bucurie și-n iubire! De nu vei vrea să guști,
 Mi-e teamă că deosebirea ar putea să ne despartă
 Sau eu, mult prea târziu divinitatea, pentru tine
 O voi lepăda, atunci când Soarta nu ne-o va permite."
 Astfel, cu chip voios, Eva povestea își istorisi,
 Însă obraji-i roșii neliniștea-i trădau,
 În fața ei Adam, când auzi de-a Evei teribilă-ncălcare,
 Rămase de uimire mut, în timp ce groaza îi curgea prin
 vene,
 Simțind că membrele nu-l mai ajută; scăpă din mâna
 moale
 Ghirlanda ce-o-mpletise pentru Eva, iar trandafirii
 Se păliră. Rămase fără grai și palid, până ce-ntr-un
 târziu,
 Tăcerea, mai întâi în sinea lui, o rupse:
 "O tu, cea mai frumoasă dintre ale Domnului creații,
 Tu, cea din urmă și mai de seamă, tu, creatură
 în care se întrece tot ce a fost vreodată privirii
 Sau gândirii mai sfânt și mai divin, mai dulce,
 Mai prietenos, mai bun! Cum te-ai pierdut!
 Cum dintr-o dată ți-ai pierdut și puritatea,
 Și frumusețea chipului, sortită morții fiind acum!
 Cum ai putut porunca aspră s-o încâlci și cum
 De-ai pângărit și fructul sacru ce era oprit?
 O blestemată uneltire și un dușman necunoscut
 Care cu viclenia lui te-a înșelat, iar eu
 Cu tine-o dată sunt pierdut, căci hotărârea mea,
 Cu siguranță, e să mor cu tine! Cum aș putea trăi

Fără de tine? Cum aş putea să mă despart
 De glasul tău ca mierea şi de iubirea ta,
 Ca singur în sălbăticie să trăiesc din nou?
 Chiar dacă Domnul mi-ar lua o coastă
 Şi mi-ar crea o altă Evă, durerea pierderii pe veci
 în suflet mi-ar rămâne! Nu, nu! Simt cum mă trage
 A Naturii legătură, căci tu ești trup din trupul meu
 Şi Soarta ne-a înlănțuit la bine şi la rău."
 Aşa spunând, ca unul ce şi-a revenit din spaimă
 Şi trist, după muncite gânduri, se supune
 La ce se pare că nu e cu putinţă a fi înlăturat,
 în cuget calm, spre Eva se întoarce şi-i vorbi:
 "O îndrăzneţă faptă-ai încercat, cutezătoare Eva!
 Pericol mare ai stârnit în jurul tău, de-ai îndrăznit,
 Să te apropii mai mult decât cu ochii de fructul sacru,
 Prin neatingere sfințit, cu-atât mai mult să-l guști,
 Când îți era oprit şi să-l culegi! Dar cine poate-acum
 Trecutul să-l întoarcă şi să desfacă răul
 Care a fost făcut? Nici Dumnezeu Atotputernicul,
 Nici Soarta. Şi totuşi poate că nu vei muri,
 Poate că fapta nu-i atât de odioasă, căci Şarpele
 Gustat-a primul fructul şi, necinstindu-l,
 l-a luat sfințenia şi l-a făcut de rând, mai înainte
 De-a gusta şi noi; el încă mai trăieşte,
 Deci fructul lui moarte nu i-a adus şi, cum mi-ai spus
 Pe treapta vieții a urcat, trăind asemeni Omului;
 Îndemn puternic este asta pentru noi, gândindu-ne
 Că dacă vom gusta din poamă, mai sus pe treaptă
 Ne vom înălța, ce nu poate să-nsemne
 Decât starea de Zei, de îngeri sau de Semi-Zei.
 Dar nici nu pot să cred că Dumnezeu,
 Preaînțeleptul Creator, chiar dacă ne-a amenințat,

Ne va distruge cu asprime, pe noi, întâiie făpturi ce-a
zămislit

Și socotite mai presus de toate-n demnitate,
Căcj să domnim peste-ale lui lucrări ne-a pus;
Acestea, fiind create peste noi, cu noi o dată
Ar trebui să cadă, astfel că Domnul va distruge
Tot ce-a creat, zadarnic truda irosindu-și
Făcând și desfăcând; nu-i bine planul chibzuit de
Dumnezeu,

Căci chiar dacă îi stă-n putere creația s-o repete,
S-ar sătura să ne tot nimicească, căci s-ar găsi
Dușmanul

Care triumfător ar spune: «Ce nestatornică e soarta
Celor pe care Dumnezeu îi ocrotește! Cine îl poate
mulțumi

Mai multă vreme? întâi pe mine m-a distrus,
Acum și Omenirea! Și cine oare va urma?»

Pricină de batjocură ar fi pentru Vrăjmaș,
Ce nu trebuie dată! Dar eu oricum

Soarta mi-am hotărât-o și vreau cu tine împreună
Să suport pedeapsa. De Moartea ne va ține împreună,

Atunci mi-e moartea la fel de dragă ca viața,
Atât de tare simt Natura cum mă cheamă lângă tine,
Căci în făptura ta sunt eu; nu-i cu puțință despărțirea
Căci suntem amândoi aceeași ființă, aceeași carne
Și să te pierd pe tine înseamnă și pe mine însumi
Să mă pierd!"

Așa vorbi Adam și astfel îi răspunse Eva:

"O, glorioasă încercare a dragostei ce-i mai presus
De toate! Măreț exemplu și dovadă înaltă
Ce mă îndeamnă să le urmez, însă cum aş putea,
Fiind desăvârșirii tale mai prejos?"

Adam, din coasta-ți dragă eu am răsărit
 Și-acum te-aud vorbind cu bucurie că suntem
 Unul singur, în suflet și în spirit;
 Ne stă drept mărturie această zi, când tu ai spus
 Că, mai degrabă decât moartea, sau ceva
 Și mai groaznic, să ne despartă, mai bine
 Uniți în dragoste așa fierbinte, ești hotărât
 Greșeala s-o împărți cu mine: să săvârșești păcatul,
 De e păcat acesta, de a gusta din fructul mândru,
 A cărui însușire (căci din bine tot bine
 Trebuie să izvorască, fie că-i așteptat, fie din întâmplare)
 Te-a supus la astă fericită încercare,
 Pe care altfel n-am fi cunoscut-o niciodată.
 Dac-aș crede că moartea, cu care-am fost amenințați,
 Ar fi urmarea faptei mele, pedeapsa
 Singură mi-aș suporta și nu aș încerca să te înduplec
 Să guști și tu, mai bine părăsită aș muri,
 Decât să te silesc pe tine să faci o faptă
 Ce liniștea să-ți fure și asta mai ales
 Când tu mi-ai dovedit iubirea ta atât de-adevărată,
 Statornică și neasemuită. Însă eu simt urmările
 Cu totul altfel: nu simt că moartea mă cuprinde,
 Ci că-mi sporește viața; mi-s ochii mult mai limpezi
 Și simt noi bucurii și noi speranțe, cu gust așa divin
 Încât tot ce-nainte era dulce acum îmi pare
 Dur și fără gust. Adam, tu gustă fără teamă
 Și lasă frica morții ca vântul să o spulbere!"
 Spunând acestea ea îl îmbrățișa și lacrimi gingașe,
 De fericire plânse, că el nutrea o dragoste atât de nobilă,
 Încât putea să-ndure, de dragul ei, mânia sfântă
 Sau chiar și moartea. Iar ca răsplată
 (Căci o asemenea-nvoială, merită și răsplată

Pe măsură), cu mână darnică, ea de pe creangă
îi întinse fructul ispititor. Și el mancă,
Fără vreo remușcare. chiar de știa că nu e bine,
Nu ispitit sau înșelat, ci copleșit de farmecul unei femei.
Pământul se cutremură până-n. străfunduri,
Ca de dureri cuprins, iar Natura gemu a doua oară:
Cerul se întunecă și tunetul mugii și lacrimi triste
Plânseră când se-implini păcatul cel de moarte
însă Adam nu luă în seamă al Naturii zbucium,
Mâncând pe săturate și nici Eva nu se temu
Păcatul să-l repete, gândindu-se că îl va alina
Cu dulcea ei tovarășie. Ca amețiți de vinul nou,
Li se părea că printre mirți plutesc și își închipuiau
Cum în ei divinitatea năștea aripi, putând cu ele
Pământul să-l batjocorească. însă înșelătorul fruct
Cu totul alte însușiri făcu în ei s-apară:
Dorința cărnii trezi în ei. El privea spre Eva
Cu priviri lascive, iar ea, la fel, ațâțătoare îi răspunse,
Ardeau cuprinși de a dorinței patimă
Și astfel începu Adam pe Eva s-o provoace:
"O, Eva, eu văd acum că gustul tău este precis
Și elegant și asta e o mare știință;
Dacă la înțelesul oricărui cuvânt, savoare adăugăm,
Numind plăcerea rațiune, eu ție slavă îți aduc,
Căci tu atât de bine te-ai îngrijit de ziua asta.
Noi mari plăceri pierdut-am când să gustăm
Din fructul minunat ne-am înfrânat și nici n-am cunoscut
Până acum cu-adevărat plăcerea gustului.
Dacă asemenea plăceri se-ascund în lucruri
Oprite nouă, atunci încep să îmi doresc
Ca zece pomi în loc de unul să ne fi fost opriți!
Dar, vino, să ne jucăm, înviorați după așa un delicios

ospăț.

Căci niciodată frumusețea ta din ziua
 în care întâia oară te-am zărit și cununat-m-am cu tine
 Purtând podoabă perfecțiunea nu a aprins
 în simțurile mele dorinți atât de arzătoare
 De a mă bucura de tine, acum, ca niciodată mai fru-
 moasă!

Dar minunat al virtuosului copac!"

Așa grăi Adam și nu-și înfrâna dorința să-și arate
 Prin gesturi și priviri, prea bine înțeleș de Eva,
 Ai cărei ochi săgeți de foc molipsitor împrăștiau.
 De mână el o apucă, trăgând-o spre un pat de iarbă,
 Deasupra lui cu boltă de verdeață, iar ea
 Deloc nu se împotrivi. Le era patul căptușit cu flori,
 Cu violete, panseluțe, crini de pădure, hiacinți;
 Pământul îi ținea în poala-i proaspătă și moale.
 Acolo, preaplinul dragostei în dulcea lor hârjoană
 își vărsară, păcatul alinându-și amândoi
 Vinovăția pecetluindu-și-o, până când,
 Obosiți de joaca lor, căzură pradă somnului,
 îndată însă ce puterea falsă a fructului,
 Ce le sucise mințile cu aburii amețitori, se-mprăștie,
 Un somn mult mai adânc, născut din fumuri rele,
 Cu visuri ce păreau aieva îi pătrunse.
 Ca după neodihnă se treziră și privind unul la altul
 Văzură cât larg deschiși le erau ochii, iar mintea,
 Cât de-ntunecată! Căci nevinovăția, ce ca un vâl,
 De a cunoaște răul îi ferise, acum se spulberase,
 O dată cu încrederea, onoarea și cu-al dreptății cuget,
 Lăsându-i goi în fața Rușinii vinovate.
 El se acoperi, dar și mai multă goliciune arătă,
 Așa cum și puternicul Samson s-a ridicat

Din poala desfrânatei de Dalila, de forța-i toată tuns.
Astfel Adam și Eva se treziră goliți de-ntreaga lor viture;
Tăcuți, pe chip având uimire, statură multă vreme
Ca și muți. Până ce-Adam, chiar de era la fel de abătut.

Rosti într-un târziu cu greu aceste vorbe:

"O, Eva, în ceasul blestemat urechea ți-ai plecat-o
Către jivina cea înșelătoare sau către cine
Vorbea din ea cu glas de Om! Adevărat grăit-a
Despre căderea noastră și a mințit că ne vom înălța,
Căci ochii într-adevăr ni s-au deschis și-acum
Cunoaștem și binele, și răul; pierdut e primul
Și câștigat al doilea! E rău al cunoștinței fruct,
Dacă ne lasă atât de goi, secați de nevinovăție și onoare,
De cinste, puritate și credință; podoabele acestea
Acum ne sunt pătate și pângărite, iar pe-ale noastre
chipuri

Se-arată semne de sălbatice trupești dorințe,
În care răul se ascunde: rușinea, cea mai din urmă
Dintre rele! Cum oare voi mai putea vreodată
Privirea s-o ridic spre fața unui înger
Sau cum voi sta în fața Domnului, spre care
Fermecat priveam odată? Întruchiparea lor cerească
Acum ne va orbi cu strălucirea de nesuportat!
O, de-aș putea trăi aici, în singurătate și-n sălbăticie,
În văgăuni ferite și în păduri înalte, în care
Lumina Soarelui și-a stelelor nu poate să pătrundă!
Acoperiți-mă, voi Pini! Voi Cedri, ascunde-ți-mă!
Dar cum să ne ascundem, de ochii celui alt,
Acele părți ce par necuviincioase și rușinoase la vedere?
Dintr-un copac de-am rupe niște frunze mari,
Cusute laolaltă, mijlocul ne-ar acoperi, astfel încât
Rușinea,

Cea nou venită printre noi, să nu ne certe că am fi
murdari."

Astfel Adam grăi și amândoi, urmându-i gândul,
Se afundară în pădurea deasă și în curând aleseră
smochinul,

Nu pomul ce e cunoscut prin fructe astăzi, ci cel
Pe care indienii din Malbar și din Decan cunosc;
Acesta ramurile, ca niște brațe își întinde, atât de lungi,
încât se-ndoaie la pământ și iar prind rădăcină,

Puiți crescând în jurul copacului părinte,
Formând umbrar boltit, cu trunchiuri drept coloane
Și presărat cu-alei din care glasul cu ecou răsună;

Aici păstorul indian, fugind de caidul arzător,
Se-adăpostește la răcoare, păzindu-și turma
Prin deschizături tăiate în frunzărișul des.

Astfel de frunze culeseră cei doi, întinse
Ca un scut de amazoană; apoi, cu-ndemânare,
Le cusură laolaltă și își acoperiră mijlocul.

O, cum încercau în van vinovăția să-și ascundă
Și Rușinea de care se temeau! O, ce deosebire

Față de goliciunea pe care o aveau odată!
La fel Columb, când a descoperit americanii,
Umblând sălbatici pe țărnișurile împădurite
Purtând centuri de pene, pe trupul altfel gol.

Așa se-acoperiră și Adam cu Eva, crezând că-n parte
își ascund rușinea, dar liniștea nu și-o găsiră
Și pe pământ se așezară vărsând lacrimi amare.

Și nu doar lacrimi ie plouau din ochi! în suflet,
Vârtejuri li se ridicau, stârnite de mânie, patimă și ură,
De neîncredere, discordii, bănuială, ce liniștea lăuntrică
Le-o zguduiau, un țărniș atât de pașnic altădată.

Căci înțelegerea nu mai domnea, Voința

Nemaiascultând dorința lor; dorința trupului
îi subjugă acum pe amândoi, vrând domnia Judecății
S-o doboare. Cu pieptul astfel zbuciumat,
Cu ochii rătăciți și firea tulburată, Adam
Vorbi cu glas întretăiat:

"O, de-ai fi ascultat cuvântul meu și-ai fi rămas cu mine,
Așa cum te-am rugat, când dor de ducă,
În dimineața aceea blestemată, îți venise!
Atunci am fi rămas tot fericiți, nu ca acum,
De orice bine despuiți, goi, nefericiți, sortiți rușinii!
De azi-nainte nimeni să nu caute temeieri fără rost
Pentru credință! Când tu cu prea mult zel le cauți,
Să știi că începută ți-e căderea!"

La care Eva îi răspunde mișcată de mustrarea lui:

"Ce vorbe buzele-ți rostesc, o, crud Adam?

Tu vina spui că e a mea sau a dorului de ducă,
Cum îl numești, deși tu nu poți să știi, dacă mi-erai
alături,

De nu același rău s-ar fi întâmplat! De ai fi fost și tu
acolo,

Nici tu n-ai fi putut să-ntrezărești înșelăciunea Șarpelui
în vorbele ce le-a rostit; nu cunoșteam să fie dușmănie
între noi, deci nu vedeam de ce-ar fi vrut să-mi facă rău.

Trebuia să nu mă-ndepărtez în veci de trupul
Din care-am fost creată? Atunci mai bine-aș fi rămas
acolo,

În veci o coastă fără viață! Dar fiind așa cum sunt,
De ce tu, capul, cu strășnicie nu mi-ai poruncit
Să nu mă duc, de bănuiai, așa cum spui,
Că merg către primejdii? Cu multă ușurință
Te-ai învoit atunci să plec; dacă mai hotărât
Te-ai fi împotrivit să plec, atunci poate porunca

N-am fi încălcat-o!"

Adam, înfuriat întâia oară, îi spuse:

"Aceasta ți-este dragostea, răsplată a iubirii mele

Pentru tine, nerecunoscătoare Eva!

Când eu ți-am dovedit puterea ei, tu erai pierdută,

Dar nu și eu; puteam de fericirea de nemuritor

în continuare să mă bucur, dar eu cu bună-știință

Moartea cu tine alături am ales! Și-acum

Mă dojenești pe mine scoțându-mă de încălcare vinovat,

Fiindcă nu te-am oprit destul de aspru.

Dar ce puteam să fac mai mult? Te-am prevenit,

Ți-am spus să fii cu ochii-n patru, fiindcă

Pericolul era aproape, Dușmanul stând la pândă!

Mai mult de-atât ar fi-nsemnat să te silesc,

Iar sila nu se potrivește cu libera voință,

Încrederea în tine e cea ce te-a purtat acolo,

Prea sigură fiind că nu vei întâlni nici un pericol,

Sau de vei întâlni, izbânda îți va fi temei de glorie!

Dar poate c-am greșit și eu, în tine admirând prea mult

Ce îmi părea desăvârșire, crezând că nici un rău

De tine nu va cuteza să se apropie și să te ispitească!

Acum eu mă căiesc, greșeala transformându-se

în făr'delege, iar tu ești cea ce mă-nvinovățești!

Așa va fi în veci destinul celor ce prețuiesc

Prea mult femeia și-o vor lăsa să îi conducă:

Constrângerii ea nu va suporta; iar de-i lăsată

Singură să hotărască și răul se va trage din aceasta,

Ea mai întâi voința slabă a bărbatului o va învinui!"

Astfel își petrecură orele zadarnic,

Unul pe celălalt învinuindu-se, însă nici unul

Pe sine însuși nu se condamna, părând

Ca cearta inutilă în veci sfârșit să n-aibă.

Cartea a X-a

În acest timp, josnica și odioasa faptă a lui Satan
    în Paradis ajunse să se știe și în Ceruri;
    Cum intrase-n șarpe, pe Eva ispitind-o,
    Iar ea, la rândul ei, și-a îndemnat și soțul
    Să guste din fructul cel fatal. Căci cine
Poate să se ascundă de ochiul Domnului atotvăzător
    Sau cine poate să-i înșele atotștiutorul spirit?
    El care, în toate lucrurile este înțelept și drept,
De ce nu l-a oprit pe Diavol, mintea umană să o-ntunece,
    Fiind înzestrat cu forță absolută și cu voință liberă,
    Ca pe dușman să-l poată prinde și goni?
Cei doi, chiar de știau și-ar fi trebuit să-și amintească
    Porunca cea înaltă veșnic, din fruct să nu mănânce,
    Oricine-ar încerca să-i ispitească, nu s-au supus
    Și au primit pedeapsa. Ce-ar fi crezut că va urma?
Și repetând păcatul de mai multe ori, își meritau căderea.
    Spre Cer din Paradis urcară, grăbite și tăcute,
    Gărzile de îngeri, purtând în suflet tristețe pentru Om,
    Știind acum ce va urma și întrebându-se mirați
Cum de dușmanul cel viclean intrarea își aflase nevăzut,
    Îndată ce cumplita veste ajunse-n fața porții Raiului,
    Toți cei ce o auziră se-ntristară; o grea tristețe
    Aduse întunericul pe fețele cerești, și totuși,

Cu milă fiind amestecată, nu reuși înalta pace să o strice.

De cei veniți dinspre Pământ, în grabă
Locuitorii Cerului se apropiară, să afle despre a lor
cădere.

Zoriră apoi către supremul tron, să-și spună
Dreapta dezvinovățire despre a lor strajă
Și fuseră cu ușurință îndreptățiți. Atunci, Eternul Tată
Din norul său ascuns ca tunetul grăi:

"Voi îngerii și voi Puteri întoarse dintr-o poruncă
neîndeplinită

Nu fiți nici supărate, nici tulburate de veștile
Ce vin de pe Pământ, pe care truda voastră cea cinstită
N-avea cum să prevină. V-am spus de ce urma să se
întâmpie

Când prima dată Ispititorul ieșit-a din a ladului genune.
V-am spus că el va izbândi curând să își îndeplinească

Gândul blestemat, că Omul ispitit va fi, prin laude,
Crezând minciunile, și nu cuvântul Creatorului.

Din marile-mi porunci, căderii lui, nici una
Nu-i arăta nevoia, voinței sale libere nedându-i
Nici măcar un mic impuls, mereu în dreaptă cumpănă
Lăsând-o. Alegerea a fost a sa, dar a căzut

Și-acum nu ne rămâne decât pedeapsa să rostim,
în ziua încalcării disprețuit-a amenințarea morții,
Pe care-a socotit-o în van și goală, căci nu-l lovise
imediat,

Așa cum se temea; dar înainte de sfârșitul zilei
Va afla că așteptarea nu-nseamnă iertare!

Dreptatea nu se va întoarce, o dată ce răsplata ei
A fost disprețuită. Pe cine oare să trimit să-i judece?
Pe cine altul decât pe tine, Fiul meu, cel ce-mi domnești
alături?

Doar ție eu ți-am dat puterea de a judeca, atât în Cer,
Cât și în lad și pe Pământ. Ușor se poate întrezări
Că am de gând să împletesc dreptatea cu îngăduința,
Pe tine trimițându-te, al Omului prieten, Apărătorul său,
Cel ce-i va da pedeapsa, dar îl va ajuta și să se
izbăvească.

Tu, cel ce Om ai să devii, de mine ești trimis
Să-l judeci pe Omul cel pierdut!"

Astfel Tatăl grăi și întinzând strălucitoare-i dreaptă
Asupra Fiului își revărsă ne'ntunecata lui dumnezeire.

Iar Fiul raze din gloria Tatălui împrăștiind,
Răspunse cu glas divin și blând:

"O, Etern Părinte, e în puterea ta să dai porunci,

Iar datoria mea, și pe Pământ, și-n Ceruri,

E să îndeplinesc suprema-ți vrere, încât de-a pururi

Să-ți fiu pe plac, eu, fiul tău iubit.

Mă duc să-i judec pe cei ce pe Pământ,

Ți-au încălcat porunca, dar tu prea bine știi

Că oricare va fi pedeapsa lor, atunci când vremea va
veni

Asupra mea ce e mai rău se va abate; căci astfel

Am promis în fața ta și nu îmi pare rău,

Prin asta dobândindu-mi dreptul pedeapsa să le-o
ușurez.

Astfel, dreptatea aspră cu milă o voi îndulci,

Ca să le-mpac pe amândouă, iar ție liniștea să ți-o redau.

Nu voi avea nevoie de suită, căci nimeni judecata

N-are voie s-o privească, doar ei, cei judecați, vor fi de
față.

De-acolo va lipsi al treilea, și cel mai vinovat,

Fugit de lege și prin lipsă condamnat.

Iar pentru șarpe, pedeapsă nu e!"

Astfel grăind se ridică de pe strălucitorul loc,
 Ce se învecina cu gloria cea înaltă. Puteri și Tronuri,
 Regate, Stăpâniri îl însoțiră până la poarta Cerului,
 De unde Edenul, în depărtare se zărea.

Porni ca fulgerul în coborâre, căci timpul
 Luțea la Dumnezeilor n-o poate măsura, chiar dacă
 E înaripat cu cele mai rapide minute ale sale.

Era-n cădere Soarele, de la amiază către asfințit,
 Și blânde adieri porneau peste Pământ să sufle,
 Vestind răcoarea înserării. Atunci, mai rece încă
 •Din cauza mâniei, veni judecătorul blând, pe Om
 Să-l osândească. Adam și Eva auziră chemarea
 Domnului,

La ceas de asfințit adusă la urechea lor, de adieri de
 vânt;

Ei auziră și se ascunseră-ntre pomii cei mai deși,
 Bărbatul și soția, până când Dumnezeu se apropie
 Strigându-l cu glas tare pe Adam:

"Unde ești, tu, Adame? Nu vii cu bucurie
 Să mă-ntâmpini? Nu-mi place lipsa ta de-aici!
 Acum cu singurătatea te-nsoțești, când altădată,
 Veneai necăutat? Ce te-a schimbat
 Și ce te-mpinge să lipsești? Hai vino!"

Veni Adam, cu Eva împreună, ea cu mai multă teamă,
 Căci prima poruncă o-ncălcase, dar amândoi erau
 Descumpăniți și răvășiți. Iubirea dispăruse din privirea lor
 Și cea de Dumnezeu și față de ei înșiși și se zăreau
 Doar vina, rușinea, tulburarea, disperarea, ura,
 Încăpățânarea, mânia și înșelăciunea.

Adam, cătându-și vorbele o vreme, răspunse scurt:
 "Glasul ți-am auzit, noi în grădină fiind,
 Și temător, de tine m-am ascuns, căci gol eram."

La care judecătorul îngăduitor răspunse fără să îl mustre:

"Tu glasul mi l-ai auzit de multe ori și nu te-a
însăimântat,

Ci bucurie ți-a adus. Cum de a devenit așa cumplit?
Cine ți-a spus de goliciunea-ți? Nu ai mâncat cumva
Din pomul din care poruncă strașnică ți-am dat ca să nu
guști?"

Adam răspunse amărât și abătut:

"O, Ceruri, mă aflu azi în fața judecății. Ce să fac oare,
Asupra mea să iau păcatul tot sau jumătatea să
mi-o-nvinuiesc?

Căderea ei, de vreme ce credință încă mie îmi arată,
S-ar cuveni să o ascund, pedeapsă ea să nu primească
Din pricina plângerii mele. Însă nevoia mă obligă
Să vorbesc, asupra mea să nu atrag atât pedeapsa,
Cât și păcatul. Chiar de-aș tăcea, tu adevărul l-ai vedea
oricum.

Femeia, ce pentru mine ai făcut-o să-mi fie de ajutor,
Un dar desăvârșit din partea ta, atât de bună,
Atât de potrivită, așa divină, încât din partea ei
Vreun rău nu bănuiam. Ea, care părea atât de dreaptă
în tot ce-nfăptuia, mi-a dat un fruct din pomul cel oprit
Și l-am mâncat."

La care Prezența Suverană îi răspunse:

"Era ea Dumnezeuul tău, de-ai ascultat cuvântul ei,
Și nu a Lui poruncă? Sau ea a fost făcută să te conducă,
Să-ți fie mai presus? Iar tu, egalul ei, ai renunțat la
bărbăția ta,

Cum și la locul în care Dumnezeu te-a pus, mai sus de
ea,

Căci pentru tine și din tine-a fost făcută, a ei desăvârșire
Tu întrecând-o prin demnitate? Cu frumusețe

Este ea împodobită, într-adevăr, dar numai
 Ca dragostea să îți atragă, și nu să te supună!
 Frumoasele ei însușiri erau făcute ca să fie stăpânite
 Dar tu n-ai fost în stare, deși ea face parte din ființa ta,
 Pe care tu însuți trebuia să o cunoști!"

Spunând acestea, se întoarse către Eva:

"Hai, zi-i, Femeie, ce-ai făcut?"

Iar Eva, tristă și rușinată, mărturisi, nici îndrăzneță
 Și nici cu mulă vorbă, în fața sfântului Judecător:

"De Șarpe înșelat-am fost și am mâncat."

Când Domnul auzi acestea, fără întârziere îl judecă
 Pe cel care fusese învinuit, pe Șarpe. Acesta, o jivină
 fiind,

N-avea putință să treacă vina asupra celui ce-l folosisese
 Ca răul să-l înfăptuiască și care avea să-i strice
 Rostul pentru care-a fost creat pe lume;

Pe drept a fost atunci afurisit, ca ticălos fiind prin firea sa,
 Mai multe omul nu trebuia să știe, căci nu-i împuțina
 păcatul.

Și totuși Domnul îl pedepsi întâiul pe Satan,
 Chiar dacă în cuvinte de neînțeles; apoi
 Pe Șarpe blestemul îi căzu:

"Fiindcă tu ai săvârșit acestea, fii blestemat pe veci
 între animale și ale câmpiei fiare toate;
 Pe pânțele te vei târî și vei mânca țărână
 în fiecare zi din viața ta! Eu dușmănie voi pune
 între sămânța ta și a femeii; ea capul va-ncerca
 Să îți zdrobească, iat tu îi vei răni călcâiul!"

Așa rosti Oracolul și vorba i se îndeplini, când Isus,
 Fiul Măriei, cea de-a doua Evă, precum un fulger
 Pe Satan văzutu-l-a căzut din Ceruri,
 Prinț al văzduhului; apoi, sculându-se din morți,

A-nfrânt Puterile din Iad și printr-o luminoasă ridicare,
Prin aer chiar captivitatea a purtat-o, regatul lui Satan
Și astfel cel ce prezis-a moartea prin strivire
Sub talpa noastră pe Satan îl va strivi.

Către Femeie acum se-ntoarse și își rosti pedeapsa:

"Durerea ta se va înmulți cu nașterea o dată;

Copii vei naște-n chinuri și soțului te vei supune!"

Asupra lui Adam, la urmă, osânda o rosti:

"Pentru că ai ascultat de glasul nevestei tale

Și ai mâncat din pomul despre care ți-am spus:

«Să nu mănânci!», blestemul tău va fi pământul!

Te vei hrăni din el cu osteneală în fiecare zi a vieții tale;
El spini îți va rodi și pălămidă, iar tu cu ierburile câmpului

Te vei hrăni; pâinea cu sudoarea feței ți-o vei câștiga,

Până când tot în pământ te vei întoarce,

Căci ești țărână și în țărână iar te vei întoarce!"

Așa fu Omul judecat de către cel ce le era

Judecător, dar și Mântuitor. Și astfel lovitura morții
imediată

A fost în ziua aceea îndepărtată foarte. Apoi

Privind cu milă cum dezbrăcați stăteau în fața lui,

Nu se dădu în lături să fie a lor slugă, precum în ziua

în care a spălat picioarele acelor ce-l serveau;

Acum, precum un tată, cu piei de animale

El goliciunea le acoperi, cu piei de fiare omorâte

Sau de jivine ce năpârleau asemeni Șarpelui.

Pe gânduri nu stătu prea mult ca să-i îmbrace

Pe-ai săi dușmani și nu doar goliciunea le acoperi,

Ci și pe cea lăuntrică, care-i mai de ocară,

Le-o înveșmânta cu-a lui dreptate, de ochii Tatălui

Astfel ferind-o. La sânul binecuvântat se-ntoarse,

Urcând în iute zbor, și Tatălui îi spuse ce se-ntâmplase,

Chiar de era atoateștiutor, amestecându-și vorbele
 Cu blânde, de iertare, rugăminți,
 În acest timp, mult înainte de a se săvârși păcatul pe
 Pământ,

Stăteau Păcatul și cu Moartea în fața porții iadului,
 Rămasă larg căscată și de departe improșcând
 Cumplite flăcări, de când Dușmanul ce scăpase,
 Deschisă o lăsase Păcatului să iasă.

Acesta, vorbindu-i Morții, zise:

"O, fiule, de ce ședem aici și lenevim, cât timp Satan,
 Al nostru mare creator, în alte lumi ne caută lăcaș?

Nu poate decât izbânda să-l aștepte, căci greutăți

De-ar fi întâmpinat, s-ar fi întors de mult,

Gonit de-ai săi dușmani! Căci nu există loc

Mai potrivit ca ăsta, ca ei să-l pedepsească și

Să se răzbune. Mie îmi pare că simt o nouă forță

Răsărind în mine, că îmi cresc aripi și că

O-naltă stăpânire îmi este dată departe de Abis.

Ceva mă trage într-acolo, ori simpatie, ori

Vreo forță a Naturii înrudită, ca să unească

La mare depărtare, cu tainică prietenie,

Lucruri la fel, pe căi foarte ascunse.

Tu, umbra mea nedespărțită, cu mine trebuie să vii,

Căci Moartea și Păcatul nici o putere nu poate să

despartă!

Dar, ca nu cumva să întâlnească piedici

Când ar trebui să se întoarcă peste Abisul cel de

netrecut,

Să încercăm, unindu-ne-n putere, o cale să găsim
 Din lad către această lume nouă, acolo unde Satan
 Acum domnește; un monument puterii sale închinat

Să fie podui, întreaga oaste a Infernului

Să poată trece peste el. Eu nu pot să pierd drumul,
Atât de tare un instinct mă trage către el."
La care Umbra, mai firavă, îi răspunse:
"Du-te acolo unde Soarta și Instinctul te conduc;
N-o să rămân în spate, nici drumul n-am să-l rătăcesc,
Căci tu îl vei deschide; miros pradă și carne
Și gust savoarea morții din toate lucrurile ce trăiesc
acolo;
Și nu voi vrea să-ți fur munca ce tu ai început-o,
Ci te voi ajuta în dreaptă parte."
Spunând acestea, cu plăcere adu-mecă mirosul
Schimbărilor mortale de pe Pământ.
Așa precum un stol de păsări mari de pradă,
Deși la multe leghe depărtare, spre câmpul bătăliei
Neîncepute încă se îndreaptă, ademenite
De mirosul de trupuri vii ce morții sunt sortite,
La fel simți și-ntunecata înfățișare, larg nările
În aer întorcându-și, simțind că-i vine rândul.
Atunci porniră de la poarta ladului, cu zborul lor întunecat
Prin vasta și pustia dezordine a Haosului;
Zburau deasupra apelor și cu puterea lor,
Măreață cum era, tot ce-ntâlneau solid sau mai lichid
Precum o mare furioasă în valuri uriașe întorceau
Și-mpreunând talazurile le împingeau din două părți
Spre gura ladului, așa cum două polare vânturi,
Suflând contrar deasupra Mării Craniene,
Împing cu forța ler munții de gheață,
Ce-nchid un drum imaginar, ce către răsărit se-ndreaptă
Trecând și de Petsora și ajungând până
Pe coasta cea bogată a Cathaiei.
Apoi, cu buzduganu-i rece și uscat, ce împietrește totul,
Moartea lovi pământul tare, precum cu un trident,

Și-l închegă pe loc, la fel cum s-a-ntâmpat odată
 Cu plutitoarea Delos; restul rămase neclintit
 Privirea de gorgonă înghețându-l; și întărindu-l
 Cu smoală de asfalt, la rădăcina ladului se întindea
 Imensul drum. Peste abisul spumegând se arcuia
 Un pod de o lungime prodigioasă, care unea
 Al ladului tărâm cu zidul acestei lumi fără de apărare,
 Ce-acum deschisă era Morții. De-acolo se întindea
 Un drum ușor, plăcut și larg, ce ajungea până la iad.
 Astfel, de lucrurile mari cu cele mici se pot asemui,
 Atunci, la fel pornit-a Xerxes, plecând din marele-i palat
 Memnomian, a Greciei libertate s-o înlănțuiască,
 Durându-și pod ce-al Asiei țarm lega de Europa.
 Măiastră lor lucrare își întinseră Păcatul și cu Moartea,
 Un lanț de stânci deasupra Abisului turbat,
 Mergând pe urma lui Satan, chiar și acolo unde
 Întâia oară a aterizat, ieșit din Haos, pornind apoi
 Spre fața Lumii cea aridă și rotundă. Cu lanțuri lungi
 De diamant și cuie tot astfel, ei îmbinară totul
 Ca să dureze podul mai mult de-o veșnicie!
 Acum, în spațiul strâmt, hotarele cu Cerul empireic
 Se învecinau și cu această lume nouă; în stânga,
 Ladul se afla, prăpastia adâncă despărțindu-i.
 Trei drumuri se arătau de-aici ducând spre cele trei
 lăcașe.

Văzând că drumul le era deschis către Pământ,
 Porniră către Paradis, când ce văzură?
 Satan, asemeni unui înger strălucind,
 Între Centaur sta și Scorpion, în timp ce Soarele
 Către Berbec urca. Schimbat la chip era Satan,
 Însă copiii săi iubiți îndată îl recunoscuseră.
 Acesta, după ce pe Eva ispitise, se ascunsese în pădure,

Schimbându-și întruchiparea, spre a putea mai bine
Să privească ce avea să se întâmple; văzu cum viclenia-i
De-a ispiti pe Eva se revărsă și-asupra soțului;
Văzu rușinea lor când căutau cu ce să își ascundă
goliciunea;

Dar când văzu că vine însuși Fiul Domnului să-i judece,
Fugi înspăimântat de clipa cea prezentă, măcar
Că nu nădăjduia scăpare. Fiind vinovat îi era teamă
C-a Domnului mânie îl va lovi pe loc.

Cum nu se întâmplă aceasta, se-ntoarse noaptea
Și ascultă ce între ei vorbeau cei doi nefericiți,
Vorbele triste și multele lor plângeri; atunci
își auzi și-osânda lui sortită, înțelegând că nu-i imediată,
Ci pentru vremurile viitoare. Cu bucurie și cu noi speranțe
Se-ntoarse atunci spre lad și pe tărâmul Haosului,
Lângă piciorul acestui pod magnific, ca prin minune
răsărit,

își întâlni progeniturile lui dragi. Cu toți se bucurară
De întâlnire și la vederea podului grozav, mai tare încă
Fericirea le crescă. Statură multă vreme-n admirare,
Până când fiul său, Păcatul, tăcerea astfel rupse:
"O, tată, acestea-ți sunt magnificile-ți fapte, trofeele,
Ce le privești ca nefiind ale tale; dar tu ești creatorul lor
Și marele arhitect, căci eu îndată am simțit
în inima-mi ce e legată de a ta în armonie tainică,
Eu am simțit că pe Pământ îți merge bine,
Și felu'-n care arăți acum arată același lucru;
Chiar de ne despărțea distanță lungă, eu totuși am simțit
Că trebuia să te urmez, cu fiica ta alături, Moartea,
Cum pe toți trei fatalele urmări ne reunesc!
Nici ladul nu mai poate prea multă vreme să ne țină
închiși între-ale lui hotare și nici Abisul negru,

De netrecut, nu poate să ne împiedice să îți urmă
 Ilustra-ți cale. Tu libertatea pentru noi ai câștigat-o,
 Cei care-am stat închiși în lad; ne-ai dat putere
 Ca să zidim imensul pod ce se întinde peste Abisul
 negru.

A ta e-acum întreaga lume; virtutea ta a refăcut
 Ce mâna n-a putut zidi; înțelepciunea ta a câștigat
 Tot ce pierduse în războiul cel din Ceruri.
 Aici precum un rege vei domni, acolo n-o făceai;
 Acolo încă poate să domnească învingătorul tău,
 Așa cum sortii bătăliei hotărât-au, plecând de bună voie
 Din Lumea nouă, înstrăinat de propria osândă.
 Iar de-acum 'nainte domnia cu tine s-o împartă,
 Asupra lucrurilor toate, ce despărțite sunt de granițe
 cerești;

Să-ncerce doar să te înlătore, acum fiindu-i
 Primejdie mare pentru tron!"

La care Prințul întunericului îi răspunse:
 "Frumoasă Fiică și tu, Fiu și totodată și Nepot,
 Înaltă mărturie mi-ați adus că sunteți rasa lui Satan
 (Căci eu, prin acest nume, gloria-mi port:
 Al Regelui Ceresc Măreț Antagonist).

Din plin laude ați meritat din partea mea, dar și
 Din partea ladului, voi, care-ați ajuns atât de aproape
 De Poarta Cerului și ați răspuns măreței mele fapte
 Cu o lucrare pe măsură de măreață;
 Și am făcut din lad "șTLumea asta doar un regat,
 Un singur continent în care să ne mișcăm cu ușurință.
 Atunci, în timp ce eu din întuneric mă voi pogori,
 Ușor, pe drumul făurit de voi, Puterilor
 Să duc vestea izbânzii noastre și împreună să ne
 bucurăm,

Voi doi, pe calea care trece printre astre,
Drept către Paradis veți coborî; acolo locuiți,
Domniți în el, în fericire veșnică!
Pământul și Văzduhul stăpâniți și mai ales pe Om,
Care a fost numit stăpânul peste toate; pe el
Să-i înrobiți și pân' la urmă să-l și omorâți!
Pe voi, aghiotanții mei, eu vă trimit Pământul
Să-l preastăpâniți cu o putere nemaîntâlnită
Ce de la mine vi se trage. Depinde doar de-a voastră
Putere reunită ca eu să stăpânesc acest regat,
Sortită morții prin păcat. Puterea voastră reunită
Cât timp va exista, nu are ladul de să se mai teamă;
Deci mergeți și cu voi fie puterea!"
Spunând acestea, se despărți de ei. Aceștia
Porniră cu iuțeală pe drumul ce-i purta prin constelații,
Pe-acolo otrava răspândindu-și: pălră stelele,
Ca-ntunecate de-o eclipsă. Pe calea cealaltă, Satan
Se pogora spre poarta ladului; pe fiecare parte,
Haosul, în două despicat, gema de-al său preaplin
Și cu talazurile sale învolburate se năpustea spre
malurile
Ce-și râdeau de-a sa furie. Prin poarta larg deschisă,
Nepăzită, Satan trecu și înăuntru găsi numai pustiu,
Căci cei care fuseseră însărcinați cu paza
Zburaseră spre lumea de deasupra; tot restul
Se strânseseră mai jos, în jurul zidului din Pandemonium,
Cetatea cea de scaun a lui Satan, numit și Lucifer,
Astfel asemănat cu steaua cea strălucitoare.
Păzeau acolo mii de legiuni, în timp ce
La sfat stăteau mai-marii, neliniștiți de ce
Ar fi putut să se întâmple ca să-l rețină pe al lor împărat;
Căci el plecând astfel poruncă le dăduse

Și ei o-ndeplineau acum, de veghe stând.
 Așa precum tătarul prin Astrahan se retrăgea
 Fugind de rusul său vrăjmaș peste câmpiile înzăpezite;
 Sau cum Sophi-ul Bactrian fugea de cornul turcului,
 Lăsând în urma-i regatul de Aladule pustiit,
 Către Tauris și Casbeen fugind, la fel aceștia,
 Cei ce fuseseră din Ceruri alungați, lăsară pustiită
 Aproape toată-ntinderea din lad, de strajă stând
 în jurul metropolei; acum își așteptau
 Din clipă-n clipă al lor măreț erou plecat în aventură
 Să caute noi lumi. Acesta trecu de ei fără să-l vadă,
 în chip de înger plebeian, de speță joasă;
 Și de la ușa sălii plutoniene, făcându-se de nevăzut,
 Urcă pe tronul cel înalt, ce-mpodobit cu scumpe țesături,
 Era în fundul sălii așezat, cu toată domneasca-i măreție.
 Se așeză, și-o vreme, nevăzut, privi în juru-i;
 Apoi, într-un târziu, fulgerătorul cap îi apără
 Ca dintr-un nor și trupul ca o stea strălucitoare;
 Era înveșmântat atât cât slava de când din Cer căzuse
 îi mai îngăduia. Uimită de strălucirea cea neașteptată,
 întreaga oaste privirile își îndreptă spre el,
 Recunoscându-l pe neînfricatul lor conducător,
 Ce se întorsese. îl aclamară cu strigăte asurzitoare
 Și se grăbiră mai-marii lui Satan să îl întâmpine cu
 bucurie,
 Sculați din negrul lor divan. Cu mâna ridicată,
 Satan ceru să facă liniște și vorbele cu-atenție să le
 asculte:
 "Voi, Tronuri, Puteri și Principate, Virtuți și voi Puteri,
 Vă chem și vă numesc acum, nu doar de drept,
 Ci fiindcă în putere-mi stă! Triumfător eu m-am întors,
 Mai mult decât speram, să vă conduc izbânditori,

Afară din groapa asta infernală, cumplită, blestemată,
O casă a durerii și temniță a nostrului tiran!
Acum am dobândit o lume-ntinsă, pe care să o stăpânim,
Puțin doar mai prejos decât ținutul Cerului
în care ne-am născut. Prin mari pericole am dobândit-o
Și mult mi-ar lua să povestesc ce suferințe și ce dureri
Am îndurat călătorind prin vastul adânc neînchegat
De groaznică confuzie. Acum Păcatul și cu Moartea
Un pod întins au ridicat, ce să primească
Triumfătorul vostru marș; eu însă cu mare trudă
M-am târât pe drumuri stranii, forțat să-mi caut calea
Prin al Noptii pântec și prin sălbaticul Abis;
Acestea, vrând tainele să și le ocrotească,
Se-opuneau cu strășnicie călătoriei mele neobișnuite,
O groaznică chemare făcând în fața Sorții.
N-am să vă povestesc nici cum am dat de urma Lumii
noi,
A cărei faimă se dusese-n Ceruri, creație minunată,
De o desăvârșire ne'ntrecută, în care Omul
Așezat a fost în Paradis, un loc ce-a devenit al fericirii
în urma alungării noastre. Pe Om, prin viclenie,
Eu l-am înstrăinat de Creator. Și cum? Vă veți mira:
C-un simplu măr! Atât l-a supărat pe Dumnezeu!
Nu-i oare vrednic de tot râsul ? Pentru atât a renunțat
La preaiubitul Om, și lumea lui a dat-o pradă
Păcatului și Morții, adică nouă; și toate astea
Fără noroc, și fără să ne căznim. Putem acum
Să colindăm prin lumea asta, în ea să locuim și peste
Om
Să stăpânim, cu tot ținutul în care el trebuia să fie domn.
E-adevărat că și pe mine Dumnezeu m-a judecat,
Mai bine zis jivina Șarpe, sub a căruia formă

L-am ispitit pe Om; pe mine mă privește doar dușmănia
 Pe care El a pus-o între Om și mine: eu o să-i mușc
 călcâiul,

Iar mie, urmașii lui, capul o să-mi zdrobească.
 (Dar nu se știe când.) Cine n-ar cumpăra o lume
 Cu prețul unei lovituri sau chiar cu prețul unei suferinți
 mai mari?

Aceasta-i povestirea isprăvilor pe care le-am înfăptuit.
 Ce vă rămâne, Zei, acum decât să vă sculați și să intrați
 în mult preaplinul fericirii?"

Spunând acestea, el stătu o vreme în așteptarea
 Aplauzelor și ovațiilor lor. Când, dimpotrivă,
 Din toate colțurile, în juru-i auzi un groaznic sâsâit,
 Un sunet al disprețului universal; se întrebă de ce,
 Dar nu prea multă vreme, căci în curând de sine însuși
 Să se mire începu: simți cum i se trag obrajii,
 Cum i se ascut; cum brațele cu trupul se unesc;
 Picioarele cum unu-ntr-altui intră, până când
 Fără sprijin căzu pe pânțelele monstruos, de târâtoare,
 în chip în Șarpe! Se-mpotrivi, dar în zadar,
 Căci o putere și mai mare îl stăpânea și-l pedepsi
 Să poarte chipul celui cu ajutorul căruia păcătuisese,
 Așa cum blestemul lui sunase! Ar fi vorbit, dar limba
 Lui doar sâsâit la sâsâit putea să-ntoarcă, cu limba
 despicateă,

Altora, tot despicate limbi. Fuseseră cu toții transformați
 în șerpi, toți cei care participaseră la răzvrătirea
 îndrăzneată!

Sala vuia de sâsâielile cumplite, căci monștrii
 Care viermuiau, în încâlceală de capete și cozi,
 Erau Năpârca, Scorpionul și Vipera cu Corn,
 Elopul cel posomorât, Hydra și Dispasul. (Nu s-au foit

Atâtea târâtoare nici pe pământul scăldat
în sângele Gorgonei, pe insula Ophiusa).
Dar tot măreț era Satan, cât un dragon crescut,
Mai mare decât acela pe care Soarele l-a zămislit
în valea Pitiană, Pitonul uriaș; puterea lui
Deloc scăzută nu părea, tot mai presus de ei fiind.
Toți îl urmară, ieșind la câmp deschis, acolo unde
Se aflau cei ce mai rămăseseră din răzvrătită ceată
De îngeri decăzuți, stând și-așteptând să se arate
Al lor conducător triumfător. Dar ce priveliște avură-n loc!
Mulțime de oribili șerpi. Cumplită groază îi umplu,
Dar și cumplită simpatie, căci ce cu ochii lor vedeau
La fel și ei simțiră; căzură lănci și scuturi,
Căci înșiși ei se prăvăliră la pământ, reînnoind
Hidoasele sâsâituri, ca molipsindu-se, luând forma
odioasă,
Asemeni în pedeapsă ca și în crimă. Aplauzele
Menite să-l întâmpine se transformară toate în sâsâituri,
Triumful lor schimbându-se în rușinea care se revărsa
Asupra lor din propriile guri. Era în apropierea lor
Un crâng, ce răsărise o dată cu schimbarea lor,
Din vrerea aceluia ce domnește în înalturi,
Ca să le-ngreuneze și mai mult pedeapsa;
Plin de frumoase fructe era crângul, la fel cu cele
Ce creșteau în Paradis, momeala Evei, pe care-o
folosise
Ispititorul; asupra priveliștii ciudate își ațintiră ochii,
închipuindu-și că în locul aceluia pom oprit
Creșteau acum mai mulți, creați doar ca să
Le-nmulțească chinul și rușinea. Dar, mistuiți de sete
arzătoare
Și de cumplită foame, trimise lor ca să-i înșele numai,

Se-ngrămădiră toți și începură să se-ncolăcească
 Urcând pe pomi, mai groși decât cei ce formau
 Cârliionții Furiei Megera; cu lăcomie culeseră
 Măndrele fructe, asemeni celor care cresc
 Pe lângă lacul făcut din smoală în care-a ars Sodoma.
 Înșelător, dar nu la formă, ci la gust, se dovedi a fi
 Frumosul fruct! Crezând că foamea își vor astâmpăra,
 în loc de fructe cenușă mestecară, pe care gustul păcălit
 Cu zgomot afară le scuipă. De multe ori mai încercară,
 Mânați de foame sau de sete, însă aceeași neplăcere
 groaznică

Gura le strepezea, simțind cenușă și rugină.
 De multe ori îi înșela fantasma asta, nu ca pe Om
 Ce doar o dată se lăsase ispitit. Astfel le era chinul,
 Sleși de foame și de un sâsâit fără sfârșit, până când
 Forma pierdută le fu permis să și-o redobândească.
 Se spune că în fiecare an, poruncă e ca umilița,
 Timp de niște zile să o-ndure, mândria lor să o strivească
 Și bucurie să aducă Omului ce ispitit a fost.
 Și totuși, a rămas legenda-ntre păgâni că Șarpele,
 Numit de ei și Opfion, și împreună cu Eurynome
 (Probabil Eva de atunci), domnit-au primii în Olimp,
 De unde izgoniți au fost de Ops și de Saturn,
 Mai-nainte ca Iov Dicteanul să se nască,
 în acest timp în Paradis perechea diavolească
 Ajunse mult prea curând; Păcătui, ce exista și înainte
 acolo,
 Acum prinsese chip, ca printre oameni să se-amestece;
 în urma lui venea și Moartea, pas cu pas,
 Pe calu-i palid încă neurcată. Și începu Păcatul:
 "Tu, cel de-al doilea urmaș al lui Satan, atotcuceritoare
 Moarte,

Ce crezi de-această împărăție, pe care printr-o trudă
Nu prea grea am dobândit-o? Nu crezi că-i mult mai bine

Să stăm aici decât în groapa neagră a ladului,

Fără de nume și netemuți de nimeni, iar tu

Veșnic înfometată?"

La care monstrul din Păcat născut răspunse în curând:

"Mie, de foame veșnic chinuită, mi-este egal de sunt în

Cer,

în lad sau pe Pământ."

Pe tron înalt, regal, ce de departe
Întrecea în bogăție Ormuzul, Indul,
Ori minunatul Orient, cu țările în care
Plouă peste barbarii regi, cu perle și cu aur
Stătea Satan, cel înălțat prin merit
La rangul său malefic și din disperare
Mai sus decât a sa speranță ridicat, el năzuiește
Cu mult mai sus, fără odihnă să se războiască
Cu Cerul; învâț din neizbândă înetrăgând.

